frances burney

«Scrisorile care urmează încearcă să zugrăvească personaje şi să observe moravurile timpului... Să-mi fie îngăduit să-i dezamăgesc pe toţi cei care parcurgînd aceste pagini nutresc speranţa că ar putea fi transportaţi într-o lume fantastică, romantică, unde ficţiunea este colorată cu toate tentele luminoase ale imaginaţiei bogate, unde raţiunea este persecută... Eroina acestor pagini nu este o „minune fără pată pe care lumea n-a văzut-o niciodată", ci doar oadrasla Naturii, a Naturii în veşmîntul ei cel mai simplu.»

FRANCES BURNEY

editura minerva

Lei 8

1142

frances burney

frances burney

evelina

BIBLIOTECA ALEPH

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

Ilustrația coperții: *Adrian Ionescu*

frances burney

evelina

TRADUCERE, PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
ADINA ARSENESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1963
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Pentru versiunea românească, toate drepturile rezervate
Editurii Minerva, București („B.P.T.")

Lector: NICOLAIE TEICĂ
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Bun de tipar: 08.02.1983
Coli ed. 16,33. Coli tipar 11,5

Comanda nr. 20 365
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

PREFAȚĂ

„Scrisorile care urmează încearcă să zugrăvească personaje și să observe moravurile timpului... Să-mi fie îngăduit să-i dezamăgesc pe toți cei care parcurgînd aceste pagini nutresc speranța că ar putea fi transportați într-o lume fantastică, romanțată, unde ficțiunea este colorată cu toate tentele luminoase ale imaginației bogate, unde rațiunea este proscrisă, iar minunățiile resping orice ajutor din partea probabilității... Eroina acestor pagini nu este o «minune fără pată pe care lumea n-a văzut-o nicicînd», ci doar odrasla Naturii, a Naturii în veșmîntul ei cel mai simplu."

Astfel își anunța Fanny Burney intențiile pline de realism în prefața cărții sale *Evelina* care apărea în 1778. Tema era ieșirea în lume a unei tinere fete de 17 ani, crescută într-un îndepărtat și solitar colț de țară, ageră la minte, virtuoasă și sensibilă.

Autoarea povestește sub formă de scrisori impresiile Evelinei privind viața socială londoneză, greșelile pe care ea le comite în societate, descoperirea treptată a valorilor acestei lumi, cunoașterea dragostei, încheiată pînă la urmă printr-o căsătorie.

Cititorul urmărește ezitările, îndoielile, frămîntările fetei preocupată de virtute, dilema în care se află căutînd să respingă un tînăr libertin și să și-l apropie pe un altul serios. Dar Evelina nu are o fire excesiv de pasionată pentru a fi în pericol. Întîmplările care

o pot pune în primejdie sînt de cele mai multe ori comice, izvorîte din greşeli de etichetă şi imprudenţă. Ea reuşeşte să le domine.

Fanny Burney avea ochiul pătrunzător şi urechea fină pentru a observa în adîncime comportarea semenilor ei şi a prinde spusele lor. Ea izbuteşte să prezinte o imagine plină de haz a societăţii londoneze a secolului al XVIII-lea cu toate moravurile ei, analizînd în special comportarea socială a contemporanilor şi nu viaţa lor particulară. Comedia domină întreaga carte şi este redată cu vervă. Scriitoarea îl are sub acest aspect ca model pe Fielding. Dacă lui Tom Jones îi este deschisă întreaga lume a timpului său, Evelina însă se mişcă în lumea saloanelor, a balurilor, şi ceaiurilor, a sălilor de spectacol, a localurilor de petrecere la modă — lumea accesibilă unei tinere fete bine crescută. Tabloul e mai restrîns, dar cîştigă în adîncime, autoarea dînd o fizionomie proprie fiecăruia din aceste locuri. După cum spune Stopford A. Brooke, Fanny Burney a creat „romanul societăţii".

Din cărţile ei se desprinde noţiunea modernă de clasă. În general, în romanele secolului al XVIII-lea societatea este mai mult sau mai puţin feudală şi oamenii îşi ştiu fiecare locul. În romanele lui Fanny Burney, ca şi în lumea unde trăia, existau persoane care, oricît de ilogic ar părea, nu-şi cunoşteau locul. Acestea sînt victimele ei naturale [1]. Vulgaritatea familiilor îmbogăţiţilor din City, pretenţiile lor sociale o enervează, absurditatea lor o încîntă şi le redă cu maliţiozitate vulgaritatea. Nici un scriitor englez pînă la ea nu se ocupase de diversele nuanţe de vulgaritate şi distincţie cu atîta stăruinţă.

Dacă romanele lui Richardson şi ale discipolilor săi au adus standarde moralizatoare, cele ale şcolii sensibilităţii, standarde emoţionale, cărţile lui Fanny Burney sînt primele în care se conturează standarde sociale.

La apariţie, cartea s-a bucurat de un succes extraordinar, a fost, în limbajul actual *best-seller*-ul secolului. Popularitatea s-a datorat fără îndoială noutăţii ei, deşi purta urmele altor lucrări pu-

[1] Walter Allen, *The English Novel*, 1967.

blicate mai înainte. Tehnica epistolară și unele din personajele „serioase" își aveau sursa în creația lui Richardson, căpitanul Mirvan, cu glumele lui grotești, pare împrumutat de la Smollett, în timp ce alte personaje și acțiuni i-au fost probabil sugerate de diferite piese de teatru reprezentate la acea vreme. Dar toate acestea le-a combinat efectiv cu propriile ei observații, privind oamenii din jur. Scrisorile sînt scrise într-un stil viu, colorat, diferit de retorica lui Richardson.

Pînă atunci, atît în romanul sentimental, cît și în cel de aventuri o poveste de dragoste era plină de violențe, dueluri, fugi, căsătorii secrete, întîmplări providențiale. Să ne gîndim la încercările prin care trece Pamela, la tragedia Clarissei [1], pericolele cunoscute de Sophia Western [2]. Evelinei i se face curte în liniștea vieții de toate zilele și cu respectarea absolută a convențiilor sociale. Fanny Burney aduce pentru prima oară în romanul englez dragostea calmă, așezată, rațională, armonioasă, sentimentul durabil bazat pe stimă și înțelegere reciprocă. Aici rațiunea călăuzește inima. Orville, deși îi apreciază frumusețea, nu se îndrăgostește de Evelina decît atunci cînd descopere la ea solide calități morale și intelectuale. La rîndul ei, nici tînăra fată nu se înflăcărează repede, este serioasă și cumpănită. Ea găsește la Orville tocmai virtuțile tutorelui ei, Villars, și-l iubește pentru calitățile lui. De fapt, fiecare pare a admira la celălalt propriile lui calități. Preocupările de ordin sentimental rămîn la Evelina pe planul al doilea, primul loc îl ocupă necesitatea de a observa și înțelege lumea în care se află, fiind în același timp actor și spectator.

O femeie devine, pentru prima oară, efectiv personajul principal al unui roman. În jurul ei gravitează totul. Mai apăruseră romane purtînd numele unor femei, dar acele eroine nu ocupă în mod constant scena și ele există în funcție de alte personaje. Pamela și Clarissa, de exemplu, nu trăiesc fără Lovelace și Mr. B., în timp, ce Evelina își face simțită prezența și fără Orville.

---

[1] *Pamela sau Virtutea răsplătită, Clarissa Harlow*, romane de Richardson.

[2] Personaj din romanul *Tom Jones* de Fielding.

Un alt aspect nou a fost și acuratețea topografică. Autoarea cunoaște bine Londra și cititorii s-au bucurat să recunoască locuri familiare ca Snow Hill, Hampstead, High Holborn, Ranelagh, Kensington Gardens și altele.

Dar în mod neîndoielnic naturalețea și lipsa de pretenții care se degajă în roman au plăcut cel mai mult. După cum nota Fanny Burney în jurnalul ei : „Nu pretind să arăt cum de fapt este societatea, ci cum apărea unei fete de 17 ani..."

Succesul cărții s-a datorat, desigur, și faptului că sosise momentul și pentru comedia socială satirică. Burghezia ajunsese la un stadiu de prosperitate și ambiții care o îndemna să imite comportarea societății alese. Aceasta începuse să-și dea seama că prerogativele ei exclusive erau amenințate, dar se distra de eforturile familiei Branghton, din cartea lui Fanny Burney, de a aprecia artele și a stăpîni misterele etichetei, și recunoștea că subiectul era adecvat pentru tema unui roman. În acest sens, *Evelina*, o comedie de moravuri, are legătură și cu acel roman al teoriei sociale [1] care prindea formă pe atunci. Erau tocmai ani cînd filozofii francezi puseseră în circulație noua doctrină a libertății, egalității și democrației politice. Acestea căpătaseră o aplicare practică în Declarația de Independență Americană și în Constituția Statelor Unite, fiind discutate, în Anglia, de Paine, Wilkes, Burke și alții. Rousseau oferea exemplu în folosirea ficțiunii pentru a-și populariza teoriile. În Germania, de asemenea, cînd Goethe a scris *Suferințele tînărului Werther* l-a luat pe Rousseau de model. Înfățișîndu-și experiențele, a găsit, astfel, instrumentul pentru a sugera filozofia sa socială.

Modesta și timida Fanny Burney era foarte sceptică în privința publicării cărții, și a pus la cale, împreună cu sora ei Susan și fratele Charles, o adevărată conspirație pentru a-ș ascunde identitatea, ajungînd chiar s-o copieze cu un scris schimbat, ca un cumva editorul să-l recunoască, căci mai înainte transcrisese lucrarea tatălui ei, *Istoria generală a Muzicii*.

[1] Lionel Stevenson, *The English Novel — A panorama*, 1960.

În casa părintelui ei, cunoscutul muzicolog și om de cultură, dr. Burney, frecventată de intelectualitatea timpului, Fanny fusese învățată, ca și eroina ei, să respecte virtuțile, să fie discretă, să aibă o comportare corectă, își dezvoltase spiritul de observație și deprinsese arta conversației. O manifestare publică, cum ar fi fost apariția unei cărți, o speria, de aici grija de a tăinui numele autorului. Ideea de a se vedea expusă aprecierilor publicului o tulbura : „Sînt moartă de frică la gîndul de a fi atacată ca autoare și de aceea nu știu cum să mă retrag, în loc să caut să mă aflu în atenția publicului", scria ea în *Jurnal.*

Încă din fragedă copilărie nutrea o mare pasiune pentru scris, așternînd neostenită pe hîrtie poezii, piese de teatru, povești, despre care nu-i vorbea decît sorei sale. Încerca însă o mare neliniște la gîndul că această îndeletnicire nu ar fi fost vrednică de practicat pentru o femeie. La 15 ani a aprins un foc mare, în curte, lăsînd ca flăcările să mistuie nenumăratele pagini acoperit de scriul ei. În acest sacrificiu a intrat și *Povestea Carolinei Evelyn,* nefericita mamă a Evelinei. 11 ani mai tîrziu ideea avea să capete o altă formă și, din scrumul manuscrisului, renăștea tînăra frumoasă de la Berry Hill. Ea preciza că scrisese această carte, ca și precedentele, mistuite de flăcări, pentru propria ei distracție și, tot ca o distracție, îi încolțise și gîndul tipăririi cărții.

Fratele ei Charles a pornit în căutarea unui editor. Binecunoscutul librar Dodsley, care-i publicase pe Johnson, Pope, Goldsmith și alții a refuzat să ia în considerare romanul anonim. Atunci s-au îndreptat spre Thomas Lowndes, din City ; acesta probabil mai perspicace în privința gustului publicului a acceptat să citească manuscrisul, subliniind că „acum sosise timpul pentru un roman". După ce a parcurs paginile primite, s-a declarat gata să le publice dacă i se remite și restul. Discuțiile se duceau în scris, iar corespondența, așa cum hotărîse autoarea anonimă, trebuia adresată domnului King, apoi domnului Grafton, la Orange Coffee House. Refractară la început propunerilor lui Lowndes, Fanny Burney le-a acceptat pînă la urmă. Fiică ascultătoare, și-a dat seama că, înainte de a lua această hotărîre importantă, trebuia să-și anunțe părinții. Dr. Burney s-a arătat amuzat de dorința fiicei sale, dar i-a cerut lui

Charles, agentul ei literar, să fie discret, iar ea să-şi păstreze anonimatul. Încurajată fiind şi de consimţămîntul patern, Fanny s-a apucat serios de lucru. Al treilea volum a fost gata la timp, şi vărul ei Edward, în absenţa lui Charles, l-a prezentat editorului.

La 7 ianuarie 1778, Lowndes trimitea la Orange Coffee House paginile tipărite, pentru ca autorul să le revadă. Fanny a stabilit o erată pe care editorul a inserat-o la începutul cărţii. De data aceasta ea se arată mai hotărîtă, mai plină de încredere în sine şi cere editorului ca, în cazul apariţiei unei alte ediţii, să fie anunţată la timp, avînd de adus multe corecturi şi modificări.

Importante publicaţii periodice ale timpului, ca *London Review* şi *Monthly Review* inserau recenzii favorabile, în toate cercurile literare se vorbea despre această carte şi întreaga societate londoneză dorea să o citească. Lowndes declara : „Toată lumea de seamă trimite să o cumpere, o doamnă simandicoasă mi-a spus : «Te rog, domnule Lowndes, dă-mi-o pe *Evelina*, lumea mă consideră înapoiată pentru că nu am citit-o»."

Chiar şi dr. Johnson, figura cea mai covîrşitoare a criticii literare engleze primise cartea cu satisfacţie. Era foarte impresionat de personaje, îi plăceau în special cele vulgare. Învăţase pe dinafară o seamă de dialoguri şi se prăpădea de rîs repetîndu-le. Personajul său favorit era domnul Smith, pe care-l numise „Craiul din Holborn", iar pretenţiile acestuia de a se comporta ca un gentleman îl amuzau mult şi-l imita mereu. El afirma : „Nu există nicăieri, în nici o carte, un personaj mai bine zugrăvit de vreun autor". „Comicul şi umorul tipurilor vulgare, spunea dr. Johnson, sînt atît de izbutite, tocmai datorită contrastului cu celelalte personaje. Fără domnul Villars, lordul Orville şi acel melancolic Macartney, cei din neamul Brangthon sau Duval nu ar însemna nimic, căci vulgaritatea lăsată numai în strălucirea-i proprie rămîne dezgustătoare." Cînd Fanny Burney a aflat că dr. Johnson i-a citit cartea, a ieşit pe peluza casei de la Chessington, unde locuia atunci la nişte prieteni, şi a dansat de bucurie în jurul unui dud. Cu toată diferenţa de vîrstă, o prietenie adîncă avea să se lege între dr. Johnson şi Fanny. Acesta recomanda cartea călduros, dar uneori îi reproşa că-l neglijează.

În 1781 scria : „Orice ar crede Burney cu privire la viteza faimei, totuşi cei din Lichfield nu au auzit niciodată de *Evelina* pînă nu le-am dus eu cartea. Mă tem că, în viitor, bunii mei concetăţeni vor fi consideraţi drept ultimii oameni civilizaţi ai acestei naţiuni." După mai bine de 20 de ani de la apariţia cărţii, Fanny Burney îşi amintea cu gratitudine de influenţa atît de puternică a dr. Johnson în legătură cu romanul ei. „*Evelina*, scria ea doctorului Burney, şi-a tăiat calea singură, fără nici un ajutor mai susţinut din partea revistelor. A fost difuzată de publicul larg pînă a ajuns să fie cunoscută în acel mediu nepărtinitor al dr. Johnson şi al d-lui Burke, şi de atunci n-a mai avut nevoie de nici un patron."

Popularitatea cărţii nu s-a mărginit numai la hotarele Angliei, aproape simultan au început să apară traduceri pe continent, la Leipzig, Dresda şi Amsterdam.

După ce cîtva timp s-a crezut că autorul era un bărbat, cartea fiind atribuită lui Horace Walpole sau Christopher Anstey, misterul a fost spulberat, iar Fanny, deşi îngrozită de publicitate, nu mai putea trage nici o perdea între ea şi cititori. Îi scria speriată sorei sale Susan : „...nici nu-ţi poţi închipui cît tremur întrebîndu-mă care va fi sfîrşitul. Cred că ar fi mai bine să mă opresc aici şi să nu mai încerc niciodată să scriu, căci după acest succes cum aş suporta o cădere ?" Dar, neîndoielnic, chiar dacă succesul o speria, îi făcea şi plăcere, constituind pentru ea o sursă de mîndrie şi amuzament. Dr. Burney, învăţatul ei părinte, după lectura cărţii îi scria : „Ţi-am citit cartea Fanny, nu ai de ce roşi, e foarte merituoasă — e extraordinară". I-a propus apoi să o introducă în cercul doamnei Thrale, prietenă cu Johnson şi animatoarea unuia dintre cele mai importante cercuri literare din Londra. Intrînd în acea lume a literelor, atît de aleasă, Fanny Burney deveni o celebritate în mijlocul atîtor celebrităţi. Doamna Thrale, încîntată de carte, cita mereu pasaje din ea, spre marea stînjenire a autoarei. Numărul admiratorilor crescu considerabil, iar cînd acestora li s-au adăugat nume ca cele ale lui Sir Joshua Reynolds şi Edmund Burke, Fanny era în culmea fericirii. De bună seamă însă, scriitoarea aprecia cel mai mult preţuirea lui Johnson.

Asemenea celor mai multe romane ale secolului al XVIII-lea, narațiunea este încărcată cu nenumărate amănunte, întîmplări, încurcături. Unele încercări de a-i contopi pe Smollett, Fielding și Richardson, în scene ca atacul unor pretinși tîlhari de drumul mare asupra bunicii Evelinei, care își pierde peruca în șanț, întrecerea dintre cele două femei bătrîne sînt fără haz și stînjenitoare pentru cititorul de azi, iar episodul tentativei de sinucidere a lui Macartney sau scene ca aceea în care Evelina și tatăl ei cad în genunchi, cerîndu-și iertare, apar de un sentimentalism ridicol și melodramatic.

Intriga este foarte simplă, un cadru general : inițierea tinerei fete ; apoi stabilirea paternității Evelinei și dragostea lui Orville pentru ea. În primul rînd apare aventura sentimentală, în planul al doilea recunoașterea fiicei sale de către Sir John Belmont. Sfîrșitul este fericit : Orville o cere în căsătorie înainte de a fi recunoscută, cînd încă este o fată modestă, neștiută, deci triumful dragostei asupra prejudecăților. Apoi imediat urmează recunoașterea de către Sir John.

Împărțirea romanului în trei volume urmează un tipic clasic, asemenea unei piese de teatru. Volumul I conține expunerea, prezentarea personajelor și anunță dificultățile odată cu apariția lui Madame Duval. Punctul culminat este atins de situația de la Operă. Timpul petrecut la Howard Grove și episodul despre atacul pretinșilor bandiți împotriva lui Madame Duval constituie un interludiu. În volumul al II-lea se precizează obstacolele create de Madame Duval, de familia Branghton și de Sir Clement. Aici momentul cel mai încordat se datorează impertinenței familiei Branghton de a folosi trăsura lordului Orville și scrisorii imprudente de scuză adresată de Evelina lui Orville. Volumul al III-lea aduce, după o serie de neînțelegeri încurcături și întîmplări neprevăzute, deznodămîntul. Totul se explică logic, se luminează.

Narațiunea se desfășoară pe două planuri. Pe de o parte, scrisorile venerabilului Villars cuprinzînd o seamă de amănunte expozitive și reflecții morale. Ele constituie legătura între lumea în care Evelina se află acum, unde întîlnește oameni și situații noi și cea de

la Berry Hill. Acestea reprezintă pentru ea o sursă de înțelepciune și afecțiune și, în același timp, o ajută să-și lărgească înțelegerea în privința oamenilor și întîmplărilor cu care vine în contact. Pe de altă parte, corespondența Evelinei. În jocul dramatic al întîmplărilor și situațiilor, ea îi oferă lui Villars baza pentru sfaturi și îndemnuri. Oricît n-ar fi vrut el să-i dea permisiunea de a pleca de la Berry Hill și de a ieși în lume, înțelege că instruirea fetei se încheiase, iar acum erau necesare observația și experiența, așa cum se petrec lucrurile și în *Rasselas*, romanul lui Johnson.

Villars îi atrage atenția că reputația femeii este cel mai frumos atribut, fiind totodată și cel mai fragil. El îi arată că are obligația de a veghea asupra acestei fragilități. Odată cu ieșirea ei în lume, Evelina se vede supusă unor nenumărate ispite. Este o tînără fată slabă, neștiutoare și desigur toate complimentele care i se fac o măgulesc, o încîntă. Ea tînjește după distracții, se încurcă în mincinoși convenționale, nutrește dorințe care o îndepărtează de prudență. Arzînd de dorul de a merge la Londra și a gusta din plăcerile vieții de acolo, îi scrie lui Villars : „Bănuiesc că sînt vrăjită. Am luat hotărîrea, cînd am început această scrisoare, să nu fiu stăruitoare. Dar tocul, poate mai curînd gîndurile mele, nu-mi dau răgaz, căci trebuie să mărturisesc că tare mai tînjesc să-mi dați voie."

Cît privește corespondența lui Villars cu Lady Howard, aceasta constituie un suport indirect al acțiunii. Scrisorile adresate de un adult altui adult sînt mai directe, mai cuprinzătoare, subliniind deschis necesitatea prudenței. De exemplu, cînd Villars i se adresează Evelinei în legătură cu Madame Duval, caută să-i micșoreze greșelile, și stăruie ca Evelina să-i arate tot respectul și ascultarea cuvenite unei bunice din partea nepoatei. Scriindu-i lui Lady Howard, are un alt ton și o altă atitudine față de Madame Duval. Tocmai diferența de ton aduce o notă aparte întregului roman. Totodată este pus mai bine în lumină caracterul lui Villars și reliefată intenția morală a autoarei, mai mult decît în scrisorile către Evelina. Această intenție, dealtfel, o subliniază și Evelina, cînd îi scrie tutorelui ei : „Vai, întotdeauna gîndurile bune îmi vin prea tîrziu ca să-mi mai fie de folos. Cît de scump plătesc experiența... Abia acum îmi dau seama de acea prudență și moderație care te ajută

să prevezi consecințe îndepărtate..." Pe măsură ce Evelina trece prin diferite întîmplări devine conștientă de valoarea prudenței.

Pentru Fanny Burney ca și pentru dr. Johnson prudența reprezintă o facultate intelectuală. Nu este suficient să știi cutare sau cutare lucru, să fii înțelept, ci trebuie să fii în măsură și să acționezi cum se cuvine. Tema aceasta a prudenței, de care este preocupat Villars, nu e nouă în literatura engleză a vremii, ea apare și în romanele *Tom Jones* și *Humphry Clinker* [1]. Mentorul de la Berry Hill îi amintește mereu Evelinei că trebuie să învețe să judece, să acționeze de una singură, să se cunoască pe sine și să aibă grijă de comportarea ei. Este de fapt un ecou îndepărtat al Greciei antice, cînd Socrate îi recomanda lui Alcibiade, ca o măsură de prudență, să se cunoască pe sine, să fie atent la comportarea sa. Fiecare situație în care se găsește Evelina constituie pentru ea o experiență în plus, capacitatea ei de a raționa crește, vulnerabilitatea se micșorează, va fi în stare să facă alegeri bune, să-și stăpînească impulsurile și să ajungă treptat la prudență.

Tînăra fată vine în contact cu defectele oamenilor din jur: violența lui Madame Duval, vulgaritatea familiei Branghton și a domnului Smith, grosolănia căpitanului Mirvan, pasiunea înflăcărată a lui Willoughby, afectarea lui Lovel, nemernicia lui Belmont. Din asemenea contacte ea înțelege cum trebuie să privească defectele respective și cum să acționeze în fața lor. Dar, pe lîngă toți aceștia, mai este și lordul Orville, de la care învață că virtutea poate fi cultivată chiar și în viața complicată londoneză, nu numai în simplitatea rustică. Orville îi apare ca un erou dotat cu virtuți superioare. El este generos, nobil, dezinteresat în toate acțiunile, plin de delicatețe. Se dovedește a fi un inamic al cruzimii și nedreptății, rămîne mereu politicos, calm, chiar cînd încearcă sentimente de dragoste, de gelozie, știe să se stăpînească și să păstreze măsura. Cititorului de azi, Orville îi apare incredibil de perfect. Pentru Evelina nu este numai tînărul îndrăgostit, dar și o călăuză, un mentor care continuă lecțiile despre prudență începute de Villars.

---

[1] Roman de T. Smollett, 1771.

Situațiile comice și caracterizarea personajelor constituie elementele cele mai valoroase ale romanului. În crearea tipurilor comice se simte influența modelului stabilit de Fielding în teoria sa asupra romanului, anume că „unicul izvor de comic autentic este prefăcătoria". Să demaște această prefăcătorie, să-i dezvăluie adevărata natură, iată sarcina romancierului.

În fața ochilor cititorului se deschide o întreagă galerie de portrete în care contemporanii lui Fanny Burney se puteau recunoaște ușor. Aceste tipuri sînt zugrăvite cu cea mai mare exactitate, iar alături de valoarea lor documentară au și una estetică, crează iluzia unor personaje reale și fiecărui portret, pe lîngă trăsăturile caracteristice unei anumite categorii, îi adaugă altele individuale, de mare precizie, prinse pe viu.

Madame Duval, la vîrsta ei, continuă să fie o cochetă, preocupată să placă. Ea este însă o parvenită, amestecă în vocabularul ei de cîrciumăreasă cuvinte franțuzești, e violentă, orgolioasă, îngîmfată, stăpînită de principiul atotputerniciei banului, ca și vărul ei Branghton. „Află că sînt la fel de bogată ca și Lady Howard, și am venit în Anglia să o vizitez", i se adresează ea căpitanului Mirvan. Sau, altă dată : „... sînt o persoană din înalta societate".

Smith e ignorant, orgolios, preocupat mereu să-i imite pe cei de sus, își dă aere, se crede plin de haz.

Doamna Mirvan apare discretă, măsurată, plină de tact, elegantă. Lady Louisa e o tînără afectată, mofturoasă, încrezută, cu nervi fragili, mereu pe punctul de a leșina sau de a i se face rău.

Doamna Selwyn e un tip mai puțin obișnuit pentru acel timp. Este energică, impetuoasă, citează literatura clasică, e caustică pune pe toată lumea la punct. Reproșîndu-i lipsa de feminitate autoarea nu o ridiculizează.

Familia Branghton întruchipează vulgaritatea. Toți sînt meschini, insolenți, grosolani, preocupați numai de bani și cîștiguri, nu știu ce înseamnă delicatețea și politețea. Fetele Branghton vorbesc în fața Evelinei fără nici o jenă de situația ei familială :

— Vai, Polly, imaginează-ți că duduia nu și-a văzut tatăl niciodată !

— Vai, ce ciudat ! replică cealaltă, să nu-ți cunoști tatăl !

Sir Clement Willoughby este un seducător fără scrupule, insolent, petrecăreț, mare actor în comportarea cu femeile, iar Lovel un înfumurat și un afectat.

Evelina rămîne tot timpul serioasă, bună, blîndă, gata să primească toate neplăcerile și greutățile cu bunăvoință, să nu ceară nimic de la viață, decît ceea ce-i poate da, este generoasă. Puterea de seducere a bărbaților depinde pentru ea de valoarea lor morală.

Cum spune H. P. Howells : „Evelina, deși este o gîsculiță, rămîne poate cea mai dulce și mai dragă gîsculiță din toată literatura".

Personajele pozitive, virtuoșii, serioșii, Villars, Evelina, Orville, Macartney sînt totuși mai artificiali decît vulgarii, egoiștii, vanitoșii.

Fiecare personaj din această galerie, cu obiceiurile, limbajul și comportarea lui, stăruie în mintea cititorului și după ce a închis cartea. Dr. Johnson spunea că nici un scriitor tînăr, neexperimentat nu a pătruns atît de adînc caracterul omenesc și nu a copiat cu mai multă acuratețe moravurile timpului. Ea nu-și ia personajele din literatură, ci din viață.

Trăsăturile sînt uneori poate prea îngroșate, vulgarii prea vulgari, snobii prea snobi. În vremea ei mulți cititori se plîngeau de grosolănia exagerată a căpitanului Mirvan, considerînd-o incredibilă. În jurnalul său, Fanny Burney preciza : „Cu cît văd mai mulți căpitani de marină, cu atît mai puține motive am să mă rușinez de căpitanul Mirvan, căci la toți se observă o înclinare nemaipomenită de a pune la cale tot felul de isprăvi, de a ridiculiza craii, de a detesta femeile bătrîne, încît mă bucur că nu am arătat nimănui cartea mea înainte de a o tipări, căci s-ar fi putut să mă fi simțit înclinată să-i îmblînzesc trăsăturile".

Arta ei se întemeiază pe observarea directă a vieții. Ea afirmă că zugrăvește lumea așa cum este. „În ceea ce mă privește nu pot fi mulțumită fără o aparență de adevăr sau cel puțin o posibilitate. Doresc ca povestea mea să fie naturală, iar personajele probabile." Este un pictor fidel al moravurilor engleze, aducînd în literatură

ceea ce Hogarth a dat în pictură, o satiră a societății. Înfățișînd realitatea cu multă minuțiozitate, ea acordă însă o mică importanță realismului descriptiv. Nu descrie nici personajele, nici locurile decît rare ori și foarte fugitiv. Despre lordul Orville știm că este un tînăr de „vreo 26 de ani, îmbrăcat frumos, dar nu ca un filfizon, și într-adevăr teribil de chipeș, cu o atitudine plină de politețe". Nu o preocupă dacă sînt înalți sau scunzi, bruni ori blonzi, ce fel de ochi au sau cum sînt îmbrăcați. Numai sufletul și caracterul lor au valoare pentru ea. Știe însă să observe cu precizie, adesea cu multă malițiozitate gesturile, jocul fizionomiei, intonațiile care traduc nuanțele multiple ale unei stări sau alteia ale personajelor.

În spiritul timpului ei, omul rămîne singurul subiect de studiu, decorul nu trebuie să sustragă atenția cititorului. Scriind despre orașul Bath, în jurnalul ei subliniază : „aș putea umple o mie de pagini despre frumusețile locului, dar știu că nimic nu obosește atît de mult ca o descriere".

Totuși, chiar dacă cititorul nu „vede" locurile unde se desfășoară acțiunea, este mereu conștient de ele. Autoarea a știut să stabilească o legătură între locuri și oameni, între o situație și un loc. Așa, de exemplu, rustica localitate Berry Hill pare a fi cea mai indicată pentru un personaj înțelept, așezat, vîrstnic, așa cum este Villars. Londra este un adevărat mozaic strălucitor și sordid, elegant și mizer. La teatre și la Operă lumea merge mai mult ca să fie văzută. Parcurile și grădinile publice sînt nimerite pentru tinerii în căutare de cuceriri. Viața agitată din City, străzile desfundate și pline de noroi constituie cadrul cel mai indicat pentru dezordinea din casa familiei Branghton. Bristol, Hotwells, Clifton și Bath reprezintă împreunarea elegantă dintre oraș și mediul rural, un decor frumos, armonios, animat, plin de lumini și umbre, ales parcă anume pentru ultima parte a romanului, unde Evelina, după niște încercări grele își rezolvă problemele. Aici îi declară dragoste Orville, aici își regăsește tatăl și descoperă existența unui frate.

Fanny Burney se dovedește o maestră a dialogului. Acesta nu e retoric, plictisitor, ci doar o vorbire naturală. Stilul este simplu,

precis, frazele echilibrate, pline de viață, scriitoarea caută expresia cea mai potrivită și mînuiește cuvintele cu suplețe.

Al doilea roman al lui Fanny Burney, *Cecilia sau memoriile unei moștenitoare*, este inferior *Evelinei*. Stilul a pierdut din însuflețire și vioiciune, personajele apar mai curînd ca stereotipuri dramatice decît ca indivizi. Totuși, cuprinde destule elemente comice, patetice, predici moralizatoare pentru a satisface publicul din ce în ce mai amator de lecturi.

Camilla sau portretul unei tinere, următoarea carte, așteptată cu nerăbdare de nenumărații ei admiratori și care i-a adus suma fără precedent de 2 000 lire, a fost o tristă dezamăgire. Nimic din verva și veselia obișnuite nu mai putea fi găsit în aceste pagini. Acțiunea și personajele le repetau pe cele anterioare, iar amănuntele zilnice erau obositoare și plictisitoare. În marea ei admirație pentru Johnson, ajunsese să-i imite trăsăturile cele mai neplăcute : prolixitatea și pompozitatea.

În 1814, după o tăcere de 20 ani, scrie o nouă carte, *Pribeaga*, dar nici aceasta nu a adus nimic faimei ei. În prefața cărții prezintă unele elemente din teoria sa asupra romanului. „Un roman este sau ar trebui să fie imaginea unei existențe omenești presupusă, dar naturală și probabilă. Așadar cuprinde sentimentele și afecțiunea noastră, ne excită imaginația, precizează calea onoarei, oferă tineretului un crez, cunoașterea lumii... iar lecțiile experienței sînt lipsite de dificultăți."

În spiritul secolului luminilor, ea vede în roman un instrument didactic, moralizator, precizînd că „personajele, obiceiurile, moravurile, opiniile zilei, ceea ce este nociv, vrednic de dispreț trebuie să fie întovărășit de ceea ce este salubru, curat, purificator".

În *Jurnal* prezintă cu vervă, umor și măestrie viața din Anglia pe o perioadă de 50 de ani, descriind oameni, evenimente, întîmplări de tot felul, în general ciudate și excentrice. Și în paginile *Jurnalului* se desprind tipuri sociale, filfizoni, gentlemeni, tineri înflăcărați, asemenea celor întîlniți în romanele ei. Uneori încearcă mici schițe în care pune în lumină vanitatea feminină.

Fanny Burney a lăsat o imagine fidelă a societății Angliei din vremea ei, cu particularități pitorești, manii, mode și moravuri, redînd mișcarea vieții cotidiene cu o desăvîrșită precizie. Tot ce caracterizează Anglia lui Johnson se reflectă și în romanele ei: gustul pentru observația precisă, grija pentru demnitatea umană, nevoia de a fi util, de a da sfaturi, de a convinge, bunul simț, echilibrul, clarviziunea, dreptatea, solidaritatea morală, prudența. Ea dovedește că patetic și comicul se găsesc pretutindeni în jurul nostru și nu sînt necesare întîmplări extraordinare. Niciodată pînă atunci societatea londoneză nu s-a văzut într-o imagine atît de fidelă.

Pentru prima oară, spune Macaulay, un autor dovedește că este posibil să scrie o istorie unde mediile mondene și vulgare ale Londrei puteau fi zugrăvite cu multă vigoare și vervă comică, fără ca un singur rînd să se abată de la cea mai strictă moralitate sau puritatea cea mai delicată. Această puritate morală constituie, fără îndoială, unul din elemntele importante care au contribuit la popularitatea romanului.

Fanny Burney a contopit în creația ei moștenirea lui Fielding, Richardson și Smollett, adăugînd, așa cum singură a recunoscut, cele învățate de la Johnson, Rousseau, Marivaux. Ea a reușit să prindă cu multă finețe tonurile și moravurile societății de atunci, oferind un tablou viu, pitoresc al felului de a se exprima, a se comporta, a gîndi și acționa, specific contemporanilor ei. Își rîde de vanitatea burghezilor și subliniază cu severitate defectele aristocrației. Frivolitatea mondenă își găsește în Fanny Burney pictorul cel mai minuțios, criticul cel mai sever. Ea a deschis o cale nouă pentru cei care au urmat-o. Maria Edgeworth îi va copia pe Evelina și Orville; caricaturi ale unor oameni vulgari și prostănaci sau tinere fete care „se duc la Londra ca să vadă viața" o vor aminti pe Fanny Burney, în cărțile Janei Austen. Aceasta însă o va depăși cu delicatețea ei și pătunderea mai adîncă a sufletului omenesc, cu o viziune comică mai acidă.

Fanny Burney și-a stabilit un loc bine precizat în tradiția literară a secolului al XVIII-lea, iar importanța ei istorică este de ne-

tăgăduit. Cărțile îi sînt reeditate, tineri cercetători consacră teze de doctorat operei sale. Ea rămîne în literatura engleză înconjurată de o aură specifică. Și nu fără temei, Virginia Woolf, aducînd un omagiu scriitoarelor engleze ilustre care au pregătit drumul urmașelor lor, o cita în capul listei pe Fanny Burney.

ADINA ARSENESCU

TABEL CRONOLOGIC

1752 La 13 iunie se naște în localitatea Lynn Regis, azi King's Lynn, un mic port din districtul Norfolk, Frances (Fanny) fiica lui Charles și a Estherei Burney, născută Sleepe. Tatăl era organist și compozitor. El a scris o istorie a muzicii în patru volume, ca și mai multe cărți de călătorie, fiind un om cu preocupări susținute în domeniul muzicii și cu o bogată cultură generală. Era prieten intim cu dr. Samuel Johnson, actorul Garrick, pictorul Sir Joshua Reynolds, ca și multe alte personalități din lumea artelor, literaturii, științelor, politicii acelui timp. În călătoriile sale i-a întîlnit pe Rousseau, Voltaire, Diderot. Unul din fii, James, a făcut parte din expedițiile lui Cook ; devenit amiral, a lăsat scrieri despre călătoriile sale în Mările Sudului. Un alt fiu, Charles, s-a afirmat ca un cărturar în domeniul studiilor clasice.

Apare revista *The Rambler (Hoinarul)* publicată de dr. S. Johnson. Filosoful și istoricul David Hume publică *Political Discoursses (Discursuri politice).*

1754 Se naşte George Grabbe. Apare al treilea roman al lui Richardson, *Sir Charles Grandison.* În descrierea personajului său, lordul Orville, din romanul *Evelina,* Fanny Burney avea să-l ia ca model pe Grandison.

1755 Dr. Samuel Johnson îşi publică *Dicţionarul.*

1756 E. Burke scrie eseul său despre *Sublim şi Frumos.*

1759 Apare romanul lui Johnson, *Rasselas.* Reynolds începe publicarea observaţiilor sale despre artă.

1760 Familia Burney se mută la Londra, stabilindu-se în Poland Street. Fanny are opt ani.

Apar primele două volume din *Tristam Shandy* de Sterne.

1760 Apare *Noua Eloiză* a lui Jean-Jacques Rousseau.

1762 Moare mama viitoarei scriitoare.

1763 Se naşte William Cobbett cel mai însemnat publicist al timpului.

1764 Horace Walpole, creatorul romanului gotic, publică *The Castle of Otranto (Castelul din Otranto).* Moare pictorul William Hogarth.

1765 James Macpherson publică poemele lui Ossian.

1766 Apare *The Vicar of Wakefield (Vicarul din Wakefield)* de Oliver Goldsmith. Lessing publică cercetările sale de estetică intitulate *Laokoon.*

1767 Fanny Burney, la 15 ani, întreprinde prima călătorie în staţiunea balneară Bristol Hotwells, care îi va servi mai tîrziu drept cadru pentru o parte a acţiunii din romanul său *Evelina.* Îşi distruge manuscrisul romanului *The History of Caroline Evelyn (Povestea Carolinei Evelyn),* precum şi alte scrieri. Char-

les Burney, tatăl său, se căsătorește cu Elizabeth Allen.

1768 Începe, în luna martie, să-și scrie *Jurnalul.*

1772 Se naște poetul Coleridge.

1774 Familia Burney se mută în St. Martin's Street, în casa unde locuise mai înainte Newton. Va fi locul de întîlnire al multor personalități londoneze.

Apare romanul lui Goethe *Suferințele tînărului Werther.*

1775 Beaumarchais publică *Nunta lui Figaro.* Se naște Jane Austen.

1776 Apare *The Wealth of Nations (Avuția Națiunilor)* de Adam Smith, fondatorul economiei politice ca știință. Edward Gibbon publică primul volum din a sa *History of the Decline and Fall of the Roman Empire (Istoria decăderii și a prăbușirii Imperiului Roman).*

1778 În luna ianuarie apare romanul *Evelina,* în trei volume. Începe prietenia cu Dr. Johnson și Mrs. Thrale, prietenă a lui Johnson, cunoscută figură a vieții literare londoneze. A publicat anecdote despre Johnson și corespondența ei cu acesta.

1779 Apar încă patru ediții ale romanului *Evelina.*

Moare actorul David Garrick (n. 1717), admirat de Fanny Burney. Dr. Johnson începe să-și scrie lucrarea sa de critică literară *Lives of Poets (Viețile poeților)* în care prezintă 52 de poeți.

1781 Schiller își publică piesa *Die Räuber (Hoții).*

1782 Apare al doilea roman al lui Fanny Burney, *Cecilia or the Memoirs of an Heiress (Cecilia sau memoriile unei moştenitoare)*, în cinci volume.

1783 Mrs. Thrale se căsătoreşte cu Gabriel Piozzi ; prietenia cu Fanny Burney se încheie.

Apare poemul lui George *Crabbe, The Village (Satul).*
1784 Moare dr. Johnson. Se naşte Hunt Leigh.

1786 Fanny Burney devine doamnă de onoare a reginei Charlotte.

Apar primele poezii ale lui Burns.

1788 Începe să scrie tragedia în versuri albe, *Edwy and Elgiva*, pe care o termină în august 1790.

Se naşte Byron.

1789 Începe Revoluţia Franceză.

Blake îşi publică şi ilustrează poeziile sale *Songs of Innocence (Cîntecele nevinovăţiei).*

1790 Scrie trei tragedii în versuri albe (nici una nu a fost reprezentată) : *Hubert de Vere, a Pastoral Tragedy (Hubert de Vere, o tragedie pastorală), The Siege of Pevensey (Asediul de la Pevensey), Elberta.*

1791 De mai mult timp bolnavă, Fanny Burney părăseşte serviciul de la Palat. Primeşte o pensie anuală de 100 lire.

Thomas Paine îşi publică prima parte a lucrării sale *The Rights of Man (Drepturile Omului)*, partea a doua apărînd un an mai tîrziu.

1793 Fanny Burney îl întîlneşte pe Alexandre d'Arblay, general, adjutant al marchizului de Lafayette, refugiat în Anglia. La 28 iulie se căsătoreşte cu acesta. Fanny împlinise 41 ani.

1794 I se naşte un fiu (la 18 decembrie), Alexander.

1795 Piesa sa de teatru *Edwy şi Elgiva,* revăzută, este reprezentată, o singură seară, la Drury Lane.

1796 Apare romanul său *Camilla, A Picture of a Youth (Camilla sau portretul unei tinere),* în cinci volume.

1798—1799 Scrie comedia *Love and Fashion (Dragoste şi modă)* care nu a fost însă reprezentată.

Apar *Lyrical Ballads (Balade lirice)* de Coleridge şi Wordsworth.

1800 Îşi pierde sora, pe Susan, confidenta ei.

W. Cobbett începe să publice *Registrul politic (Political Register)* gazetă săptămînală.

1800—1801 Fanny Burney scrie comediile *Bussy Day* şi *The Woman Hater (Modista)* care nu au fost reprezentate.

1802 Apare publicaţia periodică *Edinburgh Review.* Printre colaboratorii de seamă se numără Macaulay, Carlyle, Scot Hazlitt etc. În paginile acestei reviste, Macaulay avea să dea o replică magistrală criticii aduse de veninosul Corker după publicarea postumă a *Jurnalului* şi *Corespondenţei* lui Fanny Burney. Împreună cu fiul ei, Alex, Fanny Burney pleacă în Franţa, unde va locui cîtva timp la Passy, apoi la

Paris, soţul ei fiind obligat să părăsească Anglia la începerea războiului între Anglia şi Franţa.

Se naşte Victor Hugo.

1806 Se naşte John Stuart Mill, filozof, logician şi economist englez.

1807 Apar primele poezii ale lui Byron, *Hours of Idleness (Ore de răgaz).*

1809 Ia fiinţă publicaţia periodică *Quarterly Review* la care colaborează printre alţii Scott, Southey, Gladstone. În paginile acestei reviste, Croker va critica ***Endymion*** a lui Keats şi pe Fanny Burney, după ce publică memoriile dr. Burney, iar mai apoi *Jurnalul* şi *Corespondenţa,* apărute postum.

Se naşte Charles Darwin.

1811 Suferindă de mai mult timp se supune unei operaţii.

Încep să apară romanele Janei Austen.

Are loc mişcarea muncitorească a „Sfărîmătorilor de maşini" denumită şi a „luddiţilor" după numele muncitorului Ned Ludd.

1812 Byron scrie *The Pilgrimage of Childe Harold (Pelerinajul Infantelui Harold).*

1812—1813 Fanny Burney revine în Anglia împreună cu fiul ei Alex ; d'Arblay rămîne în Franţa reţinut de diferite chestiuni personale şi militare.

1813 Alex, fiul ei, îşi începe studiile la Cambridge.

Shelley compune ***Queen Mab (Crăiasa Mab).***

1814 Termină de scris romanul ***The Wanderer (Pribeaga)***, în cinci volume. Charles Burney, tatăl scriitoarei, se stinge din viață în aprilie. Pleacă din nou în Franța la soțul său, lăsîndu-și fiul la Cambridge.

Apare *Waverley*, primul roman al lui Walter Scott.

1815 Fuge din Franța în Belgia, în timp ce D'Arblay se alătură trupelor care zădărniceau înaintarea lui Napoleon. Soții se reîntîlnesc la Trèves în cursul lunii iulie. Se reîntoarce împreună cu soțul său, rănit, în Anglia. Se instalează la Bath. Îi scrie prietenei ei Mrs. Locke : „Bath este singurul loc potrivit pentru noi. Tot timpul ne putem bucura de viața citadină și să explorăm împrejurimile, dacă dorim să facem mișcare, și să ne desfătăm."

1816—1817 Separări intermitente de d'Arblay, obligat să se ducă de mai multe ori în Franța. Perioadă de griji și necazuri datorite fiului ei Alex și studiilor acestuia. Situația se îndreaptă după un an, în 1818.

1817 Mrs. Thrale Piozzi, văduvă pentru a doua oară, în vîrstă de 80 ani vine să-i viziteze la Bath. Se leagă astfel din nou vechea prietenie.
În decembrie se stinge din viață fratele ei Charles.

Apare poemul dramatic ***Manfred*** de Byron.
Apar primele poezii ale lui Keats.

1818 La 3 mai are durerea să-și piardă soțul. Ea va împlini vîrsta de 66 ani.

1819 Se naște George Eliot.

1820 Apar drama lui Shelley, *Prometheus Unbound (Prometeu eliberat)*, *Hyperion* şi alte poezii de Keats.

1821 Fratele scriitoarei, James, este numit amiral ; în noiembrie se stinge din viaţă, după cîteva luni de la promovarea sa.

Shelley deplînge moartea timpurie a lui Keats, în poemul său *Adonais*.
Se naşte Baudelaire.
Apar *Cain* şi alte drame de Byron.

1826 Fanny Burney primeşte vizita lui Walter Scott.

1828 Se naşte scriitorul George Meredith.

1830 Apar poeziile lui Tennyson.

1832 Fanny Burney, în vîrstă de 80 ani, publică *Memoriile* lui Charles Burney, tatăl său, sursă preţioasă de documentare. Moare sora sa, Esther.

Are loc reforma parlamentară care va inaugura era reformelor în Anglia.

Moartea lui Walter Scott şi a lui Goethe.

1834 Apare cartea lui Lytton, *The Last Days of Pompei (Ultimele zile ale Pompeiului)*.

1835 Apare cartea lui Dickens, *Sketches by Boz (Schiţe de Boz)*.

1837 Fanny Burney are 84 de ani ; îşi pierde unicul fiu Alexander, la 19 ianuarie.

Apar *The French Revolution (Revoluţia franceză)* de Carlyle, *Pickwick Papers (Documentele Clubului Pickwick)* şi *Oliver Twist* de Dickens.
Începe domnia reginei Victoria.

1838 Fanny Burney își pierde încă o soră, Charlotte.

1839 Dickens își publică romanul *Nicholas Nickleby.*

1840 La 6 ianuarie Frances Burney, Madame d'Arblay, cu cîteva luni înainte de a împlini 88 de ani, se stinge din viață, la Londra, fiind apoi înhumată la Bath, lîngă soțul și fiul ei.

A. A.

VOLUMUL I

Scrisoarea I-a

LADY HOWARD CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove

Poate fi oare, bunul meu domn, ceva mai supărător pentru un prieten decît obligaţia de a împărtăşi veşti neplăcute ? La drept vorbind, uneori este chiar greu să-ţi dai seama cine e mai de plîns : cel care le transmite sau cel căruia îi sînt destinate ?

Am primit acum o scrisoare de la Madame Duval ; este tare încurcată, neştiind ce atitudine să ia, căci parcă ar dori să îndrepte greşelile comise, totuşi ar vrea ca lumea să o creadă fără pată. Ar arunca bucuroasă asupra altora oprobriul pricinuit de acele nenorociri a căror vină o poartă numai ea singură. Îmi scrie pe un ton violent, uneori chiar jignitor, mai ales la adresa dumneavoastră, faţă de care are atîtea obligaţii, mult mai mari chiar decît propriile greşeli, învinuindu-vă pe nedrept de toate suferinţele fiicei ei atît de calomniată, răposata lady Belmont. Vă voi face cunoscut motivul principal care a îndemnat-o să scrie, căci scrisoarea în sine nu merită să fie luată în seamă.

Îmi spune că de mai mulţi ani a nădăjduit să întreprindă o călătorie în Anglia, de aceea nu a scris pentru a culege informaţii cu privire la acest trist subiect, aşteptînd

să poată face cercetări personal, dar chestiuni familiare au reținut-o în Franța. După cum crede, acum nu are nici o perspectivă să părăsească acea țară. Așa stînd lucrurile, s-a străduit cît a putut mai mult să obțină o relatare fidelă a tot ceea ce putea avea legătură cu fiica ei atît de nesăbuită. În urma diligențelor depuse a reușit să afle că, aceasta fiind pe patul de moarte ar fi lăsat pe lume un prunc orfan. Apoi adaugă că dacă dumneavoastră, la care, după cîte știe, se află copilul, ați procura dovezi autentice, privind filiațiunea cu ea, puteți să-l trimiteți la Paris, unde se va ocupa de el cum se cuvine.

Neîndoielnic, această femeie este, în cele din urmă, conștientă de conduita ei atît de nefirească. Stilul scrisorii dovedește limpede că a rămas la fel de vulgară și agramată, ca și atunci cînd primul ei soț, domnul Evelyn a avut slăbiciunea să se însoare cu ea. Nu-și cere măcar scuze că mi se adresează mie, deși nu am văzut-o decît o singură dată.

Scrisoarea a stîrnit fiicei mele, Mirvan, o puternică dorință de a afla motivele care au determinat-o pe Madame Duval să o părăsească pe nenorocita lady Belmont, într-un moment cînd proteguirea unei mame era atît de necesară pentru liniștea și reputația fiicei. În ciuda faptului că persoanele implicate în această chestiune îmi erau cunoscute, subiectul rămînea întotdeauna pentru mine prea delicat pentru a-l discuta cu cei în cauză. Iată de ce nu aș putea să o satisfac pe doamna Mirvan decît făcînd apel la dumneavoastră.

Spunînd că puteți să-i trimiteți copilul, Madame Duval caută să pară mărinimoasă, cînd, de fapt, îi revin obligații. Nu mi-aș îngădui să vă dau sfaturi dumneavoastră, căruia această neajutorată orfană îi datorează totul. Dum-

neavoastră sînteţi unicul şi cel mai bun judecător care va hotărî ce trebuie să facă. Mă preocupă însă necazul şi neplăcerea pe care această femeie nevrednică ar putea să vi le pricinuiască.

Fiica şi nepoata mea mi se alătură trimiţînd drăguţei copile cele mai bune gînduri, şi mă roagă să vă amintesc că vizita anuală la Howard Grove, mai de mult promisă, a fost întreruptă în ultimii patru ani.

Rămîn, cu cea mai mare consideraţie, a dumneavoastră prea supusă servă şi prietenă.

M. Howard

Scrisoarea a II-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE LADY HOWARD

Berry Hill, Dorsetshire

Aţi prevăzut prea bine, milady, uimirea pe care scrisoarea lui Madame Duval avea să mi-o producă. Totuşi ar trebui mai curînd să fiu mulţumit că am rămas atîţia ani nemolestat decît să mă plîng de încurcătura în care mă pune în prezent, de vreme ce se dovedeşte că acum această femeie nemiloasă are remuşcări.

În ceea ce priveşte răspunsul meu, vă rog să-i scriţi, după cum urmează. Nu doresc să o jignesc, dar am motive temeinice să o ţin pe nepoata ei în prezent în Anglia, aceasta fiind în mod implicit dorinţa celei căreia trebuie să-i

dea şi ea ascultare. Madame Duval poate fi sigură că este înconjurată de cea mai mare grijă şi afecţiune, iar educaţia pe care a primit-o depăşeşte aproape iscusinţa mea. Mă mîndresc la gîndul că atunci, cînd va sosi momentul ca Madame Duval să-şi vadă nepoata, nu va avea nici un motiv să se plîngă că aceasta nu a fost bine educată.

Sînt sigur că nu veţi fi deloc surprinsă de răspunsul meu. Madame Duval nu este o tovarăşă sau un tutore potrivit pentru o tînără, fiind o persoană needucată, fără principii, cu o fire aspră şi lipsită de maniere. Ştiu de mult timp că nutreşte o adevărată aversiune faţă de mine. Biata de ea ! Nu poate decît să-mi inspire milă.

Nu ezit să răspund cererii doamnei Mirvan. Totuşi, spre binele său, voi fi cît mai concis posibil, căci întîmplările crude care au precedat naşterea pupilei mele nu pot fi plăcute pentru o persoană însufleţită de umanitate ca ea.

Aţi auzit poate că am avut cinstea să-l însoţesc în călătoriile sale pe domnul Evelyn, bunicul pupilei mele, în calitatea mea de tutore. Imediat după întoarcerea sa în Anglia s-a căsătorit cu Madame Duval, care pe atunci era chelnăriţă, în contra sfaturilor şi stăruinţelor tuturor prietenilor, printre care mă număram ca unul dintre cei mai potrivnici. Această nefericită căsătorie l-a făcut să părăsească Anglia şi să se stabilească în Franţa. Acolo a fost mai apoi cuprins de ruşine şi remuşcări. Asemenea sentimente erau greu de suportat pentru firea sa, căci deşi se dovedise slab ca să reziste ispitei frumuseţei soţiei sale, în detrimentul altor calităţi, el era un tînăr cu un caracter deosebit şi o conduită impecabilă, pînă cînd a fost orbit de această pasiune care l-a scos din minţi. După căsătoria lui atît de nesăbuită n-a trăit decît doi ani. De pe patul de moarte, cu o mînă nesigură mi-a scris următoarele :

„Bunul meu prieten, uită resentimentul pe care-l încerci şi îngăduie să primeze sentimentele tale umanitare — un părinte, tremurînd pentru binele copilei sale ţi-o lasă

în grijă. O, Villars ! auzi-mi glasul. Ai milă ! Ia-mi piatra de pe inimă !"

Dacă împrejurările mi-ar fi permis aș fi răspuns la aceste cuvinte, plecînd imediat la Paris, dar m-am văzut obligat să fac apel la un prieten care se afla acolo. Acesta a asistat la deschiderea testamentului.

Domnul Evelyn mi-a lăsat un legat de o mie de lire, desemnîndu-mă ca unicul tutuore al fiicei sale pînă la vîrsta de 18 ani. Mă implora în modul cel mai înduioșător să am grijă de educația ei pînă cînd va fi în măsură să acționeze singură și cu judecată. În privința banilor a lăsat-o dependentă de maică-sa, făcînd apel cu înflăcărare la afecțiunea acesteia.

Astfel, cu toate că nu a încredințat unei femei vulgare și agramate, ca doamna Evelyn, educația fiicei sale, a socotit totuși potrivit ca mama să-i poarte de grijă, asigurînd-o de respectul și obligațiile filiale care i se cuveneau. Din nefericire nu i-a trecut niciodată prin minte că mama ar putea da dovadă de lipsă de afecțiune și conduită morală.

Copila, de la vîrstă de doi anișori pînă la 18 ani, a fost crescută sub supravegherea mea și, cu excepția timpului cînd se afla la școală, a stat sub acoperișul meu. Nu este cazul să vă mai vorbesc despre virtuțile acestei minunate tinere. M-a iubit ca pe propriul ei părinte, dealtfel aceeași afecțiune i-a arătat și soției mele. A devenit atît de dragă sufletului meu, încît pierderea ei mi-a fost doar cu puțin mai dureroasă decît aceea pe care am încercat-o la dispariția soției mele.

Maică-sa, recăsătorită între timp cu domnul Duval, a chemat-o la Paris, cînd a împlinit 18 ani, și atunci m-am despărțit de ea. Cît am regretat mai apoi că nu am însoțit-o acolo. Porteguită de mine, nenorocirile ce aveau să se abată asupra ei ar fi putut fi evitate. Dar ca să nu o mai lungesc prea mult, Madame Duval la instigațiile so-

tului, stăruitoare sau poate tiranice, s-a străduit să o căsătorească cu unul din nepoții acestuia. Cînd a văzut că nu reușește, furioasă, a tratat-o cu cea mai mare lipsă de bunătate și a amenințat-o cu sărăcia și ruina.

Copila nu știa ce înseamnă mînia și violența, în curînd nu le-a mai putut suporta și, în mod pripit, fără a se mai sfătui cu nimeni a consimțit să se căsătorească în taină cu Sir John Belmont, un tînăr desfrînat care reușise să o cucerească. I-a promis că o va duce în Anglia, ceea ce a și făcut. Cît despre rest, buna mea doamnă, îl știți. Dezamăgit că nu a primit averea pe care o aștepta, din cauza urii pe care familia Duval i-o purta, a ars în mod infam certificatul de căsătorie și a tăgăduit că au fost cîndva uniți.

A căutat atunci protecția mea. Cu ce sentimente amestecate de durere și bucurie am revăzut-o. Urmînd sfaturile mele s-a străduit să procure dovezi ale căsătoriei, dar totul a fost în zadar : credulitatea ei nu putea ține piept vicleșugului lui Sir John Belmont.

Toată lumea și-a dat seama de nevinovăția ei, cunoscîndu-i conduita imaculată de pînă atunci, cît și purtarea scandaloasă a seducătorului ei. Dar asemenea durere s-a dovedit a fi prea mult pentru constituția ei delicată, iar clipa cînd a dat naștere pruncului a pus capăt suferințelor cît și vieții mamei.

Fuga fiicei ei a înfuriat-o fără seamăn pe Madame Duval și nu s-a potolit pînă cînd această biată victimă a celor fără inimă și-a tras ultima suflare. Probabil că intenționa să o ierte cu timpul, dar nu a mai fost cu putință. Mi s-a spus că, atunci cînd a aflat despre moartea ei, mîhnirea și remușcările au cuprins-o atît de năvalnic încît i-au pricinuit o adevărată boală. Dar, după ce s-a însănătoșit, pînă cînd v-a scris, nu mi-a fost dat să aud că ar fi manifestat vreo dorință de a afla împrejurările morții fiicei ei și a nașterii nevinovatului prunc.

Această copilă, atît timp cît eu voi fi în viaţă, nu va cunoaşte pierderea pe care a suferit-o. Am iubit-o, i-am venit în ajutor, am susţinut-o din fragedă pruncie pînă în cel de al 16-lea an al vieţii ei. Mi-a răsplătit atît de generos grija şi afecţiunea pe care i le-am purtat, încît dorinţa mea cea mai mare este să o pot încredinţa cuiva în stare să aprecieze valoarea ei. Atunci voi putea afla pacea veşnică, trecînd în nefiinţă, dîndu-mi ultima suflare în braţele ei.

Astfel că educaţia tatălui, a fiicei şi nepoatei mi-au revenit mie. Cîtă nesfîrşită durere mi-au pricinuit primele două. De s-ar întîmpla cumva ca şi soarta acestei făpturi care supravieţuieşte să fie la fel de vitregă, o, cît de mizerabil ar fi sfîrşitul zilelor şi strădaniilor mele !

Chiar dacă Madame Duval ar merita răspunderea pe care o solicită, mă tem că nu aş avea curajul să mă despart de această copilă. Dar, aşa cum stau lucrurile, nu numai afecţiunea pe care i-o port, ci şi un simplu sentiment de umanitate mă fac să încerc o repulsie la gîndul de a părăsi fiinţa care mi-a fost încredinţată, acest fapt fiind pentru mine sacru. Cu greu aş putea să suport acum pînă şi vizitele pe care le făcea altădată la Howard Grove. Vă rog să mă iertaţi, buna mea doamnă, şi să nu mă consideraţi insensibil la cinstea acordată cu atîta bunăvoinţă amîndurora. Impresia pe care nenorocirile mamei au produs-o asupra mea mi s-a întipărit puternic în minte, încît chiar dacă o pierd din ochi doar o clipă încerc tot felul de temeri şi îndoieli. Asemenea sentimente mă doboară. Iată afecţiunea mea, şi iată slăbiciunea mea. Ea este singura legătură care mi-a mai rămas pe acest pămînt. Am deplină încredere în bunătatea dvs., că nu mă veţi judeca prea aspru.

Vă rog să transmiteţi omagile mele respectuoase doamnei şi domnişoarei Mirvan, cu deosebită onoare,

Al dumneavoastră prea supus şi ascultător serv,

Arthur Villars

Scrisoarea a III-a

(scrisă la cîteva luni după ultima)

LADY HOWARD CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove, 8 martie

Prea stimate domn,

Ultima dvs. scrisoare mi-a procurat o nesfîrșită plăcere. După o boală lungă și grea, cît de recunoscător trebuie să fiți atît dvs., cît și bunii dvs. prieteni că v-ați făcut bine. Vă rog să primiți cele mai călduroase urări de la toți cei de aici pentru restabilirea dvs. completă și continuă.

Să nu vă închipuiți că profit de însănătoșirea dvs. ca să vă adresez rugămintea să-i îngăduiți Evelinei să vină la noi. Vă rog să nu uitați că ne-am supus cu răbdare dorinței dvs. de a nu vă despărți de ea cînd erați suferind, deși ne-a fost greu să renunțăm la compania ei. Nepoata mea, în special, abia a reușit să-și domolească dorința de a-și reîntîlni prietena din copilărie. Aș vrea foarte mult să fiu de folos copilului nefericitei lady Belmont. Consider că în felul acesta aduc omagiul cel mai bun memoriei ei. Îngăduiți-mi, așadar, să vă supun un plan pe care doamna Mirvan și cu mine l-am imaginat ca urmare a însănătoșirii dvs.

N-aș vrea să vă sperii, dar credeți că ați putea să vă separați de tînăra dvs. tovarășă timp de două-trei luni ? Doamna Mirvan își propune să petreacă primăvara la Londra, de data aceasta, pentru prima oară, nepoata mea o va întovărăși. Ele ar vrea să o ia și pe drăgălașa dvs. pupilă, lărgindu-și astfel mai mult și animîndu-și cercul de prieteni. Se va bucura de aceeași grijă și afecțiune din partea doamnei Mirvan ca și propria ei fiică. Nu vă speriați de

propunerea noastră. Cred că este timpul să vadă şi ea ceva din lume. Atunci cînd tinerii sînt ţinuţi departe de lume în mod prea rigid, cu imaginaţia lor însufleţită şi romantică şi-o zugrăvesc asemenea unui paradis de care au fost lipsiţi, dar cînd li se arată, cum se cuvine şi la timp, o văd aşa cum este în realitate, plină de durere şi plăcere, de speranţă şi dezamăgire.

Nu aveţi de ce să vă temeţi că l-ar putea întîlni pe Sir John Belmont, el fiind acum peste hotare, şi nu se va întoarce anul acesta.

Ei bine, bunul meu domn, ce credeţi despre planul nostru ? Nădăjduiesc că va găsi aprobarea dvs. Chiar dacă nu va fi aşa, puteţi fi sigur că nu ne vom supăra.

A dumneavoastră, cu cea mai deosebită consideraţie,

M. Howard

Scrisoarea a IV-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE LADY HOWARD

Berry Hill, 12 martie

Stimată doamnă,

Gîndul că aş putea să apar încăpăţînat şi egoist mă îndurerează şi mă face să roşesc. Dacă am ţinut-o cu mine la ţară pe tînăra mea pupilă atît de mult timp n-am făcut-o numai pentru plăcerea mea. Cum, după toate probabilităţile, este hărăzită să aibă o situaţie materială foarte modestă, am dorit să o educ în acest spirit. Inima e în mod natural înclinată spre plăceri şi prea uşor supusă nechib-

zuinței ; rîvna mea a fost să o ocrotesc de amăgiri și să o pregătesc să dispreţuiască plăcerile. Acum a venit timpul ca în locul instruirii să observe și să cîștige experiență. Dacă voi fi în stare, în oarecare măsură, să o fac să le folosească, pe una cu discreție, iar pe cealaltă să o îmbunătățească mereu, voi avea mulțumirea că am contribuit din plin la binele ei. La vîrsta ei trebuie să se bucure și să fie fericită. O încredințez protecției dvs. și nădăjduiesc că va fi demnă măcar de jumătate din bunătatea cu care va fi înconjurată în casa dvs. atît de ospitalieră.

Mă supun cu bucurie dorinței dvs. Încredințînd-o dvs. nu voi fi îngrijorat, căci voi ști că se află în siguranță, ca și cum ar fi sub propriul meu acoperiș. Îmi va lipsi doar tovarășia ei. V-ați gîndit bine, propunîndu-vă să o introduceți în viața veselă a Londrei ? Care ar putea fi scopul ? Nu mă tem de nimic mai mult decît să nu i se trezească prea mult speranțele. Vioiciunea firii ei n-ar face decît să le amplifice și mai tare... Cunoștințele londoneze ale doamnei Mirvan fac toate parte din înalta societate, această tînără făptură inocentă, prea frumoasă pentru a nu fi luată în seamă are multă sensibilitate și nu posedă nici o avere pentru a putea fi înconjurată cum se cuvine de tinerii din lumea bună.

Gîndiți-vă, doamnă, cît este de vitregă situația ei — singurul copil al unui baron bogat, pe care nu l-a văzut niciodată, a cărui comportare are toate motivele să o deteste, iar numele lui fiindu-i interzis să-l revendice, are însă tot dreptul să-l moștenească. Există oare vreo probabilitate că o va recunoaște așa cum se *cuvine* ? Atîta timp cît continuă să tăgăduiască căsătoria sa cu domnișoara Evelyn, chiar dacă i-ar da ceea ce i se cuvine, făcînd poate pe generosul, ea nu poate primi, căci trebuie să apere onoarea mamei sale.

Cît despre bunurile domnului Evelyn, nu am nici o îndoială că Madame Duval le va împărți împreună cu toate rubedeniile ei.

Așa cum stau lucrurile, această copilă, deși moștenitoarea a două mari averi, nu se poate bizui decît pe prietenie și adopțiune. Venitul ei actual îi va fi suficient numai dacă duce o existență modestă, dar nu-i va îngădui să trăiască viața luxoasă a unei londoneze de vază.

Doamna mea, lăsați-o pe domnișoara Mirvan să strălucească în viața splendidă a înaltei societăți, iar copila mea să afle bucuria într-o existență retrasă, umilă, fără să aspire la situații mai importante, care nu-i sînt cunoscute. Mai există un motiv, prezentînd oarecare greutate. Fără îndoială, Madame Duval ar putea să mă acuze de părtinire, căci în timp ce refuz să-i permit nepoatei ei să-i țină companie, consimt să plece la Londra. Trimițînd-o la Howard Grove, nici unul din aceste scrupule nu-și au temei. Doamna Clinton, fosta ei dădacă, o va însoți săptămîna viitoare.

Făcînd-o cunoscută sub numele de Anville, am arătat tuturor că bunul meu prieten a lăsat-o în grija mea, totuși am considerat necesar ca Evelina să cunoască adevărata situație și tristele împrejurări ale nașterii ei. Deși doresc să-i tăinuiesc numele adevărat și familia, n-aș vrea s-o las la voia întîmplării, adică să i se dezvăluie de către alții povestea atît de jalnică, zdruncinîndu-i firea sensibilă.

Nu trebuie să vă așteptați prea mult, doamnă, de la pupila mea. E o țărăncuță neștiutoare, necunoscînd nimic despre lume și, cu toate că m-am străduit să-i asigur o educație cît se putea mai bună pe aceste meleaguri retrase, unde orașul cel mai apropiat, Dorchester, e la o depărtare de vreo șapte mile, nu m-aș mira dacă ați descoperi la ea o mie de lipsuri, la care nici nu aș fi visat. Este foarte schimbată de cînd a fost ultima dată la Howard

Grove, dar mai bine să nu spun nimic şi să vă las pe dvs. să apreciaţi. Vă rog să-mi înfăţişaţi pe larg impresiile dumneavoastră, cu toată sinceritatea.

O trimit la dumneavoastră cu întreaga ei nevinovăţie, asemenea unui înger, adevărată întruchipare a purităţii. Ea este unica mea speranţă pe acest pămînt, ţelul întregii mele griji, singura făptură pentru care mai doresc să trăiesc, dacă i-ar fi de folos.

Vă rog să mi-o redaţi, aşa cum vine la dumneavoastră, inocenţa personificată, iar cele mai îndrăgite speranţe ale inimii mele vor fi pe deplin răsplătite.

A. Villars

Scrisoarea a V-a

LADY HOWARD CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove

Stimate şi venerabile domn,

Modul solemn în care mi-aţi încredinţat odrasla dumneavoastră mi-a stăvilit plăcerea pe care venirea ei aici mi-o procură, căci mi-e teamă că suferiţi din pricina absenţei ei. Dacă lucrurile stau aşa, drept să vă spun m-aş condamna pentru zelul pe care l-am dovedit cerîndu-vă acest hatîr, dar nu uitaţi, bunul meu domn, că oricînd puteţi să o rechemaţi, fiind sigur că nu o voi reţine nici o clipă mai mult decît doriţi.

Vreţi să-mi ştiţi părerea despre ea ?

Chipul şi întreaga ei făptură răspund întru totul concepţiei mele cele mai exigente despre frumuseţea desă-

vîrsită. Aceasta, deşi constituie un subiect de laudă mai puţin important pentru dvs. şi pentru mine, este totuşi atît de izbitoare încît nu poate rămîne neobservată. Regăsesc la ea aceeaşi graţie şi drăgălăşenie pe care le-am admirat atît de mult şi la mama sa. Pare a fi plină de agerime, dar în acelaşi timp natura a binecuvîntat-o cu o minunată capacitate de înţelegere şi pătrundere. De pe chipul ei se desprinde un aer de inocenţă şi lipsă de experienţă cu totul deosebite. Observ cu multă satisfacţie cum se înfiripă o afecţiune din ce în ce mai mare între această drăgălaşă copilă şi nepoata mea. Puteţi fi sigur, bunul meu domn, că aici, copila dumneavoastră se va bucura de aceeaşi atenţie şi afecţiune ca şi propria noastră fiică.

Vă trimitem cu toţii cele mai calde urări de sănătate şi fericire, mulţumindu-vă pentru favoarea pe care ne-aţi făcut-o.

A dumneavoastră,

M. Howard

Scrisoarea a VI-a

LADY HOWARD CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove, 26 martie

Nu vă speriaţi, distinsul meu prieten, că vă deranjez, din nou, atît de repede. Iată despre ce este vorba.

Fiica mea a primit ştiri de la soţul ei, plecat de mult, anunţînd-o că speră ca la sfîrşitul săptămînii viitoare să sosească la Londra. Fiica mea şi soţul ei, căpitanul Mir-

van, au fost departe unul de altul aproape şapte ani, vă închipuiţi deci ce bucurie, ce surpriză şi emoţie au pricinuit neaşteptatele veşti. Vă daţi seama că ea se va duce imediat la Londra pentru a-l întîmpina, fiica ei în mod firesc trebuie să o întovărăşească. Îmi pare rău că nu pot merge şi eu.

Iar acum, scumpe domn, roşesc la gîndul că vă adresez întrebarea : aţi vrea să îngăduiţi copilei dumneavoastră să le însoţească ? Nu ne consideraţi neraţionale, ci gîndiţi-vă doar la nenumăratele atracţii care fac în prezent ca Londra să fie locul cel mai plăcut din lume. Scopul vesel al călătoriei, bucuria călătorilor, în opoziţie cu viaţa mohorîtă pe care ar trebui să o ducă dacă ar rămîne aici, avînd ca tovarăşă o femeie bătrînă şi singură. Acestea sînt fapte pe care merită să le luaţi în consideraţie. Fiica mea mă roagă să vă asigur că nu este vorba de mai mult decît o săptămînă, căci ştie prea bine că soţul ei nu poate suferi Londra şi va veni cît mai repede la Howard Grove. Cît despre Maria, ea doreşte atît de mult să-şi aibă alături prietena, încît dacă rămîneţi de neînduplecat va fi lipsită de jumătate din plăcerea pe care ar avea-o altfel. Totuşi n-aş vrea, bunul meu domn, să vă amăgesc că ar intenţiona să ducă în timpul şederii acolo o viaţă retrasă. Nu aveţi însă nici un motiv să vă necăjiţi în privinţa lui Madame Duval, căci nu are pe nimeni în Anglia. Desigur că nici nu ştie numele copilei dumneavoastră, şi chiar dacă ar afla ceva despre această excursie, atît de scurtă, o săptămînă, sau chiar mai puţin, petrecută la Londra, cu un prilej atît de special, nu ar putea fi interpretat ca o lipsă de respect faţă de ea. Copila dumneavoastră vă va scrie şi ea. Fără tăgadă, ruga ei va avea un efect mai sigur, oricît am stărui noi.

Fiica mea vă trimite cele mai bune gînduri şi nu aşteaptă nimic altceva de la dumneavoastră decît să-i împliniţi rugămintea.

La bună vedere, scumpe domn, credem că nădejdile noastre în bunătatea dumneavoastră nu vor fi înșelate,

M. Howard

Scrisoarea a VII-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove, 26 martie

Casa aceasta pare a fi casa veseliei. Pe fiecare chip vezi un surîs, auzi mereu risete. E foarte distractiv să-ți porți pașii încoace și-n colo și să te pierzi în confuzia generală. Una dintre camerele care dă spre grădină este acum transformată în biroul căpitanului. Lady Howard nu stă locului nici o clipă, doamna Mirvan croșetează bonete. Fiecare e atît de ocupat, e atîta vînzoleală dintr-o încăpere în alta. Acum se dă o poruncă, apoi imediat se revine, ca din nou să se dea aceeași poruncă. Mereu grabă și agitație.

Dar aș vrea să vă adresez o rugăminte. Nădăjduiesc că nu veți considera că abuzez de bunătatea dumneavoastră, lady Howard stăruie să vă scriu. Nici nu știu bine cum să încep. O cerere implică o dorință. Dar dumneavoastră nu m-ați lăsat niciodată să doresc ceva.

Îmi este mie singură rușine de mine că am început scrisoarea. Dar aceste bune doamne sînt atît de stăruitoare, încît nu pot să rezist, bineînțeles, cu condiția să împărtășiți și dumneavoastră punctul lor de vedere.

Doamna Mirvan și fiica ei urmează să plece pentru scurt timp la Londra, unde îl vor întîlni peste o zi sau

două pe căpitanul Mirvan. Nu sînt prea doritoare să le întovărăşesc, rămîn bucuroasă pe loc, dacă nu sînteţi de acord să mă duc.

Pătrunsă de bunătatea, mărinimia şi indulgenţa dumneavoastră neasemuite, aş putea oare năzui la ceva fără încuviinţarea dvs ? Hotărîţi cum credeţi mai bine şi nu vă faceţi nici cea mai mică grijă că mi-aţi pricinui vreo nemulţumire sau stînjenire. Mi se spune că Londra este plină de strălucire, sînt deschise două săli de spectacol, apoi Opera, Ranelagh, Pantheonul [1]. Vedeţi că le-am învăţat şi numele. Totuşi să nu vă închipuiţi că aş suferi dacă ar pleca fără mine, deşi cred că nu aş mai avea ocazia să merg la Londra. Mă gîndesc şi la faptul că ele vor avea o bucurie familială foarte mare şi n-aş putea dori decît să o împărtăşesc.

Bănuiesc că sînt vrăjită. Am luat hotărîrea, cînd am început această scrisoare, să nu fiu stăruitoare. Dar tocul, poate mai curînd gîndurile mele, nu-mi dau răgaz, căci, trebuie să mărturisesc, tare mai tînjesc să-mi daţi voie. Dar mă şi căiesc că am făcut o asemenea mărturisire. Rogu-vă uitaţi că aţi citit-o, dacă această călătorie nu vă este pe plac. Dar nu mai adaug nimic, căci cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît mă lasă mai indiferentă.

Ştiu că dacă îmi veţi refuza permisiunea, veţi avea motive bine întemeiate. Şi totuşi, în adîncul sufletului meu sper, sper că-mi veţi îngădui.

Rămîn cu cea mai mare afecţiune, gratitudine şi îndatorire a dumneavoastră,

Evelina

---

[1] Cele două săli de operă erau probabil Drury Lane şi Covent Garden, deschise din septembrie pînă în iunie. Ranelagh era un loc de distracţii elegant în Chelsea, Pantheonul — o sală splendidă în Oxford Street, cunoscută în special pentru concerte ; ocazional aveau loc acolo şi baluri.

Scrisoarea a VIII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 28 martie

Nu am dobîndit încă puterea să rezist unei rugăminţi prea stăruitoare. Departe de mine gîndul să te lipsesc de libertate, totuşi aş vrea să fiu prudent, pentru ca mai tîrziu să nu mă căiesc. Nu sînt surprins de nerăbdarea ta de a vedea un loc pe care în imaginaţie l-ai zugrăvit în culori atît de atrăgătoare. Vreau doar să sper că fantezia ta nu va fi dezamăgită. Dacă aş refuza, n-aş face decît să ţi-o aţîţ şi mai mult. A o vedea pe Evelina mea fericită înseamnă să mă ştiu fără nici o dorinţă. Du-te, deci, copila mea ! Cerul să te întărească şi să te aibă în pază ! Să fii ocrotită, apărată de rele, ferită de necazuri, iar viciul să rămînă cît mai departe de făptura, ca şi de inima ta !

Arthur Villars

Scrisoarea a IX-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Queen-Ann-street, simbătă 2 aprilie

Iată-mă şi la Londra. Acum sîntem pe punctul de a ne duce la teatrul Drury Lane. Celebrul Garrick [1] joacă

[1] Garrick David (1717—1779) renumit actor care a jucat cu egal succes în comedii şi tragedii. Ranger este personajul principal din piesa lui B. Hoadly, *Soţul suspicios*. Garrick era prieten cu dr. Burney şi foarte admirat de Fanny.

rolul lui Ranger. Sînt extaziată şi tot aşa este şi domnişoara Mirvan. Ce noroc avem că piesa se reprezintă tocmai acum.

Nu i-am dat nici o clipă de răgaz doamnei Mirvan pînă nu a consimţit să ne ducă. Obiecţiile ei principale erau cu privire la rochiile noastre, căci nu am avut timp să ne punem la punct, ca să arătăm ca londonezele. Am vrut să o convingem că vom sta pe undeva prin fundul sălii, încît nimeni să nu o poată vedea. Cît despre mine rămîn la fel de neştiută, fie că stau în primul sau ultimul rînd al sălii.

Acum nu mai pot scrie nimic. Abia dacă mai am timp să respir. Aş vrea să mai adaug doar că nici casele, nici străzile Londrei nu sînt aşa de minunate cum mă aşteptam. Totuşi nu am văzut încă nimic, încît nu sînt în măsură să-mi exprim părerile.

Vă spun la revedere, nu am putut să nu vă scriu măcar cîteva cuvinte de cum am ajuns. Mulţumirile mele pentru îngăduinţa de a veni aici urmează să vi le exprim într-o altă scrisoare.

Sîmbătă noaptea

O, bunul meu părinte, în ce stare de extaz mă aflu ! Oricît am auzit despre celebritatea lui Garrick nu mi-am imaginat niciodată că ar putea fi un asemenea mare actor. Cîtă naturaleţe ! Cîtă vivacitate, cîtă graţie ! Ce foc mistuitor în privire, ce ochi pătrunzători. Nici nu puteam crede că recită un rol învăţat, căci fiecare cuvînt părea rostit sub impulsul clipei prezente. Mişcările lui sînt pline de eleganţă, de degajare. Are o voce limpede şi foarte melodioasă, cu tonalităţi încîntătoare, animată. Fiecare privire pare să vorbească. Aş fi dat orice să mai văd întreaga piesă încă o dată. Şi cînd dansa — o cît o

invidiez pe Clarinda [1]. Aş fi fost în stare să sar pe scenă şi să mă alătur lor.

Mă tem că o să mă socotiţi nebună, aşa că mai bine nu mai spun nimic. Cred că dacă l-aţi vedea pe Garrick v-aţi pierde minţile şi dumneavoastră. Aş fi în stare să o rog pe doamna Mirvan să mergem seară de seară să-l vedem cît timp stăm la Londra.

Am să vă scriu în fiecare seară despre cele petrecute în cursul zilei, ca şi cum v-aş avea în faţa ochilor şi v-aş povesti cu viu grai.

Duminică

Azi dimineaţă ne-am plimbat pe Mall [2], în St. James's Park, care nu a răspuns deloc aşteptărilor mele. O cale lungă, dreaptă, acoperită cu un pietriş murdar, foarte neplăcut pentru picioare, iar la fiecare răspîntie, în loc să întîlneşti o privelişte deschisă, nu vezi decît case din cărămidă. Cînd doamna Mirvan mi-a arătat Palatul [3], nici acesta nu m-a impresionat.

Plimbarea a fost însă foarte plăcută şi toată lumea din jur arăta veselă, iar doamnele erau atît de elegante! Domnişoara Mirvan şi cu mine le priveam uimite. Doamna Mirvan a întîlnit mai mulţi prieteni. Nu-i de mirare, căci nu mi-a fost dat încă să văd într-un singur loc atîta lume. M-am uitat şi eu în jur, poate dau peste vreo cunoştinţă, dar a fost în zadar, căci nu am zărit nici o persoană pe care să o fi cunoscut, ceea ce mi se

[1] Personaj din piesă. De fapt, la sfîrşitul piesei Ranger dansează cu doamna Strickland şi nu cu Clarinda.

[2] O mare arteră mărginită de copaci care leagă Palatul Buckingham de Trafalgar Square şi unde azi au loc diferite parăzi şi ceremonii.

[3] Este vorba de Palatul Buckingham cunoscut pe atunci ca Buckingham House, construit în 1705 de ducele de Buckingham, fiind atribuit, în 1775, de către George III-lea reginei Charlotte.

pare ciudat, pentru că ai zice că toţi oamenii de pe lume se aflau acolo.

Doamna Mirvan ne-a spus că n-o să ne mai plimbăm prin parc, chiar dacă şi duminica viitoare vom fi tot la Londra. Ne vom duce în Kensington Gardens [1], căci acolo găseşti lume mai distinsă.

Luni

Diseară mergem la un bal dat de o doamnă Stanley, o persoană foarte simandicoasă, cunoscută a doamnei Mirvan. Toată dimineaţa am făcut tîrguieli. Am cumpărat fulare, voaluri, boneté, mătăsuri şi cîte şi mai cîte. Magazinele sînt foarte atrăgătoare, în special cele de textile şi mărunţişuri. În fiecare dintre ele erau cîte şase sau şapte vînzători. Se ocupau de clienţi foarte stăruitor, înclinîndu-se şi surîzînd afectat. Am fost conduse de la unul la altul, din încăpere în încăpere, cu atîta ceremonie, încît la început aproape că mă şi temeam să mă mai ţin după ei. Am crezut că nu voi putea niciodată să aleg o mătase, pentru că scoteau atît de multe, şi nu eram în stare să mă opresc asupra vreuneia. Le recomandau pe toate cu stăruinţă, mi-am închipuit că aceştia credeau probabil că aş fi avut nevoie de insistenţa lor pentru a cumpăra tot ceea ce-mi arătau. Se străduiau, în adevăr, foarte mult. Mă simţeam chiar ruşinată că nu reuşeam să aleg ceva.

La modistă am întîlnit doamne foarte elegante, aş fi zis mai curînd că se aflau în vizită decît la cumpărături. Dar ceea ce m-a distrat mult a fost faptul că vînzătorii erau mai cu seamă bărbaţi, nu femei, şi ce bărbaţi, atît de pretenţioşi, atît de afectaţi ! Se pricepeau mai bine

[1] Grădinile Kensington au fost extinse în timpul reginei Anne şi apoi, pe vremea reginei Caroline. O alee lată pornind de la palat de-a lungul laturii din sud constituia, în special primăvara, una dintre cele mai elegante plimbări.

decît noi la fiecare parte din îmbrăcămintea unei femei și ne recomandau panglici și bonete cu un aer plin de importanță ; tare i-aș fi întrebat de cînd au renunțat să le mai poarte. Promptitudinea cu care se execută o comandă în aceste mari magazine este uluitoare. Mi-au promis să-mi trimită pînă seara un costum complet.

Am fost coafată [1]. Nici nu puteți să vă închipuiți cît de ciudat mă simt și ce greu mi-e capul, plin de pudră, de ace negre și o *pernă* enormă în creștet. Cred că nici nu m-ați recunoaște. Chipul meu e cu totul altul acum decît înainte de a fi coafată. Nu știu cînd voi fi în stare să mă pieptăn singură, părul îmi este atît de încîlcit, încît mă tem că nici nu o să intre pieptenele în el.

Bun rămas, iertați-mă, vă rog, pentru toate prostiile pe care vi le scriu, poate că stînd aici la Londra mă voi ciopli, și atunci scrisorile mele vor fi mai demne de citit.

A dumneavoastră, drăgăstoasă și necioplită,

Evelina

Scrisoarea a X-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Queen-Ann-street, marți 5 aprilie, dimineața

Am multe de spus și toată dimineața aceasta o voi consacra scrisului. Cît despre planul meu de a relata în fiecare seară întîmplările zilei, văd că nu-l pot pune în

[1] Femeile purtau pe vremea aceea coafuri înalte cu tot felul de podoabe : panglici, dantele, pene, cuiburi de păsări, flori etc.

aplicare, căci programul de distracţii este atît de încărcat şi ţine pînă tîrziu, încît dacă aş începe scrisorile după ce se termină, ar însemna să nu mă mai culc deloc.

Am petrecut una din cele mai extraordinare seri. Am fost la un bal particular. Mă aşteptam să găsesc acolo doar cîteva perechi. Dar vai, cred că am văzut jumătate din întreg globul. Două săli imense erau pline de lume. Într-una se aflau mese pentru jocuri de cărţi, iar cealaltă era destinată dansatorilor. Mama Mirvan, căci mi-a spus că mă consideră copilul ei, ne-a asigurat că va sta cu Maria şi cu mine pînă cînd ne vom găsi parteneri de dans, iar apoi se va duce în sala de joc. Bărbaţii treceau încoace şi-ncolo, cu un aer de ai fi zis că eram la dispoziţia lor şi aşteptam doar cinstea de a le primi poruncile. Îşi purtau paşii într-un fel plin de indolenţă şi nepăsare, de parcă ar fi vrut să ne ţină în suspensie. Am observat că se comportau aşa faţă de toate femeile, nu numai cu noi. Această atitudine mi s-a părut obraznică şi, departe de a face haz, m-am gîndit în sinea mea, că mai curînd aş prefera să nu dansez deloc, decît cu cineva care-şi închipuie că sînt gata să-l acept pe primul bărbat care binevoieşte să mă invite la dans.

După cîtva timp de la sosirea noastră, un tînăr se tot uita la noi cu un aer de indiferenţă şi impertinenţă şi mai apoi se apropie de mine în vîrful picioarelor. Avea un surîs încremenit pe chip, era dichisit şi ferchezuit, parcă anume ca să atragă privirile tuturor ; pe deasupra mai era şi foarte urît.

Înclinîndu-se aproape pînă la pămînt, cu un fel de balansare şi făcînd un semn cu mîna, după o scurtă pauză, fără rost, îmi spuse :

— Domnişoară, pot să-mi îngădui ? apoi tăcu, vrînd să-mi ia mîna.

Am tras-o înapoi, abia stăpînindu-mă să nu pufnesc în rîs.

— Îngăduiți-mi, domnișoară, continuă el afectat și făcînd mereu pauze, să am onoarea și fericirea, dacă nu cumva ghinionul să mă adresez prea tîrziu...

Și din nou vru să-mi ia mîna, dar înclinînd capul, l-am rugat să mă scuze și m-am întors spre domnișoara Mirvan, pentru a-mi ascunde rîsul.

Apoi dori să știe dacă am promis cumva dansul unuia mai fericit. I-am spus că nu, și că nu voi dansa deloc. Mi-a răspuns că avea să se păstreze liber, în speranța că voi reveni asupra hotărîrii mele, iar apoi, murmurînd niște cuvinte ridicole de durere și dezamăgire, deși pe chip îi era zugrăvit același zîmbet încremenit, se retrase. Se întîmplă că în timpul acestui mic dialog, doamna Mirvan tocmai stătea de vorbă cu gazda. Curînd după aceea un alt tînăr, care părea să fi avut vreo douăzeci și șase de ani, îmbrăcat frumos, dar nu ca un fil-fizon, și într-adevăr grozav de chipeș, cu o atitudine plină de politețe și curtenie, mă întrebă dacă eram liberă și dacă l-aș onora cu un dans. Îi făcea plăcere să vorbească astfel, pentru că nu prea văd ce onoare putea aștepta de la mine. Îmi dau seama că asemenea expresii sînt folosite numai de formă, fără deosebire de persoană.

Am dat din cap și sînt sigură că m-am împurpurat la față, căci de bună seamă eram speriată la gîndul de a dansa în prezența atîtor oameni străini și, ceea ce era încă și mai rău, cu un necunoscut. Dar nu aveam ce face, căci, deși m-am uitat în jur de mai multe ori, nu am putut zări pe nimeni cunoscut. Așa că m-a luat de mînă și m-a condus spre parchetul de dans.

Menuetul [1] se terminase încă înainte de sosirea noastră, căci casa de modă ne trimisese cu întîrziere rochiile. Părea foarte dornic să stea de vorbă cu mine, dar am fost cuprinsă de panică, astfel încît nu mai eram în stare să rostesc nici un cuvînt și numai jena de a-mi

[1] Menuetul era dansul de deschidere.

schimba gîndul atît de repede, m-a împiedicat să mă întorc la scaunul meu și să renunț la dans. Părea cam surprins de atitudinea mea, totuși nu m-a întrebat nimic, deși mă tem că trebuie să-i fi părut cam ciudată. Nu mi-a venit să-i spun că eram la prima mea ieșire în lume și că pînă atunci nu dansasem decît cu fetele, la școală.

Avea o conversație inteligentă și vie, înfățișare și comportare deschise și elegante, manierele plăcute, era plin de atenție și foarte atrăgător, întreaga lui persoană respira distincție, iar chipul lui îmi părea cel mai expresiv și vivace pe care l-am văzut vreodată. Curînd după aceea ni s-a alăturat și Maria cu partenerul ei. M-a uimit, șoptindu-mi că dansatorul meu era nobil. Încercam acum o nouă alarmă. Mă gîndeam că va fi foarte furios cînd va afla ce făptură rustică a onorat cu alegerea lui și care habar nu are cum trebuie să se poarte în lume.

Faptul că îmi era superior în multe privințe m-a tulburat și nu m-am simțit prea încurajată, mai ales cînd am auzit-o și pe o doamnă care tocmai trecea pe lîngă mine, spunînd :

— Ăsta-i dansul cel mai greu din cîte am văzut.

— Vai mie ! exclamă Maria, uitîndu-se la partenerul ei, cu voia dumitale voi aștepta următorul dans.

— Și eu de asemenea, sînt sigură că abia voi fi în stare să mă țin pe picioare.

— Dar trebuie să-ți anunți partenerul, îmi răspunse ea.

Acesta stătea ceva mai departe de vorbă cu cineva. Totuși nu aveam destul curaj să-i spun, așa că toți trei ne-am retras în celălalt capăt al sălii.

Din nefericire pentru mine, Maria, neputînd renunța la dans, se ridică și îmi spuse :

— Draga mea, uite-l colo pe partenerul tău, lordul Orville, te caută...

— Nu mă părăsi, te rog, am implorat-o eu, dar a fost obligată să plece.

Atunci, m-am simțit și mai stînjenită. Ce n-aș fi dat să o întîlnesc pe doamna Mirvan și s-o rog să mă scuze, căci ce aș fi putut spune eu pentru a justifica faptul că am luat-o din loc. Trebuie să-și închipuie că sînt o prostănacă, pe jumătate nebună, întrucît cineva crescut în înalta societate și obișnuit cu ea, nu ar presupune că pot exista temeri ca ale mele. M-am simțit foarte încurcată, cînd l-am văzut că mă caută peste tot, nedumerit și surprins, dar cînd s-a îndreptat spre locul unde stătusem aș fi vrut să intru în pămînt de rușine și supărare. Nefiind în stare să rostesc nici un cuvînt în apărarea mea, m-am ridicat și m-am îndreptat repede spre camera jocurilor, hotărîtă să stau cu doamna Mirvan pentru tot restul serii și să nu dansez deloc. Dar înainte de a o fi găsit, lordul Orville m-a zărit și s-a apropiat de mine.

M-a întrebat dacă nu mă simțeam bine. Puteți să vă închipuiți cît eram de tulburată. N-am răspuns nimic, mi-am lăsat capul în jos, ca o proastă, și mi-am ațintit privirile asupra evantaiului. Apoi, cu un aer dintre cele mai serioase și respectuoase, m-a întrebat dacă m-a supărat cu ceva.

— Nu, nici gînd ! am răspuns eu și, în speranța că voi schimba conversația și voi preveni alte întrebări, m-am interesat dacă a văzut-o pe tînăra cu care stătusem de vorbă.

— Nu, mi-a răspuns, dar m-aș simți onorat să o caut.

— O, nu !

Exista vreo altă persoană cu care aș fi dorit să stau de vorbă ? Cred că i-am spus *nu*. După aceea m-a în-

trebat dacă aș vrea să beau ceva. Am dat din cap aproape în mod involuntar și într-o clipă a și zburat. Mă simțeam rușinată că mă dovedisem atît de obositoare și capricioasă, cu totul alta decît eram în realitate, dar mă simțeam prea tulburată să mai judec și să mă comport cu consecvență. Dacă nu ar fi fost iute ca fulgerul, nu știu dacă nu aș fi șters-o din nou. S-a întors într-o clipă. După ce am băut limonada pe care mi-o adusese, și, cum începuse un nou dans, mi-a spus că speră că-l voi onora, dîndu-i brațul. N-am fost în stare să scot un singur cuvînt și l-am lăsat să mă ducă spre parchetul de dans pe care-l părăsisem.

Eram eu singură uimită cît de prostește și copilărește mă comportasem, și teama de a dansa în fața atîtor persoane distinse cu un asemenea partener m-a cuprins din nou. Bănuiesc că și-a dat seama de stînjeneala mea, căci m-a rugat să iau loc pe un scaun, dacă nu-mi face plăcere să dansez. Fiindu-mi deajuns prostia de care dădusem dovadă, i-am refuzat propunerea, cu toate că abia mă mai puteam ține pe picioare. Deși mă așteptam să-l văd supărat din cauza comportării mele, am băgat de seamă, spre marea mea ușurare, că era destul de mulțumit și plin de atenție față de mine. Oamenii din înalta societate au prea multă prezență de spirit, cred, pentru a părea neliniștiți sau pentru a-și pierde buna dispoziție.

Cînd dansul s-a terminat, văzîndu-mă încă foarte emoționată, m-a condus la un scaun, spunînd că nu poate suporta să obosesc din politețe.

Dacă starea mea sufletească ar fi fost mai bună, în ce conversație animată aș fi putut să mă angajez ! Atunci mi-am dat seama că nu rangul social al lordului Orville avea importanță, ci inteligența și manierele lui atît de alese. Remarcile lui asupra celor din jur erau foarte juste și vii, iar glumele lui cu haz, totuși nu m-au animat, pentru că eram conștientă de rolul ridicol pe care-l

jucam în fața unui observator atît de deosebit. În loc să iau parte la conversație, n-am făcut decît să-l ascult într-o tăcere jenantă. Cînd și-a dat seama de asta, a schimbat subiectul și a început să vorbească despre actori și sălile de spectacol, dar în curînd a descoperit că eram total ignorantă. Cu multă ingeniozitate a abordat un alt subiect — viața la țară și distracțiile respective.

Acum mă gîndesc că era hotărît să se convingă dacă sînt în stare să susțin o discuție sau nu. Mi-am simțit mintea paralizată și nu am mai fost capabilă decît să articulez vreun *da* sau *nu*, dacă nu le puteam evita și pe acestea. În timp ce stăteam așa, el vorbind plin de veselie și animație, iar eu cu ochii în jos ca o netoată, a apărut filfizonul acela care mă invitase la început să dansez. Cu cea mai ridicolă solemnitate se apropie și, după o plecăciune, îmi spuse :

— Îmi cer mii de scuze, domnișoară și dvs. de asemenea, domnul meu, de a întrerupe o asemenea conversație plăcută, care neîndoielnic trebuie să fie mult mai delectabilă decît ceea ce am eu onoarea să ofer, dar...

Pufnindu-mă rîsul, l-am întrerupt. Cînd mă gîndesc la prostia mea roșesc. Dar nu am fost în stare să mă abțin, căci pe lîngă dichiseala lui simandicoasă, la fiecare două-trei cuvinte priza tutun. Cînd m-am uitat la lordul Orville i-am citit pe chip o mare surpriză ; întreaga scenă părîndu-mi-se absurdă, nu am reușit pentru nimic pe lume să-mi păstrez seriozitatea. Nu rîsesem de cînd mă despărțisem de Maria, mai bine aș fi plîns. Lordul Orville se uită la mine nedumerit, craiul, nu-i știu numele, îmi aruncă o privire furioasă, spunîndu-mi cu un aer important :

— Stăpîniți-vă, domnișoară, o clipită, vă rog, stăpîniți-vă. Nu vă supăr decît cu o întrebare : aș putea ști, oare, cărei întîmplări se datorește faptul că nu am avut onoarea să-mi acordați un dans ?

— Întîmplare, domnule ? am repetat eu foarte surprinsă.

— Întîmplare, de bună seamă, îmi îngădui să observ, scuzați-mă domnișoară, și trebuie să fie una neobișnuită, pentru ca o persoană atît de tînără să se facă vinovată de lipsa celor mai elementare bune maniere.

Pentru prima oară, în capul meu își făcu loc o idee foarte confuză cu privire la puținul pe care-l auzisem despre regulile unor astfel de reuniuni. Nu mai fusesem pînă atunci la vreuna și eram atît de zăpăcită și amețită, încît nici o clipă nu m-am gîndit că ar fi incorect să refuzi un partener și apoi să accepți pe un altul. Am rămas ca trăsnită, amintindu-mi așa ceva, dar tocmai cînd asemenea gînduri se depănau în mintea mea, lordul Orville spuse cu oarecare însuflețire :

— Domnule, nu i se poate aduce o asemenea acuzație acestei persoane...

Individul — eram atît de furioasă — făcu o plecăciune și cu rînjetul cel mai maliție pe care mi-a fost dat să-l văd vreodată, replică :

— Domnul meu, departe de mine intenția de a aduce vreo acuzație domnișoarei că ar fi avut discernămîntul să distingă și să prefere atracțiile superioare ale domniei voastre.

Se înclină din nou și plecă. Putea fi ceva mai supărător ? Eram gata să intru în pămînt de rușine.

— Ce fanfaron ! exclamă, lordul Orville ; pe cînd eu, neștiind ce să fac, m-am ridicat în grabă de pe scaun și plecînd, am spus :

— Unde ar putea fi doamna Mirvan ?

— Îngăduiți-mi să o caut, răspunse el.

Făcînd un semn afirmativ din cap m-am așezat din nou, neîndrăznind să-l privesc în ochi, întrebîndu-mă în sinea mea ce credea despre gafa și presupusa mea preferință. Se întoarse într-o clipă și-mi spuse că doamna

Mirvan era la o masă de joc și că s-ar bucura să mă vadă. M-am dus imediat acolo. Am găsit un scaun liber, m-am așezat lîngă ea și, spre marea mea ușurare, lordul Orville ne părăsi pentru moment. I-am povestit apoi doamnei Mirvan necazurile mele, iar ea și-a reproșat că nu m-a instruit cum trebuie, adăugînd însă că și-a închipuit că știam asemenea reguli, atît de obișnuite. Presupuneam că respectivul individ era satisfăcut cu micul lui discurs și nu va da resentimentelor sale o amploare mai mare.

După puțin timp, lordul Orville reveni, și atunci am consimțit cît am putut mai cu amabilitate să dansez din nou, căci avusesem răgazul să-mi vin în fire și hotărîsem să mă străduiesc, pe cît îmi era posibil, să nu mă mai comport ca o netoată, cum mă comportasem pînă atunci. Mi-am dat seama că oricît de neînsemnată eram în comparație cu un om de rangul și statura lui, de vreme ce avusese ghinionul să mă aleagă parteneră, trebuia să mă sforțez să am o comportare cît mai bună. Dansul a fost scurt, și el a vorbit puțin, așa că nu am avut ocazia să pun în aplicare hotărîrea mea. Presupuneam că era mulțumit cu eforturile de mai înainte, lipsite de succes, de a mă scoate la suprafață, sau poate mai curînd aflase cine eram. Gîndul acesta mă supăra și curajul îmi lipsea din nou. Rușinată și mîhnită, am propus să stăm jos pînă ce ne vom întoarce acasă. La plecare, lordul Orville mi-a făcut cinstea de a mă conduce pînă la trăsură, vorbindu-mi tot timpul despre onoarea pe care i-am acordat-o. O, oamenii aceștia simandicoși din înalta societate !

Ei, bine, spuneți-mi, bunul meu părinte, nu a fost o noapte nemaipomenită ? Nu am putut să mă comport altfel, căci pentru mine totul e atît de nou. Dar acum este timpul să închei. Rămîn cu toată dragostea și devotamentul a dumneavoastră,

Evelina

Scrisoarea a XI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Marți, 5 aprilie

Necazurile din noaptea trecută par că nu mai au sfîrșit. Chiar în această clipă Maria mi-a relatat un dialog foarte ciudat. Veți fi, la prima vedere, mirat de vanitate mea, dar rogu-vă să aveți răbdare. Probabil că s-a întîmplat pe cînd mă aflam cu doamna Mirvan la jocul de cărți. Maria se afla la bufet și l-a întîlnit acolo pe lordul Orville, dar el nu a recunoscut-o, deși ea și l-a amintit imediat. Iată că un tînăr foarte vesel veni repede după el, întrebîndu-l :

— Ce ați făcut milord cu fermecătoarea dumneavoastră parteneră ?

— *Nimic,* răspunse el, zîmbind și ridicînd din umeri.

— Pe cinstea mea, este cea mai frumoasă făptură pe care am văzut-o vreodată.

— Da, o fetiță drăguță, modestă.

— O, vai, strigă zurliul acela, e un adevărat înger !

— Unul foarte tăcut, replică lordul Orville.

— Cum ? are doar o privire inteligentă și expresivă.

— O biată copiliță neputincioasă, continuă lordul Orville, dînd din cap.

— Pe cinstea mea, mă bucur să aud așa ceva !

În acea clipă individul care mă torturase mai înainte se apropie de ei, adresîndu-se lordului Orville, plin de respect :

— Scuzați-mă, vă rog, milord, dacă am fost prea sever în dezaprobarea mea față de comportarea acelei domni-

soare, onorată de protecția dvs., dar proasta creștere mă scoate din sărite.

— Proasta creștere ! exclamă apărătorul meu necunoscut, este imposibil. Un asemenea chip distins nu poate să poarte o mască atît de urîtă.

— O, domnule, continuă el, cît despre asta, trebuie să-mi dați voie să fiu judecător, căci deși am toată deferența pentru părerea dumneavoastră în alte privințe, veți concede, nădăjduiesc, că nu sînt chiar cu totul de disprețuit în chestiuni de bune maniere.

— Nu mi-am dat seama, precizează lordul Orville, că te-ar fi putut indigna ceva, așa încît a fost firesc să fiu surprins în fața neobișnuitei dumitale furii.

— N-am avut nici o clipă intenția să vă jignesc, dar să vă spun drept, văzînd o persoană cu totul necunoscută că își dă asemenea aere, mărturisesc că nu am putut să mă stăpînesc. Deși am făcut investigații serioase n-am fost în stare să aflu cine este.

— Din cîte pot să-mi dau seama, precizează apărătorul meu, trebuie să fie fiica unui preot de țară.

— Ha ! ha ! ha ! perfect, pe cinstea mea, strigă filfizonul, aș fi putut jura, după comportarea ei.

După aceea, încîntat de propria-i iscusință, începu să rîdă și plecă, probabil pentru a repeta mai departe cele aflate.

— Dar ce naiba înseamnă toată istoria asta ? întrebă celălalt.

— O poveste ridicolă, răspunse lordul Orville. Frumoasa dumitale Elenă l-a refuzat pe acest filfizon și apoi a dansat cu mine. Cam atît am putut înțelege de la el.

— Ah, Orville, știu că ești un om fericit ! Dar să fie prost crescută ? Nu pot deloc să cred. Pare prea agera pentru a fi *ignorantă*.

— Ignorantă sau malițioasă, nu pot să stabilesc, dar e sigur că a ascultat cu neclintită seriozitate tot ceea ce i-am spus. Am depus toate eforturile să o distrez, însă fără succes. Nici nu a început bine Lovel să se plîngă, că a izbucnit în hohote de rîs, insultîndu-l astfel în față pe bietul crai, ca pe urmă să se bucure de umilința lui.

— Ha, ha, ha ! este și-n asta o oarecare dibăcie, milord, deși poate ceva cam rustică.

Aici, Maria a fost luată la dans și n-a mai auzit restul. Spuneți-mi vă rog, ați mai auzit vreodată ceva atît de supărător — o biată copilă *neputincioasă, neștiutoare* sau *malițioasă !* Ce cuvinte jignitoare ! Am hotărît ca niciodată să nu mă mai duc la vreo recepție. Cît aș vrea să fiu în Dorsetshire ! Ei bine, după toate acestea n-o să fiți surprins că, a doua zi, lordul Orville s-a mulțumit să-și trimită servitorul să se intereseze cum ne simțim, fără a se deranja să vină în persoană [1]. Maria îmi spusese că va veni chiar el, dar acesta poate e un obicei de la țară.

N-aș trăi aici pentru nimic în lume, nici nu-mi pasă dacă vom pleca mai degrabă, Londra devine îndată obositoare. Cît doresc să sosească repede căpitanul ! Doamna Mirvan ne-a anunțat că astă seară vom merge la Operă ; mă lasă cu totul indiferentă.

Miercuri, dimineața

Dragul meu, aflați că spectacolul de operă mi-a făcut plăcere, aș putea spune, chiar împotriva voinței mele, căci, trebuie să recunosc, am plecat foarte prost dispusă, dar muzica și dansul erau fermecătoare, m-au alinat, mi-au

[1] Conform obiceiului epocii, după un bal, un bărbat se interesa de sănătatea partenerei sale, fie făcînd o vizită personal, fie trimițînd un slujitor.

fost prilej de mulțumire, adică tocmai ce-mi trebuia pentru starea mea actuală, așa că mă simt profund recunoscătoare. Sper să o pot convinge pe doamna Mirvan să ne ducem din nou, sîmbătă. Aș vrea să merg la operă în fiecare seară. Dintre toate distracțiile, aceasta este cea mai încîntătoare și mai dulce. Unele cîntece îmi merg drept la inimă și simt că mă topesc.

Astă seară ne ducem la Ranelagh. Dacă vreunul din cei trei domni care vorbeau atît de liber despre mine ar fi acolo... dar nu vreau să mă mai gîndesc la asta.

Joi, dimineața

Am fost și la Ranelagh. Ce loc încîntător ! O adevărată feerie, zeci și zeci de lumini străluceau în jur, țesînd o atmosferă ca din basme, făcîndu-mă să mă cred într-un castel fermecat. Totul părea învăluit într-o vrajă. Prima persoană pe care am întîlnit-o a fost chiar lordul Orville. M-am fîstîcit, dar el nu m-a văzut. După ce am luat ceaiul, cum doamna Mirvan se simțea obosită, Maria și cu mine am făcut singure turul sălii. Atunci l-am văzut din nou, lîngă orchestră. Ne-am oprit și noi, să ascultăm un cîntăreț. M-a salutat, i-am răspuns, și sînt sigură că mi s-au împurpurat obrajii. Curînd după aceea, cum nu mă simțeam prea la îndemînă, am luat-o din loc. Mai tîrziu, cînd am trecut din nou pe lîngă orchestră, nu l-am mai văzut. În cursul serii l-am întîlnit de cîteva ori, dar întodeauna era cu prieteni și nu ne-a vorbit. Mă simt rănită, cînd mă gîndesc la părerea pe care o are despre mine, dar, la drept vorbind, se datorește numai comportării mele ; și totuși el rămîne cel mai plăcut și probabil cel mai amabil om de pe lume, de aceea mă necăjește gîndul că are păreri proaste despre mine. Stima celor pe care îi stimăm ne este cea mai de preț. Dar e prea tîrziu ca să mă mai gîndesc

la așa ceva, deși nu pot să nu fi mîhnită. În orice caz, cred că am terminat cu reuniunile din lumea mare.

Dimineața de azi fusese hărăzită unei plimbări prin oraș, unor vizite pe la magazinele cu obiecte de artă, o vînzare la licitație [1] și cîte altele, dar mă durea capul și nu aveam chef de nimic, așa că le-am lăsat pe doamna Mirvan și Maria să se ducă fără mine — spre mare lor nemulțumire. Amîndouă sînt atît de bune și drăguțe.

Acum, însă, parcă încerc un ușor regret că nu le-am întovărășit, pentru că nu prea știu ce să mai fac. Astă seară trebuie să mergem la teatru. Mă hotărîsem să nu mă duc, dar cred, totuși, că voi merge. De fapt, îmi este egal dacă mă duc sau nu...

Maria și doamna Mirvan au colindat jumătate din oraș. Păcat că nu le-am însoțit. La o vînzare la licitație pe Pall Mall l-au întîlnit pe lordul Orville și au stat mult de vorbă.

Poate nu voi avea o a doua ocazie să văd Londra și regret acum că nu am fost și eu cu ele. Dar merit, căci m-am lăsat copleșită de proasta mea dispoziție.

Vineri

A sosit căpitanul Mirvan. Nu mă simt în stare să relatez modul în care am făcut cunoștință cu el. Nu-mi place. Pare vulgar, bădăran, cu totul dezagreabil. Cum a văzut-o pe Maria a început să facă glume de prost gust, se lega mereu de nasul ei, mai apoi i-a spus că e deșirată și neproporționată. Maria a primit toate acestea cu zîmbetul pe buze. Doamna Mirvan e o persoană atît de delicată și drăguță, ar fi meritat o soartă mai bună. Sînt surprinsă

[1] Este probabil vorba de vînzările la licitație de la Christie, care au început prin 1766 și continuă și azi, și unde se vînd obiecte de valoare care atrag cumpărători din toată lumea.

de faptul că a putut să se mărite cu un asemenea om. Eram atît de intimidată încît aproape nu i-am adresat nici un cuvînt. Nu-mi pot imagina de ce s-au bucurat de întoarcerea lui.

Scrisoarea a XII-a

Marți, 12 aprilie

Am fost la un *ridotto* [1] luni seara, de unde ne-am întors atît de tîrziu sau atît de devreme, încît n-am mai putut scrie. O nemaipomenită răsturnare a ordinii naturii. Ne culcăm cînd răsare soarele și ne trezim cînd apare luna. Încăperea era minunată, luminile și decorul strălucitoare, iar compania veselă și încîntătoare. Trebuie să mărturisesc că vroiam să rămîn fidelă hotărîrii pe care o luasem de a nu mai merge la reuniuni, dar Maria a rîs de scrupulele mele și, iată-mă din nou la o mare recepție !

În timp ce ne purtam pașii prin sală, am dat cu ochii de lordul Orville. Era singur-singurel, dar nu ne-a observat. M-am gîndit că, nefiind cu cineva s-ar putea să ni se alăture. Deși nu doream să dansez, trebuie să recunosc totuși că l-aș fi preferat pe el de partener, decît cine știe ce necunoscut de pe acolo. Dar iată că în timp ce Maria dansa, un tînăr elegant și vesel, părînd a avea vreo treizeci de ani, mi s-a adresat, rugîndu-mă să-i acord cinstea de a dansa cu mine. Doamna Mirvan ne spusese că nu e deloc potrivit să dansezi cu un necunoscut. Nu doream așa ceva, dar parcă n-aș fi vrut totuși să renunț la dans și nici

[1] O petrecere cu muzică și dans introdusă în Anglia în 1722, la Opera din Haymarket. Eveniment important al vieții sociale engleze din secolul al XVIII-lea.

pe acest domn nu îndrăzneam să-l refuz, ca să nu pățesc ce am mai pățit cu domnul Lovel. Și tot chibzuind la aceste lucruri, am ajuns să-i spun, mă înroșesc scriind, că promisesem altcuiva dansul ; astfel vroiam să-mi asigur libertatea de a dansa sau nu, după cum se va nimeri. Presupun că m-am dat de gol, căci mă privi cu un aer neîncrezător și, în loc să se mulțumească cu răspunsul meu și să plece, porni alături de mine, purtînd conversația cu o neîndemînare de neînchipuit, pe un ton foarte degajat, de parcă aș fi fost o veche cunoștință. Era neplăcut pentru că îmi punea tot felul de întrebări despre partenerul meu și în cele din urmă îmi spuse :

— Este oare posibil ca un bărbat pe care l-ați onorat, acceptînd să dansați cu el, să nu profite de cinstea pe care i-ați făcut-o ?

Nu mai știam cum să o scot la capăt, mă zăpăcisem complet și atunci am rugat-o pe doamna Mirvan să stăm jos. Alături de ea era căpitanul și, spre marea mea surprindere, domnul acela ne-a urmat și s-a așezat lîngă mine.

— Ce om nepăsător, continuă el, pierdeți cel mai încîntător dans. E un prostănac sau un zăpăcit. Dumneavoastră ce credeți ?

— Nici una, nici alta, i-am răspuns încurcată.

Și-a cerut apoi scuze pentru asemenea aprecieri, spunînd :

— Mi-am pierdut pur și simplu cumpătul, văzînd că cineva poate fi pînă într-un asemenea grad propriul său dușman. Dar unde e ? A părăsit oare sala sau nici nu a fost aici ?

— Nu știu, domnule, i-am răspuns cu un aer morocănos.

— Nu mă mir că vă văd atît de tulburată. Este într-adevăr foarte supărător, cea mai bună parte a serii va fi irosită. Nu merită să-l mai așteptați.

— Nici nu-l aștept, domnule, și vă rog să nu...

— Îmi îngăduiți să-l caut ? mă întrerupse el. O doamnă să aștepte un bărbat ; e din caleafară de neatent ! Ce-l poate reține ?

— Dacă vreți, i-am răspuns destul de speriată, nădăjduind că doamna Mirvan avea să intervină, pentru că se uita surprinsă, văzîndu-mă că vorbesc cu un necunoscut.

— Spuneți-mi, vă rog, cum e îmbrăcat ? continuă el.

— Nici măcar nu m-am uitat.

— Cum ? Vi s-a adresat într-un costum care nu era demn de privit ? Un individ ponosit !

Ridicol ! nu-mi puteam ține rîsul, ceea ce mă tem că a avut darul să-l încurajeze, căci mi-a vorbit în continuare :

— Fermecătoare făptură, poți suporta cu atîta dulceață să fii astfel tratată și să zîmbești plină de îngăduință, cînd ești dezamăgită ? Cît despre mine, deși nu eu sînt cel jignit, mă simt atît de indignat încît ard de nerăbdare să-i cîrpesc individului cîteva, chiar aici în acest salon. Numai să nu fie un partener *imaginar !* spuse el, privindu-mă stăruitor.

Eram grozav de rușinată și n-am fost în stare să rostesc nici un cuvînt.

— Dar nu, exclamă el (din nou, cu înflăcărare), nu se poate să fiți atît de crudă ! Pe chip vi se citește blîndețea, n-o să aveți cruzimea să rîdeți de nenorocirea mea, așa fără nici un motiv.

Eram dezgustată de atîta prostie. Doamna Mirvan și-a dat seama de tulburarea mea, dar nu știa ce să creadă, iar eu, n-am putut să-i explic nimic, de teamă că mă aude căpitanul. I-am propus să facem cîțiva pași. Ne-am ridicat, dar, deși pare de necrezut, tînărul acela a avut îndrăzneala să ne urmeze, mergînd chiar alături de mine, ca și cum am fi făcute parte din același grup.

— Ei bine, acum sper să dăm cu ochii de acest ingrat. Acela este ? întrebă el, arătînd spre un bătrîn șchiop. Sau poate cel de colo ?

Nu-i răspundeam nimic, şi cînd şi-a dat seama că eram hotărîtă să tac şi să-mi continui plimbarea fără să mă uit la el, a bătut dintr-odată din picior, strigînd cu înflăcărare :

— Caraghios ! Găgăuţă ! Idiot !

M-am întors repede spre el.

— Iertaţi-mi înflăcărarea, dar sînt indignat. Cum poate exista pe lume un nemernic în stare să dispreţuiască o asemenea binecuvîntare ? O, dacă aş avea norocul să-l întîlnesc numai o clipă ! Dar iarăşi îmi ies din fire... Scuzaţi-mă domnişoară, am o natură pasionată, iar jignirile care vi se aduc mă afectează direct.

Începusem să mă gîndesc că aveam de-a face cu un simintit şi-l priveam cu cea mai mare uimire.

— Văd, domnişoară, că sînteţi mişcată... O, făptură prea generoasă, nu vă alarmaţi, m-am liniştit ! Da, m-am potolit, vă asigur, fermecătoare domnişoară, rogu-vă fiţi calmă !

— Domnule, i-am spus eu cu toată seriozitatea, mă văd obligată să stărui pentru a putea fi lăsată în pace ; nu vă cunosc, nu sînt deprinsă cu limbajul pe care-l folosiţi şi nici nu-mi place.

Spusele mele au produs un oarecare efect asupra lui. Se înclină, îmi ceru scuze şi declară că pentru nimic în lume nu ar fi vrut să mă jignească.

— Ei bine, domnule, vă rog să nu mai staruiţi.

— Am plecat, am plecat, domnişoară ! continuă el cu un aer din cele mai tragice şi se îndepărtă repede, dispărînd din privirile mele.

Dar nici nu am apucat bine să mă bucur în sinea mea, cînd, iată, îl văd revenind lîngă mine.

— Mă lăsaţi oare să plec fără să regretaţi ? Puteţi să mă vedeţi suferind şi totuşi să vă păstraţi favorurile pentru ticălosul care a dispărut ?

— Pentru Dumnezeu, draga mea, despre cine vorbeşte ? mă întrebă doamna Mirvan.

— Habar n-am, doamnă, dar aş vrea să mă lase în pace!

— Despre ce e vorba ? interveni căpitanul.

Tînărul făcu o plecăciune.

— Domnule, e vorba doar de o mică obiecțiune, pe care domnișoara o face pentru a nu dansa cu mine. M-aș considera onorat, dacă ați binevoi să-mi veniți în ajutor, intervenind pentru mine.

— Această domnișoară, domnule, îi răspunse căpitanul cu răceală, este stăpînă pe acțiunile ei.

Și trecu mai departe, morocănos.

— Doamnă, continuă individul, adresîndu-i-se doamnei Mirvan, sper că veți avea bunătatea să-mi veniți în ajutor.

— Domnule, îi răspunse ea cu gravitate, nu am avut plăcerea să vă cunosc.

— Nădăjduiesc doamnă, că atunci cînd mă veți cunoaște, îi replică el neintimidat, mă veți onora cu aprobarea dumneavoastră și atîta timp cît vă sînt necunoscut veți da dovadă de generozitate, sprijinindu-mă. Îmi place să cred, stimată doamnă, că nu veți avea motive să regretați.

Doamna Mirvan îi răspunse cu un aer încurcat :

— Nu mă îndoiesc deloc, domnul meu, că nu ați fi un gentleman, dar...

— Dar *ce*, bună doamnă ? Dacă nu aveți nici o îndoială, de ce mai este și un *dar* ?

— Bine, domnule, spuse doamna Mirvan (cu un zîmbet binevoitor), te voi trata deschis, așa cum te-ai dovedit a fi, să vedem ce efect va avea. Trebuie să precizez odată pentru totdeauna...

— O, scuzați-mă, doamnă, o întrerupse el, rogu-vă nu folosiți asemenea cuvinte ca „odată pentru totdeauna", dacă am fost prea deschis și aș merita o dojană, nu uitați prea stimate doamne, că trebuie totuși să mă scuzați.

Amîndouă am rămas surprinse de comportarea lui ciudată.

— Fiţi mărinimoasă, continuă el întorcîndu-se spre mine, onoraţi-mă cu un dans şi renunţaţi la ingratul care nu merită răbdarea dumneavoastră.

Doamna Mirvan se uită la noi cu uimire.

— Despre cine vorbeşte, draga mea ? nu mi-ai spus nimic...

— O, doamnă, interveni el, nu merită să fie menţionat, să-l dăm uitării. Vă rog, acordaţi-mi cinstea de a dansa cu această tînără, va fi o favoare pe care o voi aprecia cu multă gratitudine.

— Domnule, nu pot să acord favoruri unor necunoscuţi, replică ea.

— Faceţi o excepţie cu mine.

— Ei, bine, domnule, nu ştiu, zău, ce să vă spun, dar...

El stărui din nou, încît pînă la urmă, doamna Mirvan îmi şopti că trebuie să dansez o dată, pentru a pune capăt stăruinţelor lui, altminteri voi fi obligată să plec acasă. Am ezitat în alegere, dar individul ăsta atît de impetuos nu se lăsă pînă nu triumfă şi m-am văzut obligată să dansez cu el.

Îmi închipuiam că lordul Orville nu dansa, pentru că l-am zărit vorbind cînd cu unii, cînd cu alţii. In timp ce mă duceam spre locul de dans l-am văzut îndreptîndu-se către doamna Mirvan. Ce ghinion, mi-am zis că nu am rezistat mai mult la stăruinţele acestui necunoscut.

Cum am terminat dansul am vrut să mă duc la doamna Mirvan, dar mă opri, spunîndu-mi că înainte de a părăsi salonul trebuia să ne întoarcem pînă în capătul opus. Cum nu ştiam nimic despre astfel de reguli, m-am supus. Bănuiesc că arătam tare stînjenită, căci m-a întrebat cu aerul lui degajat :

— De ce sînteţi atît de neliniştită, iar ochişorii aceştia de ce sînt mereu abătuţi ?

— Aş vrea să nu-mi mai adresaţi nici un cuvînt, mi-aţi stricat toată seara.

— Doamne, Dumnezeule, ce am făcut ?

— M-ați chinuit de moarte, m-ați despărțit de prietenii mei, mi-ați impus prezența dumneavoastră împotriva voinței mele.

— Fără îndoială, drăguța mea domnișoară, că ar trebui să fim prieteni mai buni, pentru că se pare că există o oarecare apropiere între noi, și unul și altul avem o fire sinceră.

Apoi începu din nou să-mi vorbească de partenerul meu.

— Îl vedeți pe undeva ?

— Poate că-l văd, i-am răspuns plictisită de comportarea lui zeflemitoare.

— Unde-i, unde-i, arătați-mi-l pe nemernic.

— Nemernic ?

— O, nu, un bădăran, un filfizon meschin, fără rușine, vrednic de dispreț !

Nu știu ce m-a apucat, dar mă simțeam jignită în mîndria mea și obosită. Cum tocmai îl zărisem pe lordul Orville, am avut curajul să-mi îndrept privirile spre el. M-a observat și m-a întrebat :

— E cumva domnul acela ?

N-am răspuns nimic, nu puteam nici afirma, nici tăgădui, speram să mă văd scăpată de cicăleala lui.

— Presupun că vreți să vă întoarceți la partenerul dumneavoastră, mi se adresă el cu solemnitate.

Am rămas descumpănită. Mă temeam că acest șmecher, necunoscîndu-și lungul nasului, se va adresa lordului Orville, dînd în vileag încercările mele de a tăinui realitatea. Pentru a-l evita pe lordul Orville m-am văzut obligată să-i propun să mai dansăm, deși îmi venea să intru în pămînt de rușine.

— Dar partenerului dumneavoastră poate nu-i place că vă reține, îmi spuse grav, dacă-mi îngăduiți să-i cer permisiunea...

— Nu, pentru nimic în lume.

— Cum se numește ?

— Nu știu.

Atunci luă un aer și mai grav.

— Cum nu știți ? Îngăduiți-mi să vă recomand că trebuie să fiți prevăzătoare și să nu dansați cu persoane ale căror nume nu le cunoașteți. Știți, s-ar putea să fie un aventurier, un om fără caracter, gîndiți-vă la ce vă puteți expune...

Ce ridicol ! deși mă simțeam jignită, nu puteam să nu rîd.

Chiar în acea clipă, doamna Mirvan, însoțită de lordul Orville se apropie de noi. Mi-am luat un aer serios, dar am rămas consternată, cînd acest tînăr ciudat exclamă :

— O, lord Orville ! nu știam că-i vorba de dumneavoastră.

Cine putea să bănuiască sau să prevadă că îl cunoștea pe lordul Orville ?

Lordul Orville era uimit, și pe drept cuvînt.

— M-am străduit cît am putut s-o distrez pe această tînără persoană, dar mă tem că strădaniile mele au rămas fără succes. Desigur, veți fi destul de flatat dacă ați ști ce greutăți am întîmpinat pînă cînd am avut onoarea să obțin acest dans ; apoi, întorcîndu-se către mine, care simțeam că-mi plesnește obrazul de rușine, în timp ce lordul Orville rămăsese nemișcat, iar doamna Mirvan se uita nedumerită, mă apucă de mînă, spunînd : Gîndiți-vă cum mă simt, cînd mă văd obligat să renunț la această mînă minunată în favoarea dumneavoastră.

În același moment, lordul Orville mi-a luat mîna dintr-a lui. M-am înroșit toată și am făcut un mare efort ca să-mi revin.

— Îmi faceți o mare onoare, domnule, spuse el (ducîndu-mi mîna la buze și apoi lăsînd-o), voi fi foarte fericit să profit de această împrejurare.

Nu mai eram în stare să scot nici un cuvînt, dar individul, hotărît să afle dacă l-am minţit, se adresă lordului Orville din nou :

— Aş vrea, milord, să vă explic pe scurt această poveste care pare cam încurcată. Domnişoara mi-a propus încă un dans, şi nimic altceva nu m-ar fi putut face mai fericit, de aceea aş dori să am permisiunea dumneavoastră.

— Pentru numele lui Dumnezeu, interveni doamna Mirvan, prea uimită pentru a se mai putea stăpîni, ce înseamnă toate astea ? Promiseseşi dinainte lordului Orville să dansezi cu el ?

— Nu, doamnă, am răspuns eu repede. Numai că... numai că nu-l cunoşteam pe domnul acesta — şi vedeţi... m-am gîndit... intenţionam...

Copleşită de toate cele petrecute, n-am mai avut puterea să mă explic, n-am mai fost în stare de nimic şi am izbucnit în plîns.

Toţi rămaseră uimiţi.

— Ce s-a întîmplat, drăguţa mea ? m-a întrebat cu blîndeţe doamna Mirvan.

— Ce-am făcut ! exclamă geniul meu cel rău şi plecă repede să-mi aducă un pahar cu apă.

Lordul Orville a înţeles pe dată ceea ce vroiam să explic, m-a condus la un scaun şi mi-a spus pe un ton coborît :

— Nu fi mîhnită, te rog, mă voi considera întotdeauna onorat dacă vei folosi numele meu.

Comportarea lui atît de plină de deferenţă îmi luă parcă o piatră de pe inimă. Aş fi vrut să-i cer scuze lordului Orville dar mă simţeam prea stînjenită.

Azi dimineaţă, lordul Orville a trimis să se intereseze de starea sănătăţii noastre, iar Sir Clement Willoughby. — am aflat că acesta este numele celui care m-a chinuit atît — a venit în persoană.

Acum am înţeles bine comportarea impertinentă şi îndrăzneaţă a lui Sir Clement, căci Maria mi-a spus că este

unul dintre cei cu care stătea de vorbă lordul Orville, la doamna Stanley, cînd am fost atît de bîrfită. Cît despre lordul Orville, mă gîndesc, că dacă atunci m-a considerat o idioată, acum mă crede îndrăzneață și îngîmfată pentru că folosesc numele lui. În orice caz, mîine voi părăsi acest oraș urîcios și niciodată nu voi mai pune piciorul aici.

Căpitanul intenționează să ne ducă astă seară la un teatru de marionete. Nici nu puteți să vă închipuiți cît de grosolan este. Nu pot să-l sufăr. Mă bucur din inimă că nu a fost prezent la întîmplarea neplăcută de ieri.

Închei șirul scrisorilor mele de la Londra, și fără nici un regret, căci sînt prea lipsită de experiență și neștiutoare pentru a mă putea comporta cum trebuie în acest oraș, unde pentru mine totul e nou și uluitor.

Nu pot dori decît să mă întorc cît mai repede teafără, la Berry Hill ; pînă atunci, vă spun la bună vedere.

Scrisoarea a XIII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Queen-Ann-street, 13 aprilie

Veți fi foarte surprins primind această scrisoare tot de la Londra. Nu sînt aici din vina mea și nici fericită nu mă simt. Plecarea noastră a fost amînată din pricina unui accident pe cît de neplăcut, pe atît de neașteptat.

Seara trecută ne-am dus la teatrul de marionete, unde am văzut două mici comedii în franceză și italiană, care ne-au distrat și uimit pe toți, cu excepția căpitanului ; el detestă tot ce nu este englezesc. După spectacol, pe cînd

așteptam trăsura, o femee înaltă, mai în vîrstă, a trecut repede pe lîngă noi, spunînd :

— O, doamne ce să mă fac ?

— Ce s-a întîmplat ? o întrebă căpitanul

— *Ma foi, Monsieur* [1], răspunse ea, m-am pierdut de prietenii cu care eram, și aici nu cunosc pe nimeni.

Se simțea că avea un accent străin, fiind însă greu să-ți dai seama, dacă era franțuzoaică sau englezoaică. Era foarte bine îmbrăcată și părea atît de pierdută, încît doamna Mirvan îl rugă pe căpitan să o ajute.

— Să o ajut, da, din toată inima ; să trimitem un băiat cu o torță să-i aducă o trăsură.

Nu era nici unul și ploua foarte tare.

— *Mon Dieu* [2] ! exclamă străina, ce o să mă fac ? *Je suis au désespoir* [3].

— Să o luăm pe biata doamnă cu noi, sugeră Maria ; este singură și străină...

— Poate că e chiar o londoneză, ce știm noi, nu-i mai brează pentru că e străină, rosti căpitanul.

— Nu pare, replică doamna Mirvan, și e atît de necăjită, încît nu am face decît să ne conformăm regulilor de bună cuviință dacă am conduce-o la locuința ei.

— Ce amatoare ești de noi cunoștințe, răspunse el ; dar să vedem în primul rînd dacă are același drum cu noi.

Întrebînd-o, am aflat că locuiește pe Oxford Road și, după unele discuții, căpitanul, în sfîrșit, cu foarte multă neplăcere, consimți să o luăm în trăsură. Era gata, gata să se certe cu ea. Această comportare nu o pot pune decît pe seama faptului că doamna părea a fi străină. O pornirăm, și începu conversația ; ne spuse că se afla în Anglia doar de două zile, iar bărbații care o întovărășeau erau parizieni și plecaseră să caute o trăsură de piață,

[1] Pe legea mea, domnul (fr.).
[2] O, Dumnezeule ! (fr.).
[3] Sînt disperată (fr.).

căci a ei rămăsese la Paris. Îi aşteptase mult timp, şi ajunsese la concluzia că se rătăciseră.

— Şi, rogu-vă, interveni căpitanul, cum de v-aţi dus într-un local public fără un englez ?

— *Ma foi,* Sir, nici una din cunoştinţele mele nu-i în Londra.

— Ascultaţi-mă pe mine, cel mai bun lucru pe care-l aveţi de făcut este să plecaţi şi dumneavoastră de aici, spuse căpitanul.

— *Pardie* [1], Monsieur, aşa vom face, căci pentru mine englezii sînt nişte brute şi o să mă întorc în Franţa cît pot mai repede. Nu aş trăi nicidecum printre ei [2]. Voi vizita una sau două dintre cunoştinţele mele, oameni aleşi, şi apoi mă întorc imediat în Franţa.

— N-ai decît, continuă căpitanul, şi din partea mea n-aveţi decît să vă duceţi la dracu cu toţii ; ştii, asta-i călătoria cea mai potrivită pentru francezi, ca şi pentru oamenii aleşi...

— O să avem grijă să nu se strecoare printre noi nici un englez vulgar şi nepoliticos, replică străina furioasă.

Dorind să schimbe conversaţia, care devenea alarmantă, domnişoara Mirvan interveni :

— Vai, cît de încet mînă caii omul ăsta !

— N-avea nici o grijă, Moll, spuse tatăl. Să vezi ce repede o să mîne mîine cînd o să mergem la Howard Grove.

— La Howard Grove ! exclamă străina, o cunoaşteţi pe Lady Howard ?

— Şi, dacă o cunoaştem ? îi replică aspru căpitanul. Ce-ţi pasă, nu face parte din societatea dumitale aleasă, te asigur.

— Habar n-ai despre ce este vorba, iar dumneata eşti persoana cea mai prost crescută pe care am văzut-o vre-

[1] Natural, bineînţeles (fr)..

[2] Ostilitatea între englezi şi francezi a început în timpul regelui William al III-lea. Tensiunea politică şi economică a continuat şi în timpul războaielor napoleoniene.

odată : cît despre faptul că ai cunoaşte-o pe lady Howard, nu pot să cred decît doar că eşti vechilul ei.

Atunci, căpitanul trase o înjurătură şi-i spuse :

— Dumneata nu ai putea fi luată decît drept spălătoreasa ei.

— Spălătoreasa ei, asta-i bună, ha, ha, ha ! Se vede că eşti chior, unde ai văzut vreodată o spălătoreasă cu o rochie ca a mea ? Şi apoi află că sînt la fel de bogată ca şi lady Howard şi am venit în Anglia să o vizitez.

— Are şi aşa destui săraci în jur, nu-ţi mai bate capul să te duci pînă la ea.

— Săracă ? dar eşti un tip josnic şi n-am de gînd să te mai ascult vorbind.

— Tip josnic, repetă căpitanul apucînd-o de încheieturile mîinilor. Ascultă, Madam Papuc, ai face mai bine să-ţi ţii gura, că nu o să mă sinchisesc de nimic şi, cînd ţi-oi face un vînt pe fereastră afară, o să zaci în noroi pînă cînd o veni musiu al dumitale să te ia.

Doamna Mirvan începu să-l mustre pe căpitan, cînd, dintr-o dată, amuţirăm în faţa celor ce urmară.

— Dă-mi drumul bestie, dă-mi drumul, ori, de nu, să ştii că te trimit să înfunzi puşcăria pentru felul în care mă tratezi. Te asigur că nu ai de a face chiar cu oricine, *ma foi*, o să mă duc direct la judecătorul Fielding [1], căci sînt doar o persoană din înalta societate, o să afli cum mă cheamă şi cine sînt. Numele meu este Duval.

Dintr-odată mi s-a făcut negru în faţa ochilor şi n-am fost în stare decît să exclam : Doamne Dumnezeule ! şi, mai mult moartă decît vie, am căzut în braţele doamnei Mirvan, dar... să nu mai amintesc această scenă ; e deajuns să ştiţi că presupusa străină e doamna Duval, bunica Evelinei a dumneavoastră. O, să descopăr o rudă atît de apropiată, în acest fel ! Ce m-aş face dacă nu v-aş avea pe dumneavoastră, protectorul, refugiul şi prietenul meu !

[1] Fratele vitreg al scriitorului Fielding, magistrat la Westminster timp de aproape 20 de ani.

Tulburarea mea și uimirea doamnei Mirvan m-au dat de gol. Dar nu vreau să mai stărui asupra modului în care m-a recunoscut, cu ce asprime și grosolănie a vorbit (altfel nu pot să mă exprim) despre acele nefericite întîmplări pe care mi le-ați relatat.

Cînd am ajuns la ea acasă, vroia să o întovărășesc, spunînd că poate să găsească o cameră unde să dorm. Speriată și tremurînd toată am îndreptat priviri imploratoare spre doamna Mirvan.

— Fiica mea, doamnă, spuse această prea bună persoană, nu se poate despărți, așa dintr-odată de prietena ei, trebuie să treacă puțin timp ca să se poată separa una de alta.

— Scuzați-mă doamnă, răspunse Madame Duval, care, acum de cînd era cunoscută își mai îmblînzise comportarea. Domnișoara nu poate fi chiar atît de legată de acest copil. așa cum sînt eu.

— Nu e vorba de asta, interveni căpitanul (el îmbrățișă cauza mea pentru a-și satisface pica pe care i-o purta, deși îi ceruse scuze), ne-a fost încredințată nouă și nu avem de gînd să ne separăm de ea.

I-am promis să o vizitez în ziua următoare, și, după o scurtă discuție, hotărî să iau micul dejun la ea. Apoi ne-am îndreptat spre locuința noastră din Queen Ann Street.

Ce întîmplare nenorocită ! N-am închis ochii toată noaptea. Mă gîndeam că ar fi fost de o mie de ori mai bine să nu fi plecat niciodată de la Berry Hill, acum nu știu cum să-mi grăbesc întoarcerea cît pot mai mult și, de îndată ce mă voi vedea în căminul acela fericit și liniștit, nimic nu mă va mai putea ispiti să plec în altă parte.

Azi dimineață, doamna Mirvan, bună ca întotdeauna, m-a întovărășit pînă la locuința lui Madame Duval. Și căpitanul își oferise serviciile, dar am refuzat, temîndu-mă ca nu cumva să creadă că aș fi vrut să o insult.

Cînd ne-a văzut, i-a aruncat o privire dușmănoasă doamnei Mirvan, dar pe mine m-a primit cu afecțiune,

afecțiunea de care poate fi ea capabilă. Într-adevăr se pare că întîlnirea noastră a emoționat-o, căci atunci cînd eu, copleșită de atîtea emoții pricinuite de prezența ei, aproape că am leșinat, căzîndu-i în brațe, au podidit-o lacrimile, și mi-a spus :

— Nu vreau să-mi pierd biata copiliță și a doua oară !

Acest acces de umanitate neașteptată m-a dat gata, dar nu mult după aceea mi-a provocat o mare indignare, azvîrlind cîteva vorbe pline de nerecunoștință la adresa celui mai bun dintre oameni, dragul, binefăcătorul meu. Dar în locul amărăciunii și durerii m-a cuprins teroarea, atunci cînd și-a dezvăluit intențiile, spunînd că venise în Anglia pentru a mă lua cu ea în Franța. Planul acesta a prins contur în mintea ei, cînd a aflat despre nașterea mea. Susținea că n-a știut decît cînd aveam vreo doisprezece ani. Dar Monsieur Duval, despre care daclara că era bărbatul cel mai rău de pe lume, nu o lăsa niciodată să-și îndeplinească dorințele. De cum a murit el, acum vreo trei luni, și-a pus la punct o seamă de treburi și a și pornit spre Anglia. Nu mai poartă doliu. Mi-a spus că aici nu avea cum să se știe de cînd e văduvă. Cred că s-a căsătorit foarte tînără. Nu-mi dau seama cîți ani poate avea, dar pare de sub cincizeci. Se îmbracă foarte tinerește, în culori vii, se vopsește tare, iar urmele frumuseții sînt încă vizibile pe chipul ei.

Nu știu cînd și cum s-ar fi terminat această vizită, dacă n-ar fi venit căpitanul după doamna Mirvan și n-ar fi stăruit să o însoțesc. A devenit, așa dintr-odată, bunul meu prieten, încît mă temeam chiar de atîta bunăvoință. Doamna Mirvan căutînd să vindece rănile provocate de soțul ei, potoli furia lui Madame Duval invitînd-o la noi la ceai. Nu a fost ușor să-l convingă pe căpitan să-și amîne plecarea, dar nu se putea altfel, căci ar fi fost nepotrivit să părăsesc Londra, de îndată ce am întîlnit-o. Îmi era tare teamă că ar fi în stare să ne întovărășească la Howard

Grove. S-a hotărît să mai rămînem la Londra cîteva zile, chiar o săptămînă, deşi căpitanul declarase că baba, hîrca din Franţa, aşa cum îi place să o numească, nu se va simţi prin asta mai bine.

Tot ce doresc este să ajung teafără la Berry Hill, unde, ocrotită şi sfătuită de dumneavoastră nu voi mai avea de ce să mă tem. La revedere, prea-bunul meu. Nu voi şti ce-i fericirea pînă nu voi fi din nou cu dumneavoastră.

Scrisoarea a XIV-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 16 aprilie

Am tot amînat să scriu, aşteptînd să te întorci la Howard Grove. Dar scrisoarea pe care am primit-o acum despre sosirea lui Madame Duval la Londra cere un răspuns imediat.

Călătoria ei în Anglia mă îngrijorează şi mă alarmează deopotrivă. Mă temeam de o asemenea întîlnire şi de consecinţele ei. Faptul că după ce a aflat de existenţa ta şi-a manifestat dorinţa să te duci la ea, este natural. O cunosc prea bine şi de multă vreme, şi aşteptam cu teamă disputa care ne ameninţă acum.

Oricît de grea ar fi situaţia, nu trebuie, dragostea mea, să te laşi doborîtă. Nu uita că atît timp cît exist eu pe lume, viaţa mea va fi pusă în slujba ta, cît despre viitor voi lua toate măsurile care mi se vor părea potrivite pentru fericirea ta. Ocrotită de mine şi bizuindu-te pe afecţiunea mea, nu te gîndi la Madame Duval. Poartă-te faţă

de ea cu tot respectul și deferența cuvenite, și gîndește-te întotdeauna că dacă ea nu și-a îndeplinit îndatoririle față de tine, acesta nu poate justifica vreo neglijență din partea ta, chiar dacă ar da și acum dovadă de o comportare necorespunzătoare. Trebuie să ai grijă să nu comiți erori similare. Cînd va hotărî să părăsească Anglia, lasă pe seama mea grija de a refuza să te duci cu ea. Nu-mi va fi deloc ușor, dar pentru tine nu ar fi potrivit, dacă nu chiar imposibil să te ocupi de asemenea chestiuni.

În privința părerii ei despre mine, nu sînt surprins, ci mai curînd îndurerat. Ea caută să găsească nod în papură tuturor celor implicați în nefericitele întîmplări de care are tot dreptul să se plîngă. Așa cum stau lucrurile, trebuie într-o oarecare măsură să-i scuzăm răutățile. Ce răsplată este pentru mine dorința ta de a te întoarce la Berry Hill ! Prelungirea șederii tale la Londra și viața de huzur pe care o duci acolo, mă cam supără. Să nu crezi că aș vrea să te despart de societatea în care te afli, căci doamna Mirvan ar putea interpreta ca un repros, ceea ce ar fi de neiertat pentru mine, ținînd mai ales seama de bunătatea ei și tinerețea ta. Nu vreau să mai stărui asupra acestui subiect. ci să-ți spun doar că mă voi bucura foarte mult cînd voi auzi că ai sosit la Howard Grove.

Nu știu cum să-ți mulțumesc, inegalabila mea Evelina pentru scrisorile tale atît de amănunțite. Fă-mi mai departe această plăcere, căci tare m-aș simți mîhnit dacă n-aș fi la curent cu existența ta de acolo.

Cît de nouă este pentru tine viața pe care o trăiești acum — baluri, operă, teatru — vai, copila mea, mă întreb cum vei suporta schimbarea, cînd te vei întoarce la țară. Inima mi se strînge la gîndul liniștii tale viitoare. Îmi pun totuși nădejdea în puritatea sufletului tău și în firea ta veselă.

Nici nu trebuie să-ți spun că am fost mai încîntat de lipsa ta de experiență de la bal, decît atunci cînd ai încercat, la *ridotto*, să adopți o comportare mai iscusită. Dar tulbu-

rarea și deznădejdea ta mă fac să mă abțin de la orice reproș. Sper că nu-l vei mai revedea pe acel sir Clement Willoughby. Conversația și îndrăzneala lui m-au impresionat în mod foarte neplăcut. În schimb am fost pe deplin încîntat de felul cum a reacționat lordul Orville, atunci cînd i-ai folosit numele. Cred că are o fire aleasă. Sper însă că nu vei mai recurge la asemenea modalități.

Cerul să te aibă în pază, copila mea dragă, și facă-se ca nicicînd nenorocirea sau viciul să te deposedeze de veselia inimii tale izvorîtă din inocență. Acesta este un mare bun al tău, dar în același timp contribuie și la fericirea tuturor celor care te cunosc.

Scrisoarea a XV-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Queen-Ann-street, joi
dimineața, 14 aprilie

Nici nu terminasem bine masa, ieri, cînd Madame Duval a și apărut la ceai. Nu-i de mirare, căci ceasul era aproape cinci. Luăm masa foarte tîrziu, spre sfîrșitul zilei. A venit însoțită de un francez, pe care ni l-a prezentat drept monsieur Du Bois [1]. Doamna Mirvan i-a primit cu obișnuita ei politețe. Dar căpitanul avea o mutră cam posomorîtă și, după o scurtă tăcere, îi spuse bățos :

— Rogu-vă, cine v-a invitat cu filfizonul ăsta ?

— O, răspunse ea, nu mă duc nicăieri fără el.

[1] Străbunicul lui Fanny Burney din partea mamei se numea Dubois.

Urmă o altă scurtă tăcere, întreruptă apoi de căpitan, care se întoarse brusc spre străin :

— Știți, musiu, sînteți primul franțuz care-mi intră în casă.

Monsieur Du Bois făcu o plecăciune pînă la pămînt. Nu vorbește engleza și nici n-o înțelege, așa că s-ar fi putut să-și închipuie că i-a adresat vreun compliment.

Doamna Mirvan, încercă să schimbe subiectul. Căpitanul se instală confortabil într-un fotoliu, lăsînd întreaga conversație pe seama soției sale, făcînd din cînd în cînd cîte o apreciere plină de sarcasm, la adresa franțuzului. Văzînd că toate eforturile ei de a crea o atmosferă plăcută rămîneau zadarnice, doamna Mirvan propuse să mergem la Ranelagh. Madame Duval consimți cu bucurie, iar căpitanul, deși zeflemisi viața ușuratică a femeilor, nu se opuse, așa că Maria și cu mine am fugit sus, să ne îmbrăcăm. Dar chiar înainte de a fi gata am fost anunțate că venise Sir Clement Willoughby. Își făcu apariția sub pretextul că dorea să se intereseze de starea sănătății noastre și intră în salon cu un aer degajat, ca al unei vechi cunoștințe, deși doamna Mirvan ne mărturisi că părea încurcat, văzînd cît de rece a fost primit, nu numai de către căpitan, dar chiar și de ea.

Eram total descumpănită la gîndul de a da ochii din nou cu acest bărbat și nici nu am coborît pînă n-am fost chemată la ceai. L-am găsit cufundat într-o discuție cu Madame Duval și căpitanul despre obiceiurile francezilor, și părea să fie atît de absorbit de subiect încît nici nu a observat intrarea mea în salon. Conversația era foarte vehementă, căpitanul susținînd cu brutalitate superioritatea englezilor în toate domeniile, iar Madame Duval refuzînd cu înflăcărare să accepte acest punct de vedere, în timp ce Sir Clement se căznea să folosească întreaga lui putere de argumentare pentru a-l seconda pe căpitan, căci fusese destul de perspicace ca să-și dea seama că nu putea găsi o altă modalitate mai eficientă de a și-l face pe căpitan

prieten, decît combătînd-o pe Madame Duval. Intr-adevăr, în scurt timp se putea felicita în privinţa discernămîntului său.

De cum mă zări, se înclină cu mult respect şi-mi spuse că nădăjduia că nu mă obosisem prea mult la *ridotto*. Drept răspuns am dat uşor din cap, căci trebuie să mărturisesc că mă simţeam cam stingherită de toată povestea. Reveni apoi la discuţie, reuşind să argumenteze cu multă dibăcie, combătînd-o pe Madame Duval şi încîntîndu-l pe căpitan, încît nu puteam să nu-i admir iscusinţa, deşi îl condamnam. Doamna Mirvan îngrozită de această convorbire în contradictoriu atît de violentă, încerca să schimbe subiectul, şi fără îndoială ar fi reuşit, dacă nu i-ar fi fost potrivnic Sir Clement. Era prins de discuţia pe care o alimenta cu atîta umor şi ironie, încît îl cucerise complet pe căpitan. Biata Madame Duval, în faţa forţelor lor împreunate, tremura de enervare.

M-am bucurat foarte mult cînd doamna Mirvan ne-a anunţat că era timpul să plecăm. Sir Clement se ridică pentru a se retrage, dar căpitanul, plin de cordialitate, îl invită să meargă cu noi. Declară că era invitat undeva, dar pentru plăcerea de a fi cu noi avea să renunţe la invitaţie.

Cînd am ajuns la Ranelagh, dacă n-ar fi fost Sir Clement foarte stăruitor, n-am fi găsit nici o masă, sala fiind foarte aglomerată. În timp ce tocmai ne aşezam, cîteva doamne, cunoscute ale doamnei Mirvan, se opriră să-i vorbească şi o convinseră să facă împreună un tur. Cînd se întoarse am avut surpriza să văd că lordul Orville li se alăturase. Doamna Mirvan l-a invitat să ia ceaiul cu noi. M-am simţit foarte tulburată, gîndindu-mă la aventura de la *ridotto*. De îndată ce luă loc se lăsă o tăcere generală, apariţia lui, din cele mai diferite motive, îl făcu pe fiecare să fie mai rezervat. Tăcerea fu spartă de Madame Duval care spuse :

— Mi se pare curios să văd că aici doamnele poartă pălării ; găsesc că le dă o înfăţişare vulgară. La Paris aşa ceva nu se vede.

— Într-adevăr, adăugă Sir Clement, nu sînt deloc un admirator al pălăriilor. Regret că femeile au putut inventa şi adopta o modă atît de chinuitoare, căci în cazul femeilor frumoase, pălăriile umbresc frumuseţea, iar dacă nu există aşa ceva, stîrnesc o curiozitate zadarnică. Bănuiesc că au fost inventate de vreo tînără cochetă, capricioasă.

— Mai curînd, interveni căpitanul, au fost născocite de vreo babă hîrcă zbîrcită, cu gîndul de a-i înşela pe tineri.

— Nu ştiu cum stau lucrurile în Anglia, replică Madame Duval, dar la Paris nici o femee nu s-ar preocupa de aşa ceva.

— Pretinzi că acolo, spuse căpitanul, bătrînii nu se deosebesc de tineri, ca aici ?

— Nu fac deosebiri, franţuzii sînt mult mai politicoşi.

— Cu atît mai rău, reluă căpitanul pe un ton zeflemitor.

Pentru a nu lăsa discuţia să degenereze, doamna Mirvan interveni :

— Haideţi, domnilor şi doamnelor, dat fiind că aţi luat ceaiul, vă invit să ne plimbăm puţin.

Maria şi cu mine am pornit imediat. Lordul Orville ne-a urmat. Eu mă frămîntam, neştiind cum să mă scuz faţă de el pentru îndrăzneala pe care am avut-o la *ridotto*. Am fost însă cu totul incapabilă să articulez un cuvînt cît timp ne-am plimbat.

O, Sir, sper că nu voi mai ajunge din nou, datorită prostiei mele, într-o asemenea situaţie neplăcută, atunci aş merita să fiu şi mai mîhnită !

Ceilalţi ni se alăturară mult mai tîrziu, după ce făcusem de cîteva ori turul sălii, şi încă mai continuau să se certe ; atunci doamna Mirvan se plînse că-i obosită şi propuse să mergem acasă. Toată lumea a fost de acord.

Lordul Orville s-a îndreptat spre un grup de prieteni, după ce mai întîi ne-a întrebat dacă ne poate fi de folos cu ceva. Monsieur Du Bois o ajutase tocmai pe Madame Duval să se urce într-o trăsură, cînd ea începu să strige şi să sări afară, spunînd că se udase. Într-adevăr, din cauza vremii ploioase trăsura era plină de apă. M-am oferit pe moment să cedez locul meu doamnei Duval, dar doamna Mirvan mă opri, arătîndu-mi că în acest caz aş fi fost obligată să mă întorc cu străinul sau cu Sir Clement.

— Nu vă ocupaţi de bătrînă, spuse căpitanul, pe ea nu o atinge vremea, iar cum noi toţi sîntem *englezi,* va găsi pe cineva mai puţin rău decît noi care s-o ajute.

— Nu vreau s-o apăr, interveni doamna Mirvan, dar cum face parte din grupul nostru, n-o putem lăsa pînă nu-şi găseşte un mijloc de transport cum trebuie.

— Vai mie, exclamă căpitanul, pe care necazul doamnei Duval îl dispusese, o să i se rupă băierile inimii dacă dă peste un mizerabil de englez politicos.

Dar doamna Mirvan izbuti să se facă ascultată şi am coborît cu toţii din trăsură pentru a aştepta pînă cînd Madame Duval va găsi o birjă mai bună. Sir Clement Willoughby i-a pus la dispoziţie cupeul său, dar se simţise prea vexată de zeflemiselele lui şi n-a vrut să accepte. Am aşteptat cîtva timp, în zadar însă căci nu se găsea nici un vehicul. Pînă la urmă, căpitanul a fost convins să meargă el cu Sir Clement, iar noi cele patru femei ne-am urcat în cupeul doamnei Mirvan, dar nu mai înainte de a-i face loc şi domnului Du Bois. Am plecat primii, toţi tăcuţi şi puţin sociabili, fiind obosiţi. Nu am rămas însă prea mult timp aşa, căci dintr-odată răsunară glasurile noastre. Trăsura se stricase. Cupeul lui Sir Clement, care venea din spate, se opri, iar servitorii ne-au ajutat să ieşim din trăsură. Noaptea era întunecoasă şi umedă şi nici nu atinsesem bine pămîntul cu picioarele, că m-am trezit ridicată pe sus de Sir Clement care-mi ceru permisiunea să-mi vină în ajutor. Nu a aşteptat să i se acorde, că m-a şi dus

în braţe, înapoi la Ranelagh. Mă întrebă cu foarte multă seriozitate dacă nu eram rănită. L-am asigurat că nu aveam nimic şi că doream să mă lase şi să se ducă la ceilalţi. Vroiam să ştiu dacă şi ei fuseseră tot atît de norocoşi ca mine şi scăpaseră nevătămaţi... Îmi răspunse că era foarte fericit să-mi urmeze poruncile, dar stărui ca, mai întîi, să mă conducă într-o încăpere caldă, căci hainele îmi erau ude. Nu ţinu seamă de obiecţiunile mele şi mă sili să-l urmez într-o cameră cu un foc minunat, unde mai multe persoane îşi aşteptau trăsurile. M-am aşezat pe scaunul care mi l-a oferit şi l-am rugat să se ducă în căutarea celorlalţi.

Plecă, într-adevăr, dar se întoarse pe dată, spunîndu-mi că ploua şi mai tare şi că-l trimesese pe servitorul său să-i ajute şi să le spună unde mă aflam. Eram foarte furioasă că nu se dusese chiar el, dar de vreme ce-l cunoşteam atît de puţin, m-am gîndit că nu puteam stărui să facă altfel.

Trase un scaun şi se aşeză lîngă mine şi, după ce mă întrebă cum mă simţeam, îmi spuse în şoaptă :

— Scuzaţi-mă, domnişoară Anville, dar dorinţa de a mă pedepsi pe mine însumi mă face să folosesc această împrejurare că să-mi cer iertare pentru că v-am necăjit atît la *ridotto*. Vă rog să mă credeţi că de atunci mă căiesc cu adevărat, dar, drept să vă spun, ceea ce m-a încurajat...

Se opri, dar eu n-am scos nici un cuvînt, căci pe moment mi-a venit în minte conversaţia pe care o auzise Maria, şi bănuiam că avea să-mi relateze ce rol jucase lordul Orville, şi nu doream să mi se mai repete. Într-adevăr prin restul spuselor lui, mă convinsese că acestea îi erau intenţiile, în ce scop nu ştiu, poate pentru a-şi face un merit din apărarea mea.

— Şi totuşi, continuă el, scuzele mele nu ar putea decît să-mi pună şi mai mult în lumină credulitatea, lipsa de judecată şi de sesizare a unei situaţii. De aceea, vă rog să mă iertaţi, şi sper că în viitor...

Chiar atunci, ușa fu deschisă de servitorul său și m-am bucurat să-i văd pe căpitan, pe doamna Mirvan și pe Maria intrînd în cameră.

— Hei, ce cuib cald și bun aveți aici, exclamă căpitanul, o să vi-l luăm cu asalt. Hai, Lucy, Moll veniți aici la foc și uscați-vă boarfele.

— Doamne-Dumnezeule, nu-i și Madame Duval cu dumneavoastră ? am întrebat eu speriată.

— Cu mine, nu, slavă cerului, răspunse căpitanul.

Vroiam foarte mult să știu ce s-a întîmplat cu ea și, dacă mi s-ar fi îngăduit, aș fi plecat chiar eu în căutarea ei. Toți servitorii fuseseră trimiși să o caute, iar căpitanul ne asigură că era cu franțuzul, cavalerul ei, și desigur că acesta avea grijă de ea.

Am așteptat cîtva timp, fără nici o veste și, în curînd, rămăsesem singurii din cameră. Neliniștea mea crescuse atît de mult, încît Sir Clement se oferi să se ducă în căutarea ei. Dar în momentul cînd deschise ușa ca să plece, ea apăru în prag însoțită de monsieur Du Bois.

— Chiar în clipa asta porneam în căutarea dumneavoastră, Madame, spuse Sir Clement.

— Foarte drăguț. din partea dumitale să pleci, cînd povestea s-a terminat...

Apoi pătrunse în cameră, dar, vai, în ce stare se afla, plină de noroi și atît de furioasă, că abia mai putea vorbi. Toți ne-am arătat îngrijorați și ne-am oferit să-i venim în ajutor, cu excepția căpitanului, care de cum o văzu izbucni într-un hohot de rîs.

Ne-am silit prin întrebările noastre să-i îndepărtăm atenția de la el. Cîtva timp a fost atît de copleșită de furie și supărare, încît am reușit fără prea multă bătaie de cap. Am rugat-o să ne povestească cum se produsese accidentul.

— Cum ? repetă ea, din cauză că ați plecat cu toții, și bietul monsieur Du Bois... dar nu a fost vina lui, căci el e tot atît de prăpădit ca și mine.

Privirile celor de față s-au îndreptat spre Monsieur Du Bois, ale cărui haine erau în aceeași stare mizerabilă ca ale lui Madame Duval. Acesta, ud, tremurînd, și cu o figură amărîtă, se îndreptă spre foc. Căpitanul rîdea cu poftă, în timp ce doamna Mirvan jenată de lipsa lui de politețe, o întrebă din nou cum se petrecuseră lucrurile.

— Ei bine, cum veneam prin ploaie, monsieur Du Bois, foarte amabil, amabilitate cu ghinion pentru mine, mă luă în brațe pentru a mă trece peste un loc unde noroiul era pînă la glezne. Dar tocmai cînd ne aflam în punctul cel mai anevoios, nu știu cum i-a alunecat piciorul, cel puțin așa bănuiesc, căci imediat ne-am trezit amîndoi jos, în noroi și, cu cît încercam să ne sculăm, cu atît mai mult ne afundam în mizeria aceea, și mantila mea nouă din mătase de Lyon s-a murdărit. Bine că am reușit să ne ridicăm, căci am fi putut rămîne acolo pînă acum, nimeni nu a venit să ne dea o mînă de ajutor.

Povestirea l-a distrat grozav pe căpitan care se ducea cînd la unul, cînd la altul pentru a vedea cît mai bine starea în care se afla. Scoase strigăte de bucurie și-i strînse mîna cu putere domnului Du Bois, felicitîndu-l pentru că *a îmbrățișat pămîntul englezesc,* iar mai apoi se apropie, cu o lumînare în mînă, pentru a examina și mai bine halul în care se afla, declarînd mereu că niciodată în viața lui nu s-a distrat atît de grozav.

Furia bietei Madame Duval era de neînchipuit ; îi trînti la pămînt lumînarea, o călcă în picioare și pînă la urmă îl scuipă drept în față.

Acest gest păru să-i liniștească pe amîndoi. Veselia căpitanului se transformă în enervare, iar mînia lui Madame Duval în teamă, căci căpitanul o cuprinse de umeri și o zgîlțîi cu atîta forță, încît bîata femeie strigă după ajutor, dar apoi o asigură că dacă ar fi fost mai puțin bătrînă sau mai puțin urîtă ar fi scuipat-o și el.

Monsieur Du Bois, care se așezase liniștit lîngă foc, se apropie de ei și încercă să se adreseze cu bunăvoință căpi-

tanului, dar pentru că nu se făcu înţeles sau nici măcar văzut, căpitanul nu-i dădu drumul lui Madame Duval cînd aceasta izbucni în plîns.

Cînd, în fine, o lăsă, am rugat-o să meargă la garderobieră pentru a o ajuta să-şi usuce veşmintele ; consimţi şi am făcut tot ce am putut ca să o ajutăm să nu răcească. Am fost obligaţi să rămînem în această situaţie mizerabilă cam vreo oră, pînă cînd se găsi o trăsură de piaţă, şi am pornit în aceeaşi formaţie ca înainte de accident.

În dimineaţa asta mă voi duce să văd cum se simte biata Madame Duval, căci, după nenorocirile de aseară, nu cred că-i e prea la îndemînă, deşi pare foarte robustă.

Scrisoarea a XVI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Vineri dimineaţa, 15 aprilie

Sir Clement Willoughby a venit să ne viziteze la amiază, iar căpitanul l-a invitat la masă. Pentru mine ziua a trecut cît se poate de neplăcut.

Cînd am sosit la Madame Duval, am găsit-o în pat, deşi în cameră se afla şi monsieur Du Bois. Această prezenţă m-a mirat foarte mult şi, în mod involuntar, am vrut să mă retrag, fără să-mi dau deloc seama cît de ciudată putea părea o asemenea retragere. Madame Duval mă strigă înapoi şi rîse cu poftă de cît eram de necunoscătoare în privinţa obiceiurilor străine.

Dar, curînd, conversaţia luă o întorsătură foarte serioasă, căci începu cu invective la adresa *brutalităţii nemaipomenite a acelui tip,* căpitanul, şi cît de prost cres-

cuți sînt englezii, în general, declarînd că trebuie să părăsească o națiune atît de bestială, dar nimic nu poate fi mai absurd decît să auzi vorbindu-se despre politețe într-un limbaj ca acela al lui Madame Duval care îți repugnă.

Se văicărea foarte mîhnită din pricina mantilei ei din mătase de Lyon, declarînd că s-ar fi lipsit de tot restul garderobei, decît de aceasta, fiind primul veștmînt pe care-l cumpărase după ce ieșise din doliul ei de văduvă. E foarte răcită, iar monsieur Du Bois este atît de răgușit încît abia poate vorbi.

A stăruit să rămîn cu ea toată ziua, căci vroia să mă prezinte unor rude. Tare aș fi vrut să nu mai zăbovesc pe acolo dar n-a fost chip. Pînă la sosirea acestora, n-a făcut altceva decît să-mi pună tot felul de întrebări. Curiozitatea ei era nestăvilită, m-a întrebat cîte-n lună și-n stele, despre mine, despre toți cei pe care îi cunosc. Din nou s-a dovedit foarte nemiloasă, manifestîndu-și ura nemărginită față de singurul binefăcător al copilăriei mele și al fiicei ei părăsite. Eram atît de indignată de atitudinea ei, încît vroiam să plec. Dar mă opri de maniera cea mai peremptorie. Cum de poate fi atît de nedreaptă? O, bunul meu prieten și părinte, nu sînt în stare să mă mai controlez cînd se discută acest subiect.

A vorbit foarte mult despre dorința ei de a mă duce la Paris, subliniind că am mare nevoie de o educație franțuzească. Se tot tînguia că am fost crescută la țară, ceea ce-mi dădea un aer *foarte necioplit*. Totuși mă încurajă să nu disperez, căci cunoscuse fete care erau cu mult mai prost crescute decît mine și au devenit adevărate doamne, după cîțiva ani petrecuți în străinătate. În mod deosebit îmi dădu ca exemplu pe o oarecare domnișoară Polly Moore, fiica unui lumînărar, care a fost trimisă la Paris, unde, dintr-o fată stîngace și prost crescută, s-a schimbat în bine atît de mult, încît de atunci este considerată ca o persoană din înalta societate.

Rudele cărora vroia să mă prezinte erau un nepot al ei, domnul Branghton și trei copii ai acestuia, două fete și un băiat. Domnul Branghton pare să aibă vreo 40 de ani. Și-a petrecut toată viața în *city* și bănuiesc că simte un total dispreț pentru cei care locuiesc în altă parte a orașului.

Feciorul e un băiat vesel, poznaș și zgomotos, cam prostănac. Îl disprețuiește pe taică-său pentru dragostea acestuia față de bani și afaceri, el neavînd nici o înclinare pentru nimic... S-ar zice că singura lui plăcere este să-și rîdă de surori și să le necăjească, iar acestea, la rîndul lor, nu-l pot suferi.

Cea mai mare dintre fete nu-i deloc urîtă, dar pare mîndră, înfumurată și irascibilă. Nu poate suferi *city*-ul deși nu știe de ce, de fapt nu a locuit niciodată în altă parte decît acolo. Cealaltă fiică, Polly, este destul de drăguță, cam aiurită și frivolă, dar cred că are o inimă bună.

Vreo jumătate de oră, după ce au venit, n-au făcut altceva decît să se plîngă de drumul anevoios și plin de noroi pe care l-au străbătut din Snow Hill, unde domnul Branghton are o prăvălie cu obiecte din argint, și-au periat hainele, și-au șters pantofii, și-au aranjat părul. Felul în care Madame Duval m-a prezentat familiei ei m-a surprins foarte mult :

— Iată dragii mei, spuse ea, vreau să vă prezint o rudă despre care habar nu aveți. Aflați că fiica mea, Caroline, a avut acest copil după ce a fugit de la mine. N-am știut nimic mult timp, căci au avut grijă să-mi tăinuiască nașterea, deși biata copilă a rămas singură pe lume, neavînd pe nimeni în afară de mine.

— Pare a fi blîndă și drăguță, spuse Polly, și de sigur nu poate fi făcută vinovată de conduita maică-si.

— Bineînțeles că nu, și nici fiica mea nu-i de învinuit, așa cum v-ați gîndi, poate, și să știți că n-ar fi călcat niciodată alături de drum, dacă nu și-ar fi băgat nasul preotul acela bătrîn despre care v-am vorbit.

— Tanti, nu te supăra, dar mai bine să vorbim de altceva, căci duduia pare tare stînjenită, interveni tînărul Branghton.

Subiectul următor a fost despre vîrsta celor trei Branghton şi a mea. Băiatul are 20 de ani, fetele, auzind că eu am 17, au spus că sînt de o vîrstă cu Polly, dar fratele lor, după o îndelungă dispută, le-a dovedit că de fapt erau mai mari cu doi ani, spre marea lor ciudă, declarînd că-i răutăcios din fire.

Cînd s-a terminat cu asta, următoarea întrebare a fost, care din noi este cea mai înaltă. Părerile erau împărţite şi atunci ne-am aşezat să ne măsurăm. În orice caz, nimeni nu a putut tăgădui că eu eram cea mai înaltă.

După ce şi acest subiect a fost epuizat, fetele, foarte degajate, au început să-mi examineze rochia şi să-mi pună tot felul de întrebări : dacă şorţul era făcut de mine, dacă-mi lucrez singură bonetele sau cît a costat metrul de lustrină, şi cîte şi mai cîte. Apoi m-au întrebat cum îmi place Londra, şi dacă nu o să mi se pară foarte plictisitor cînd mă întorc la ţară.

— Duduia trebuie să încerce să-şi găsească un soţ bun, şi atunci o să rămînă aici, spuse domnul Branghton.

S-au luat apoi în discuţie spectacolele de teatru, vorbindu-se pe larg despre meritele şi defectele fiecărui actor şi actriţă. Conducerea conversaţiei de data asta a fost preluată de tînărul Branghton, care părea foarte priceput. Am observat că în acest timp Madame Duval îl întreţinea pe domnul Branghton despre toate amănuntele privind viaţa mea. Asta m-a mîhnit şi indignat foarte mult. Fiica mai mare li s-a alăturat în curînd, atrasă, desigur, de subiect. Ceilalaţi doi au continuat discuţia, bănuiesc pentru a mă sustrage, deşi vorbeau numai ei. După cîteva minute domnişoara Branghton se apropie repede de sora ei, exclamînd :

— Vai, Polly imaginează-ţi că duduia nu şi-a văzut tatăl niciodată !

— Vai, ce ciudat ! replică cealaltă, să nu-ţi cunoşti tatăl !

Asta a fost prea mult pentru mine, m-am ridicat în grabă şi am părăsit camera. Mi-a părut rău, mai tîrziu, că nu m-am putut stăpîni, cînd cele două surori au venit după mine ; căutau să mă reconforteze, neţinînd seama de dorinţa mea de a fi lăsată singură.

De îndată ce m-am întors, Madame Duval îmi spuse:

— Draga mea, ce s-a întîmplat ? de ce ai fugit ?

Îmi venea să fug din nou, căci nu ştiam ce să răspund. Dar mi se pare extraordinar să mă pună în asemenea situaţii şi apoi să se mire că mă supăr.

Tînărul Branghton mă întrebă dacă am văzut Turnul, sau biserica Sf. Paul, a propus să meargă să mi le arate. Printre alte întrebări a fost şi aceea dacă m-am dus vreodată la Operă. Le-am spus că da.

— Ei bine, zise domnul Branghton, n-am văzut nici o operă de cînd sînt la Londra şi nici nu doresc să văd, chiar dacă voi sta aici încă pe atît.

— Vai, tată, interveni Polly, dar de ce ? Ai putea măcar o dată, aşa de curiozitate ; domnişoara Pomfret a fost la Operă şi zicea că era foarte frumos.

— Duduia o să ne creadă foarte proşti, spuse fiica mai mare ; să locuim la Londra şi să nu mergem niciodată la Operă, dar să ştii că nu-i vina mea, tatei nu-i place.

Se hotărî atunci ca, la prima ocazie, să mergem cu toţii la Operă. N-am îndrăznit să mă împotrivesc, dar le-am spus că atît timp cît mai rămîn la Londra, programul meu depinde de doamna Mirvan. N-aş vrea deloc să mă duc cu ei !

Cînd ne-am despărţit, Madame Duval şi-a exprimat dorinţa să mă vadă ziua următoare, iar familia Brangh-

ton mi-a spus că dacă vin prin Snow Hill s-ar bucura să intru și la ei. N-aș vrea să-i mai întîlnesc din nou și nici nu doresc să mai cunosc și alte rude, dacă sînt la fel cu acestea.

Scrisoarea a XVII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Abia terminasem scrisoarea, azi dimineață, cînd o bătaie puternică în ușă m-a făcut să alerg jos, unde — pe cine credeți că am găsit ? Lordul Orville !

Era singur, familia nu venise încă pentru micul dejun. Se interesă de sănătatea mea, apoi de acea a doamnei și domnișoarei Mirvan. Am fost surprinsă, văzînd că aflase despre accidentul nostru de la Ranelagh. Și-a exprimat în mod foarte politicos regretul pentru cele întîmplate spunînd că nu a știut la timp, ca să ne fi venit în ajutor, apoi adăugă :

— Dar cred că Sir Clement Willoughby a avut onoarea să vă ajute.

— Era împreună cu căpitanul Mirvan, milord.

— Auzisem că făcea parte din grupul dumneavoastră.

Sper că omul acela atît de ușuratic nu i-a spus că m-a dus pe mine în brațe. A mai adăugat doar :

— Acest accident, deși foarte neplăcut, nădăjduiesc că nu v-a speriat în așa fel, încît să nu mai luminați Ranelaghul cu prezența dumneavoastră în viitor ?

— Timpul ședерii noastre la Londra se apropie de sfîrșit, i-am spus.

— Într-adevăr, veți părăsi capitala curînd ?

— O, da, milord, şederea noastră, dealtfel, a depăşit timpul fixat la început.

— Vă simţiţi atît de bine la ţară ?

— Am venit la Londra mai mult ca să-l întîmpinăm pe căpitanul Mirvan.

— Oare domnişoara Anville nu se gîndeşte cîtă întristare va pricinui plecarea ei ?

— O, milord, sînt sigură că... şi aici m-am oprit, căci nu mai ştiam ce să spun.

Fisticirea mea prostească bănuiesc că a pricinuit ceea ce a urmat. S-a apropiat de mine, mi-a luat mîna, spunîndu-mi :

— Cred că cine a văzut-o pe domnişoara Anville nu o va putea uita niciodată.

Acest compliment din partea lordului Orville m-a surprins atît de mult, încît am amuţit, am simţit că mi-a năvălit sîngele în obraji şi am rămas tăcută cîteva clipe, privind în jos ; totuşi de îndată ce mi-am revenit mi-am tras mîna dintr-a lui şi i-am spus că mă duc să văd dacă doamna Mirvan este gata. Nu s-a opus, aşa că am plecat.

I-am întîlnit pe ceilalţi pe scări şi am revenit cu ei la micul dejun. Mi-a fost ciudă pe mine că am pierdut o asemenea ocazie de a-mi cere scuze pentru purtarea mea de la *ridotto,* dar ca să mărturisesc drept, nici o clipă nu mi-a trecut prin cap aşa ceva în timpul scurtului nostru *tête-à-tête.* Dar dacă s-ar mai întîmpla să mă mai găsesc într-o asemenea situaţie, voi vorbi. Mă frămîntă foarte mult gîndul că ar putea să mă considere îndrăzneaţă şi impertinentă. Şi aş fi în stare să mă strîng de gît dacă i-aş da măcar o clipă ocazia să aibă o asemenea părere despre mine.

Nu mă aşteptam deloc la complimentul pe care mi l-a făcut, bănuiesc că politeţea şi galanteria sînt comune tuturor bărbaţilor, indiferent de celelalte calităţi pe care le-ar putea avea fiecare în parte.

Micul dejun a fost masa cea mai plăcută pe care am luat-o de cînd sînt la Londra. Dacă n-ar fi Madame Duval, mi-ar place Londra foarte mult.

Conversaţia lordului Orville este într-adevăr fermecătoare, manierele sale elegante şi curtenitoare te fac să-l stimezi pe dată. Am observat că bărbaţii de aici sînt foarte plini de ei ; departe de lordul Orville asemena comportare. Este în permanenţă gata să facă plăcere şi să le fie de ajutor celor din societatea sa.

Aş vrea să-l cunoaşteţi, sînt sigură că l-aţi iubi. Îmi imaginez că atunci cînd anii tinereţii vor trece, iar vigoarea îi va fi mai scăzută şi se va retrage din vîltoarea vieţii, se va asemăna celui pe care-l iubesc atît de mult şi-l onorez. Blîndeţea, politeţea şi modestia de acum par să promită pentru viitor aceeaşi bunăvoinţă şi demnitate. Dar nu trebuie să zăbovesc prea mult asupra acestui subiect.

De îndată ce a plecat, am început să mă pregătesc, fără nici o tragere de inimă, să mă duc la Madame Duval, dar doamna Mirvan i-a cerut căpitanului să o invite la masă la noi, ceea ce el a consimţit pe dată, căci era dornic să afle ce s-a întîmplat cu mantila din mătase de Lyon.

Madame Duval a acceptat invitaţia, iar acum o aşteptăm dintr-un moment în altul. Mi se pare foarte curios, cum e posibil ca o femeie pe deplin stăpînă pe timpul şi acţiunile ei să fie gata să se expună de bună voie grosolăniilor unui bărbat hotărît, pe faţă, să-şi rîdă de ea.

Mă simt foarte obligată faţă de doamna Mirvan care-şi sacrifică timpul invitînd-o, numai ca să-mi facă mie plăcere. Fiecare dispută în care se avîntă soţul ei îi provoacă durere şi încurcături. Am rugat-o să nu trimită după Madame Duval, căci mi-am dat seama că face un sacrificiu pentru mine, dar mi-a declarat că nu concepe

să mă vadă petrecîndu-mi tot timpul cu ea. Doamna Mirvan este atît de bună cu mine, încît ar putea fi luată drept fiica dumneavoastră.

Scrisoarea a XVIII-a

Sîmbătă dimineața, 16 aprilie

Madame Duval a apărut întovărășită de monsieur Du Bois. Mă surprinde că-l aduce într-o casă unde este atît de puțin bine primit și mi se pare ciudat să-i văd tot timpul împreună. De fapt nu mi-aș fi dat seama de asta, dacă n-aș fi tot timpul tachinată de căpitanul Mirvan cu cavalerul bunicii.

Doamna Mirvan i-a primit cu obișnuita ei căldură și politețe, dar căpitanul, de cum a sosit, a și atacat-o :

— Și acum, Madame, dumneata care ai trăit atît de mult prin străinătăți, te rog să-mi spui ce ți-a plăcut mai mult, sala bine încălzită de la Ranelagh sau baia rece pe care ai luat-o mai apoi ? Să știi că ți-a priit, arăți foarte bine, încît te-aș sfătui să mai faci un plonjon.

— *Ma foi,* Sir, nu ți-a cerut nimeni sfatul, așa că mai bine păstrează-ți-l, și să știi că nu-i o mare bucurie să fii împroșcată cu noroi, să-ți murdărești hainele și să mai și răcești, ori ce ai crede dumneata despre aceste lucruri.

— Împroșcată, parcă erai murată toată din cap pînă-n picioare. Hai, hai, nu minimaliza întîmplarea ! să nu strici o poveste atît de frumoasă, știi prea bine că nici un căpețel de ață de pe dumneata nu era uscat. Pe cinstea mea, n-o să pot uita niciodată ce mutră aveai, cu fustele ude și pline de noroi, și bietul musiu franțuz, ca un șobolan înecat.

— Cu atît mai rău cu cît, fiind într-o asemenea situaţie nenorocită, nu ne-ai dat o mînă de ajutor. Cred că te-am auzit chicotind, şi nu m-aş mira deloc să-l fi împrîncit chiar dumneata pe monsieur Du Bois, căci spune că a simţit că cineva l-a împins, altfel nu ar fi căzut.

Căpitanul rîdea în hohote, încît mi-a dat o oarecare bănuială că avea şi el un amestec în toată treaba, deşi s-a dezvinovăţit cu înflăcărare.

— Ei bine, atunci, dacă n-ai făcut-o, de ce nu ai venit să ne ajuţi ? continuă ea.

— Cine, eu ? îţi închipui oare că am uitat că sînt un englez infect, o brută ?

— Prea bine, domnul meu, prea bine, de fapt am fost o proastă să-mi imaginez că ai putea fi în stare de ceva bun. Chiar de cînd m-ai văzut prima oară m-ai ameninţat că vrei să mă arunci pe fereastra trăsurii. Eu cu dumneata la Ranelagh nu mai merg nicodată, căci, ce mai-ncoace încolo ,dacă aşa cum mă aflam în noroi ar fi trecut caii peste mine, n-ai fi dat nici dintr-un deget ca să mă salvezi.

— De asta puteţi fi sigură, Madame, n-aş fi făcut-o pentru nimic în lume, îţi ştiu prea bine părerile despre poporul nostru. Te-aş fi jignit. Cum, o franţuzoaică să aibă nevoie de ajutorul unui englez ? Cum adică, musiu aici prezent să te arunce în noroi şi eu să mă duc să te ridic ? Ha, ha, ha !

— N-ai decît să rîzi cît îţi poftеşte inima. Dacă bietul monsieur Du Bois nu ar fi căzut, nu aş fi avut nevoie de ajutorul nimănui.

— Ţi-o promit, solemn, Madame, ajutorul meu nu o să-l ai niciodată, şi dacă ai fost puţintel udată, era din vina lui musiu, aşa că nu aveam de ce să mă amestec eu.

— Vrei să mă convingi că monsieur Du Bois a făcut-o în mod special ?

— Da, bineînţeles, cine s-ar îndoi ? Crezi oare că un franţuz face vreodată o greşală ? Dacă era un nepriceput de englez s-ar fi putut să fie din întîmplare. La ce bun ai ţopăit

cu maeştrii de dans, dacă nu eşti în stare să te ţii pe picioare.

Tocmai în mijlocul acestui dialog, îşi făcu apariţia Sir Clement Willoughby. El intră cu un aer degajat, ca şi cum ar fi fost un vechi prieten al casei. Tocmai această degajare mi se pare uimitoare, este ceea ce-l apropie mai mult de căpitan. E foarte abil şi ştie cum să-l ia.

După ce-l primi cu multă căldură, căpitanul îi spuse :

— Ai venit tocmai la timp, băiatul meu, pentru a fi judecător într-o mică neînţelegere iscată între mine şi cucoana aici de faţă, care caută să mă convingă că nu i-a plăcut deloc baia pe care i-a făcut-o musiu, astă noapte.

— Mi-aş fi închipuit, rosti Sir Clement cu seriozitate, că prietenia care există între doamnă şi domn i-ar pune la adăpost de orice neplăceri. Domnul pare să se fi făcut vinovat de neatenţie, deoarece, după umila mea părere, era de datoria lui să se intereseze mai întîi dacă doamna prefera un teren moale sau tare.

— Splendid, splendid, domnii mei ! se amestecă Madame Duval. Văd eu ce vreţi : să faceţi zîzanie între mine şi domnul Du Bois ; nu vă mai osteniţi, că nu se prinde.

Domnul Du Bois, care tocmai reuşise să înţeleagă despre ce era vorba, se apără, în franceză, cu multă solemnitate. Spera, preciză el, că măcar cei de faţă îşi vor fi dat seama că nu făcea parte dintr-o naţiune de brute şi, în consecinţă, era o imposibilitate pentru el să ofenseze o femeie. Din contră, străduindu-se să o protegiască, aşa cum era de datoria lui, a suferit şi el. Consecinţele le va simţi însă mult timp, şi apoi, cu o mutră prelungă, adăugă că spera, că nu i se va putea găsi nici o vină. Nefericita lui cădere, după cîte îşi aminteşte, se datoreşte unui brînci pe ascuns, din partea unei persoane nevăzute şi violente. Nu era însă în măsură să afirme dacă a fost făcut cu scopul să-l umilească pe el sau s-o răstoarne pe doamna, ca să-şi murdărească hainele.

Disputa a fost încheiată de doamna Mirvan care a propus să mergem la muzeul Cox [1]. Toată lumea a fost de acord, și s-a dat poruncă să se tragă cupeurile la scară.

În timp ce coboram scările, Madame Duval spuse :

— *Ma foi,* aș da 50 de guinee să aflu cine l-a îmbrîncit.

Muzeul este foarte surprinzător. Aș putea afirma că-i superb, totuși nu mi-a plăcut. Am impresia că totul este astfel făurit și prezentat numai ca să te uimească. În timp ce făceam turul sălilor, Sir Clement vru să-mi cunoască părerea.

— Este încîntător și foarte ingenios, i-am răspuns, și totuși parcă îi lipsește ceva.

— Iată un răspuns excelent, declară el, ai definit exact sentimentele mele. Se vede că ai un gust sigur, și nu poți fi satisfăcută ușor.

— *Pardie !* exclamă Madame Duval, voi doi sînteți cam dificili. Dacă nu vă place așa ceva, înseamnă că nu vă place nimic. Pentru mine este cea mai grandioasă, cea mai minunată priveliște pe care am văzut-o pînă acum în Anglia.

— Așa ți se pare, după gustul dumitale franțuzesc, interveni căpitanul cu un aer zeflemitor ; și nu-i de mirare, căci aici sînt doar fleacușteț e. Apoi întorcîndu-se către persoana care dădea explicații : Spuneți-mi, vă rog, la ce folosesc toate astea, căci nu sînt ghicitor, ca să știu.

— Dacă am căuta cît de folositoare sînt toate lucrurile... spuse Madame Duval cu dispreț.

— Ingenuitatea mecanismelor, frumusețea lucrăturii, fără îndoială, domnule, orice persoană de gust poate cu ușurință să discearnă utilitatea unor asemenea lucruri extraordinare, precizează ghidul.

— Persoana dumitale de gust nu poate fi decît un fanfaron sau un franțuz, ceea ce de fapt este același lucru, adăugă căpitanul.

---

[1] Un muzeu unde erau expuse jucării de mare preț, executate de giuvaergiul James Cox.

Chiar atunci atenţia ne-a fost atrasă de un obiect în formă de ananas, care se deschidea, lăsînd să se vadă un cuib de păsări ; acestea începură imediat să cînte.

— Ei, bine ce mai spuneţi, acum ? ! exclamă încîntată Madame Duval. E mai frumos decît toate celelalte lucruri expuse. În călătoriile mele, încă n-am văzut ceva mai ingenios.

— Auzi, dragă, nu mai aveţi un alt ananas, se interesă căpitanul.

— Vă rog, domnule ? întrebă ghidul.

— Pentru că, dacă aveţi, daţi-mi-l fără păsări, căci vezi dumneata, eu nu sînt franţuz şi-mi plac lucrurile mai substanţiale.

La sfîrşitul vizitei am ascultat un concert executat la un aparat mecanic. Nu ştiu ce fel de mecanism era, dar mi s-a părut foarte plăcut. Madame Duval rămăsese în extaz, şi în acest timp căpitanul se schimonosea la ea în tot felul într-un mod atît de ridicol, încît atrăgea atenţia întregii asistenţe. Pe cînd se executa Imnul încoronării [1], iar Madame Duval bătea tactul, lăsînd să se audă fel de fel de exclamaţii de încîntare, căpitanul ceru dintr-odată săruri şi o doamnă, crezînd că într-adevăr i s-a făcut rău cuiva, îi oferi plină de bunăvoinţă. El i le trecu lui Madame Duval pe la nas. Fără să-şi dea seama, aceasta inhală o mare cantitate şi datorită surprizei şi durerii, scoase un ţipăt. Cînd îşi reveni, îi făcu ca de obicei reproşuri, cu multă vehemenţă, dar el protestă, explicîndu-i că luase această măsură din pură prietenie, căci bănuia, văzînd-o atît de extaziată, că avea să facă o criză de isterie. Aceste scuze nu o liniştiră deloc şi se certară foarte violent. Furia ei nu făcu decît să-l dispună şi mai bine pe căpitan.

[1] Haendel, naturalizat cetăţean britanic, în 1726, a compus, în 1727, la cerere, patru imnuri cîntate la încoronarea lui George al II-lea. Primul şi cel mai bine cunoscut dintre acestea, *Zadock preotul* a fost executat şi la încoronarea lui George al III-lea, devenind tradiţional în asemenea împrejurări şi fiind cunoscut sub denumirea de *Imnul încoronării.*

Cu toate acestea Madame Duval nu avu nici un scrupul, cînd fu vorba să se întoarcă la masă, la noi. Doamna Mir van procurase bilete la teatrul Drury Lane şi, deşi nu se simţea prea la îndemînă în tovărăşia ei, a invitat-o. Cum era încă foarte răcită, a refuzat invitaţia. Mi-a părut rău că nu se simţea bine, dar m-am bucurat că nu a mers cu noi, căci, ce să spun, tare mai e ciudată.

Scrisoarea a XIX-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Cînd am sosit la teatru, Sir Clement ne aştepta şi ne-a ajutat să coborîm din cupeu. Aveam locuri foarte bune, în primele rînduri dintr-o lojă. Nici nu ne aşezarăm bine şi am primit vizita lordului Orville, pe care-l văzusem într-o avanscenă. A rămas însă cu noi toată seara. Maria şi cu mine ne-am bucurat foarte mult că scăpasem de prezenţa lui Madame Duval, căci speram astfel să putem vorbi mai mult, fără a fi întrerupte de certurile ei cu căpitanul. Mi-am dat însă curînd seama că prezenţa ei nu m-ar fi deranjat deloc, pentru că n-am fost în stare să deschid gura.

Piesa reprezentată, *Dragoste pentru dragoste* [1], deşi plină de duh şi foarte distractivă, n-aş vrea s-o mai revăd, căci mi s-a părut lipsită de delicateţe, asta pentru a folosi un cuvînt cît mai blînd. Maria şi cu mine eram mereu tulburate şi nu puteam face nici o apreciere, nici să le ascultăm pe ale altora. Lordul Orville părea foarte bine dispus şi plin de vervă.

[1] Comedie de William Congreve, jucată pentru prima oară în aprilie 1695.

Cînd se lăsă cortina, m-am gîndit că voi fi în stare să mă simt mai în largul meu, dar chiar atunci se deschise uşa lojii şi îşi făcu apariţia domnul Lovel, cel care, cu impertinenţa şi afectarea lui, m-a necăjit atît de mult la balul de la doamna Stanley, unde l-am întîlnit pentru prima oară pe lordul Orville. Am întors capul şi am început să discut cu Maria, vrînd să-l evit, dar totul a fost în zadar, căci de îndată ce i-a salutat pe lordul Orville şi pe Sir Clement Willoughby, care i-au răspuns cu răceală, s-a aplecat spre mine şi mi-a spus :

— Sper, domniţă că v-aţi distrat foarte bine de cînd am avut cinstea, îmi cer iertare, era să spun cinstea de a dansa cu dumneavoastră, de fapt cinstea de a vă privi dansînd ?

Vorbea cu un aer plin de sine, ceea ce mă făcu să cred că se pregătise dinainte să vină cu represalii pentru purtarea mea la bal. Am înclinat uşurel capul, fără a-i da nici un răspuns. După o scurtă pauză mi se adresă din nou.

— Bănuiesc că n-aţi fost pînă acum niciodată la Londra.

— Nu, domnule.

— Mi-am închipuit. Fără îndoială că totul trebuie să vi se pară neobişnuit. Obiceiurile noastre, manierele sînt desigur foarte puţin asemănătoare cu cele pe care le cunoaşteţi. Presupun că locuiţi nu prea departe de capitală.

M-am simţit atît de descumpănită de spusele lui zeflemitoare, încît nu am fost în stare să scot nici un cuvînt, deşi îmi dădeam seama că atitudinea mea îl încînta şi-l stimula.

— Aerul pe care-l respirăm aici, continuă el plin de îngîmfare, deşi diferit de cel cu care sînteţi deprinsă, nădăjduiesc că nu v-a tulburat sănătatea.

— Domnule, Lovel, interveni lordul Orville, oare ochii dumitale nu te fac să vezi că o asemenea întrebare este inutilă ?

— O, milord, dacă sănătate ar fi singura cauză a bu-

jorilor din obrajii unei femei, vă asigur că ochii mei nu ar fi dat greș de la prima vedere, dar...

— Vă rog, vă rog, îl întrerupse doamna Mirvan, nu veniți cu asemenea insinuări ; culoarea din obrajii domnișoarei Anville, cum bine ați observat poate să se accentueze și mai mult, dar vă asigur că nu vă stă în putere să o faceți să pălească.

— Pe onoarea mea, doamnă, mă acuzați pe nedrept, replică el, nu vreau să conchid că acest ruj este un înlocuitor al sănătății, dar știu atîtea cauze ale culorii din obrajii unei femei : un val de sînge, mînia, *mauvaise honte* și așa mai departe, încît nu pot hotărî căreia i se datorește.

— Astfel de cauze, îl completă căpitanul, nu pot aparține decît femeilor care cultivă stările respective.

— Foarte adevărat, căpitane, spuse Sir Clement Willoughby, un ten împurpurat nu are nimic de a face cu răbufniri violente, apasionate sau cine știe ce altă întîmplare...

— Așa-i, ai dreptate, continuă căpitanul. Uită-te, de pildă, la mine, cum stau acum aici, sînt ca orice altă făptură, iar dacă m-ar scoate cineva din răbdări, pe cinstea mea m-ai vedea cu obrajii înroșiți ca sulemenita Izabela [1].

— Dar mi se pare că diferența dintre culoarea naturală, interveni lordul Orville, și cea artificială se observă ușor. Cea naturală nu este uniformă, are variații, pe cînd cealaltă este foarte netedă și lipsită de viață, de strălucire, are nevoie tocmai de acel ceva — pe care văzîndu-l chiar acum, îmi dau seama că depășește toate posibilitățile mele de exprimare...

— Lordul Orville, interveni Sir Clement, este un fin *connaisseur* în privința frumuseții, asta o știe toată lumea.

— Iar dumneata, un mare entuziast, replică lordul Orville.

---

[1] Soția nedemnă a lui Ahab (*Cartea regilor, Vechiul testament*).

— Entuziasmul înseamnă pur și simplu a nu fi orb, mă simt mîndru să recunosc în asemenea situație și în fața unor astfel de persoane, răspunse Sir Clement.

— Rogu-vă, deajuns cu pălăvrăgeala asta, interveni căpitanul, femeile sînt înfumurate din fire, ce să le mai ajutăm să se umfle în pene !

— Trebuie să ne supunem cu toții comandantului, continuă Sir Clement ; hai să găsim alt subiect. Spuneți-mi, doamnelor, cum v-a plăcut piesa ?

— N-aș putea afirma că-i distractivă, rosti doamna Mirvan, și asta ar fi vina ei cea mai mică ; sînt o seamă de aspecte care, după părerea mea ar trebui înlăturate...

— Eu găsesc, adăugă căpitanul, că nu-i destul de sentimentală, dar susțin că este una dintre cele mai bune comedii și are, într-o singură scenă, vorbe de duh cum nu găsești în toate celelalte comedii la un loc.

— În ceea ce mă privește, se făcu auzit domnul Lovel, trebuie să mărturisesc că nu prea urmăresc actorii, căci am alte preocupări : să mă uit de jur împrejur, să descopăr cunoscuți — așa că numai la scenă nu-mi este gîndul. Rogu-vă (continuă el, fixîndu-și privirea cu un aer foarte afectat pe inelul cu un diamant de pe degetul cel mai mic), ce piesă s-a reprezentat astă seară ?

— Cum, ce naiba, vii la teatru fără să știi ce piesă se joacă ? răbufni căpitanul.

— O, da, domnul meu, foarte adesea, n-am timp să urmăresc programele, vin mai ales ca să întîlnesc prieteni și să mă vadă lumea că exist.

— Ha, ha, ha ! rîse, căpitanul, plătești cinci shillingi ca să te vadă lumea că exiști. Ei, bine, zău, n-au decît să mă creadă toți prietenii mort și de mult îngropat, dar asemenea

cheltuieli n-aș face. Și care va să zică ai fost tot timpul aici și habar n-ai ce piesă s-a jucat ?

— Să știți, domnul meu, o piesă cere multă atenție și dacă o asculți, abia reușești să ții ochii deschiși, căci seara ești frînt de oboseală, mesele, vinul, Camera [1] sau unele lucruri care trebuie studiate, este imposibil să te ții treaz. Dar, stai, cred că am totuși un program la mine, da, *Dragoste pentru dragoste,* cum de am fost atît de prostănac, ha, ha, ha !

— Te asigur că nu-i deloc greu, replică din nou căpitanul, știți, asta-i bună, n-am mai auzit încă așa ceva. Să vii la teatru și habar să nu ai ce piesă se joacă. Bănuiesc că nu ți-ai fi dat seama, dacă cineva te-ar fi tras pe sfoară și te-ar fi dus la operă, sau să auzi niște scripcari scîrțiind la vioară. Și eu care mă gîndeam că l-ai observat pe domnul Tattle din piesă.

Această ironie, care pricinui un zîmbet general, îl făcu să se roșească, dar se întoarse spre căpitan cu un aer plin de înfumurare, ceea ce implica, probabil, că și avea replica gata.

— Îngăduiți-mi, rogu-vă, căpitane, să vă întreb ce credeți despre un oarecare domn Ben care este în această piesă ?

Căpitanul privindu-l cu un total dispreț, răspunse cu voce tare :

— Ce cred, despre el ? Ei bine, cred că este un *bărbat,* iar apoi, uitîndu-se drept în ochii lui, izbi cu bastonul în podea cu atîta violență, încît îl făcu să tresară. Totuși se făcu că nu ține seama de aceasta și, după ce își roase încurcat cîtva timp unghiile se întoarse spre mine repede și, pe un ton ironic, continuă :

[1] Domnul Lovel era membru al Camerei Comunelor.

— Cît despre mine, cel mai mult m-a impresionat tînăra fată de la țară, Prue [1], spuneți-mi, vă rog, domnișoară ce credeți despre ea ?

— Știți, domnule, i-am răspuns furioasă cred că... n-am nici o părere.

— Ei bine, mă surprindeți, *mais apparement ce n'est qu'on façon à parler ?* [2] deși trebuie să vă cer iertare, căci desigur nu înțelegeți franțuzește.

Nu i-am răspuns nimic, pentru că am considerat grosolănia lui intolerabilă.

Dar Sir Clement spuse cu multă înflăcărare :

— Mă surprindeți imaginîndu-vă că un asemenea personaj ca Prue ar putea atrage atenția domnișoarei Anville măcar o clipă.

— O, domnul meu, replică filfizonul, este personajul principal al piesei și e atît de bine zugrăvit, foarte real, o persoană cu adevărat crescută la țară — o, vai, cîtă ignoranță rustică, ha, ha, ha ! minunat prinsă, pe onoarea mea.

— Singurul personaj din piesă, demn de a fi menționat în fața acestor doamne, rămîne Angelica, observă lordul Orville.

— Angelica este o fată nobilă la suflet, interveni din nou Sir Clement, își pune foarte aprig la încercare iubitul, dar îl răsplătește cu generozitate.

— Și totuși la o încercare atît de lungă și grea, precizează doamna Mirvan, în care ea se dovedește atît de stăpînă pe sine și conștientă de puterea ei.

— De vreme ce părerea mea este împărtășită și de doamna Mirvan, adăugă lordul Orville, m-aș încumeta să spun că se comportă mai mult ca o binefăcătoare, decît ca o iubită afectuoasă. Generozitatea fără delicatețe ca și cu-

[1] Tattle, Ben, Prue personaje din piesă. Tattle este un ipocrit și, așa cum îl arată și numele *(to tattle — a flecări)*, îi place să flecărească și să se țină de bîrfeli. Ben este un marinar ignorant și vulgar, iar Prue o ingenuă crescută la țară.

[2] Dar în aparență nu-i decît un fel de a vorbi (fr.).

vîntul de duh fără judecată aduc de o potrivă durere şi plăcere. Nesiguranţa în care-l ţine pe Valentin, felul în care îşi rîde de slăbiciunile lui nu te ajută să-ţi formezi o părere prea bună despre ea.

— Ştiţi, interveni domnul Lovel, trebuie să recunoaştem că incertitudinea nu mai este azi la modă pentru tinerele noastre fete. Cred că ele consideră, sper însă că nu-i adevărat (prizînd tutun) că sîntem foarte timizi şi înapoiaţi.

Atunci se ridică, în fine, cortina şi conversaţia luă sfîrşit. Domnul Lovel, dîndu-şi seama că doream să urmărim jocul actorilor a părăsit loja noastră. Mi se pare tare ciudat că acest individ nemulţumit parcă cu prostia şi frivolitatea de care este stăpînit i se pare potrivit să le îngroaşe şi mai mult, căci ceea ce a spus despre Tattle şi Prue m-a convins că de fapt a urmărit piesa cu atenţie, deşi pretindea în mod ridicol că habar nu are ce se reprezintă.

Dar cîtă maliţiozitate şi îndrăzneală să-mi vorbească astfel ! N-aş vrea să-l mai văd niciodată. Chiar dacă nu mi-ar fi adresat nici un cuvînt, nu l-aş fi tratat decît drept un filfizon. Dar acum comportarea lui mă îngrijorează văzîndu-l că-mi poartă pică.

Farsa [1] reprezentată, *Are pe dracul în el,* lordul Orville o consideră ca fiind cea mai bine ticluită şi elegantă *petite pièce* scrisă vreodată în engleză.

În drum spre casă, doamna Mirvan mi-a pricinuit o stare de oarecare consternare, spunîndu-mi că era limpede, din atitudinea acestui domn Lovel, că se simţea jignit din cauza comportării mele şi că dacă ar fi tot atît de curajos pe cît este de furios s-ar putea ajunge şi la un duel.

Gîndul mă îngrozeşte. Cum e posibil ca un om slab şi frivol să fie atît de răzbunător. Totuşi, bine că nu a avut

[1] Spectacolele de teatru, pe lîngă piesa principală mai cuprindeau şi o piesă scurtă, de cele mai multe ori o farsă. *Are pe dracu în el,* farsa lui George Colman a fost reprezentată pentru prima oară la teatrul Drury Lane în 1763.

curajul să-l înfrunte pe lordul Orville. Sînt bucuroasă că laşitatea îl face să-şi reverse mînia doar asupra mea. Cum vom părăsi în curînd Londra, sper că nu-l voi mai vedea.

Am încercat o oarecare consolare, cînd mi-a spus Maria, că în timp ce-mi vorbea atît de plin de dispreţ, lordul Orville îl privea cu indignare.

Cred că ar trebui să existe o carte cu regulile şi obiceiurile *à la mode* pentru tinerele care îşi fac intrarea în lume.

În seara aceasta mergem la Operă şi mă bucur de pe acum la gîndul că vom fi acelaşi grup, ca şi la teatru. Lordul Orville a spus că va veni şi el şi ne va căuta.

Scrisoarea a XX-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Ca să vă povestesc întîmplările de ieri ar trebui să scriu un volum.

După-amiază — la Berry Hill, aşi fi spus seara, căci era ora 6 — în timp ce Maria şi cu mine ne îmbrăcam pentru Operă, fiind cu mintea la distracţia şi plăcerea pe care le aveam în faţă, am auzit o trăsură oprindu-se la uşă şi ne-am gîndit că Sir Clement, cu obişnuita lui asiduitate, venise să ne întovărăşească la spectacol. Dar ce surpriză am avut ? Uşa camerei noastre s-a deschis şi au dat buzna cele două domnişoare Branghton. S-au îndreptat spre mine cu un aer foarte familiar, întrebîndu-mă :

— Ce mai faci verişoară ? Te-am prins în faţa oglinzii ! O să-i spunem fratelui nostru.

Maria, care nu le mai văzuse pînă atunci şi nici nu-şi putea închipui cine erau, se uită uimită, încît eram gata să rîd, cînd cea mai mare declară :

— Am venit să te luăm la Operă. Tata și fratele nostru sînt jos și trecem apoi și pe la bunica.

— Îmi pare foarte rău că v-ați deranjat atît, le-am spus eu, dar sînt ocupată.

— Ocupată, nu zău, verișoară. Nu-i nimic, tînăra domnișoară o să te scuze.

— Știți, aș fi foarte necăjită să fiu lipsită de compania domnișoarei Anville astă seară, precizează Maria.

— Ei bine, nu-i prea frumos din partea dumitale, replică domnișoara Brangton, dat fiind că am venit cale de mai multe poște ca să-i facem plăcere.

— Vă sînt foarte îndatorată, le-am răspuns eu, și-mi pare rău că ați pierdut atîta timp, dar nu am ce face, mi-am stabilit programul, fără să vă cunosc intențiile.

— Vai, ce înseamnă asta ? interveni Polly, nu ești o fată bătrînă să fii atît de formalistă ! și apoi, celor cărora le-ai promis să mergi cu ei nu-ți sînt nici pe jumătate atît de apropiați ca noi, doar ne înrudim.

— Vă rog să nu mai stăruiți, căci nu pot să vă însoțesc.

— Cum, am venit doar din City ca să te luăm, și apoi ce o să-i spunem bunicii ?

— Spuneți-i, vă rog, că regret foarte mult, dar am programul dinainte stabilit.

— Și cu cine ? întrebă dintr-o dată cea mai mare.

— Cu doamna Mirvan și cîțiva prieteni ai săi.

— Mă rog, ce lucru atît de grozav aveți de făcut, încît îți e greu să vii cu noi ?

— Mergem la Operă.

— Ei bine, dacă de asta-i vorba, de ce n-am merge cu toții, împreună ?

Rămăsesem descumpănită în fața acestei comportări îndrăznețe și lipsită de bună cuviință, totuși grosolănia lor îmi ușură refuzul. Felul cum erau îmbrăcate făcea imposibilă ideea de a ne duce împreună, chiar dacă aș fi dorit. De vreme ce ele nu-și dădeau seama, m-am văzut obligată să le-o spun cu cele mai mari menajamente.

Au fost foarte amărîte și m-au întrebat unde aveam locuri.

— La parter, le-am răspuns.

— La parter ? repetă domnișoara Branghton, ei bine, nu m-aș fi gîndit că rochia mea nu e potrivită pentru parter, hai, Polly, să plecăm, dacă duduia nu ne găsește destul de prezentabile pentru domnia sa, n-are decît să-și aleagă pe cine-i place.

Surprinsă că ele nu știau că la parter trebuie să te îmbraci la fel ca în lojă, aș fi vrut să le explic, dar erau atît de ofensate încît nu mai aveau urechi să mă audă și, foarte nemulțumite, au părăsit camera, spunînd că nu m-ar fi deranjat, dar nu și-au închipuit că puteam să fiu atît de mîndră față de propriile mele rubedenii. Credeau că și ele aveau același drept la tovărășia mea ca și străinii.

Mă străduiam să le cer scuze și să trimit un mesaj lui Madame Duval, dar se grăbiră, fără a mă asculta, și nu puteam să le însoțesc pînă jos, nefiind îmbrăcată. Ultimele cuvinte rostite fură :

— Bunica va fi foarte furioasă, să vedem cum ai s-o scoți la capăt !

Vizita lor m-a enervat foarte tare, dar m-am bucurat cînd le-am văzut plecate și nu vroiam să mă mai necăjesc din pricina aceasta.

Curînd după aceea sosi și Sir Clement. Am coborît, și doamna Mirvan ceru să ni se aducă ceaiul. Pe cînd eram prinși într-o discuție foarte animată, slujnica o anunță pe Madame Duval, care și intră, repede, în încăpere, roșie la față ca para focului, iar ochii îi scăpărau de mînie.

Veni glonț spre mine, spunînd :

— Așa, care va să zică refuzi să mergi cu mine ? Și spune-mi rogu-te cine crezi că ești de îndrăznești să nu mi te supui ?

Eram speriată. N-am răspuns nimic, am încercat chiar să mă ridic, dar nu m-am simțit în stare, așa că am rămas nemișcată, mută.

Toată lumea, cu excepția doamnei Mirvan, era uluită. Căpitanul se sculă, se apropie de ea și, cu un glas autoritar, îi spuse :

— Cine te-a înfuriat așa, madam Curcan ?

— Nu te privește, așa că mai bine ține-ți gura, că n-am să-ți dau nici o socoteală, să știi !

— Atunci, afară cu dumneata, madam Furie, pentru că nu admit ca cineva să fie n[illegible] vos în casa mea, în afară de mine !

— Ba o să admiți, strigă ea plină de mînie, căci am să fiu furioasă cît mi-o pofti inima, fără să-ți cer dumitale voie, așa că nu-ți mai da aere. Cît despre dumneata, domnișoară, îți poruncesc să mă urmezi imediat, că, de nu, te fac să te căiești toată viața.

Și cu aceste cuvinte părăsi camera.

Eram atît de speriată, văzînd că cineva mi s-a putut adresa de o manieră cu care nu eram obișnuită, încît mă temeam că o să leșin.

— Nu te alarma, dragostea mea, îmi spuse doamna Mirvan, mă duc eu după Madame Duval să încerc s-o aduc la sentimente mai bune.

Maria mi-a luat mîna, încercînd cu multă blîndețe să-mi ridice moralul. Sir Clement se apropie de mine, atît de preocupat de necazul meu, încît m-am simțit foarte obligată față de el. Luîndu-mi cealaltă mînă, îmi spuse :

— Pentru numele lui Dumnezeu, drăguță domnișoară, vină-ți în fire. O asemenea violență nu poate decît să-ți stîrnească disprețul. Îmi închipui că nu poate avea nici un drept să-ți poruncească și nu doresc decît să-mi îngădui să-i vorbesc.

— O, nu, nu, pentru nimic în lume ! cred... mai bine o urmez.

— Să o urmezi, sfinte Dumnezeule, dragă domnișoară Anville vrei să te lași pe seama unei femei nebune ? cum altfel ai putea numi o persoană care își iese atît de repede

din sărite... Trimite-i vorbă să părăsească casa imediat şi că nu vrei s-o mai vezi niciodată.

— O, domnule, nu ştiţi despre cine vorbiţi, nu ar fi deloc potrivit din partea mea, să-i trimit lui Madame Duval un astfel de mesaj.

— Dar *de ce,* de ce să ai reţineri şi să nu o tratezi aşa cum merită ?

Am descoperit apoi că el vroia să afle ce legătură era între mine şi ea, dar m-am simţit atît de ruşinată de a fi rudă cu o asemenea persoană, încît nu am fost în stare să-i spun, convingîndu-l să o lase pe seama doamnei Mirvan, care tocmai atunci intra în cameră. Mai înainte de a-mi vorbi, căpitanul o întrebă :

— Ei, draga mea, ce ai făcut cu madam franţuzoaica ? s-a mai potolit ? că de nu, m-am gîndit la un sistem grozav să o fac să se liniştească...

— Draga mea Evelina, spuse doamna Mirvan, m-am străduit în zadar s-o domolesc, i-am explicat că avem un program bine stabilit şi i-am promis că te vei duce cu ea la prima ocazie. Dar, îmi pare rău că trebuie să spun, dragostea mea, mă tem că furia ei, dacă-i rezistăm, va duce la o totală rupere a relaţiilor (ceea ce cred că e mai bine să eviţi).

— Atunci mă duc cu ea, am răspuns eu, şi nici nu mai are vreo importanţă acum, căci oriunde aş fi în seara asta nu mă voi mai simţi, în stare să-mi revin şi să mă distrez.

Sir Clement încercă cu multă căldură să mă convingă să nu mă duc, dar l-am rugat să nu mai stăruie şi i-am spus că, dacă n-ar fi absolut necesar, n-aş avea nevoie de stăruinţă ca să rămîn.

Atunci, îmi luă mîna, pentru a mă conduce, dar căpitanul îi spuse că mă va conduce chiar el, adăugînd :

— Am să-i zic bătrînei o vorbuliţă care s-o ardă la ficaţi şi să aibă ce rumega !

Am găsit-o în salon.

— În sfîrșit, ai binevoit să vii, domnișoară ? Știu că-ți dai aere, n-am ce spune, *ma foi !* dacă nu veneai, ai fi avut de ce te căi.

— Ce ești așa de înfierbîntată, o întrebă căpitanul vesel, întaintînd spre ea. Ce, nu ți-a trecut încă enervarea ? Te învăț eu ce să faci, ca să te răcorești. Cheamă-l pe vechiul dumitale prieten, *domnul Alunecă,* transmite-i omagiile mele și spune-i că dacă pune vreun preț pe sănătatea dumitale să-ți mai facă o baie ; știe el la ce mă gîndesc. O s-o facă el, de hatîrul meu.

— N-are decît, dacă îndrăznește, răspunse furioasă Madame Duval, nu-mi mai pierd timpul să-ți răspund, ești un individ vulgar. Hai, copilo, să-l lăsăm în plata Domnului !

— Ascultă, madam, ripostă căpitanul, mai bine ține-ți gura și nu mă insulta, că te iau de spate și te dau pe ușă afară.

Ea făcu fețe, fețe și, spunînd :

— *Pardie,* pot să ies și singură !

Se grăbi să plece, iar eu am urmat-o. Dar mai înainte ca birja în care ne-am suit să pornească, uitîndu-se pe fereastră, căpitanul strigă :

— Auzi, madam, nu uita mesajul meu pentru musiu.

Vă închipuiți că drumul nostru cu trăsura nu a fost deloc plăcut. Ar fi greu de știut care dintre noi două era mai nemulțumită, deși motivele nemulțumirii noastre erau atît de diferite.

Cînd am ajuns la locuința ei am găsit întreaga familie Branghton așteptîndu-ne cu ușa deschisă, nerăbdătoare.

— Ia uitați-vă, a venit duduia, spuse fratele.

— M-am gîndit eu că o să vină, interveni sora mai mică.

— Păi bine, domnișoară, ai fi putut tot atît de bine să vii de la început cu verii tăi, să nu se arunce banii, așa, pe apa sîmbetei, pentru două curse cu birja, îmi reproșă domnul Branghton.

— Vai, tată, nu mai spune nimic, lasă că plătesc eu birja pentru domnișoara, îl asigură fiul.

— Știu eu că ești întotdeauna gata să cheltuiești, dar nu și să cîștigi.

Am intervenit, arătîndu-le că pot plăti eu, deoarece trăsura fusese folosită pentru mine. Dar au protestat cu toții și au propus să ne ducă mai departe la Operă.

După aceea, domnișoarele Branghton au început să-mi examineze rochia, nu era deloc potrivită pentru compania în care mă aflam. Nu vroiam să fiu mai răsărită printre ei. Am rugat-o pe Madame Duval să-mi facă rost de vreo bonetă sau pălărie de pe la cineva din casă, dar cum ea nu poartă niciodată așa ceva și le consideră foarte englezești și bune pentru sălbatici, a fost de părere să merg cum eram îmbrăcată.

Ne-am înghesuit cu toții într-o singură birjă, iar cînd am ajuns la Operă, am plătit eu birjarul. Aceasta a stîrnit tot felul de discuții, au încercat să se opună, dar reflecțiile domnului Branghton, m-au determinat să nu-i rămîn cu nimic îndatorată.

Dacă n-aș fi fost atît de supărată, ignoranța lor în privința Operei m-ar fi distrat grozav. În primul rînd habar nu aveau pe ce ușă se intră și ne-am învîrtit încoace și încolo o bună bucată de timp, fără a ști pe unde să o apucăm. N-au vrut să mă întrebe pe mine, singura care mai fusesem la Operă, și presupun că nu le convenea să facă apel la vara lor de la țară, așa cum le plăcea să mă numească, n-ar fi putut recunoaște că știam mai bine decît ei sălile de spectacol din Londra. Comportarea lor m-a lăsat cu totul indiferentă și nepăsătoare, dar mai apoi m-am simțit foarte stînjenită, căci rochia mea care era diferită de a lor atrăgea atenția.

În cele din urmă am ajuns la una din ușile de intrare și domnul Branghton, întrebînd pentru ce parte a sălii se dădeau bilete acolo, i s-a răspuns că pentru parter. Apropiindu-se de el, fiul îi spuse :

— Vreau să o invit eu pe duduia.

— O să aranjăm asta altă dată, îi răspunse domnul Branghton și puse jos o guinee.

I se dădură două bilete, dar domnul Branghton se uită surprins la portar și întrebă cum de i se dau numai două pentru o guinee.

— Dar cîte vreți, nu știți că un bilet costă o jumătate de guinee ?

— O jumătate de guinee ? N-am auzit încă așa ceva ! Și cîte persoane pot intra cu un bilet ?

— Ca de obicei, o persoană.

— Cum, o jumătate de guinee pentru o persoană ? Ascultă, amice, vreau să stau în stal.

— Ar fi mai bine ca doamnele să meargă sus la galerie, căci e cam greu să intre cu pălăriile la parter.

— A, dacă-i vorba de pălării, păi atunci, dacă-s prea înalte, o să le scoatem cînd intrăm în sală, n-are importanță, căci m-am pieptănat special, spuse domnișoara Branghton.

Cum se apropie un alt grup, portarul nu se mai ocupă de noi, domnul Branghton își luă moneda, îi spuse că va trece mult timp pînă o va vedea înapoi și plecă.

Fetele oarecum încurcate și-au manifestat surprinderea că tatăl lor nu știa prețurile la operă, pe care ele le citiseră de multe ori prin ziare.

— Prețurile de la bursă îmi ajung, zise el, și apoi eram sigur că aici sînt aceleași prețuri ca și la teatru.

— Știam prea bine prețurile interveni fiul, dar n-am spus nimic, căci m-am gîndit că poate ne vor lua mai puțin, fiind un grup mai numeros.

Cele două surori rîseră cu un aer zeflemitor și-l întrebară dacă mai auzise de vreo reducere de prețuri la o sală de spectacol ?

— Nu știu dacă am auzit, răspunse Tom, dar dacă ar exista, sînt sigur că nu v-ar displace.

— Haideți, haideți, dacă o să stăm aici n-o să mai găsim nici un loc, interveni Madame Duval.

Domnul Branghton se informă cum să meargă la galerie şi, cînd am ajuns la portar, întrebă cît trebuie plătit.

— Preţul obişnuit, domnule, spuse acesta.

Punînd din nou jos guineea lui, domnul Branghton zise :

— Dă-mi restul.

— Cîte locuri, domnule ?

— Da, să vedem, şase.

— Şase, dar mi-aţi dat doar o guinee.

— Cum ? că doar nu-i şi aici o jumătate de guinee un loc !

— Nu, domnule, numai cinci şilingi.

Domnul Branghton îşi luă din nou amărîta de guinee, protestînd că nu admite aşa ceva. Am propus atunci să ne întoarcem acasă, dar Madame Duval nici nu a vrut să audă, şi o femeie care vindea programe ne conduse atunci la o altă uşă de la galerie, unde după multe discuţii, domnul Branghton, în sfîrşit, plăti, şi pornirăm sus pe scări.

Madame Duval se plînse că avea de urcat atîtea trepte, dar domnul Branghton îi atrase atenţia că locul nu era chiar aşa de ieftin.

— Orice ai crede, te asigur că am plătit preţ de parter şi nu am venit aici ca să fac economii

— Desigur, nu judeci un loc după exterior, spuse fiica cea mai mare, dar trebuie să recunosc că ce se vede pe aici, nu-i deloc extraordinar.

Dar cînd au intrat la galerie decepţia şi uimirea au fost generale. Se uitară una la alta, fără a scoate un cuvînt ; apoi, tăcerea fu întreruptă.

— Vai, tată, ne-ai dus la ultima galerie unde un loc costă un şiling.

— Îţi dau cu bucurie doi şilingi să vezi dacă poţi lua un loc, răspunse el. De cînd m-am născut nu am fost atît de tras pe sfoară. Sau portarul e un hoţ sau asta e cea mai mare taxă impusă vreodată publicului.

— *Ma foi,* exclamă Madame Duval, niciodată în viața mea nu am stat într-un loc atît de mizer și tocmai la cucurigu ; n-o să vedem nimic.

— Mi se pare că trei șilingi pentru un bilet la galerie este un preț exorbitant, comentă domnul Branghton, dar cum ni s-a cerut mai mult la celelalte uși, am plătit fără a mai discuta. Mi-am spus că n-o să fie ca alte locuri la galerie. Văd că e un adevărat jaf, ca la drumul mare, cum nu am mai pomenit.

— E ca locul de doisprezece peni de la Drury Lane, interveni fiul.

— Credeam că o să fie locuri elegante și de bun gust, adăugă fiica mai mare.

Au continuat să-și exprime nemulțumirea pînă cînd s-a ridicat, în cele din urmă, cortina. Și în timpul spectacolului făceau tot felul de remarci. Dacă aș fi putut măcar fi lăsată în pace să ascult muzica și să mă bucur de vocea lui Signor Millico [1] aș fi uitat de compania lor neplăcută.

— Ce bîlbîială, nu se înțelege nimic, spuse domnul Branghton, explicați-mi, rogu-vă, de ce nu cîntă în englezește ? Bănuiesc că lumii suspuse nu i-ar place dacă ar înțelege.

— Cît de nenaturală este acțiunea, comentă fiul. Cine a văzut vreodată un englez în asemenea posturi ciudate ?

— Mie mi se pare foarte plăcut, interveni Polly, numai că nu înțeleg nimic.

— Dumnezeule, ce înseamnă asta, oare nu-i poate place omului ceva, fără a fi chiar atît de pretențios ? Vezi, duduii îi place, și n-aș crede că știe mai mult despre subiect decît noi, grăi sora ei.

Curînd după aceea, un domn avu amabilitatea să ne facă loc în primul rînd. Dar nici nu ne-am așezat bine și sora mai mare exclamă uimită :

---

[1] Cel mai apreciat cîntăreț al stagiunii (1771—1772), prieten cu dr. Burney și admirat de Fanny Burney.

— Doamne sfinte ! ia te uită, Polly, toată lumea la parter e fără pălărie.

— Adevărat, conveni Polly, eu încă n-am văzut așa ceva ; merită să vii la operă numai pentru asta.

De acolo, de sus, unde mă aflam, am reușit să identific, jos, grupul vesel pe care-l părăsisem. Am observat că lordul Orville se așezase chiar lîngă doamna Mirvan. Sir Clement își avea tot timpul privirile îndreptate spre galeria de cinci șilingi, unde își închipuia probabil că ne-ar fi putut zări ; totuși, înainte de a se termina spectacolul, cred că a reușit să descopere unde eram cocoțată, bănuiesc că m-a recunoscut după coafură.

La sfîrșitul primului act, cînd se lăsă cortina verde pentru a se pregăti dansul, și-au imaginat că opera se terminase, iar domnul Branghton își manifestă indignarea că fusese șmecherit de bani, cu atîta ușurință. Apoi continuă :

— Dacă vreun englez ar comite un asemenea act nerușinat ar fi bătut cu pietre și, poftim, aici, oricare venetic n-are decît să facă tot ce-i place, să vină să chițăie un cîntec, două, și pe urmă să-ți înșface banii fără sfială.

Era atît de hotărît să se arate mereu nemulțumit, încît înainte de terminare actului al treilea, găsi pricină operei, cum că ar fi prea lungă, și se întrebă dacă actorii își închipuiau că ceea ce cîntau putea ține loc de masă.

În timpul actului al doilea, cînd Signor Millico apăruse pe scenă, tînărul Branghton spuse :

— Cred că va cînta din nou, pe cinstea mea, asta-i bună, nu-i nimic altceva decît cîntec după cîntec, mă întreb cînd oare vor vorbi...

Această arie plină de patetism m-a impresionat foarte mult și mi-am aplecat capul ca să nu le mai aud remarcile și să pot asculta în liniște, dar cînd s-a terminat, întorcîndu-mă, mi-am dat seama că devenisem obiectul de distracție al întregului grup. Fetele șușoteau, iar cei doi bărbați se schimonoseau și făceau semne către mine, manifestîndu-și disprețul.

În faţa unei asemenea comportări, ce-mi rămînea de făcut decît să devin şi eu tot aşa de neatentă ca şi ei, dar m-au înfuriat, căci mă vedeam lipsită de singura plăcere pe care puteam să o încerc.

— După cum se pare, duduie, eşti în pas cu moda, îţi place opera, ce să zic ; cît despre mine, o asemenea prostie nu-mi poate place. Ce vrei, fiecare cu gustul lui ! declară domnul Branghton.

— Rogu-vă, duduie, explicaţi-mi şi mie, ce-l face pe tipul ăsta să fie atît de jalnic cînd cîntă ? întrebă fiul.

— Probabil pentru că personajul pe care-l interpretează e mîhnit.

— Atunci, de ce nu se lasă de cîntat şi nu aşteaptă să se simtă mai vesel, nu e în firea omului să ciripească cînd e întristat. Şi mie îmi place un cîntec, aşa, ca fiecărui om, dar nu cînt decît atunci cînd sînt vesel.

Toţi s-au bucurat cînd s-a lăsat cortina.

— Cum ţi-a plăcut, cum ţi-a plăcut ? se întrebau cu priviri pline de dispreţ.

— În ceea ce mă priveşte, anunţă domnul Branghton, m-au prins acum, dar a doua oară nu mă mai prind ; le dau voie să mă ducă şi la ospiciul de nebuni, dacă mai calc pe aici. N-am mai pomenit încă aşa ceva. Nimic de înţeles, nici un gram de sens în toată opera, nu-s decît zbierete de la început şi pînă la sfîrşit.

— Dacă aş fi stat în stal, spuse Madame Duval, mi-ar fi plăcut foarte mult, căci muzica e pasiunea mea, dar într-un asemenea loc este de nesuportat.

Fiica cea mai mare, uitîndu-se drept la mine, declară că nu era destul de sensibilă ca să poată admira opera. Polly mărturisi că, dacă ar fi cîntat în engleză, i-ar fi plăcut. Fratele ar fi dorit să poată produce o răsmeriţă în sală, căci atunci şi-ar fi căpătat banii înapoi.

În cele din urmă toţi au fost de acord că era *monstruos de scump.*

În timpul ultimului dans, l-am zărit pe Sir Clement Willoughby stînd lîngă uşa galeriei. Eram tare supărată şi aş fi dat orice să nu mă vadă. Mă necăjea foarte mult gîndul că le aude pe domnişoarele Branghton spunîndu-mi verişoară. Mă tem să nu vă gîndiţi poate că această călătorie la Londra m-a făcut trufaşă. Toţi cei din familia Branghton sînt atît de prost crescuţi şi de vulgari, încît m-aş ruşina cu asemenea rude, la ţară sau oriunde. Mă simţisem atît de umilită şi îndurerată că Sir Clement asistase la manifestarea de autoritate faţă de mine a doamnei Duval, încît nu mai suportam să fiu expusă şi altor umilinţe.

Pe măsură ce locurile se eliberau prin plecarea grupurilor de spectatori, Sir Clement se apropia. Domnişoarele Branghton observară cu multă uimire că un domn atît de bine apăruse la galerie. Mi-am dat seama că dacă ar fi venit la noi, ar fi căutat să-i atragă atenţia, arătîndu-se cît mai familiare cu mine, aşa că mi-am alcătuit un fel de plan pentru a evita orice conversaţie. Mă tem că o să-l consideraţi greşit, dealtfel aşa cred şi eu acum, dar în acele clipe mă gîndeam numai cum aş fi putut preveni alte umilinţe. De îndată ce a ajuns aproape de noi, Sir Clement mi se adresă :

— Sînt foarte fericit, domnişoară Anville, că te-am descoperit, doamnele de jos au fiecare cîte un umil serv, iar eu am venit aici ca să-ţi ofer serviciile mele.

— Ei, bine, i-am răspuns eu (nu însă fără o ezitare), aş merge la ele.

— Îmi acorzi onoarea să te conduc ? întrebă el cu entuziasm şi luîndu-mă de braţ era gata să pornească cu mine, dar m-am întors spre Madame Duval şi i-am spus :

— De vreme ce grupul nostru este atît de mare, dacă-mi daţi voie m-aş duce jos, la doamna Mirvan, ca să nu fim prea înghesuiţi în trăsură.

Şi, nemaiaşteptînd răspunsul ei, l-am lăsat pe Sir Clement să mă scoată din galerie. Madame Duval probabil, că s-a supărat, dealtfel, aşa sînt şi eu acum. Fără îndoială,

însă, că domnul Branghton se va bucura, căci va scăpa de o cheltuială suplimentară cu birja, pentru a mă duce pe mine în Queen-Ann-street ; cît despre fiicele lui, le-am luat piuitul, rămăseseră total uluite. Doream să o găsesc pe doamna Mirvan, să merg cu ea acasă. Sir Clement era foarte bine dispus și plin de cordialitate. Mă bucuram în sinea mea de succesul planului meu și nici prin minte nu-mi trecea că voi avea vreo dificultate în a-mi întîlni prietenii. L-am întrebat pe Sir Clement cum să fac să o găsesc pe doamna Mirvan, ca să afle că am părăsit-o pe Madame Duval.

— Mă tem că va fi imposibil să o întîlnim, răspunse el, dar cred că nu poți avea nici o obiecție dacă te conduc acasă.

Apoi dădu poruncă servitorului, care-l aștepta jos, să tragă trăsura. Am rămas surprinsă. M-am întors spre el și i-am spus că nu vreau să plec fără doamna Mirvan.

— Dar cum să dăm peste ea ? Este imposibil să mai ajungi acolo și nici servitorul nu-l pot trimite, după cum nici eu nu mă pot duce și să te las singură.

Avea dreptate, dar am rămas mută. De îndată ce mi-am revenit, m-am hotărît să nu merg cu el cu trăsura și l-am anunțat că mai bine mă întorc sus, la grupul meu.

Nici n-a vrut să audă de așa ceva și, cu un aer sincer, m-a rugat să nu-mi pierd încrederea pe care i-o acordasem.

În timp ce-mi vorbea l-am zărit pe lordul Orville, cu mai multe doamne și domni, venind pe un culoar dinspre staluri, din nefericire m-a văzut și el și, părăsindu-și grupul, s-a îndreptat imediat spre mine și, cu o voce și un aer surprinse, mi se adresă :

— Doamne sfinte, o văd oare pe domnișoara Anville ?

Atunci mi-am dat seama cît de neghioabă fusesem și în ce situație neplăcută mă aflam, totuși m-am grăbit să-i spun, deși cu o oarecare ezitare, că o așteptam pe doamna Mirvan, dar care mi-a fost dezamăgirea, cînd m-a informat că și plecase spre casă. Eram foarte mîhnită la gîndul că lordul Orville și-ar fi putut imagina că mă aflam sub pro-

tecția lui Sir Clement. Am rămas cîteva clipe descumpănită și nu m-am putut abține să nu exclam :

— Doamne, Dumnezeule, ce să mă fac ?

— Domnișoară, de ce să fiți atît de îngrijorată ? mă întrebă Sir Clement, o să ajungeți acasă aproape în același timp cu doamna Mirvan și, nu aveți de ce să vă îndoiți, în cele mai bune condiții.

Am tăcut. Atunci lordul Orville spuse :

— Cupeul meu este aici și servitorii mei sînt gata să primească porunca să vă conducă acasă. Eu voi lua o birjă de piață.

I-am fost foarte recunoscătoare pentru această propunere atît de politicoasă și delicată. Aș fi aceptat-o cu bucurie, dacă aș fi putut. Sir Clement însă nu l-a lăsat să-și termine bine vorba și l-a întrerupt cu evidentă plăcere, spunîndu-i :

— Cupeul meu a tras chiar acum la intrare.

Tot atunci apăru și servitorul, anunțîndu-l că vizitiul aștepta. Era gata să-mi ia mîna pentru a mă conduce, dar i-am spus :

— Nu, nu pot, vă rog să vă duceți singur ; cît despre mine o să chem o cabrioletă.

— Imposibili, nu pot să vă las singură pe mîna unor birjari ; cum aș îndrăzni să mă prezint în fața doamnei Mirvan ? Veniți, vă rog, domnișoară, vom fi acasă în cinci minute.

Din nou eram descumpănită. Aș fi fost bucuroasă, în ciuda mîndriei mele, să mă văd iarăși cu familia Branghton și Madame Duval. Îmi plăcea să cred că lordul Orville și-a dat seama că eram încurcată, ba chiar m-a compătimit, căci mi-a spus cu o voce foarte blîndă :

— A-mi oferi serviciile în prezența lui Sir Clement Willoughby ar fi de prisos. Cred că nu e necesar să mai adaug cît aș fi fost de fericit să vă fi putut fi de folos.

I-am mulțumit cu multă căldură. Sir Clement stăruia să merg și, în timp ce stăteam așa, neștiind ce să fac, pro-

babil că dansul se terminase şi lumea începuse să se îngrămădească pe scări, pentru că am auzit vocea doamnei Duval.

— Ei bine, dacă trebuie să plec... am spus eu şi m-am oprit, dar Sir Clement, pe dată mă apucă de braţ şi suindu-mă în cupeul lui îi spuse vizitiului adresa şi sări şi el alături de mine.

Lordul Orville se înclină şi, cu un uşor surîs, îmi ură noapte bună.

Eram atît de preocupată că lordul Orville mă văzuse într-o asemenea situaţie şi aş fi fost fericită să nu scot nici un cuvînt tot drumul. Dar Sir Clement avu grijă să preîntîmpine aşa ceva. Începu prin a se plînge că nu vroiam să am încredere în el şi mă întrebă de ce. Întrebarea mă încurcă foarte mult, încît nu ştiam ce să răspund, i-am spus doar că îmi părea rău pentru că-i răpeam prea mult timp.

— O, domnişoară Anville, dacă ai şti cu cîtă uitare de sine v-aş dedica nu numai prezentul, dar şi timpul meu viitor, nu m-ai răni cu o asemenea scuză.

La aceste cuvinte nu am fost în stare să-i răspund nimic, dealtfel ca şi la alte declaraţii la fel de iscusite care nu mai conteneau. Aş fi vrut să-mi retrag mîna dintr-a lui şi făceam mereu încercări, dar în zadar, căci mi-o cuprinsese cu amîndouă mîinile, fără a ţine seama de rezistenţa mea. Apoi spuse că vizitiul o apucase pe un drum greşit şi îşi strigă servitorul, dîndu-i indicaţii. Şi din nou mi se adresă :

— Cu cîtă asiduitate am căutat de nenumărate ori un prilej să-ţi pot vorbi, fără prezenţa acelei brute de căpitan Mirvan. Norocul mi l-a acordat cu generozitate acum, şi te rog să-mi permiţi să-l folosesc pentru a-ţi mărturisi întreaga mea adoraţie.

Am rămas uluită la această declaraţie atît de neaşteptată şi bruscă. Pentru moment am amuţit, dar, cînd mi-am revenit, i-am spus :

— Într-adevăr, domnul meu, dacă vreţi să mă faceţi să regret că mi-am părăsit grupul, într-un mod atît de nesăbuit, aflaţi că aţi reuşit de minune.

— Sufletul meu, continuă el, cum poţi oare fi atît de crudă ? Cum e posibil ca firea şi chipul să-ţi fie atît de opuse ? Se poate ca bujorii din aceşti obrăjori fermecători, rezultat al bunei dispoziţii ca şi al frumuseţii...

— O, domnule, l-am întrerupt eu, tot ce spuneţi e foarte frumos, dar speram că am terminat încă de la *ridotto* cu acest limbaj !

— Atunci mă înşelasem, credeam că frumuseţea nu poate fi comparată cu puterea ta de înţelegere, dar acum, cînd îmi dau seama că eşti inegalabilă şi într-o direcţie şi în alta, toate cuvintele, toate posibilităţile de exprimare ale vorbirii rămîn neputincioase pentru a-ţi arăta întreaga mea admiraţie în faţa calităţilor excelente pe care le ai.

— Dacă aţi fi sincer în cele ce spuneţi cum v-aţi putea închipui că acord credit unor asemenea laude care întrec cu mult meritele mele.

Aceste cuvinte pe care le-am rostit pe un ton grav au prilejuit din partea lui alte proteste şi mai puternice. La un moment dat, am început să mă mir că nu ajunsesem încă în Queen-Ann-street.

— Această clipită, ripostă el, prima fericită pe care am cunoscut-o vreodată ţi se pare prea lungă ?

— Mă tem că vizitiul a greşit drumul, căci pînă acum trebuia să fi sosit, vă rog spuneţi-i...

— Crezi oare că aş putea fi chiar propriul meu inamic ? Dacă vreun geniu bun l-a îndemnat să-mi prelungească fericirea, îţi închipui că aş zădărnici această clemenţă ?

Începusem să mă tem că el poruncise vizitiului să apuce pe o altă cale, şi acest gînd mă alarmă într-atîta, încît, cu un efort, am deschis portiera, fiind gata să sar din cupeu, dar el mă prinse, exclamînd :

— Pentru Dumnezeu, dar ce s-a întîmplat ?

— Nu... nu știu, am răspuns eu, cu sufletul la gură, dar sînt sigură că ne aflăm pe un drum greșit și dacă nu-i atrageți atenția vizitiului, sînt hotărîtă să cobor...

— Mă surprinzi, continuă el, ținîndu-mă mai departe. Nu-mi dau seama de ce te temi. De bună seamă că nu poți avea nici o îndoială în privința onoarei mele.

În timp ce vorbea, mă trase spre el. Eram foarte speriată și abia am fost în stare să îngaim :

— Nu, domnule, nici una, numai că mă gîndesc la doamna Mirvan care trebuie să fie îngrijorată...

— De unde această alarmare, îngerul meu drag ? De ce să-ți fie frică ? Viața mea îți este închinată ție și poți oare să te îndoiești de protecția mea ?

Și spunînd acestea îmi sărută cu pasiune mîna. Niciînd în viața mea nu am fost atît de speriată. M-am îndepărtat de el cu forța. Am scos capul pe fereastră și i-am strigat vizitiului să oprească. Habar nu aveam unde ne aflam, dar nu se vedea țipenie de om căci aș fi strigat după ajutor. Sir Clement, cu toată seriozitatea, se străduia să mă liniștească.

— Dacă nu intenționezi să mă asasinezi, i-am spus eu, ai îndurare și lasă-mă să cobor.

— Vino-ți în fire, viața mea preaiubită, și voi face tot ce dorești.

Apoi îi spuse vizitiului să se grăbească spre Queen-Ann-street.

— Prostănacul ăsta n-a înțeles porunca mea, dar sper că acum ești complet satisfăcută.

N-am răspuns nimic și am continuat să mă uit pe fereastră, urmărind pe unde mergea, dar eram neliniștită, pentru că habar nu aveam care era drumul cel bun.

Acum, Sir Clement nu mai contenea cu protestele în privința onoarei sale și mă asigură de respectul pe care mi-l purta, cerîndu-mi iertare că m-a ofensat și implorîndu-mă să am o părere bună despre el. Eu rămăsesem tăcută, temîndu-mă să-i fac reproșuri și fiind prea furioasă pentru a vorbi fără a-i reproșa.

Am parcurs astfel mai multe străzi, pînă cînd, în cele din urmă porunci vizitiului să oprească.

— Domnişoară Anville, ne aflăm foarte aproape de casa dumitale, dar nu pot suporta să ne despărţim pînă cînd nu mă vei ierta pentru jignirea pe care a-i simţit-o şi-mi promiţi să nu povesteşti nimic familiei Mirvan.

Am ezitat între teamă şi indignare.

— Tăcerea pe care o păstrezi măreşte remuşcările mele pentru că te-am nemulţumit şi-mi dau seama că nu mă pot bizui pe nici o promisiune.

— Sînt foarte îndurerată, am răspuns eu. De ce nu vă daţi seama că mi-aţi cerut o promisiune pe care nu ar trebui să o fac şi totuşi nu îndrăznesc să o refuz.

— Dă-i drumul, îi strigă vizitiului. Domnişoară Anville nu vreau să te constrîng, nu-ţi pretind nici o promisiune, mă încred numai în generozitatea dumitale.

La auzul acestor cuvinte m-am mai domolit. De îndată ce simţi asta, se hotărî să profite, căci îngenunche şi începu să se roage cu atîta fervoare, încît m-am văzut cu adevărat obligată să-l iert. Umilinţa lui mă stînjenea şi ştiam că nu-mi va da pace, pînă nu aveam să-i promit solemn că nu mă voi plînge de el doamnei Mirvan.

Propria mea nebunie şi mîndrie, care m-au făcut să mă dau pe mîinile lui, erau pledoarii pe care nu le puteam folosi decît în favoarea lui. Totuşi voi avea mare grijă să nu mai rămîn niciodată singură cu el.

Cînd m-am văzut acasă eram atît de fericită, încît l-aş fi iertat pe dată, dacă n-aş fi făcut-o mai înainte. În timp ce mă ajuta să urc pe scări, îşi certa vizitiul cu glas tare şi foarte supărat pentru că a ocolit atît de mult. Maria veni în goană în întîmpinarea mea, şi pe cine credeţi că l-am văzut în spatele ei ? Pe lordul Orville în persoană. Toată bucuria mea acum se spulberă, lăsînd loc ruşinei şi tulburării, căci nu puteam să suport gîndul că ştia cît de mult timp am rămas singură cu Sir Clement şi nu aveam libertatea să dezvălui pricina.

Toți erau încîntați să mă vadă, fuseseră îngrijorați și uimiți că nu mai soseam acasă, căci aflaseră de la lordul Orville că o părăsisem pe Madame Duval. Sir Clement, făcînd pe furiosul, le spuse că nătîngul lui de vizitiu nu a înțeles ordinele și ne-a dus tocmai la capătul celălalt, în Piccadilly. În ceea ce mă privește, am simțit cum mi s-au aprins obrajii, căci deși nu aveam de gînd să-mi calc cuvîntul, nu-mi plăcea să confirm o poveste în care nu credeam.

Cu multă politețe, lordul Orville mă felicită că în sfîrșit toate necazurile serii se încheiaseră în mod fericit și adăugă că i-a fost imposibil să se întoarcă acasă înainte de a se asigura că sînt teafără și nevătămată. Foarte curînd după aceea și-a luat rămas bun, și Sir Clement îl urmă. De îndată ce au plecat, doamna Mirvan, mă dojeni cu multă blîndețe că am părăsit-o pe Madame Duval. Am asigurat-o că pe viitor voi fi mai prudentă, ceea ce era adevărat.

Întîmplările acelei seri m-au tulburat mult, încît nu am putut închide ochii toată noaptea. Sînt foarte mîhnită la gîndul că lordul Orville își va închipui că prezența mea alături de Sir Clement la Operă și drumul lung fuseseră plănuite de comun acord. Cu atît mai mult cu cît nu scosesem nici un cuvînt de protest la sosire și nu-mi manifestasem indignarea pentru cele întîmplate. Venirea lui aici și faptul că a așteptat sosirea noastră denotă unele îndoieli, dar și oarecare îngrijorare. Într-adevăr, Maria mi-a spus că părea extrem de îngrijorat și aștepta cu nerăbdare întoarcerea mea. N-aș vrea să mă automăgulesc, dar mă gîndesc, că poate avea unele bănuieli privind planurile lui Sir Clement și era preocupat de siguranța mea.

Cît e de lungă această scrisoare ! Nu voi mai scrie însă prea multe de la Londra, întrucît căpitanul ne-a anunțat că vom părăsi capitala, marți. Madame Duval va lua masa cu noi azi, cînd i se va spune că plecăm.

Mă mir că a acceptat invitația doamnei Mirvan, pentru că era tare furioasă ieri și mă tem că azi își va revărsa su-

părarea pe mine, dar trebuie să mă supun cu răbdare, căci nu am cum să mă apăr.

Bun rămas. Dacă această scrisoare vă va produce vreo neplăcere, mă voi căi încă şi mai mult pentru imprudenţa mea nesăbuită.

Scrisoarea a XXI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Luni dimineaţa, 18 aprilie

Doamna Mirvan mi-a povestit ceva despre lordul Orville, care m-a surprins foarte mult şi m-a făcut cu un ochi să rîd şi cu altul să plîng.

Pe cînd erau împreună la Operă, i-a spus că a fost foarte neliniştit din cauza impertinenţei domnului Lovel faţă de tînăra fată aflată sub protecţia ei, dar avea plăcerea să o asigure că nu va mai cunoaşte nici o supărare din pricina lui. Doamna Mirvan l-a rugat să-i explice despre ce era vorba, subliniind că o chestiune atît de nesemnificativă nu merită să fie demnă de atenţia lui.

— Nimic nu cere, ca impertinenţa, o punere imediată la punct, răspunse el, căci dacă o tolerezi, capătă proporţii din ce în ce mai mari.

Apoi adăugă că ar fi trebuit să se scuze pentru libertatea pe care şi-a luat-o de a se amesteca. A făcut-o pentru că se considera îndreptăţit, fiind vorba de o persoană cunoscută. Deoarece avusese onoarea să danseze cu domnişoara Anville, nu putea să rămînă neutru.

Îi povesti, apoi, că-l întîlnise pe domnul Lovel a doua zi dimineaţa, după teatru. Întîlnirea s-a dovedit a fi ami-

cală și amănuntele nu erau interesante, nici necesare ; o asigură doar că domnișoara Anville poate fi acum fără nici o grijă, căci domnul Lovel și-a dat cuvîntul de onoare să nu mai pomenească și să nu mai facă nici o aluzie cu privire la cele petrecute la balul de la doamna Stanley. Doamna Mirvan și-a exprimat satisfacția față de această încheiere și i-a mulțumit pentru atenția și politețea arătate tinerei ei prietene.

— Ar fi inutil, continuă el, să cer ca această chestiune să nu transpire vreodată, căci doamna Mirvan își dă prea bine seama de necesitatea păstrării acestui secret. Am considerat însă de datoria mea să vă asigur atît pe dumneavoastră cît și pe domnișoara Anville de tot respectul, pe viitor, din partea domnului Lovel.

Dacă aș fi știut despre această vizită înainte de a o face, aș fi fost foarte necăjită. Totuși, trebuie să recunosc că preocuparea lui îmi produce o foarte mare plăcere. Mă gîndesc că poate a făcut-o dintr-o prea mare delicatețe și nu pentru persoana mea.

Dar cît de sobru, cît de discret este curajul adevărat ! Cine și-ar fi putut închipui, văzîndu-l pe lordul Orville la teatru, că era gata de o asemenea acțiune riscantă ?

Așa după cum m-am așteptat, Madame Duval a fost tare supărată pe mine. M-a certat, cred, vreo două ore, arătîndu-mi că a rămas atît de surprinsă de plecarea mea bruscă, fără a-i da măcar timp să răspundă, încît nici nu știuse dacă era trează sau dormea. M-a asigurat că nu va mai ieși niciodată cu mine în public, dacă voi mai face și altă dată așa ceva. Și-a manifestat neplăcerea și în privința lui Sir Clement, pentru că nu i-a adresat nici un cuvînt și întotdeauna este de partea căpitanului. Acesta l-a apărat cu multă căldură, așa cum cerea onoarea ; apoi se iscă o ceartă între ei, după vechiul tipic.

După masă, doamna Mirvan a informat-o că urmează să plecăm. Madame Duval a declarat că ea avea să mai stea

încă o lună sau două. Apoi urmă o scenă dintre cele mai neplăcute. Madame Duval stărui să rămîn cu ea. Doamna Mirvan îi explică, de fapt, că eram invitată de Lady Howard, care consimţise să lipsesc doar cîteva zile, şi nici nu-i trecea prin minte să se întoarcă fără mine.

Poate că dacă nu s-ar fi amestecat şi căpitanul, doamna Mirvan, cu tactul şi buna ei creştere, ar fi avut vreun efect asupra lui Madame Duval. Dar el nu lăsa să-i scape o ocazie fără să o atace, aşa că debită tot felul de vulgarităţi şi grosolănii, la care ea răspunse pe acelaşi ton, iar în cele din urmă afirmă că mai curînd se va adresa justiţiei, făcînd uz de legăturile noastre de rudenie, decît să fiu luată de la ea.

Aceste lucruri le ştiu de la doamna Mirvan, care a avut grija şi amabilitatea să-mi găsească un motiv să părăsesc camera de îndată ce începu cearta. În cele din urmă, s-a ajuns la un fel de compromis. Madame Duval ne va însoţi la Howard Grove. Nimeni dintre noi nu e mulţumit de această soluţie, dar nu s-a putut găsi o alta. Doamna Mirvan îi va scrie lui Lady Howard pentru a o anunţa şi a se scuza că vine cu un musafir nepoftit şi a preîntîmpina vreo surpriză neplăcută. Această doamnă e atît de bună şi mereu se gîndeşte la binele meu.

Diseară ne ducem la Pantheon, ultima noastră distracţie la Londra...

. . . . . .

Chiar acum am primit scrisoarea dumneavoastră plină de bunătate. Dacă în prima săptămînă ne-aţi considerat atît de uşuratice, mă întreb ce o să ziceţi acum. Pantheonul va fi probabil ultima sală de spectacol pe care o voi mai vedea.

Asigurarea pe care mi-o daţi cu privire la sprijinul şi protecţia faţă de Madame Duval, nu mă miră, şi îmi stîrneşte cea mai mare gratitudine. Eu cea crescută cu atîta grijă şi răsfăţată de dumneavoastră, cum aş putea să devin

acum sclava comportării ei tiranice ? Să-mi fie iertat că vorbesc astfel, dar de cîte ori îmi încolţeşte ideea de a-mi trece zilele alături de ea nu mă mai simt în stare să-i datorez nici o supunere.

Nu v-a plăcut comportarea lui Sir Clement, purtarea lui la Operă o să vă supere şi mai mult. Cu cît mă gîndesc la cele petrecute atunci, cu atît mă înfurii mai tare. Eram total în mîinile lui şi găsesc că a fost foarte nemilos pricinuindu-mi atîta îngrijorare.

Nu am timp să mai adaug nici un cuvînt, căci trebuie să mă îmbrac pentru seară.

Scrisoarea a XXII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Queen-Ann-street
Marţi, 19 aprilie

Încerc o uşoară melancolie relatînd acum ultimele întîmplări la Londra. Ziua de azi va fi consacrată pregătirilor de drum şi bagajelor, iar cum în curînd nu voi mai avea nimic de povestit, cred că e mai potrivit să-mi încheie imediat jurnalul din capitală. Aştept răspunsul dumneavoastră la Howard Grove.

Am ajuns la Pantheon pe la ora 8. Frumuseţea clădirii m-a impresionat pe dată, căci întrecea cu mult orice mi-aş fi putut închipui. Totuşi mi se pare că are mai mult înfăţişarea unei capele decît a unei săli de spectacol. Deşi eram fermecată de măreţia sălii, mi-am dat seama că spre deosebire de Ranelagh unde găseşti o atmosferă de veselie,

sala de aici degajă un aer solemn și inspiră venerație. Poate că un asemenea efect nu-l produce decît asupra unei novice ca mine.

Eram numai cu familia Mirvan ; Madame Duval își petrecea ziua în City, ceea ce trebuie să recunosc că nu m-a întristat deloc. Am găsit acolo multă lume cunoscută. Prima persoană pe care am întîlnit-o a fost Sir Clement Willoughby. Ne-a întîmpinat cu obișnuitu-i aer degajat. A rămas cu noi toată seara. Mă simțeam foarte stingherită în prezența lui, căci nu puteam să-l privesc, să-l aud vorbind, fără a-mi veni în minte întîmplarea din cupeu, dar spre marea mea uimire am observat că se uită la mine fără cea mai mică urmă de neliniște, deși cred că, dacă-și amintește comportarea sa, ar trebui să roșească.

Programul cuprindea un concert foarte bun, dar fiind prea mult zgomot în jur, nu se putea asculta bine. Sînt cu adevărat uimită să constat că lumea nu prea urmărește muzica în tăcere, căci, deși toți o admiră, foarte puțini o ascultă.

Abia cînd am intrat în salonul unde se servește ceaiul l-am văzut pe lordul Orville. Stătea la o masă alături de a noastră cu un grup numeros. Printre bărbați l-am zărit și pe domnul Lovel. Eram foarte descumpănită, căci nu mă simțeam în stare să mă hotărăsc dacă trebuie să-mi arăt recunoștința pentru chestiunea cu domnul Lovel. Dar de fapt puteam să nu mă mai frămînt, deoarece nu am avut nici o clipă ocazia să-i vorbesc fără a fi auzită de Sir Clement. Acesta era foarte serviabil și plin de grijă față de mine ; nu puteam spune un cuvînt cuiva, că își apleca pe moment capul înainte, foarte atent ca și cum aș fi vorbit numai cu el. Eu însă nu m-am uitat nici măcar o dată la el și sub nici un motiv nu i-aș fi adresat măcar un cuvîntel.

Chiar și doamna Mirvan, care nu știe nimic despre comportarea de la Operă, mi-a spus că nu e potrivit pentru o tînără să fie văzută atît de des în public cu același bărbat și dacă șederea noastră la Londra avea să se prelungească,

trebuia să-i atragă atenţia căpitanului că nu are rost să ne însoţească tot timpul, căci Sir Clement, oricît ar fi fost el de cutezător, nu ar fi îndrăznit să fie mereu prezent, dacă nu s-ar fi dovedit căpitanul atît de amator de tovărăşia lui.

La aceeaşi masă cu lordul Orville se afla un gentleman, îl numesc astfel numai pentru că era cu lordul Orville. Acesta de cum m-am aşezat şi-a pironit ochii asupra mea şi nu i-a mai îndreptat spre nimeni altcineva, în ciuda faptului că neplăcerea mea faţă de privirea sa stăruitoare trebuie să fi fost evidentă. Eram uimită că o persoană a cărei îndrăzneală părea atît de ofensivă făcea parte dintr-un grup unde se găsea şi lordul Orville. L-am categorisit drept un om needucat şi de neam prost, mai ales cînd l-am auzit întrebîndu-l pe Sir Clement în şoaptă, dar destul de tare :

— Pentru numele lui Dumnezeu, Willoughby, cine-i făptura asta atît de frumoasă ?

Care nu mi-a fost mirarea cînd Sir Clement i-a răspuns :

— Îmi pare foarte rău, milord, dar nu ştiu nici eu.

Un lord ! Extraordinar ! Un nobil obişnuit din fragedă pruncie cu cea mai aleasă societate din ţară, cum era posibil să fie atît de lipsit de bune maniere, oricît nu ar ţine seama de morală şi principii. Pînă şi Sir Clement Willoughby, cu toată comportarea lui îndrăzneaţă, părea modest în comparaţie cu el.

În timpul ceaiului a început o conversaţie despre localuri şi modă la care au luat parte grupurile de la amîndouă mesele. Sir Clement ne întrebă, pe Maria şi pe mine, dacă Pantheonul a răspuns aşteptărilor noastre.

Amîndouă am fost pe dată de acord că le depăşise cu mult.

— Normal, interveni căpitanul ; cum îţi închipui că ar mărturisi că nu le-a plăcut ? Tot ce-i la modă trebuie să le placă. N-ar fi în stare să recunoască contrariul. Pot să jur că nu am văzut încă un edificiu mai posomorît ca acesta.

— Sînteţi foarte categoric. Să nu aibă nici un merit această clădire ? întrebă lordul Orville.

— Să fie pe aici vreun ochi care ar putea găsi o plăcere privind la nişte ziduri fără viaţă, cînd sînt făpturi vii, încîntătoare care cer întreaga admiraţie ? întrebă, lordul (nu-i ştiu numele).

— O, desigur, replică lordul Orville, nu-i nimeni nebun să compare simetria lipsită de viaţă a arhitecturii, oricît ar fi de frumos concepută şi proporţionată, cu farmecele însufleţite ale naturii ! Dar, aşa cum se întîmplă în seara asta, cînd ochiul poate fi regalat în acelaşi timp de frumuseţea artei şi de perfecţiunea naturii, cred că nici una, nici alta nu au de pierdut, dacă sînt privite în acelaşi timp.

— Vă asigur milord, interveni Sir Clement, că ochiul rece al filozofiei neutre le poate admira pe amîndouă cu aceeaşi stăruinţă, dar atunci cînd inima are frîu liber, face ca ochiul să vadă toate obiectele insipide şi neinteresante.

— Ei, ei ! se auzi căpitanul, n-aveţi decît să vorbiţi ce vreţi despre felul cum privesc ochii. Omul se uită şi într-o parte şi în alta, că de asta are doi ochi, dar ştim prea bine cu toţii că se uită pe furiş într-o anumită direcţie.

— Departe de mine, începu lordul Orville, gîndul de a discuta puterea magnetică a frumuseţii, care în mod irezistibil atrage fibrele cele mai adînci ale sufletului. Sînt fericit să văd că deşi nu avem zei cărora să ne închinăm, există zeiţe, în faţa cărora ne aplecăm cu toţii, din adîncul sufletului.

Şi cu un aer caraghios făcu o plecăciune doamnelor.

— Asemenea zeiţe mai zic şi eu ! interveni căpitanul, sînt foarte scumpe la vedere. Aş vrea să ştiu ce-i de văzut pe chipurile lor ca să merite o jumătate de guinee [1].

— O jumătate de guinee ! exclamă acelaşi lord, aş da cu plăcere jumătate din averea mea pentru a o vedea doar

[1] Intrarea la Pantheon costa o jumătate de guinee.

pe una, cu condiția să o aleg eu. Și, mă rog, cum ar putea fi banii mai bine folosiți decît în slujba femeilor ?

— Dacă doamnele din cercul său îl pot ierta pe căpitan, interveni Sir Clement, atunci are dreptul să fie iertat de toată lumea.

— În cazul acesta rămîne la discreția bunătății sexului slab, adăugă lordul Orville ; cît despre doamnele din cercul căpitanului, îl pot ierta cu ușurință, căci nu au cum să se simtă jignite.

— Trebuie să aibă o părere grozavă despre el, spuse căpitanul ca să creadă așa ceva. În ori ce caz vreau să știu ce fel de distracții se pot găsi aici, după ce ai terminat de privit chipurile din jur.

Toți au rîs, dar nici unul nu a răspuns nimic.

— Nu răspunde nimeni. Atunci trebuie să ajung la concluzia că veniți aici ca să căscați gura la chipurile drăguțe de la mese, cu toate că de fapt mai mult de jumătate dintre ele sînt urîte.

— Noi, bărbații, venim să admirăm doamnele ; mă întreb pentru ce vin doamnele aici ? se făcu auzit domnul Lovel.

— Dacă nu mă înșel, v-am văzut și seara trecută la teatru ? reluă căpitanul.

Domnul Lovel dădu din cap, afirmativ.

— Ei bine, domnilor, continuă căpitanul, rîzînd tare, trebuie să vă spun una grozavă : cînd spectacolul s-a terminat, domnul a întrebat ce piesă s-a jucat, pe cinstea mea, ha, ha, ha !

— Domnule, răspunse Lovel, înroșindu-se, dacă ai fi obișnuit cu viața din capitală, așa cum sînt eu, ceea ce bănuiesc că nu e cazul, o întîmplare cu totul obișnuită nu te-ar distra atît de mult.

— Obișnuită ? Ce-i obișnuit ? repetă căpitanul. Atunci, pe cinstea mea, asemenea tipi ar trebui să fie trimiși la

școală, ca să învețe ce înseamnă disciplina, cu ajutorul harapnicului cu nouă șfichiuri, decît să vină pe la teatre ! O piesă de teatru este singurul lucru cu oarecare sens pe care-l mai avem azi, căci pe celelalte localuri publice, chiar dacă ar fi puse toate la un loc, nu dau nici o para chioară ! Și acum să-mi spuneți ce părere aveți despre Operă.

Lordul Orville care ar fi fost cel mai în măsură să vorbească, socoti că nu merită să înceapă o discuție cu căpitanul asupra unui subiect pentru care acesta nu avea nici pricepere și nici sensibilitate, și întorcîndu-se spre noi, ne spuse :

— Doamnele sînt tăcute, am acaparat conversația, devenind mai mult inamicii noștri decît ai lor. Dar adresîndu-se apoi domnișoarei Mirvan și mie : Aș fi dornic să aud părerea acestor două tinere pentru care toate localurile de distracții sînt noi.

Amîndouă am declarat, cu entuziasm, că la Operă ne-a plăcut cel mai mult, dar era bine să fi tăcut, deoarece căpitanul, nemulțumit, spuse :

— Ce rost are să le întrebi pe fete ? ! Crezi că ele știu ce le place și ce nu ? ! Despre orice distracție le-ai întreba îți vor spune că-i minunată, ele sînt niște papagali, nu fac decît să repete ce au auzit, toate spun același lucru. Dar, ia să le întrebi dacă le place să facă budinci și plăcinte, te asigur că atunci o să le încurci. Cît despre Operă, aș vrea să nu le aud că le place o asemenea prostie. Apoi, adresîndu-se fiicei lui : Moll, îți atrag atenția să nu mai îndrăznești să-ți manifești gusturile în prezența mea ! Sînt destui nebuni pe lumea asta ca să le mai sporești și tu numărul. Nu vreau ca fiica mea să se maimuțărească. E o rușine că nu-s închise ; dacă ar fi după mine aș da afară oficialitățile care le admit. Dacă vrei să lauzi ceva, poți foarte bine să lauzi o piesă de teatru, căci îmi place și mie.

Ne-a închis astfel gura la amîndouă pentru tot restul serii. Cîteva clipe păru că amuțiseră toți, pînă cînd domnul

Lovel, dorind să nu piardă o ocazie pentru a-i plăti căpitanului sarcasmul, spuse :

— Da, desigur, nu-i decît natural să-ţi placă ce-i obişnuit, familiar şi într-adevăr, dintre toate distracţiile noastre piesa de teatru e comună şi pentru noi şi pentru cei de la ţară. În cel din urmă sat există un şopron şi cîţiva actori. O piesă poate fi foarte bine reprezentată oriunde şi, între noi şi gloată, în această privinţă, nu-i nici o deosebire.

În timp ce căpitanul părea că încearcă să prindă înţelesul cuvintelor domnului Lovel, lordul Orville, gîndindu-se probabil să preîntîmpine aceasta, schimbă subiectul, întrebîndu-l ce părere are despre muzeul Cox.

— Părerea mea ? Nu merită să ai păreri despre aşa ceva. Nu-mi plac asemenea aiureli. E bun pentru maimuţe, dar mă îndoiesc dacă şi ele nu ar strîmba din nas.

— Dar am putea şti care este părerea dumneavoastră, se adresă doamna Mirvan lordului Orville..

— Mecanismele sînt foarte ingenioase şi ar trebui folosite în scopuri instructive ; regret că un spectacol atît de minunat, atîta muncă şi ingeniozitate nu sînt valorificate mai bine.

— Adevărul este, continuă căpitanul, că în oraşul ăsta atît de mare, unde întîlneşti tot felul de oameni, în afară de teatru nu mai găseşti un alt local unde să nu îţi fie ruşine să te arăţi. Zilele trecute am fost la *ridotto,* dar va trebui să treacă mult timp pînă mă voi duce la un altul. Mai este apoi şi faimosul Ranelagh, de care faceţi atîta caz, ce local plictisitor !

— Ranelagh plictisitor ! Ranelagh plictisitor ! se auziră voci consternate în jur, şi toate doamnele, ca şi cum s-ar fi înţeles, îl priviră pe căpitan cu dispreţ şi ironie.

— Cît despre Ranelagh, interveni domnul Lovel, deşi preţul de intrare este la îndemîna plebei, nu poate fi pe gustul acesteia. Se cere să fii deprins cu viaţa înaltei societăţi şi... şi... şi... şi... să ai ceva... *d'un vrai goût,* pentru a-ţi da în adevăr seama de meritele sale. Cei care nu au legă-

turi cu *les gens comme il faut*, nu pot simți decît *ennui* într-un loc ca Ranelagh.

— Ranelagh ! exclamă lordul (nu știu cum îl cheamă) este locul cel mai divin sub soare... după cîte știu.

— O, exclamă o tînără drăguță dar foarte afectată, lovindu-l cu evantaiul, nu trebuie să vorbești așa, știu prea bine ce o să spui și să fii sigur că n-o să mai stau lîngă tine dacă ești atît de pervers !...

— Dar cum ar putea cineva să stea alături de tine și să fie bun ? întrebă el. Este destul să te privească omul ca să devină pervers sau să dorească să fie așa.

— Pfui, milord ! ripostă ea, ești în adevăr de nesuferit. Nu cred că o să-ți mai adresez vreun cuvînt șapte ani de aici în colo.

— Șapte ani ? Spune-mi că n-o să-mi vorbești după șapte ani, și atunci o să mă străduiesc să mă supun...

— Bine, prea bine, milord, răspunse ea, notează data convorbirii noastre cît de curînd vrei și îți promit că voi fi de acord cu timpul pe care-l fixezi.

— Știi, draga mea, știi prea bine că nu trăiesc decît pentru a te vedea !

— O, da, știu asta de mult ! Acum încep să mă tem că o să întîrziem astă seară la Ranelagh.

— O, nu, milady ! nu e decît zece, interveni domnul Lovel, uitîndu-se la ceas.

— O, nu-i mai tîrziu ! atunci e perfect !

Toate doamnele se ridicară, declarînd că nu au timp de pierdut.

— Ce naiba, zise căpitanul lăsîndu-se pe masă cu amîndouă coatele, mergeți la Ranelagh la această oră tîrzie ?

Doamnele se uitară una la alta și zîmbiră. Toată lumea se ridică, și ciudatul lord se îndreptă spre mine și mă întrebă :

— Sper să mergeţi ?

— Nu, milord, nu cred.

— Nu se poate să nu veniţi, nu se poate să fiţi atît de crudă !

Şi-mi luă mîna adresîndu-mi tot felul de complimente, încît aş fi putut să mă cred o adevărată zeiţă, iar el un păgîn care mă adora. De îndată ce am putut, mi-am tras mîna, dar cu regularitate în timpul conversaţiei se străduia să mi-o ia din nou. Îmi era foarte neplăcut, mai ales că observasem că lordul Orville avea ochii fixaţi asupra noastră şi îşi luase un aer grav. Prea multă îndrăzneală din partea acestui lord să se poarte astfel cu mine ! Cît despre Sir Clement părea supărat.

Toţi s-au străduit să-l convingă pe căpitan să meargă la Ranelagh. Lordul îmi spuse în şoaptă că i se frînge inima să se ducă fără mine. În timpul acestei conversaţii domnul Lovel se apropie de mine şi, cu o privire uimită, se înclină şi mă întrebă ce fac, scuzîndu-se că nu mă văzuse mai înainte, căci ar fi venit mai demult să-şi prezinte omagiile.

Căpitanul, departe de a se lăsa convins să meargă la Ranelagh, deveni chiar furios şi declară că mai curînd s-ar duce la *Black-hole*, în Calcutta [1].

— Dar, continuă lordul, dacă doamnele vor să ia ceaiul la Ranelagh, puteţi să aveţi toată încrederea că le vom conduce noi acasă.

— Un local este prea suficient într-o seară, ripostă căpitanul. Mîine ce o să facem ?

---

[1] În 1756, Calcutta fiind devastată şi Fort William capturat de guvernatorul Bengalului, cei mai mulţi dintre englezii din Calcutta au fugit, cei care au rămas au fost siliţi să se predea. 148 de prizonieri au stat închişi într-o încăpere mică care avea doar două ferestruici. Din cauza căldurii excesive, numai 23 au scăpat cu viaţă pînă a doua zi.

Noi ne-am declarat, pe moment, gata să mergem acasă.

— Nu stăruim pentru dumneavoastră, spuse lordul... ci pentru noi. Dacă aveți un strop de milă în inimă, n-o să fiți atît de crude să ne-o refuzați, vă rugăm să ne prelungiți fericirea doar cîteva clipe. O asemenea favoare este mică pentru dumneavoastră, dacă ne-o acordați, dar foarte mare pentru noi care o primim.

— Ascultă-aici, interveni căpitanul cu un aer arogant și grosolan, n-ai de ce să le-nșiri fetelor verzi și uscate, pe urmă or să și-o ia în cap. Cît despre Moll, arată destul de binișor, dar nu are nimic extraordinar în ea. Poate o s-o convingi că nasul ei cîrn e la modă. Cealaltă are pielița albă și bujori în obraji, și ce-i cu asta ? n-o să rămînă așa, o să se schimbe și ea, ca vecinele ei...

— Ar putea exista, oare, un bărbat care în fața unor asemenea făpturi să vorbească astfel ? spuse lordul.

— Nu știu dacă există sau nu, ripostă căpitanul ; ca să vă spun drept nici nu-mi pasă, căci n-o să mă schimb după tinerii de azi. Îmi este rușine de compatrioții mei. Bărbații nu-s mai breji decît niște maimuțe ; cît despre femei, sînt niște păpuși. Așa că acum știți care este părerea mea. Vă spun noapte bună !

Doamnele, care erau foarte nerăbdătoare să plece, salutară și o luară din loc urmate de toți bărbații din grupul lor, cu excepția lordului... și a lordului Orville. Acesta din urmă o întrebă pe doamna Mirvan despre plecarea noastră, iar apoi adresîndu-ne cîteva vorbe politicoase, așa cum îi era obiceiul, cu un aer foarte grav, ne părăsi. Lordul... mai rămase cîteva minute, făcîndu-mi o sumedenie de complimente. Din cauza lui nu l-am putut auzi prea bine pe lordul Orville, spre marea mea supărare, mai ales că mi se păruse că era cam neplăcut impresionat de comportarea acestuia față de mine. M-am gîndit cît de deosebiți sînt oamenii. Lordul Orville, atît de politicos, de rezervat, ne-

ținînd seama de rangul lui. Celălalt lord, deși debita complimente și vorbe meșterite, mi se pare cu totul străin de buna creștere, fiind atent numai la ceea ce-i face lui plăcere.

Cînd am ajuns acasă, toți eram prost dispuși. Căpitanul fusese nemulțumit de acea seară, și starea lui ne-a tulburat și pe noi.

Credeam că voi încheia aici scrisoarea, dar, spre marea mea surpriză, chiar acum am primit vizita lordului Orville. A venit să ne vadă înainte de plecare. Se interesă de data revenirii noastre la Londra. Cînd doamna Mirvan îi spuse că nu se întrezărea nici o perspectivă, și-a exprimat, cu multă politețe, regretul, folosind cuvinte măgulitoare, dar cu toată seriozitatea. Mă simt și eu întristată. Dacă aș veni direct la Berry Hill, aș fi foarte bucuroasă. Gîndul de a merge la Howard Grove împreună cu Madame Duval și cu căpitanul nu-mi face nici o plăcere.

Nu plecase încă lordul Orville și și-a făcut apariția Sir Clement Willoughby. Avea un aer grav, așa cum nu l-am văzut niciodată și făcu cîteva încercări să-mi vorbească în șoaptă. Eram prost dispusă și nu aveam chef să mă bată la cap. În orice caz, a știut atît de bine să i se vîre căpitanului sub piele, încît l-a invitat cu multă căldură la Howard Grove. Această invitație l-a înseninat. Tocmai atunci a plecat și lordul Orville. Fără îndoială că a rămas neplăcut impresionat de comportarea căpitanului, invitîndu-l, în prezența lui numai pe Sir Clement.

Desigur că lordul Orville își dă prea bine seama de strădaniile lui Sir Clement de a-mi fi agreabil. Mă întreb dacă politețea exagerată a căpitanului față de Sir Clement nu-i dă de gîndit că ar fi vorba de o aprobare generală? Acest subiect mă frămîntă foarte mult și nu mi-l scoate din minte.

Rogu-vă scrieți-mi imediat. Cîte scrisori lungi v-am scris în aceste prea scurte două săptămîni. Mai multe probabil decît voi mai scrie în toată viața mea.

Și după atîtea prostii și greșeli, pe care le-am povestit cu toată sinceritatea, îmi îngăduiți, preaonoratul meu părinte adoptiv, cu bunătatea dumneavoastră neclintită să semnez a dumneavoastră preasupusă și drăgăstoasă

Evelina ?

Scrisoarea a XXIII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 22 aprilie

Cît mă bucur că pot adresa din nou scrisorile mele la Howard Grove. Te-ai fi necăjit foarte mult dacă ai fi știut că am fost îngrijorat în timpul șederii tale în înalta societate. Temerile mele erau nespus de mari, dar relatările tale de zi cu zi, pasionante, m-au liniștit pînă la urmă. Sir Clement Willoughby este un dibaci uneltitor, comportarea lui m-a indignat foarte mult. Pasiunea pe care pretinde că o nutrește pentru tine este lipsită de sinceritate și cinste, maniera și împrejurarea aleasă ca să ți-o declare sînt insultătoare. Conduita lui nedemnă, după Operă, îmi întărește convingerea că, dacă vehemența ta nu l-ar fi speriat, nici nu ați fi ajuns în Queen-Ann-Street. Copila mea, nu știi cît sînt de fericit că ai scăpat. Îți dai seama că nu mai este necesar să subliniez că ai fost nesăbuită, încrezîndu-te atît de repede într-un bărbat abia cunoscut, și a cărui fire ușuratică și veselă ar fi trebuit să te pună în gardă.

Nobilul pe care l-ai întîlnit la Pantheon, cutezător și încrezut cum îl descrii, nu-mi inspiră nici o teamă. Un bărbat care în mod deschis se dovedește a fi un libertin

și dă atacul fără a ține seama de nimic, nu poate fi privit decît cu dezgust. Sir Clement se străduiește să-și ascundă intențiile rele, și prin comportarea lui jignește cu adevărat. Este cu mult mai periculos, pentru că este mult mai viclean. Sînt totuși fericit, căci nu pare să fi produs vreo impresie asupra inimii tale. Puțină grijă și prudență te vor pune la adăpost de planurile pe care le-a urzit.

Lordul Orville pare să fie dintr-o plămadă mai bună. Purtarea lui curajoasă față de impertinentul Lovel, grija pentru tine, după Operă, dovedesc un om echilibrat și de omenie. Fără îndoială avea motive să tremure pentru tine, știindu-te în mîinile lui Sir Clement, anunțînd atît de repede familia Mirvan despre situația ta. Mulți bărbați de vîrsta lui, dintr-o pretinsă falsă delicatețe față de un prieten și-ar fi văzut, liniștiți, de treabă și ar fi considerat mult mai onorabil să lase o tînără făptură, nebănuitoare, la discreția unui libertin, decît să rişte să aibă neplăceri, luînd măsuri pentru securitatea ei. S-a comportat ca un om cu adevărat de onoare, ceea ce mă face să am întotdeauna o părere bună despre el.

Mîhnirea pe care o încerci la gîndul plecării de la Londra este foarte naturală și totuși mă îndurerează. Întotdeauna mi-a fost teamă să nu îndrăgești prea mult o viață ușuratică, pe care tinerețea și voiciunea o fac și mai ademenitoare, și aproape regret că ți-am îngăduit să pleci și că nu am avut tăria să nu-ți dau voie.

Din păcate, copila mea, firea ta deschisă și fără vicleșuguri te face nepotrivită pentru calea spinoasă a înaltei societăți. Presupusa obscuritate a nașterii și situații tale te expun la o mie de întîmplări neplăcute. Nu numai gîndurile mele, dar și speranțele privind viața ta s-au îndreptat întotdeauna spre o existență dusă la țară. Să-ți mărturisesc, oare, că deși mă deosebesc de căpitanul Mirvan sub diferite aspecte, părerea mea despre capitală, obiceiurile, locuitorii și distracțiile de acolo se aseamănă aproape cu

a lui ? Londra este un refugiu al fraudei, al duplicității și neobrăzării și doresc cu fervoare să părăsești capitala.

Nu uita, însă, că spusele mele se aplică doar unei vieți de desfrîu. În sînul multor familii poți găsi, desigur și la Londra, ca și la țară, tot atîta onestitate, bunătate și virtute.

Nădăjduiesc să te văd admirată de vecini, fiind încîntarea și mîndria familiei, dăruind și primind bucurie de la o societate care să poată merita afecțiunea ta, avînd ocupații folositoare.

Iată care sînt speranțele mele și care au fost întotdeauna așteptările mele. Nu mă dezamăgi, copila mea dragă, și înveselește-mă, scriindu-mi cîteva rînduri care să mă asigure că aceste două săptămîni petrecute la Londra nu au năruit munca celor șaptesprezece ani petrecuți la țară.

Arthur Villars

Scrisoarea a XXIV-a

Howard Grove, 25 aprilie

Nu, bunul meu domn, nu, munca celor șaptesprezece ani a rămas nealterată, cum a fost înaintea timpului petrecut la Londra.

Trebuie să mărturisesc că nu sînt nici pe jumătate fericită acum, așa cum eram înainte de a pleca. Schimbarea nu-i din pricina mea, ci a mediului. Căpitanul și Madame Duval au ruinat climatul de la Howard Grove. Armonia care domnea aici s-a spulberat, toate planurile noastre s-au năruit. Modul de viață și întreaga atmosferă plăcută sînt distruse. Dar nu Londra este sursa acestor rele, căci ori unde am fi fost, dacă ni se alătura o persoană atît de dezagreabilă ca Madame Duval, aceleași modificări s-ar fi produs.

Eram sigură că n-o să vă placă Sir Clement Willoughby și nu sînt deloc surprinsă de cele spuse despre el. În privința lordului Orville, trebuie să recunosc că m-am temut foarte mult că întreaga mea comportare, imperfectă, nu i-a putut da prilejul să aibă o idee bună despre mine, cum ar fi meritat. Sînt încîntată că vă place. Nu știu dacă am fost în stare să-l descriu așa cum mi-a apărut mie. Merită cele mai bune aprecieri.

De la ultima scrisoare pe care v-am scris-o de la Londra nu s-a întîmplat nimic, înainte de plecarea noastră, decît o ceartă violentă între Madame Duval și căpitan. Se hotărîse ca noi, cele patru femei, să folosim caleașca, căpitanul urmînd să meargă călare. Madame Duval a sosit în Queen-Ann-Street, tîrziu, însoțită de domnul Du Bois.

Căpitanul dorea să plecăm mai repede, așa că nu i-a mai lăsat să intre în casă, și stărui să pornim imediat. L-am ascultat, dar nici nu ne instalaserăm bine, că Madame Duval se adresă însoțitorului ei :

— Hai, monsieur Du Bois, suiți-vă : fetele o să vă facă loc ; apoi către noi : copii, strîngeți-vă !

Doamna Mirvan rămase uluită, iar monsieur Du Bois, după ce se scuză că ne înghesuie, se urcă în partea unde stăteam Maria și cu mine. Dar abia se așeză, că iată căpitanul care observase liniștit scena, veni la portieră și întrebă :

— Cum vine asta ?

Monsieur Du Bois păru surprins și începu cu o puzderie de scuze, dar și căpitanul fie că nu l-a înțeles, fie că nu i-a dat nici o atenție, i-a spus pe un ton violent :

— Ascultă, musiu, poate o fi ăsta vreun obicei franțozesc, ce știu eu. O să-ți arăt însă acum unul englezesc.

Și apucîndu-l de mîini, îl dădu jos din caleașcă. Monsieur Du Bois simțindu-și onoarea jignită, puse mîna pe sabie. Căpitanul ridică bastonul și-i porunci să tragă sabia. Doamna Mirvan, foarte alarmată, coborî din trăsură și sări între ei, rugîndu-și soțul să intre în casă.

— Lasă-mă cu trăncănelile tale ! strigă el furios. Ce naiba, crezi că nu pot ţine piept unui franţuz ?

În acelaşi timp, Madame Duval i se adresă domnului Du Bois :

— *Eh, laissez-le, mon ami, ne le corrigez pas : c'est un vilain bête qui n'en vaut pas la peine.*[1]

— *Monsieur le Capitaine,* strigă Du Bois, *voulez-vous bien me demandez pardon ?*

— O, ho, vrei să-ţi cer iertare ? Nu ? răspunse căpitanul. Ştiam eu că aici o să ajungi. Ţi-a pierit gustul să fii salutat după obiceiul englezesc, ei ?

Şi cu un mers ţanţoş şi un aer provocator se îndreptă spre el.

Începuse acum să se adune mulţimea şi doamna Mirvan îl rugă din nou pe soţul ei să intre în casă.

— Ce naiba, s-o fi temînd femeia asta ? Ai văzut vreodată un franţuz care să nu suporte un afront ? Pun rămăşag că musiu ştie el ce are de făcut. Nu-i aşa, musiu ?

Monsieur Du Bois, neînţelegînd, l-a întrebat doar :

— *Plait-il, Monsieur ?*[2]

— Nu mă dai gata, reluă căpitanul, la ce stăm aici la pălăvrăgeală ; dacă ai ceva de propus, spune imediat, de nu, să ne vedem de drum, fără multă zarvă.

— *Parbleu, je n'entends rien moi*[3] *!* zise domnul Du Bois, ridicînd din umeri, cu un chip foarte posomorît.

Atunci, doamna Mirvan înaintă spre el şi i se adresă în franceză, explicîndu-i că soţul ei nu avea nici o intenţie să-l jignească, şi-l rugă să renunţe la o ceartă care putea produce doar o înţelegere greşită şi de o parte şi de alta, de vreme ce nici unul din ei nu ştia limba celuilalt.

Această explicaţie raţională, produse efectul dorit, şi monsieur Du Bois se dovedi înţelept şi-renunţă, plecînd,

[1] Lasă-l, prietene, n-ai ce să-i faci : e un animal scîrbos care nu merită să-ţi pui mintea cu el (fr.).

[2] Vă rog, domnule, ce aţi spus ? (fr.).

[3] La naiba, nu înţeleg nimic (fr.).

după ce făcu cîte o plecăciune în faţa fiecăruia, cu excepţia căpitanului.

Speram atunci că vom putea porni în liniște, dar turbulentul căpitan nu ne îngădui ; se apropie de Madame Duval cu un aer vesel :

— Spune-mi, rogu-te, cine ţi-a îngăduit să-ţi aduci cavalerul în caleașca mea, fără să-mi ceri permisiunea ? Răspunde-mi !

— Domnule, spune-mi şi dumneata mie, rogu-te, cum de ţi-ai îngăduit să te porţi atît de nepoliticos cu domnul şi să-l arunci afară ? Sînt sigură că nu te-a jignit cu nimic nici pe dumneata, nici pe altcineva şi mă întreb ce mare rău era, dacă mergea şi el ? Nu ţi-ar fi mîncat caleașca.

— Ce crezi, cucoană, că eu am cai să-l care pe smiorcăitul dumitale de franţuz ? Dacă îţi închipui aşa ceva, află că-ţi fac pe dată vînt şi dumitale.

— Eşti o brută, caii dumitale n-au mai purtat pe cineva nici pe jumătate atît de distins.

— Dragul meu, interveni doamna Mirvan, o să întîrziem.

— Bine, bine, hai, porniţi cît puteţi mai repede !

Apoi încălecă şi o luarăm din loc. Mă gîndeam la sentimentele mele pe care le încercam, acum, la plecare, atît de diferite faţă de cele de la sosirea noastră aici. În timpul călătoriei Madame Duval tuna şi fulgera împotriva căpitanului, încît pînă la urmă, doamna Mirvan se văzu obligată să o roage ca, în prezenţa ei, să caute alte subiecte de discuţie.

Lady Howard ne-a primit cu multă căldură. Bunătatea şi ospitalitatea ei pot face pe oricine fericit.

Vă las acum cu bine. Sper, deşi am uitat să amintesc, că aţi împărtăşit gîndurile mele bune faţă de oricine s-a interesat de mine.

Evelina

Scrisoarea a XXV-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove, 27 aprilie

Mă aflu într-o situaţie dintre cele mai neplăcute. Madame Duval a făcut o propunere, pe cît de neaşteptată tot pe atît de îngrozitoare, care m-a speriat cumplit.

După masă a petrecut mai multe ore citind scrisori primite de la Londra şi la vremea ceaiului a trimis să mă cheme în camera ei. Cînd mă văzu, mi se adresă cu o privire plină de satisfacţie :

— Hai, copilă, vino încoace, am nişte ştiri foarte bune, ceva care o să te surprindă. Jur că nu te-ai gîndit niciodată.

Am rugat-o să-mi explice despre ce era vorba, apoi în cuvinte pe care nu le pot repeta, îmi spuse că se gîndise că era ruşinos să rămîn o biată fetişcană de la ţară, sfioasă, cînd ar trebui să fiu o minunată *lady*. De multe ori a roşit din pricina mea, deşi trebuie să recunoască, a adăugat ea, că nu eram eu vinovată, căci la ce puteai să te aştepţi de la o biată fată ţinută sub obroc ? M-a asigurat că a reuşit să conceapă un plan care avea să facă din mine o altă făptură.

Am aşteptat cu răbdare să văd unde avea să ducă această introducere, dar curînd m-am simţit tulburată, cînd am aflat că intenţiona să dovedească drepturile care-mi reveneau prin naştere şi să solicite pe cale legală moştenirea cuvenită de la familia mea. Nici nu-mi este cu putinţă să exprim aici cît am rămas de consternată. Pe cît eram de surprinsă, pe atît eram de îngrozită. Nu mă simţeam în stare să articulez un cuvînt, o ascultam în tăcere.

Îmi explică apoi pe larg cu multă căldură, avantajele pe care puteam să le am urmînd planul ei. Îmi vorbi de

viitorul meu grandios, mă asigură că aveam să dispreţuiesc din inimă pe aproape toţi cei cunoscuţi pînă atunci şi tot ceea ce ştiam, şi mi-a prezis că mă voi mărita într-una din cele mai bune familii din ţară şi, în cele din urmă, încheie, spunîndu-mi că trebuie să petrec cîteva luni la Paris, unde educaţia şi manierele mele aveau să fie şlefuite.

Din fericire, în mijlocul acestei dizertaţii am fost chemate la ceai. Madame Duval era foarte bine dispusă, dar eu mă simţeam atît de emoţionată şi îndurerată, nu puteam tăinui starea mea şi toţi mă întrebau ce se întîmplase. Nu aveam nici un chef să dezvălui cele aflate, dar Madame Duval era hotărîtă să dea în vileag gîndurile ei. Le-a spus că-şi pusese în cap *să facă ceva din mine* şi în curînd urma să port un alt nume. Această schimbare de nume nu avea însă să se datorească unei căsătorii.

Nu mai puteam suporta să o aud vorbind astfel, şi tocmai mă pregăteam să părăsesc camera, dar lady Howard şi-a dat seama şi a rugat-o să-şi amîne pentru o altă ocazie destăinuirile. Era însă foarte dornică să-şi înfăţişeze planul, spunea că nu putea suferi nici o amînare, aşa că m-a lăsat să plec, fără a se mai opune. Nu există o situaţie mai grea care mi s-ar putea impune, decît să o aud pe Madame Duval vorbind despre chestiunile care mă privesc.

Maria mi-a spus că Madame Duval le-a relatat planul ei, de care era foarte mîndră. Dar curînd s-a dat de gol, că ideea îi fusese sugerată de rudele ei, familia Branghton. Scrisorile acestora, pe care le primise azi, menţionau pentru prima oară propunerea. Declară că nu avea să umble pe căi ocolite, ci se va adresa direct justiţiei, pentru a dovedi numele meu adevărat, care-mi revine prin naştere şi drepturile legitime la proprietăţile strămoşilor mei.

Ce neobrăzare din partea familiei Branghton să se amestece astfel în treburile mele ! Vă puteţi prea bine închipui ce tulburare a produs expunerea lui Madame Duval. Căpitanul, fără a mai căuta să afle nimic din toată povestea, s-a declarat împotrivă, pur şi simplu pentru că era vorba de o propunere a lui Madam Duval. Şi au dezbătut subiectul amîndoi, cu multă violenţă. Doamna Mirvan a declarat că nici nu vrea să se gîndească, pînă cînd nu vă aude părerea. Dar lady Howard, spre marea mea surprindere, aprobă deschis intenţiile lui Madame Duval. Vă va scrie ea însăşi în această chestiune.

Cît despre Maria Mirvan, ea este un *alter ego* al meu. Nu are alte speranţe şi temeri decît pe cele ale mele. În ceea ce mă priveşte, nu ştiu ce să spun, nici ce să doresc. M-am gîndit adesea că soarta a fost nemiloasă cu mine, îngăduind să nu am decît un singur părinte, de care să fiu despărţită pentru totdeauna. Bănuiesc că vă puteţi imagina, mai bine decît pot eu să exprim, durerea care-mi apasă inima, cînd mă gîndesc la nepăsarea unui tată care nu întreprinde nici o cercetare în privinţa copilului lui. Nu-l interesează dacă este sănătos, cum o duce, dacă trăieşte ?

Pentru *mine*, această pierdere nu reprezintă nimic. Cu multă blîndeţe, mărinimie şi bunătate aţi avut grijă să mă ocrotiţi, ca să nu o simt, dar sînt foarte îndurerată pentru el. Chiar dacă n-aş avea o milă filială şi nici sentimente de omenie, nu aş putea să mă gîndesc la acest subiect fără a nu fi rănită pînă în adîncul sufletului.

Din nou trebuie să repet că nu am ce să doresc. Rogu-vă să vă gîndiţi pentru mine şi să aveţi bunătatea să îndrumaţi cu sfaturile dumneavoastră înţelepte şi sigure paşii mei şovăitori.

Evelina

Scrisoarea a XXVI-a

LADY HOWARD CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove

Dragă domnule,

N-aş putea să vă dau o dovadă mai mare a deosebitei mele preţuiri privind imparţialitatea dumneavoastră, decît luîndu-mi libertatea să vă sugerez un sfat, într-o problemă în care numai dumneavoastră singur puteţi hotărî. Ştiu bine că sînteţi pătruns de un ascuţit simţ al dreptăţii pentru a stărui în hotărîrile pe care le luaţi.

Madame Duval propune un plan, care ne-a tulburat pe toţi. Alături de ceilalţi membri ai familiei mele, la început, am fost potrivnică, dar apoi, gîndindu-mă mai bine, trebuie să recunosc că obiecţiunile au dispărut complet.

Este vorba de a intenta o acţiune în justiţie în contra lui Sir John Belmont, pentru a dovedi validitatea căsătoriei sale cu domnişoara Evelyn, în consecinţă, averea şi proprietăţile lui Sir John vor putea reveni fiicei sale. Această acţiune mi se pare foarte firească, îmi dau totuşi seama că la prima vedere vă va şoca. Dar mai ştiu că dumneavoastră sînteţi o persoană superioară şi nu vă veţi putea lăsa condus de prejudecăţi sau nu veţi încerca să zădărniciţi o cauză importantă, gîndindu-vă doar la cîteva aspecte neplăcute.

Calităţile preafrumoasei dumneavoastre pupile au fost puse în lumină, acum, cînd şi-a făcut intrarea în lume. Pare a fi născută pentru a împodobi societatea. Natura s-a dovedit generoasă cu ea, iar atenţia specială pe care aţi acordat-o educaţiei ei i-a format o gîndire deosebită, cum nu mi-a fost încă dat să văd la cineva atît de tînăr. Îi lipseşte însă averea.

Nu cunosc motivele dumneavoastră de a tăinui cu atîta grijă naşterea, numele şi drepturile acestei prea drăguţe fete şi ce vă opreşte să nu-l urmăriţi pe Sir John Belmont. Fără a le şti, le respect, totuşi dat fiind înalta părere pe care o am despre caracterul şi judecata dumneavoastră. Sper însă că nu sînt de neînvins. Nu pot crede că cineva hărăzit să încînte lumea trebuie să ducă o viaţă retrasă.

Sir John Belmont oricît de netrebnic s-a dovedit a fi, văzîndu-şi fiica atît de desăvîrşită nu ar putea să nu se mîndrească cu ea şi să nu fie dispus să-i asigure moştenirea averii sale. Doamna Mirvan mi-a povestit că la Londra a fost foarte admirată şi ar fi putut avea cele mai bune cereri în căsătorie, dacă naşterea sa nu ar fi învăluită în mister. Am fost informată că s-a încercat zadarnic să se facă lumină în această chestiune.

Credeţi, oare, stimatul meu domn, că ar fi drept ca această tînără făptură, atît de promiţătoare, să fie deposedată de averea şi poziţia ei socială, la care are dreptul şi pentru care aţi pregătit-o atît de măestrit ? A dispreţui bogăţia poate fi moral, dar a o repartiza cum trebuie, este desigur mult mai de folos pentru omenire.

S-ar putea ca după cîţiva ani sau chiar mai mult acest plan să nu mai poată fi pus în aplicare. Sir John, deşi tînăr duce o viaţă prea desfrînată ca să-i reziste mult. După moartea sa nu va mai fi posibil să se reuşească ceva cu moştenitorii şi executorii săi testamentari şi atunci ne-am vedea în situaţia de a regreta că nu am luat măsuri mai curînd.

Iertaţi-mi stăruinţa, dar am îndrăgit-o atît de mult pe încîntătoarea dumneavoastră pupilă, încît nu pot rămîne indiferentă într-o chestiune atît de importantă pentru viitorul ei.

Vă spun la revedere, stimate domn şi aştept un răspuns cît mai grabnic. Rămîn a dumneavoastră etc., etc.

M. Howard

Scrisoarea a XXVII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE LADY HOWARD

Berry Hill, 2 mai

Scrisoarea dumneavoastră doamnă, a deschis o adevărată sursă de neliniște, la care mă gîndesc cu teamă și nu prea nădăjduiesc să se închidă ușor. N-aș vrea să vă contrazic, nici n-aș putea, decît prezentîndu-vă argumente care, bănuiesc, m-ar categorisi ca pe un anahoret, trăind în afara lumii, potrivit numai pentru chilia mea, decît un tutore cum se cuvine în zilele noastre, al unei ființe atît de desăvîrșite.

Așa stînd lucrurile este de datoria mea să vă explic argumentat motivele care m-au călăuzit pînă acum în acțiunea mea. Mama acestei dragi copile — dusă la pieire de propria ei imprudență, atitudinea neîndurătoare a doamnei Duval și mișelia lui Sir John Belmont — a fost pentru mine ceea ce este acum fiica ei, dragostea inimii mele. Cîte zile voi avea, voi iubi, voi jeli și cinsti memoria ei. În ziua fatală cînd a trecut dincolo de ființă, nu cu mult înainte ca inima ei să înceteze să mai bată, i-am jurat solemn că pruncul ei, dacă va trăi, nu trebuie să cunoască drept părinte decît pe mine sau pe soțul legitim al mamei sale. Nu mi-a fost greu să păstrez această făgăduință și să evit să îndrept vreo plîngere în contra lui Sir John Belmont. Nutrind atîta afecțiune părintească pentru această biată făptură în suferință, cum aș fi putut să nu-l urăsc pe cel care a distrus-o și cum aș fi fost capabil să-i dau *celui* care a trădat-o pe maică-sa pruncul inocent și neajutorat, născut în atîta durere și avînd nevoie de milă și dragoste ?

Ani de-a rîndul numai cît auzeam pronunțîndu-se *numele* acestui om, pierdeam aproape orice simțămînt de umanitate și cu greu îmi stăvileam ura de care eram cu-

prins. Nu mi-a trecut, totuşi, niciodată prin minte să-l lipsesc de propriul lui copil, dacă ar fi încercat, din obligaţie sau din pure sentimente umanitare, să fie mai puţin nedemn de o asemenea fericire. Nu nutreşte nici cel mai mic sentiment patern şi, dînd dovadă de o insensibilitate fără seamăn, nu s-a interesat nici măcar o singură dată de existenţa acestei biete orfane, deşi cunoştea prea bine situaţia soţiei lui atît de lovite.

Doriţi să-mi aflaţi intenţiile ? Trebuie să recunosc, aşa după cum îmi dau seama acum, că nu s-ar bucura de aprobarea dumneavoastră căci, deşi uneori m-am gîndit să o duc pe Evelina la tatăl ei şi să cer să i se facă dreptatea care i se cuvine, totuşi alteori dispreţuiam o asemenea acţiune şi mă temeam de ea. O dispreţuiam pentru că mă gîndeam că ar fi putut fi refuzată, mă temeam să nu fie acceptată.

Lady Belmont, conştientă de sfîrşitul ei apropiat, m-a rugat adesea, cu multă fervoare să nu o abandonez, dacă pruncul va fi de sex feminin, în mîinile unui om atît de nedemn pentru a se ocupa de educaţia ei, iar dacă copila ar fi cerută de acesta să plec cu ea peste hotare, avînd grijă ca Sir John să nu afle. Numai dacă s-ar produce vreo schimbare în sentimentele şi conduita lui, devenind mai demn, să i-o încredinţez. Spunea de multe ori : „Dacă bietul prunc va nutri sentimente asemănătoare cu cele ale mamei sale, nu va avea nevoie de taică-său, atîta timp cît se va afla în grija dumneavoastră".

În anii copilăriei Evelinei m-am gîndit la nenumărate planuri pentru a-i asigura drepturile care i se cuveneau prin naştere, dar tot de atîtea ori le-am înlăturat. M-am găsit mereu în conflict, între dorinţa de a i se face dreptate şi teama că în timp ce i se va îmbunătăţi situaţia materială s-ar putea ca moralmente să fie păgubită. Pe măsură ce caracterul ei se forma, încurcătura în care mă aflam începu să se diminuieze, calea înaintea mea părea mai puţin spinoasă şi încîlcită. Credeam că eram în stare să o deslușesc

pe cea bună de cea rea. Cînd mi-am dat seama de firea ei simplă, deschisă, fără vicleşuguri, de inocenţa ei, gata să creadă că toată lumea este dreaptă şi bună ca şi ea, de sufletul ei uşor vulnerabil în faţa milei, a dragostei, atunci m-am convins că acţionam bine şi că, urmînd înclinarea mea, îi asiguram buna ei stare. A o expune unor capcane şi pericole inevitabile, într-o casă cu un stăpîn desfrînat şi fără principii, unde nu există o mamă sau o femeie prudentă şi plină de înţelepciune, mi se părea că aş fi lăsat-o în beznă, într-o văgăună groaznică, unde soarele nu pătrunde niciodată. M-am gîndit nu numai să o cresc şi să o iubesc ca pe propriul meu copil, dar să o adopt şi să-i las moştenire puţinele mele bunuri, încredinţînd-o apoi unui om de omenie, vrednic, alături de care să-şi petreacă zilele în tihnă, veselie şi voie bună, fără urmă de vicii, nebunii şi ambiţii.

Iată motivele care m-au călăuzit şi sper că explică şi justifică comportarea mea. Acum rămîne de văzut ce va fi în viitor. Avînd în vedere dorinţele mele, îmi dau seama că mi se ridică în faţă stavile greu de înlăturat. Am tot respectul pentru părerile dumneavoastră şi regret mult că nu le pot împărtăşi, sper că argumentele pe care vi le voi prezenta ar putea să vă determine să gîndiţi la fel ca mine, şi anume că şansa de fericire a acestei tinere făpturi pare mai puţin îndoielnică trăind o viaţă retrasă, decît într-o lume veselă şi desfrînată, dar de ce să vă mai tulbur cu raţionamente care valorează atît de puţin ? Vai, ce persuasiuni aş putea folosi cu succes faţă de o femeie ca Madame Duval ? Firea ei violentă mă opreşte pînă să şi încerc. Este prea ignorantă pentru a înţelege, prea încăpăţînată ca să cedeze în faţa unei rugăminţi şi prea slabă pentru a putea raţiona. De aceea nu vreau să mă avînt într-o luptă din care nu am nimic de aşteptat decît enervare şi obrăznicie. Mai curînd aş putea să vorbesc despre sunete cu un surd şi despre culori cu un orb, decît să încerc să conving o minte atît de pervertită, sclavă a patimilor. Cum

nu este obișnuită să asculte părerile altora, stăruințele mele ar încăpățîna-o și mai mult, iar opunerea ar irita-o.

Așadar, în fața unei asemenea situații, nu-mi rămîne de făcut altceva, decît să caut metodele cele mai bune care să ducă la fericirea copilului meu și să o rănească vai, cît mai puțin.

Sînt categoric împotriva unei acțiuni în justiție. Nu știu, stimată doamnă, dacă veți putea ierta libertatea pe care mi-o iau arătîndu-vă surprinderea mea că ați putut măcar o clipă să luați în considerare un plan atît de violent, de public, cu totul incompatibil cu delicatețea feminină ?

Cîndva, chiar eu năzuiam să propun o acțiune asemănătoare, pentru a arăta inocența lui lady Belmont și a face cunoscut lumii greșelile, și nu vina, din cauza cărora a suferit, dar atunci nu am primit nici o încurajare și nici un ajutor. Cît de crudă mi se pare această tîrzie mînie a doamnei Duval, cînd îmi amintesc de suferința fiicei ei. S-a dovedit a fi surdă în fața vocii naturii, însă foarte trează în fața celei a ambiției.

Niciodată nu voi consimți ca această copilă timidă, dragă inimii mele, să fie adusă în văzul lumii, supusă curiozității, obrăzniciei și zeflemelilor de circumstanță. Și asta, pentru ce ? Pentru a obține o avere pe care nu o dorește, și satisfacția unei vanități pe care nu o cunoaște ? Un copil să apară în justiție, în contra părintelui său ? Nu, doamnă, așa bătrîn și infirm, cum sînt, aș pleca mai curînd cu ea în cel mai îndepărtat colț al lumii, chiar dacă aș fi sigur că acea călătorie mi-ar fi fatală.

Cu totul diferite ar fi fost motivele care ar fi stimulat-o pe nefericita ei mamă să întreprindă o asemenea acțiune. Fericirea ei era spulberată, viața îi devenise o povară, iar bunul ei renume, care fusese învățată de mică să-l prețuiască mai mult ca orice pe lume, primise o lovitură de moarte. Singurul lucru pe care soarta i-l lăsase la îndemînă, era să spele onoarea ei și să pună la adăpost de

defăimare naşterea copilei. Dar chiar şi această ultimă consolare i-a fost tăgăduită.

Dacă este absolut necesar să se întreprindă ceva, să găsim mijloace mai blînde. Să se ia legătura direct cu Sir John Belmont ; cît despre o acţiune în justiţie, sper să nu mai aud pomenindu-se acest subiect niciodată. Aici e vorba de pledoarii delicate, acestea nu se potrivesc cu Madame Duval, şi ar rămîne ineficiente. Trebuie să i se aducă argumente pe măsura înţelegerii ei şi să i se arate inutilitatea unei asemenea acţiuni. Aveţi, vă rog, bunătatea să-i comunicaţi că intenţiile ei ar putea fi zădărnicite prin propriul ei proiect. Dacă intentează un proces şi chiar dacă l-ar cîştiga, lui Sir John Belmont îi va sta în putere, şi fără îndoială şi în fire, că dacă va fi iritat, nu-i va da nepoatei ei nici un şiling.

Lucrul cel mai bun pe care-l are de făcut este să rămînă liniştită şi să nu întreprindă nimic. Vechea animozitate dintre ea şi Sir John Belmont n-ar face decît să dea naştere la discuţii şi supărare. De asemenea nici Evelina nu trebuie să intervină, decît dacă va fi chemată. Cît despre mine, îmi declin orice participare, deşi voi fi gata oricînd să-i dau sfaturi. Nu simt dorinţa şi nici nu am o stare sufletească adecvată pentru a lua contact personal cu acest om.

Părerea mea este că dumneavoastră aţi fi persoana indicată să-i scriţi, singura pe care ar trata-o cu respect. Cînd va dori să o vadă pe Evelina, îi voi arăta o scrisoare a soţiei sale, lăsată cu rugămintea de a-i fi remisă, dacă o asemenea întîlnire ar avea loc.

Faptul că cei din familia Branghton au sugerat acest plan, denotă că, evident, sînt interesaţi. Ei speră că, dacă i se va asigura Evelinei averea tatălui, o vor putea convinge pe Madame Duval să le lase lor moştenire bunurile sale.

Mai am doar un singur lucru de adăugat, la care nu pot sub nici un motiv să renunț. Este vorba de promisiunea făcută solemn lui lady Belmont, și anume, că odată cu recunoașterea copilului să se recunoască și căsătoria ei cu Sir John. Această promisiune trebuie să fie respectată întru totul.

Rămîn, doamnă, cu cel mai mare respect, al dumneavoastră,

Arthur Villars

Scrisoarea a XXVIII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 2 mai

Sînt alături de tine, draga mea Evelina, din toată inima, în această împrejurare grea. Planul brutal care s-a țesut, repugnă atît firii mele, cît și modului meu de a gîndi, totuși, a mă opune pare imposibil. Dacă ar fi să urmez dorința inimei mele te-aș chema imediat înapoi și nu aș mai consimți niciodată să pleci de lîngă mine. Dar obiceiurile și părerile lumii cer o comportare diferită. Te rog să primești lucrurile așa cum vor veni și să speri că va fi cum e mai bine. Să nu te simți rănită, dacă nu vei fi primită, în propria-ți familie, cum s-ar cuveni. Reîntoarsă sub proteguirea mea îți vei afla liniștea și vei face ca și pînă acum fericirea vieței mele !

Scrisoarea a XXIX-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove, 5 mai

Zarurile au fost aruncate. Mă gîndesc la acest eveniment tremurînd. Lady Howard a scris la Paris şi speră să primească răspunsul în mai puţin de două săptămîni. Cu cîtă nerăbdare şi grijă îi aştept sosirea. Neliniştea mea este atît de mare, încît nu pot afla nici o clipă de răgaz şi nu sînt în stare să-mi îndrept gîndurile în altă direcţie.

Regret foarte mult că a fost propusă o asemenea acţiune ; oricum s-ar încheia, nu va fi spre satisfacţia mea, căci sau voi fi smulsă din braţele celui care-mi este mai mult decît un părinte, sau voi avea nenorocirea să văd că sînt respinsă cu cruzime de cel care are dreptul natural la acest titlu atît de drag, pe care doar cît îl pronunţ şi-mi umple sufletul de caldă afecţiune filială.

Aici se dezbate în permanenţă acest subiect. Ori de cîte ori începe discuţia, Madame Duval şi căpitanul Mirvan se ceartă, dar eu sînt atît de cufundată în propriile mele gînduri, încît nici nu pot să-i ascult. În mintea mea se succed tot felul de scene, cînd mă văd îmbrăţişată de un părinte blînd, care-mi arată afecţiunea tăgăduită pînă acum, şi prin mine cere pace şi iertare la mormîntul mamei, cînd mă priveşte cu mînie şi mă alungă. Dar nu vreau să vă întristez cu fantasmagoriile mele. Mă voi strădui să mă liniştesc, iar pînă atunci să mă abţin să mai scriu.

A dumneavoastră recunoscătoare,

Evelina

Scrisoarea a XXX-a

LADY HOWARD CĂTRE SIR JOHN BELMONT, BARONET

Howard Grove, 10 mai

Sir,

Veţi fi fără îndoială surprins să primiţi o scrisoare de la cineva care a avut cinstea să vă cunoască doar scurt timp şi foarte de demult. Motive extrem de delicate mă silesc să-mi iau această libertate. Dacă ar trebui să mă scuz pentru oficiul pe care-l îndeplinesc, mă tem că scrisoarea mea ar fi prea lungă pentru răbdarea dumneavoastră. Poate aţi bănuit subiectul pe care vreau să-l abordez. Preocupările mele în legătură cu domnul Evelyn şi grija mea faţă de drăguţa lui fiică vă sînt bine cunoscute şi nici acum nu pot să nu acord toată atenţia tuturor lucrurilor legate de memoria sau de familia lor.

Nu ştiu prea bine cum să încep, totuşi, cred că sinceritatea în asemenea chestiuni este cea mai indicată. De aceea voi trece direct şi deschis la subiectul pentru care vă deranjez cu această scrisoare.

Bănuiesc, Sir, că ar fi de prisos să vă spun că fiica dumneavoastră locuieşte şi acum în Dorsetshire, aflîndu-se în continuare sub protecţia domnului Villars, în casa căruia s-a născut. Deşi nici o ştire din partea dumneavoastră nu a ajuns la urechile mele sau ale domnului Villars nu pot să nu presupun că nu aţi făcut cercetări privind copilul dumneavoastră.

Evelina a fost educată cu multă grijă şi acum este o tînără desăvîrşită şi foarte drăguţă. Oricare v-ar fi punctul de vedere cu privire la viitorul ei, cred că a sosit momentul să-l formulaţi. Este foarte admirată în societate şi

nu mă îndoiesc că și curtată, de aceea cred potrivit să se știe la ce se poate aștepta în viitor și ce intenții aveți. Dacă ați vedea-o și ați cunoaște-o, ați rămîne foarte mișcat, așa cum ar fi firesc pentru un părinte. Este foarte frumoasă, aidoma ca maică-sa, iertați-mă că am amintit de această ființă nefericită, dar cred că se cere într-o asemenea ocazie să-mi arăt toată stima pe care i-am purtat-o, așa că vă rog să-mi îngăduiți să spun, fără a vă simți jignit de libertatea pe care mi-o iau, că memoria acelei persoane minunate a rămas de prea mult timp înconjurată de calomnie. Cred că ar fi acum momentul să-i reabilitați memoria, iar calea cea mai onorabilă pentru dumneavoastră ar fi să vă primiți copilul, *fiica răposatei lady Belmont.*

Venerabilul Arthur Villars, care s-a ocupat de educația ei, merită cele mai calde mulțumiri din partea dumneavoastră pentru strădaniile fără limită și atenția pe care le-a dovedit față de pupila sa. Într-adevăr a avut mare noroc să găsească un astfel de tutore și prieten, un om mai valoros cred că nu putea exista.

Pot să vă asigur că veți fi cu prisosință răsplătit pentru grija și favorurile pe care i le veți arăta, prin reconfortarea și fericirea pe care vi le voi dărui afecțiunea și datoria ei filială. A fi recunoscută, așa cum se cuvine, de către dumneavoastră, este primul țel al vieții ei.

Mă tem că veți găsi această scrisoare îndrăzneață, dar intențiile mele bune sper că vor pleda pentru a fi scuzată.

A dumneavoastră,

M. Howard

VOLUMUL II

Scrisoarea I-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grove, 10 mai

Azi dimineaţă, pe cînd mă plimbam cu Maria pe o potecă, nu departe de crîng, am auzit un zgomot de copite de cal şi ne-am întors, temîndu-ne să nu fim lovite, deoarece poteca era foarte îngustă ; dar o voce ne asigură :

— Domnişoarelor, vă rog să nu vă speriaţi, am să cobor şi voi duce calul de căpăstru.

Atunci ne-am întors din nou şi l-am văzut pe Sir Clement Willoughby. El descăleca şi, apropiindu-se de noi cu hăţurile în mînă, ne recunoscu.

— Dumnezeule, exclamă el, pe cine văd oare : domnişoara Anville şi domnişoara Mirvan ?

Porunci imediat servitorului să aibă grijă de cal şi apoi apropiindu-se de noi ne sărută mîinile, spunînd o mie de amabilităţi despre norocul lui de a ne fi întîlnit, cît de bine arătăm, farmecul atmosferei de la ţară care adăposteşte asemenea zeităţi !

— Ştiţi, domnişoarelor, că de cînd aţi plecat viaţa la Londra pare să stea în loc, eu cel puţin am căzut într-o stare de lîncezeală, devenind complet insensibil la tot ceea ce-ţi poate oferi capitala ? ! O briză înviorătoare, ca aceasta de care mă bucur acum, mă trezeşte, dîndu-mi

forțe noi. Nu am avut încă norocul să mă aflu la țară și să întîlnesc atîta perfecțiune.

— Cred că toată lumea a părăsit capitala ? întrebă Maria.

— Trebuie să vă spun, domnișoară, că este mai plină ca oricînd și așa va fi pînă după ziua de naștere[1]. Șederea dumneavoastră la Londra a fost de scurtă durată, așa că puțini sînt cei care știu ce au pierdut. Cît despre mine am simțit prea mult această pierdere pentru a mai fi în stare să rămîn acolo.

— Dintre persoanele pe care le cunoaștem, am întrebat eu, mai este cineva la Londra ?

— O, da, domnișoară !

Apoi numi cîteva persoane pe care le cunoscusem, dar pe lordul Orville nu l-a amintit și nici eu n-am întrebat, întrucît n-aș fi vrut să-și închipuie că mă interesează. Poate că dacă stă aici cîtva timp îl va pomeni întîmplător.

Tocmai cînd începuse din nou să ne complimenteze, cum îi este obiceiul, ne-am întîlnit cu căpitanul Mirvan. De îndată ce-l văzu, acesta îi strînse mîna cu multă căldură, îl bătu cordial pe spate, asigurîndu-l că se bucura nespus de vizita lui, declarîndu-i că era tot atît de vesel, cum ar fi fost dacă un mesager i-ar fi adus știrea scufundării unui vas francez. La rîndul lui, Sir Clement se exprimă cu aceeași căldură, subliniind cît de dornic fusese să-și depună omagiile căpitanului, încît părăsise Londra în plină strălucire, lăsînd o mie de invitații fără răspuns, numai pentru plăcerea de a-l vedea.

— O să ne distrăm grozav, continuă căpitanul, știi, bătrîna franțuzoaică e aici. Pe cinstea mea, pînă acum am lăsat-o în pace, căci nu era nimeni care ar fi putut gusta o glumă.

---

[1] Ziua de naștere a regelui George al III-lea, la 4 iunie, care marca sfîrșitul sezonului.

Sir Clement aprobă această propunere, apoi am intrat cu toţii în casă, unde a fost întîmpinat foarte rece de doamna Mirvan, care nu e deloc încîntată de vizita lui, iar Madame Duval îi aruncă priviri pline de nemulţumire, spunînd în şoaptă :

— Mai curînd prefer să-l văd pe Dracu, decît pe individul ăsta. N-am întîlnit încă un asemenea neobrăzat şi întotdeauna este împotriva mea.

Căpitanul pune ceva la cale, spunînd că *o va da gata pe văduvă*. Este atît de încîntat de ideea lui, încît cu greu o poate tăinui. Cum nu îndrăznesc să o previn pe doamna Duval, aş vrea să aibă delicateţea de a nu-mi dezvălui intenţiile.

Scrisoarea a II-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

13 mai

Căpitanul şi-a început acţiunea, dar sper că nu va dura mult. Biata Madame Duval, are tot dreptul să nu-i placă prezenţa lui Sir Clement !

Ieri dimineaţă, la micul dejun, pe cînd căpitanul citea ziarul, dintr-odată Sir Clement îl rugă să-i dea voie să se uite şi el, spunînd că vrea să vadă dacă scrie ceva despre o întîmplare la care asistase cu o seară înainte, cînd un biet francez s-a aflat într-o încurcătură care ar fi putut să-l coste viaţa.

Căpitanul ceru amănunte şi atunci Sir Clement povesti cum, fiind într-o zi la Turn, cu cîţiva prieteni de la ţară, auzi pe cineva cerînd îndurare în franceză. Interesîndu-se

despre ce era vorba, a aflat că respectivul fusese arestat, fiind bănuit de o acţiune potrivnică guvernului.

— Bietul om, de îndată ce văzu că ştiu franţuzeşte, continuă Sir Clement, mă rugă să-l ascult. Îmi spuse că nu avea nici o intenţie rea, că nu se găsea decît de puţin timp în Anglia şi aştepta doar întoarcerea unei doamne plecată la ţară, ca apoi să părăsească Anglia pentru totdeauna.

Madame Duval făcea feţe feţe şi asculta cu cea mai mare atenţie.

— Deşi nu sînt de acord ca atîţia străini să tot vină la noi, nu putea să nu-mi fie milă de bietul om, adăugă el adresîndu-se căpitanului, căci nu ştia suficient englezeşte pentru a se apăra, totuşi mi-a fost imposibil să-l ajut, mulţimea n-ar fi admis să mă amestec. De fapt mă tem că a fost tratat cam aspru.

— L-au băgat puţin în apă ? întrebă căpitanul.

— Cam aşa ceva.

— Cu atît mai bine, cu atît mai bine, strigă căpitanul ; un fanfaron nerușinat de franţuz, ascultă-mă pe mine, un ticălos ! Aş vrea ca toţi compatrioţii lui să fie trataţi la fel.

— Aş fi dorit din inimă să te văd în locul lui, interveni Madame Duval. Dar spuneţi-mi, domnule, nu ştia nimeni cine era acest biet om ?

— I-am auzit numele, dar nu mi-l amintesc, răspunse Sir Clement.

— Nu era cumva... nu era... Du Bois, se bîlbîi Madame Duval.

— Întocmai, aprobă el. Du Bois, îmi amintesc foarte bine acum.

Madame Duval scăpă ceaşca din mînă.

— Du Bois ! Monsieur Du Bois, aţi spus ?

— Du Bois, păi ăsta e prietenul meu ! zise căpitanul.

— Nu cred nici un cuvînt din ce spuneţi, aşa că nu ai de ce să te bucuri, nu era monsieur Du Bois, cum nu eram eu.

— Mi s-a părut mie că-l mai văzusem undeva, acum îmi dau seama că-l văzusem în tovărășia dumneavoastră.

— În tovărășia mea ? întrebă mirată Madame Duval.

— Sigur că el era, zise căpitanul, bunul meu prieten ! Ce o să-i facă bietului om ?

— E greu de știut, răspunse Sir Clement gînditor, dar mă tem că dacă nu are niște prieteni buni care să-l ajute, se va găsi într-o situație foarte neplăcută, căci știți ce chestiuni grave sînt acestea.

— Crezi că o să-l spînzure ? întrebă căpitanul.

Sir Clement dădu din cap, fără să răspundă.

Madame Duval nu se mai putu stăpîni, se ridică de pe scaun, repetînd cu o voce pe jumătate înăbușită :

— Să-l spînzure ? Nu se poate, nu se poate, nu e adevărat, nu cred nici o iotă ! Plec chiar acum la Londra să-l văd pe monsieur Du Bois cu ochii mei.

Doamna Mirvan o rugă să nu se alarmeze, dar ea ieși din cameră și se duse repede sus. Lady Howard îi certă pe cei doi pentru comportarea lor, și ieși după ea. Aș fi vrut s-o întovărășesc și eu, dar căpitanul mă opri. După ce rîse din toată inima, spuse că avea să dea citire ordinului către echipajul său.

— Vedeți, pe lady Howard nu pot pretinde să o trec în serviciul meu, dar de la toți ceilalți aștept ascultare și supunere la ordinele mele. Întreprind acum o expediție hazardată, avînd să escortez spre țărmul Mortificării o corabie a nebunilor, așa încît dacă vreunul dintre voi are ceva de propus pentru a facilita acțiunea, să grăiască, dar dacă cineva din cei aleși să-mi formeze echipajul capitulează sau încheie vreun pact cu inamicul, consider că s-a răsculat și-l las în voia valurilor.

După ce-și termină alocuțiunea presărată cu expresii marinărești, pe care nu mi le mai amintesc, îi făcu semn cu ochiul lui Sir Clement și plecă.

Biata Madame Duval a trimis să se informeze dacă poate prinde pe undeva poștalionul pentru Londra, dar

servitorul căpitanului care plecase să se intereseze a adus răspuns că nici un poştalion nu va trece pe lîngă Howard Grove pînă mîine dimineaţă. Era atît de tulburată din această pricină, încît ameninţă că pleacă pe jos la Londra. Cu mare greutate lady Howard a reuşit să o convingă să renunţe la acest plan nebunesc.

La vremea mesei, după ce toată dimineaţa s-a tot frămîntat să găsească o posibilitate de plecare, s-a străduit să pară liniştită, declarînd că nu acordă nici o crezare spuselor lui Sir Clement, fiind foarte sigură că nu putea fi vorba de domnul Du Bois.

Căpitanul făcea toate eforturile să o convingă că se înşelase, în timp ce Sir Clement cu mai multă dibăcie, dar nu mai puţină maliţiozitate se prefăcea că era de părerea ei, dar în timp ce pretindea că-i spulberă bănuielile, spunîndu-i că poate a înţeles greşit numele, avu grijă să sublinieze că necunoscutul domn se afla într-o situaţie foarte primejdioasă, manifestînd o mare îngrijorare.

Abia terminasem masa, cînd sosi o scrisoare pentru Madame Duval. De îndată ce o ceti se grăbi să întrebe cine o adusese.

— Un băiat de ţară, răspunse servitorul, dar a plecat imediat.

— Fugi după el, strigă ea şi adu-l aici. *Mon Dieu quelle aventure, que ferai-je ?*[1]

— Ce s-a întîmplat ? ce s-a întîmplat ? întrebă căpitanul

— Nimic, nu-i nimic. *O mon Dieu !*

Se sculă şi începu să umble prin încăpere.

— V-a trimis musiu vorbă ? Scrisoarea e de la el ? stărui din nou căpitanul.

— Nu, nu e de la el. şi chiar dacă ar fi nu te interesează pe dumneata.

[1] Doamne ce aventură, ce mă voi face ? (fr.).

— Doamnă nu fiţi atît de tainică, haideţi, spuneţi-ne totul. Ce vă scrie ? Mare ghinion că nu aţi fost cu el.

Servitorul se întoarse anunţînd că nu a putut să prindă băiatul. Madame Duval îl certă. Era foarte furioasă, încît lady Howard interveni şi o rugă să-i spună ce s-a întîmplat şi dacă ar putea să o ajute.

Madame Duval îşi îndreptă privirile spre căpitan şi Sir Clement şi declară că ar fi bucuroasă să-i poată vorbi fără atîţia martori.

— Ei bine, domnişoară Anville, atunci, du-te cu Molly într-o altă cameră şi staţi acolo pînă ce Madame Duval îşi descarcă sufletul faţă de noi, spuse căpitanul.

— Nu, nici gînd, mă crezi oare atît de proastă ? Nu-ţi cad pradă chiar aşa uşor.

Lady Howard o invită în budoarul său, spunîndu-mi să merg şi eu.

De îndată ce a închis uşa, Madame Duval exclamă :

— O, milady ! S-a întîmplat cel mai groaznic lucru de pe lume. Căpitanul e o atît de mare bestie, încît nu cutez să spun nimic în faţa lui, dar e adevărat, bietul monsieur Du Bois a fost închis.

Lady Howard a încercat să o consoleze, spunîndu-i că dat fiind că monsieur Du Bois este nevinovat, nu poate fi nici o îndoială că se va face lumină.

— Evident, ştiu prea bine că nu este vinovat şi n-or fi chiar atît de ticăloşi încît să-l spînzure pentru nimic.

— Desigur că nu, replică lady Horward, nu aveţi nici un motiv să fiţi îngrijorată. În această ţară nu se condamnă fără dovadă.

— Aşa e, milady, dar ce mă supără este că aş vrea ca acest căpitan să nu afle, căci altfel n-o să mai am linişte, o să-mi amintească tot timpul...

— Ei bine, arătaţi-mi scrisoarea, îi ceru lady Howard, şi o să vă sfătuiesc cum pot mai bine.

Madame Duval îi întinse scrisoarea. Era semnată de un notar de la o judecătorie de ţară. Acesta îi făcea cunoscut

că un străin bănuit de acţiuni subversive contra guvernului, fiind pe punctul de a fi judecat a declarat că o cunoaşte, iar notarul îi scria să o întrebe, dacă într-adevăr putea să dea informaţii despre un francez, pe nume Pierre Du Bois.

Cînd am auzit conţinutul scrisorii am rămas uimită de succesul pe care-l avusese. Părea cu totul neverosimil ca un străin să fie dus în faţa unui judecător de ţară pentru o crimă atît de gravă. În ciuda temperamentului ei violent mi-am dat seama că poate fi uşor speriată, nu judecă şi, din cauza proprii sale ignoranţe, este mereu păcălită. N-aş vrea să pronunţ acest cuvînt dar nu găsesc un altul potrivit. Bănuiesc că lady Howard l-a suspectat pe căpitan chiar de la început. Sînt sigură că această scrisoare îi confirmă suspiciunile. Deşi nu-i plac deloc glumele căpitanului, totuşi nu s-ar încumeta să-i dezvăluie planurile. Figura pe care o avea, comportarea, o uimire aparentă m-au făcut să trag această concluzie, căci nu a rostit nici un cuvînt care să implice vreo îndoială în privinţa autenticităţii scrisorii. Pare că ar exista între ea şi căpitan un fel de înţelegere tacită. Se preface că nu-i cunoaşte planurile, şi în felul acesta evită certurile şi îşi păstrează demnitatea. Madame Duval a rugat-o să-i pună la dispoziţie cupeul pentru a putea pleca imediat în ajutorul prietenului ei. Madame Duval a mai rugat-o să nu-i spună nimic din toate acestea căpitanului. Lady Howard îi promise că nu va sufla nici un cuvînt, abia putînd să-şi ascundă un zîmbet. Iar mie mi-a cerut să o întovărăşesc, ceea ce nu mă amuza deloc, fiind sigură că întreprindea o călătorie inutilă.

Cupeul a fost repede gata. Madame Duval a mai rugat-o pe lady Howard să anunţe că ea nu se simte bine. După ce ne-am suit în trăsură, i-a spus vizitiului, conform indicaţiilor notarului, să meargă la judecătorul Tyrell, şi l-a întrebat cît de departe se afla. Mă aşteptam ca acesta să declare că n-a auzit de o asemenea persoană, dar spre marea mea surpriză răspunse :

— Squire Tyrell ? să fie la vreo nouă mile dincolo de parc.

— Mînă repede, porunci ea, o să te cinstesc.

În timpul călătoriei noastre, care a fost extrem de plictisitoare, se tot frămînta pentru monsieur Du Bois. Era încîntată că nu o văzuse căpitanul plecînd, nu numai pentru că vroia să nu-i dea prilej de triumf, ci şi pentru că ştia că-l duşmănea atît de mult pe monsieur Du Bois, încît era sigură că ar fi fost în stare să influenţeze justiţia să fie părtinitoare şi s-ar fi străduit să-l vadă trimis la moarte. Mă simţeam foarte stînjenită de a fi amestecată într-o asemenea situaţie ridicolă şi mă gîndeam la apariţia noastră absurdă în faţa judecătorului Tyrell.

După ce merserăm aşa vreo două ore şi aşteptam dintr-un moment în altul să ajungem la destinaţie, am observat că servitorul care ne însoţea călare o luă înainte, dispărînd din ochii noştri. După puţin timp se întoarse, se apropie de fereastra trăsurii şi înmînîndu-i o notă lui Madame Duval, îi spuse că întîlnise tocmai pe un băiat care se îndrepta spre Howard Grove, venind de la notarul domnului Tyrell.

În timp ce Madame Duval citea nota, el veni în partea mea şi făcîndu-mi un semn tainic, îmi puse în mînă o bucăţică de hîrtie pe care era scris : „Orice s-ar întîmpla nu te speria, căci eşti în siguranţă, deşi pui în pericol întreaga omenire.“ Mi-am închipuit că autorul acestei note era Sir Clement, pregătindu-mă astfel să aştept o aventură dezagreabilă, dar nu am mai avut timp să chibzuiesc prea mult asupra-i, căci Madame Duval nici nu citise bine nota, că şi exclamă pe un ton supărat :

— Ei poftim, ce mai e şi asta ! Am făcut atît drum pentru nimic. Apoi îmi înmînă nota prin care era informată, că nu mai trebuia să se deranjeze ca să meargă la

domnul Tyrell, întrucît deţinutul dovedise destulă abilitate şi scăpase. Am felicitat-o pentru această întîmplare fericită, dar era atît de preocupată că făcuse tot drumul în zadar, încît părea mai curînd supărată decît mulţumită. Atunci, porunci vizitiului să se grăbească cît putea spre casă, sperînd să se întoarcă înainte de a-şi da seama căpitanul de cele petrecute. Trăsura făcu cale întoarsă, şi merserăm cam vreo oră în linişte. Dintr-odată valetul îl întrebă pe vizitiu :

— John, sîntem pe drumul bun ?

— Nu-s sigur, răspunse acesta, mă tem că am luat-o greşit.

— Ce vrei să spui cu asta ? întrebă Madame Duval. Dacă te-ai rătăcit, întîrziem, şi în curînd se înoptează.

— Socot că trebuie să o luăm la stînga, interveni valetul.

— La stînga ? întrebă celălalt. Nu cred, nu-i bine, trebuie s-o apucăm la dreapta.

— Mai bine întrebaţi, am spus eu.

— *Ma foi,* exclamă Madame Duval, am dat-o dracului ! Vedeţi ce faceţi şi luaţi-o pe drumul bun, că de nu, vă spun stăpînei.

— Să o luăm pe poteca asta, zise valetul.

— Nu, ripostă vizitiul, ăsta e drumul spre Canterbury, mai bine o ţinem drept înainte.

— Da de unde, e calea spre Londra, ne îndepărtăm cu vreo douăzeci mile, replică din nou valetul.

— *Pardie !* exclamă Madame Duval, am făcut atîta drum pentru nimic, şi acum nu ştim încotro să ne îndreptăm, cred că nici nu ajungem acasă astă seară.

— Să ne întoarcem la cîrciumă şi să cerem să ne dea o călăuză, grăi feciorul.

— Nu, spuse celălalt, să stăm aici cîteva minute și o să treacă cineva care să ne îndrume. Caii sînt obosiți...

Madame Duval protestă. În fine, după multe discuții am căzut la învoială să mergem pînă ce vom da de vreun han sau vom întîlni vreun drumeț care ne-ar putea lămuri. În curînd am ajuns la o căsuță de țară, feciorul descălecă și se duse înăuntru. După cîteva minute se întoarse și ne anunță, că putem porni, căci aflase pe unde trebuie să o luăm, dar adăugă :

— Merge vorba că ar umbla tîlharii prin partea locului, așa că cel mai nimerit pentru dumneavoastră ar fi să vă lăsați pungile și ceasurile la țăranul ăsta, pe care-l cunosc foarte bine, e un om cinstit, un arendaș al stăpînii.

— Tîlharii ! strigă Madame Duval speriată. Doamne păzește ! Bună seamă că o să fim ucise !

Țăranul veni la cupeu și-i dădurăm tot ce aveam mai de preț și tot așa făcură și servitorii. Apoi am pornit la drum. Furia lui Madame Duval se domoli și, în felul cel mai blînd de pe lume, îi rugă să se grăbească, făgăduind să-i spună lui lady Howard cît de multă osteneală și-au dat. Îi tot oprea și-i întreba dacă simțeau vreun pericol. Era tare speriată, încît pînă la urmă l-a silit pe valet să-și lege calul la spatele trăsurii și el să vină înăuntru cu noi. Strădaniile mele de a o încuraja rămîneau zadarnice. Stătea între mine și valet, ținîndu-l pe acesta de braț, spunîndu-i că dacă îi salvează viața o să-l facă bogat. Neliniștea ei mă îngrijoră și-mi venea foarte greu să nu-i spun cum stăteau lucrurile. Îmi era însă teamă de mînia căpitanului față de mine și a ei față de căpitan. Și una și alta ar fi fost cumplite. Feciorul se sforța să-și țină rîsul, prefăcîndu-se că se teme și el. Curînd după aceea l-am auzit pe vizitiu strigînd :

— Vin hoții !

Feciorul deschise ușa și sări. Madame Duval scoase un țipăt puternic.

N-am putut să mai tac.

— Pentru numele lui Dumnezeu, scumpa mea doamnă, nu fiți alarmată, nu-i nici un pericol, nu vi se întîmplă nimic, nu-i decît doar...

În acel moment trăsura fu oprită de doi bărbați mascați, fiecare de cîte o parte a ei, care întindeau mîinile, ca și cum ne-ar fi cerut pungile. Madame Duval se lăsă pe spate și-i imploră să aibă îndurare. Am scos un țipăt, involuntar, deși eram pregătită pentru acest atac. Unul dintre ei mă țintui locului cu putere, în timp ce celălalt o trase afară pe biata Madame Duval, în ciuda țipetelor, amenințărilor și rezistenței ei.

Acum eram într-adevăr speriată și tremuram ca varga.

— Îngerul meu, strigă cel care mă ținea, nu ai de ce să fii alarmată. Nu mă cunoști ? Nu-mi voi putea ierta niciodată dacă te-am speriat...

— Asta e prea de tot ! Unde e Madame Duval ? De ce a fost scoasă din cupeu ?

— E în perfectă siguranță, căpitanul are grijă de ea, dar îngăduie-mi, adorată domnișoară Anville, să profit de această ocazie și să-ți vorbesc de un alt subiect mult mai drag, mai dulce...

Se sui repede în trăsură și se așeză lîngă mine. Am vrut să mă trag mai departe de el, dar nu a fost chip.

— Nu mă respinge, cea mai fermecătoare dintre femei, nu-mi tăgădui această singură clipă care-mi este dată ca să-ți mărturisesc tot ce am pe suflet, să spun cît de mult îți simt lipsa, cît mi-e de teamă că nu-ți sînt pe plac și ce greu sînt lovit de răceala ta...

— O, domnule, nu-i acum momentul să-mi vorbești astfel ! Rogu-te, lasă-mă pe mine și du-te în ajutorul lui Madame Duval ; nu suport să fie maltratată.

— Vrei să mă îndepărtezi ? Cînd să-ţi vorbesc, dacă nu acum ? Căpitanul nu mă slăbeşte o clipă din privire, şi oare nu-ţi dau tîrcoale o mie de impertinenţi ?

— Sir Clement, trebuie să-ţi schimbi stilul, altfel, nu te pot asculta. Impertinenţii de care aminteşti sînt prietenii mei cei mai buni, şi nu ar trebui, dacă în adevăr îmi doreşti binele, să vorbeşti cu atîta lipsă de respect despre ei.

— O, să-ţi doresc binele ? Domnişoară Anville, spune-mi cum să te conving de fervoarea pasiunei mele, cum să-ţi fiu pe plac ? Viaţa, averea, sufletul meu îţi stau la picioare.

— Nu vreau nimic din ce-mi oferi, îţi cer doar să nu mai rosteşti vorbe fără noimă. Te rog să pleci şi să mă laşi în pace. Ţine minte că nu poate exista o metodă mai lipsită de succes decît aceasta pe care o foloseşti ca să-ţi manifeşti sentimentele faţă de mine, punînd la cale planuri înfricoşătoare pentru Madame Duval şi cu totul neplăcute mie.

— Planul a fost al căpitanului, eu m-am opus, deşi trebuie să recunosc că nu-mi puteam tăgădui fericirea multdorită de a-ţi vorbi fără atîţia prieteni în jur, care să mă vadă. Şi m-am felicitat în sinea mea că nota pe care ţi-am trimis-o prin fecior te-a prevenit să nu intri în panică.

— Ei bine, sper că ai spus destule pînă acum, şi dacă nu vrei să te duci să vezi ce-i cu Madame Duval, cel puţin lasă-mă să aflu eu ce s-a întîmplat cu ea.

— Şi cînd pot să-ţi mai vorbesc din nou ?

— N-are importanţă cînd. Nu ştiu... poate...

— Poate ce, îngerul meu ?

— Poate niciodată, domnule, dacă mă chinuieşti atît !

— Niciodată ! O, domnişoară Anville, cît de crud este şi cum îmi sfîşie sufletul acest cuvînt de gheaţă. Cum aş putea oare îndura o asemenea mîhnire ?

— Atunci, domnule nu trebuie să o provoci. Rogu-te, să mă laşi...

— O voi face, dar cel puţin promite-mi o răsplată pentru supunerea mea, îngăduie-mi să sper că în viitor vei fi mai puţin potrivnică şi o să ai încredere să petreci cîteva clipe singură cu mine.

Am rămas uimită că îndrăznea să-mi adreseze o asemenea cerere. Dar în timp ce stăteam pe gînduri, neştiind ce să răspund, iată că se apropie de trăsură celălalt mascat, care înecîndu-se de rîs, spuse :

— Am aranjat-o, acum stă bine, în siguranţă ! Dar trebuie să ridicăm pînzele numaidecît, altminteri eşuăm !

Sir Clement mă părăsi, încălecă şi o luă din loc ; căpitanul, după ce dădu unele dispoziţii servitorilor, îl urmă. Eram îngrijorată şi nerăbdătoare să aflu ce se petrecuse cu Madame Duval. Am coborît din cupeu să o caut. L-am întrebat pe fecior încotro o apucase. În loc de răspuns îmi arătă cu degetul într-o direcţie, mi s-a părut că nu se încredea în vocea lui pentru a-mi vorbi. Am pornit repede şi, în curînd, spre marea mea stupefacţie, am zărit-o pe biata femeie stînd nemişcată într-un şanţ. Am luat-o la fugă într-acolo. Plîngea în hohote, aproape urla, cuprinsă de o adevărată criză de disperare şi groază. De cum mă văzu începu să hohotească şi mai tare, dar glasul îi era atît de schimbat, încît nu puteam înţelege o iotă din ce spunea. Am fost atît de revoltată şi era cît pe ce să scap cîteva cuvinte împotriva căpitanului, a comportării lui crudă şi brutală. Nu-mi puteam ierta că rămăsesem pasivă în faţa acestei întîmplări. M-am străduit cît am putut să o liniştesc, asigurînd-o că eram în afară de orice pericol. rugînd-o să se ridice şi să mergem la trăsură.

Într-o răbufnire de furie îmi arătă picioarele şi începu să lovească violent în pămînt cu mîinile. Am observat atunci că picioarele îi erau legate cu o frînghie de creanga cea mai de sus a copacului. M-am sforţat să desfac nodul,

dar n-am fost în stare. M-am văzut nevoită să apelez la valet, dar nedorind să-i dau din nou prilej de veselie, dat fiind situaţia în care se afla Madame Duval, l-am rugat să-mi împrumute un cuţit. M-am întors şi am tăiat frînghia. Picioarele i-au fost astfel eliberate şi, cu mare greutate, am ajutat-o să se ridice. Dar am rămas uluită, cînd, de îndată ce s-a ridicat, mi-a tras cu toată puterea o palmă peste obraz. M-am îndepărtat de ea speriată şi atunci a început să reverse asupra mea un val de reproşuri, din care, deşi aproape nu le puteam înţelege, mi-am dat seama că-şi închipuise că o părăsisem de bună voie : dar nu părea să aibă nici cea mai mică bănuială că nu fusese atacată de hoţi adevăraţi.

Eram atît de zăpăcită şi de uimită din cauza palmei primite încît o vreme am lăsat-o să vorbească aiurea, fără a-i da nici un răspuns, dar tulburarea de care era cuprinsă şi suferinţa ei m-au înmuiat. Atunci i-am spus că fusesem împiedicată cu sila să o urmez şi am încredinţat-o că eram tare mîhnită de felul în care fusese maltratată.

Începu să se liniştească şi am rugat-o din nou să ne întoarcem la trăsură, spunîndu-i că dacă vom mai întîrzia va fi cu atît mai greu să ajungem acasă. La auzul acestor cuvinte, o porni repede. Încă nu mi-a fost dat să văd o asemenea arătare. Coafura îi era desfăcută, rochia sfîşiată, mantila ruptă, jupoanele îi atîrnau şi trebuia să le ţină cu mîna, pantofii îi alunecau din picioare. Era toată murdară, plină de pămînt, de buruieni, de frunze. Noroc că şanţul fusese uscat, altfel ar fi fost şi mai rău. Faţa ei te speria, pentru că pomada, pudra şi rujul se amestecaseră cu praful de pe drum şi, umezite de lacrimi, se transformaseră într-o *pastă* îngrozitoare, parcă nici nu mai avea chip de om. Servitorii de cum o văzură abia se ţinură să nu pufnească în rîs. Cu toate eforturile mele de a o convinge să se urce mai repede în trăsură, mai zăbovi ca să i certe cu mînie pentru că nu au scăpat-o din mîinile tîl-

harilor. Valetul, cu privirile ațintite în pămînt, să nu rîdă, se apără, spunîndu-i că tîlharii îi amenințaseră că, dacă se mișcă, îi omoară, că unul dintre aceștia a stat de veghe lîngă cupeu, în timp ce celălalt o ducea pe ea, adăugînd că au fost nespus de furioși că nu au găsit bani. Ea a dat imediat crezare spuselor lui, închipuindu-și că, în adevăr, faptul că nu am avut bani i-a înfuriat și că de aceea s-au purtat cu ea atît de nemilos.

Abia instalate în trăsură, descoperind starea jalnică în care se afla coafura ei strigă :

— Doamne, Dumnezeule, ce s-a întîmplat cu părul meu ? Nemernicul mi-a furat cîrlionții.

Îi porunci valetului să se ducă să vadă dacă nu găsește vreunul în șanț. Acesta plecă și reveni curînd cu mai multe șuvițe de păr într-o stare atît de oribilă, încît m-am mirat văzînd că le-a luat ; cît despre valet, în timp ce i le dădea, acesta abia își mai ținea rîsul. Băgă și ea de seamă și se înfurie mai tare :

— Golanule, la ce te hlizești așa ? Tare aș fi vrut să fi pățit dumneata ce am pățit eu. Atunci n-ai fi găsit nimic de rîs. N-am mai văzut un asemenea nerușinat.

Omul nu mai spuse nimic; se retrase, și pornirăm. Mînia i se transformă acum în durere, și începu să se tînguiască. Cînd se mai liniști am încercat să o întreb cum s-au petrecut lucrurile. Mă voi strădui să relatez întîmplarea cu propriile ei cuvinte.

— Toată nenorocirea a veni de la secătura asta care ne-a făcut să lăsăm banii. Tîlharul, de cum a văzut că nu poate pune mîna pe nimic, m-a tras afară din trăsură. Era puternic ca un taur. M-a tîrît de-a lungul drumului, de parcă aș fi fost un sac cu porumb. Cînd am ajuns la șanț m-a apucat de umeri și m-a scuturat, vai, *Mon Dieu,* nu o să uit niciodată ! Sînt sigură că mi-a mutat toate încheieturile din loc și, deși strigam cît puteam, nu-i păsa deloc și mă zgîlțîia mai departe. Sînt hotărîtă de m-ar costa și o

avere, să-l văd pe nemernicul ăsta spînzurat. Dacă există o justiție în Anglia, trebuie să fie găsit. Dar a fost mare șiret că n-a scos un cuvîntel, pentru că l-aș fi putut recunoaște după voce, dacă ar fi vorbit. M-a dus apoi la un copac și a tras din buzunar o frînghie lungă. Mare minune că nu am leșinat, căci, așa cum te văd și mă vezi, avea de gînd să mă spînzure de copacul acela. Am urlat ca ieșită din minți și i-am spus că dacă-mi lasă viața n-o să-l urmăresc și n-o să povestesc nimănui fapta lui. Atunci a rămas cîtva timp pe gînduri. Se vede că chibzuia ce să facă. Apoi mă sili să mă așez în șanț și-mi legă picioarele, după aceea, ca și cum n-ar fi fost destul, îmi scoase și boneta și, fără să spună nimic, încălecă și plecă, închipuindu-și că am să zac pînă voi pieri acolo.

Abia mi-am ținut și eu rîsul, în timpul povestirii, deși eram furioasă pe căpitan că a mers prea departe. Am căutat să o consolez cît am putut și s-o liniștesc ; de vreme ce monsieur Du Bois scăpase, speram că atunci cînd își va veni în fire totul se va termina cu bine.

— Nu numai că m-am speriat continuă ea, dar sînt toată vînătă, din cap și pînă în picioare. Aș fi fericită să pot umbla ca mai înainte. Mă bucur totuși că nemernicul nu a pus mîna pe nimic. Însă partea cea mai rea este că nu pot să ies în lume, pentru că mi-am pierdut cîrlionții.

— Poate că lady Howard va fi în măsură să vă împrumute o bonetă, care se poartă fără cîrlionți, am adăugat eu.

— Ce crezi că am să port vreo scufiță de noapte de-a ei ? N-am de gînd să mă deghizez ! Mare prostie am făcut că nu l-am pus să-mi adune toți cîrlionții. Howard Grove este un sat prăpădit cum n-am văzut încă și sînt sigură că acolo n-o să găsesc alții.

Cam asta a fost conversația noastră pînă cînd am ajuns la capătul călătoriei. Și atunci am dat peste un alt necaz. Madame Duval ardea de nerăbdare să stea de vorbă cu lady Howard și cu doamna Mirvan, ca să le povestească

nenorocirile ei, dar nu vroia ca Sir Clement ori căpitanul s-o vadă în ce hal era ; spunea că fiind oameni răi din fire, în loc s-o căineze, aveau să rîdă de ea. M-a trimis înainte în casă să aflu pe unde sînt, ca să poată urca neobservată la etaj. S-a dus, în fine, în camera ei, iar lady Howard şi doamna Mirvan, pline de bunătate şi răbdare, au stat amîndouă şi i-au ascultat povestirea.

În timpul mesei căpitanul era foarte fericit de izbînda acţiunii sale. După aceea i-am vorbit deschis doamnei Mirvan, aşa cum te încurajează firea ei bună şi blîndă şi am rugat-o să-l certe pentru comportarea lui crudă şi fără rost, şi dacă îi va mai trece prin cap s-o tortureze, dînsa să nu mai rămînă pasivă. Mi-a promis că la prima ocazie va ataca acest subiect, dar nu era încă momentul.

Scrisoarea a III-a

EVELINA. ÎN CONTINUARE

Howard Grove, 15 mai

Madame Duval şi-a luat micul dejun în pat, ieri dimineaţă. Şi, în timp ce noi ni-l luam pe al nostru, cu o privire foarte semnificativă spre Sir Clement, căpitanul ne-a lăsat să înţelegem că se pregătea pentru o nouă campanie contra lui Madame Duval. M-am hotărît să fac tot ce-mi va sta în putere ca să-l opresc. După micul dejun am rugat-o din nou pe Doamna Mirvan să stea de vorbă cu el.

— Draga mea, îmi răspunse ea, l-am şi mustrat, dar totul e în zadar, căci favoritul lui, Sir Clement îl aţîţă mereu.

— Atunci o să-i vorbesc eu lui Sir Clement ; știu că dacă-l rog are să renunțe.

— Fii atentă, drăguța mea, îmi spuse ea zîmbind, uneori este periculos să adresezi cereri unor bărbați care sînt foarte doritori să le primească.

— Ei, bine, stimată doamnă, îmi îngăduiți să-i vorbesc eu căpitanului ?

— Bineînțeles, chiar te voi întovărăși.

I-am mulțumit și am pornit amîndouă în căutarea lui. Se plimba tocmai prin grădină cu Sir Clement ; doamna Mirvan i-a spus :

— Am adus cu mine o solicitantă.

— Ce-i, ce s-a mai întîmplat ? întrebă el.

Mă temeam să nu-l înfurii și m-am bîlbîit foarte mult cînd i-am spus că sper să nu mai aibă vreun alt plan împotriva lui Madame Duval.

— Un alt plan ? Nu crezi că l-aș mai putea repeta pe cel vechi ? Poate totuși n-ar mai merge.

— A suferit prea mult, am continuat eu, și sper că mă veți ierta dacă îmi îngădui să vă spun că socotesc de datoria mea să fac tot ce-mi stă în putere pentru a nu mai fi din nou speriată.

Dintr-odată se întunecă la chip și și-mi spuse :

— Fac cum îmi place, să știi !

Am rămas descumpănită în fața răspunsului lui categoric. M-am dus apoi la Madame Duval. Tocmai se sculase din pat și își examina veștmintele din ziua de pomină.

— Ia te uită, *Pardie,* de cînd sînt pe lume n-am văzut încă așa ceva. Îmi pare rău de mantila mea nouă-nouță. Am fost o proastă să o îmbrac într-un loc atît de singuratic ca acesta. Acum m-am învățat minte. Dacă ar fi să mai stau încă zece ani aici, nu o să mai pun o rochie nouă.

— Nu vreți să o dați fetei, să încerce să o calce și să o curățe ? am întrebat-o eu.

— Nu, o s-o strice mai rău. *Mon Dieu,* ia privește, parcă-i o cîrpă de bucătărie ! De asta îmi pare cel mai rău,

căci, știi, abia o cumpărasem. Și unde mai pui că am pierdut și boneta ! Era boneta care-mi venea cel mai bine, nu am avut pînă atunci o alta cu panglică roz în ea. Și, ca să-ți spun adevărul, nici nu o puneam, dacă nu mă gîndeam că o să-l întîlnesc pe monsieur Du Bois, căci prin meleaguri atît de lipsite de viață ca acestea poți purta orice.

Am aflat că doamna Mirvan încercase s-o convingă să renunțe să se adreseze justiției, subliniindu-i inutilitatea unei asemenea acțiuni, atît timp cît nu putea aduce mărturii sigure. Se temea probabil ca nu cumva să fie descoperit căpitanul. Madame Duval se tînguia mereu și își plîngea nenorocul. Îmi spuse :

— Dacă asemenea nemernici sînt lăsați să-și vadă de ale lor, vor face mereu la fel. Am să-l consult pe monsieur Du Bois, de îndată ce voi afla unde se găsește, căci de fapt din pricina lui s-au abătut asupra mea asemenea necazuri.

— Monsieur Du Bois va fi foarte supărat cînd va auzi despre cele petrecute, am adăugat eu.

— Asta nu mă încălzește cîtuși de puțin, veștmintele mele tot terfelite rămîn. O să-i mulțumesc, deși nu-i vina lui. Sînt convinsă că dacă m-ar fi văzut în ce hal eram, nici prin minte nu i-ar fi trecut că aș fi putut fi eu aceea.

Și în timp ce vorbea, tot încerca să-și aranjeze coafura, fără a fi însă satisfăcută. Dacă n-aș fi auzit-o și văzut-o cu urechile și cu ochii mei, n-aș fi crezut că o femeie la vîrsta ei poate fi atît de absorbită de îmbrăcăminte. Ce o fi avînd în cap nu știu, dar văd că preocuparea ei principală, în viață, sînt toaletele.

După ce am părăsit-o, tocmai pe cînd coboram, m-am întîlnit cu Sir Clement, care stărui să-i acord cîteva clipe și, fără să mai aștepte răspunsul, mă luă de mînă și porni spre grădină ; dar m-am oprit la intrare. Părea foarte serios și îmi spuse pe un ton grav :

— Îmi place să cred, domnișoară Anville, că am reușit să descopăr un mijloc prin care să-ți fiu plăcut... Îl voi pune în aplicare, deși pentru mine e mortal.

I-am cerut să se explice.

— Am văzut că dorești foarte mult să o ferești pe Madame Duval de acțiunile brutale ale căpitanului. Mă abțin să-mi spun părerea despre această comportare sălbatică. Nu vreau însă să mă cert cu el, căci atunci nu aș mai avea acces într-o casă unde locuiești dumneata. M-am străduit să-l conving să renunțe la noi proiecte absurde, dar văd că nu-i nimic de făcut. M-am hotărît să găsesc un pretext ca să pot părăsi imediat acest loc, oricît mi-ar fi de drag, pentru că aici se află ființa pe care o admir și o ador cel mai mult, și voi rămîne la Londra pînă cînd violența nesăbuită și umorul lui prostesc se vor potoli.

Apoi tăcu. Eu rămăsesem mută, pentru că nu știam ce să spun. Îmi luă mîna și mi-o duse la buze.

— Mă văd silit să te părăsesc, să-mi sacrific de bună voie fericirea, și nu primesc măcar și eu un cuvînt, o privire de aprobare ?

Mi-am tras mîna și i-am spus cu un ușor zîmbet :

— Știi prea bine, Sir Clement, cît valorează bunăvoința dumitale, așa încît ar fi de prisos să mai adaug și eu ceva.

— Fermecătoare, fermecătoare făptură, zi de zi mă încîntă tot mai mult agerimea minții tale, și să mă văd obligat să mă despart de tine ! Oare nu există o altă cale ?...

— O, domnule, uiți atît de repede bunele oficii plănuite pentru Madame Duval ?

— Pentru Madame Duval ? ! Crudă făptură, nici măcar nu vrei să accepți că sacrificiul care sînt pe punctul de a-l face este pentru tine ?

— Poți să-l faci pentru cine vrei, dar acum mă grăbesc și nu mai pot zăbovi aici.

Vroiam tocmai să plec, dar mă reținu, și-mi spuse repede :

— Dacă nu-ți sînt pe plac, să nu te surprindă că voi căuta să-mi fac gustul. Hotărîrea pe care am luat-o, văd că

nu se bucură de aprobarea ta — de ce n-aș renunța la ea, cînd îmi este atît de neplăcută ?...

Am rămas amîndoi cîteva minute tăcuți. Nu-mi plăcea deloc să-l văd că renunță la o hotărîre care putea zădrnici proiectele căpitanului și în același timp m-ar fi scutit pe mine de a mă pune rău cu acesta. Aș fi acceptat propunerea lui, dacă doamna Mirvan nu m-ar fi sfătuit să fiu prudentă. Totuși, cînd stărui să vorbesc, i-am răspuns pe un ton ironic :

— Credeam că favoarea pe care vrei să mi-o faci îți este răsplătită tocmai pentru că dorești să-mi fii pe plac. Dar am greșit, văd că trebuie să-ți mulțumesc eu însumi. Și acum (făcînd o reverență) sper domnule că ești satisfăcut.

— Cea mai încîntătoare dintre femei... începu el, dar l-am lăsat și am pornit repede în sus, pe scări.

Curînd după aceea, Maria mi-a spus că Sir Clement a primit o scrisoare prin care era chemat urgent la Londra. Atunci i-am povestit cele petrecute. Maria este o ființă atît de bună și de blîndă, încît încerc o adevărată plăcere să-i destăinuiesc tot ce am pe suflet.

La masă i-am simțit cu toții lipsa lui Sir Clement, căci, deși comportarea lui ușuratică față de mine, cînd sîntem singuri, mă supără, în societate și în conversații generale știe să fie foarte agreabil și distractiv. Căpitanul este mîhnit de plecarea lui și, de cînd ne-a părăsit, n-a mai scos nici un cuvînt. Madame Duval care și-a făcut prima apariție decînd cu pățania ei, era extrem de fericită că nu-l mai vedea.

Banii lăsați la țăran ne-au fost restituiți. Cît și-a bătut căpitanul capul să pună la cale toată această aventură ! Desigur că va fi descoperit, pentru că Madame Duval a primit azi o scrisoare de la monsieur Du Bois în care nu pomenește nimic de faptul că ar fi fost închis. Ea nu are

nici o bănuială. Se gîndește că tăcerea lui se datorează temerii că scrisoarea ar fi putut fi interceptată.

Nu am putut deloc, cît timp Sir Clement a fost aici, să-l întreb despre lordul Orville, dar mi se pare foarte ciudat că el nu i-a pomenit niciodată numele. Mă mir că nici doamna Mirvan nu s-a interesat, de el, deși părea că-l simpatizează.

Iar acum gîndurile mele se întorc, fără voie, către scrisoarea pe care o aștept de la Paris. Vizita lui Sir Clement m-a făcut să uit puțin temerile mele și de aceea sînt foarte bucuroasă că s-a nimerit să fie chiar acum. La revedere dragul meu domn.

Scrisoarea a IV-a

SIR JOHN BELMONT CĂTRE LADY HOWARD

Paris. 11 mai

Stimată doamnă,

Am avut onoarea să primesc chiar acum scrisoarea dumneavoastră, și răspund pe dată.

Arareori se întîmplă ca un om slăvit ca un sfînt să fie fără pată, și unul defăimat asemenea unui diavol să fie lipsit de omenie. Poate nu va trece prea mult timp și voi fi în stare să vă conving de adevărul privitor la mine și la domnul Villars.

Cît despre tînăra persoană pe care domnul Villars propune atît de binevoitor să mi-o ofere, îi doresc toată fericirea, la care, ținînd seama de cele arătate de dumneavoastră, pare a avea tot dreptul, și dacă posedă a treia parte din meritele pe care le amintiți, nu mă îndoiesc că

domnul Villars va avea mai mult succes în alte încercări de a o rostui decît ar avea din partea mea.

Am onoarea, doamnă, să rămîn al dumneavoastră prea umil și supus servitor,

John Belmont

Scrisoarea a V-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Howard Grone, 18 mai

Ei bine, dragul meu domn, totul s-a terminat acum, scrisoarea așteptată cu atîta înfrigurare, în fine a sosit, iar soarta mea este pecetluită. Mi-e greu să găsesc cuvinte pentru a descrie diferitele stări pe care le încerc, de fapt cred că nici nu e necesar. Cunoașteți prea bine sufletul meu, doar dumneavoastră mi l-ați format și vă puteți închipui ce simt în această împrejurare.

O paria repudiată și de cel căruia îi aparține de drept, ce-mi rămîne de făcut acum ? Să vă implor să-mi acordați mai departe protecția ? Nu, nu pot să vă jignesc, pe dumneavoastră cel atît de generos, cu o cerere care ar implica o îndoială. Sînt mai mult ca oricînd sigură de bunătatea dumneavoastră. Cum bine știți, sînteți singura persoană pe care mă pot bizui

Mă străduiesc să suport acest șoc liniștită, așa cum m-ați fi sfătuit și mîngîiat chiar dumneavoastră. Totuși uneori emoțiile mă copleșesc. Cum poate oare un părinte să scrie o asemenea scrisoare ? Fiind atît de abandonată, ar trebui și eu să rămîn surdă la glasul sîngelui, care mă frămîntă, căci în fața acestei respingeri încerc uneori sen-

timente pe care nici simțul datoriei nu le poate stăvili. Îngăduiți-mi să vă întreb : oare nu putea acest răspuns să fie puțin mai blînd ? Nu era destul să fiu repudiată, fără să mai fiu tratată cu atîta dispreț și rănită de zeflemeaua sa ?

Pe cînd îmi trec prin minte astfel de gînduri, uit de fapt că el este mai de plîns decît mine. Se împovărează cu grele suferințe pentru viitor. Mi se frînge inima pentru el, ori de cîte ori mă gîndesc la acestea. Nici nu îndrăznesc să comentez părerea care o are despre dumneavoastră prietenul, protectorul și binefăcătorul meu. Doamne, Dumnezeule, iată cum se răsplătește bunătatea! Ce n-aș da să alung din gînd acest subiect ! Și lucrurile nu se termină aici, deși eu nu mai sper nimic. Madame Duval nu se lasă și vrea să continue acțiunea. A ascultat scrisoarea, plină de furie. Și-a manifestat regretul că a admis cu prea mare ușurință să lase această chestiune pe mîna unor persoane care nu au știut cum să o abordeze și a făcut jurămînt că pe viitor se va ocupa personal. Am rugat-o stăruitor să renunțe la un atac de la care nu putea aștepta nimic altceva decît mînie. Dar nici nu vrea să audă ce-i spun. Și-a pus în cap un lucru care mă înspăimîntă. Vrea să meargă la Paris, să mă ia și pe mine, să ne pună față în față și să ceară dreptate.

Habar n-am cum să o potolesc și să o conving să renunțe, căci pentru nimic pe lume nu admit să fiu tîrîtă la o discuție atît de îngrozitoare cu un părinte pe care nu l-am văzut niciodată.

Lady Howard și doamna Mirvan sînt foarte afectate de această situație și-mi arată încă și mai multă afecțiune și bunătate, iar Maria, draga mea prietenă, face cele mai mari eforturi pentru a mă consola. Mă bucur foarte mult că Sir Clement a plecat. Sînt sigură că agitația generală din casă i-ar fi dezvăluit pînă în cele din urmă o poveste pe care, acum mai mult ca oricînd, vreau să o dau uitării. Lady Howard crede că nu ar trebui să o refuz pe Ma-

dame Duval, deşi îşi dă seama că nu-i deloc potrivit să o întovărăşesc în străinătate într-o asemenea acţiune. Madame Duval era atît de furioasă, încît vroia să mă constrîngă să plec imediat cu ea la Londra, în drum spre Paris. Lady Howard i-a explicat însă că nu puteam părăsi casa ei fără permisiunea dumneavoastră, cu care venisem acolo.

Acest refuz a supărat-o şi mai tare, iar căpitanul, cu glumele şi zeflemelile lui a enervat-o încă şi mai mult. În cele din urmă a declarat că dacă-i tăgăduiţi autoritatea de a mă călăuzi după cum îi place, va face imediat o călătorie la Berry Hill, *ca să vă arate cine este ea.*

Aş fi foarte mîhnită dacă ar pune în aplicare această ameninţare, căci violenţa şi volubilitatea ei vă vor zăpăci peste măsură. Cît despre mine, fiind atît de neajutorată şi neputînd chibzui ce conduită să adopt, mă simt foarte recunoscătoare că vă am pe dumneavoastră care să mă sfătuiţi şi îndrumaţi, şi mai ştiu că niciodată n-o să mă repudiaţi şi nici n-o să mă luaţi în derîdere.

Din tot sufletul, a dumneavoastră,

Evelina

Scrisoarea a VI-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 25 mai

Nu vreau, draga mea copilă, să fii mîhnită din pricina unei lovituri a soartei de care nu eşti răspunzătoare. Te rog stăruitor păstrează-ţi tot curajul pe care ţi-l insuflă

nevinovăția ta și întreaga mîhnire să o poarte numai el. Își va da seama mai tîrziu cît de mult îi lipsești.

Aluzia făcută la persoana mea îmi este complet de neînțeles. Eu nu mă simt vinovat cu nimic ; desigur nu am îndrăznit niciodată să mă consider fără pată. Dacă mi s-ar aduce vreo imputație că aș fi cîtuși de puțin vinovat de nenorocirile pe care le deplîngem, te asigur că și cel mai parțial dintre prietenii mei nu ar putea fi mai uimit decît mine.

De asemenea nu pricep deloc ce vrea să spună cu *demersurile viitoare* pe care le-aș putea face. Din întreaga scrisoare se desprinde un aer de mister a cărui explicație o voi aștepta în tăcere.

Planurile lui Madame Duval sînt acele ale unei persoane prea puțin deprinsă cu dezamăgirile și incapabilă să înțeleagă situația ta delicată. Mă bucur că te opui ideilor ei și vezi lucrurile ca și mine. Nu are decît să întreprindă călătoria proiectată, de una singură. Nu se va împotrivi nimeni și atunci noi vom putea fi lăsați să gustăm fericirea noastră în liniștea pe care numai ea a întrerupt-o. Cît despre vizita ei aici, mă pot foarte ușor lipsi de ea, dar dacă nu va fi satisfăcută cu răspunsul înscris, mă voi supune să i-l dau în persoană, verbal.

Nerăbdarea mea să te văd întoarsă acasă este și mai mare din pricina lui Sir Clement Willoughby. Nu mă mir perseverența lui față de tine, dar sînt foarte îndurerat că poți fi expusă unor asemenea declarații care prin caracterul lor intim mă uluiesc. Trebuie, dragostea mea, să fii foarte circumspectă, căci un om de categoria lui va căuta să profite de cea mai mică neatenție. Nu-i suficient să fii rezervată, comportarea lui cere chiar să te arăți indignată. Iar dacă, va căuta din nou să-ți solicite favorurile între patru ochi, arată-i în mod foarte evident disprețul și neplăcerea, în felul acesta îl vei constrînge să-și schimbe

comportarea. Dacă va reveni, cît mai eşti acolo, îţi voi scurta şederea, Lady Howard mă va scuza.

Bun rămas copila mea, nu uita să prezinţi respectele mele familiei ospitaliere, faţă de care eşti atît de mult obligată.

Scrisoarea a VII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE LADY HOWARD

Berry Hill, 27 mai

Stimată doamnă,

Aţi aflat, bănuiesc, că am primit vizita doamnei Duval, căci probabil v-a făcut cunoscută intenţia ei înainte de a pleca de la Howard Grove. Aş fi fost foarte bucuros ca această întîlnire să nu fi avut loc, dacă aş fi putut să o evit în mod decent, dar după o călătorie atît de lungă, era imposibil să o refuz.

Mi-a spus că a venit la Berry Hill ca urmare a unei scrisori pe care i-am trimis-o nepoatei ei, interzicîndu-i să meargă cu ea la Paris. Mi-a cerut, de o manieră foarte nepoliticoasă, socoteală pentru autoritatea pe care mi-o asum. Am refuzat orice discuţie. Aşadar am ascultat-o foarte liniştit, pînă a obosit de atîta vorbit şi apoi am rugat-o să-mi precizeze scopul vizitei.

Mi-a răspuns că a venit să mă determine să renunţ la puterea pe care i-am uzurpat-o asupra nepoatei ei şi m-a asigurat că nu va părăsi locul pînă ce nu va reuşi să-şi împlinească dorinţa.

Nu aș vrea însă să vă tulbur cu amănunte asupra acestei conversații atît de dezagreabile. Voi fi cît mai concis posibil, pentru a nu vă stînjeni ocupațiile dumneavoastră, desigur mult mai interesante.

În fața refuzului meu ca Evelina să o însoțească la Paris, a stăruit cu vehemență ca cel puțin să meargă cu ea la Londra, rămînînd acolo pînă la întoarcerea lui Sir John Belmont. M-am opus și acestei propuneri cu toată energia, dar a fost în zadar. Și-a pierdut răbdarea, declarînd că dacă persist în refuzul meu, va lăsa prin testament toată averea ei străinilor, căci altfel intenționa ca nepoata ei să-i fie unică moștenitoare. Mărturisesc că această amenințare mi s-a părut neimportantă. De mult timp m-am deprins să mă gîndesc că, avînd asigurată o oarecare bună stare, copila mea va fi fericită ca și atunci cînd ar poseda milioane. Dar, desigur, cum viitorul ei îmi este necunoscut, cum nu știu ce stil de viață va avea, în ce familie va intra, toate acestea dau greutate amenințărilor lui Madame Duval. Pe scurt, doamnă, după o lungă și plicticoasă discuție, m-am văzut obligat, deși fără tragere de inimă, să ajung la un compromis, cu această femeie violentă, consimțind ca Evelina să petreacă cu ea o lună la Londra. N-am făcut niciodată o concesie cu atîta neplăcere. Violența acestei femei, vulgaritatea ei totală, lipsa de bună-cuviință, rudele, ca și prietenii pe care probabil că-i are, constituie pentru mine argumente puternice în contra posibilității de a se ocupa de copil, și numai gîndul că nu am dreptul să o privez pe Evelina de o avere atît de mare m-a făcut să ascult propunerea ei. Ne-am despărțit la fel de nemulțumiți și unul și altul, eu pentru ceea ce-i acordasem, ea pentru ceea ce-i refuzasem.

Acum nu-mi rămîne decît să vă aduc mulțumirile mele călduroase pentru amabilitatea dumneavoastră față de pupila mea și să vă rog să aveți bunătatea de a vă despărți

de ea, atunci cînd Madame Duval va hotărî să pună în aplicare promisiunea pe care mi-a smuls-o.

Primiţi, vă rog, stimată doamnă etc., al dumneavoastră,

A. Villars

Scrisoarea a VIII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 28 mai

M-am văzut aproape silit să consimt ca Evelina mea să părăsească locuinţa protectoare şi ospitalieră a doamnei Howard şi să o însoţească pe Madame Duval într-un oraş de care speram că s-a despărţit pentru totdeauna. Am făcut-o cu o foarte mare neplăcere. Din păcate sîntem sclavii obiceiurilor, ne prostesc prejudecăţile şi nu îndrăznim să ţinem piept torentului unei lumi potrivnice, chiar dacă raţiunea condamnă servilismul nostru. Totuşi, devreme ce zarurile au fost aruncate trebuie să ne străduim să aranjăm lucrurile cît mai bine. În luna pe care o vei petrece cu Madame Duval te rog să fii foarte circumspectă şi prudentă, să înveţi nu numai să judeci, dar şi să acţionezi. Dacă se urzesc planuri pe care le-ai considera improprii, străduieşte-te cu toată hotărîrea să le eviţi. Ai grijă, ca prin comportarea ta să nu rişti să fii blamată de lume sau să-ţi strici viitorul. Aş vrea să fii cît mai rezervată faţă de prietenii lui Madame Duval care nu-ţi pot face prea multă cinste. Nu uita, draga mea Evelina, că nimic nu-i atît de delicat decît reputaţia unei femei.

La revedere prea iubita mea copilă. Voi suporta cu mare greutate trecerea acestei luni.

A.V.

Scrisoarea a IX-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Londra, 6 iunie

Iată-mă din nou scriindu-vă din acest mare oraș. Azi dimineață am părăsit cu mîhnire Howard Grove și voi număra cu nestăvilită nerăbdare zilele pînă cînd îi voi revedea pe cei de acolo. Lady Howard, doamna Mirvan și Maria mi-au arătat iarăși multă căldură și bunătate. Căpitanul a fost foarte politicos, dar s-a ciondănit cu Madame Duval pînă în ultima clipă. Înainte de a ne urca în trăsură m-a luat de o parte și mi-a spus :

— Te rog, domnișoară, să-mi scrii cum s-a comportat bătrîna cînd a descoperit că a fost o farsă și ce a zis nătărăul acela de franțuz.

I-am promis că-i voi împlini dorința, deși comisionul acesta nu-mi plăcea deloc.

De îndată ce am pornit, Madame Duval a exclamat plină de satisfacție :

— *Dieu merci* că am plecat, în fine. Nu vreau să mai pun niciodată picioarele pe aici. Mare minune că am scăpat teafără, după nenorocirea care s-a abătut asupra mea. Este și un loc foarte plictisitor, cum n-am văzut încă, și lipsit de orice distracție.

Apoi l-a plîns pe monsieur Du Bois, făcînd diferite presupuneri despre pățaniile lui. Cînd am întrebat-o în

ce parte a Londrei vom locui, mi-a spus că domnul Branghton trebuia să ne întîlnească la un han și apoi ne va conduce la locuința noastră. Primul popas l-am făcut în Bishopsgate Street, unde ne aștepta domnul Branghton. Ne-a primit cu amabilitate. Cînd m-a văzut, a părut surprins și a declarat :

— Nu m-am gîndit că o să aduci și pe duduia, în orice caz e bine venită.

— Să-ți explic cum stau lucrurile, preciză Madame Duval. Mi-am pus în gînd să merg cu ea la Paris, să mai vadă cîte ceva din lume și să se mai cioplească oleacă, dar pe lîngă asta mai am un motiv, o să mai discutăm noi. Pisălogul acela bătrîn despre care ți-am vorbit nu vrea să o lase ; o s-o iau cu mine, fără să-i mai spun nici un cuvînt.

Am tresărit cînd am auzit această veste. Îmi pare bine că s-a dat de gol, căci așa voi avea grijă să nu mă aventurez cu ea afară din oraș. Domnul Branghton își exprimă apoi speranța că șederea noastră la țară a fost plăcută.

— O, Doamne-Dumnezeule, vere, exclamă ea, s-a abătut acolo asupra mea cea mai mare nenorocire de pe pămînt. Mult timp de aici în colo nu mă mai duc la țară. Ce-ți închipui că am pățit ? Ghicește.

— Ei, bine, verișoară, n-am idee.

— Am fost jefuită, adică nemernicul m-ar fi jefuit dacă ar fi putut, dar banii erau în siguranță.

— Înseamnă atunci, verișoară, că nu ai avut nici o pierdere.

— Doamne păzește, nu știi ce spui, vorbești fără să te gîndești, asta a fost pricina... pentru că nu am avut nici un ban la mine mi s-a întîmplat nenorocirea.

— Cum adică, verișoară, nu văd ce mare nenorocire te-ar fi putut lovi, dacă n-aveai bani asupră-ți.

— Habar n-ai cum s-au petrecut lucrurile. Mișelul a venit la trăsură și tocmai pentru că nu puteam să-i dăm nimic și deși nu avea nici un drept asupra banilor noștri, a fost cuprins de cea mai cumplită furie și și-a rîs de mine

cum nici nu-ți închipui. M-a așezat într-un șanț și avea o frînghie cu care voia să mă spînzure. Nici asta nu-i nenorocire ?

— Într-adevăr, verișoară, e un caz grav, de ce nu te duci la judecătorul Fielding ?

— Bine înțeles că mă duc direct la el, dar mai întîi vreau să-l văd pe monsieur Du Bois ; lucrul cel mai ciudat este că mi-a scris și nu mi-a spus unde este și ce s-a întîmplat cu el.

— Monsieur Du Bois ? E la mine acasă.

— La dumneata ? Iată lucrul cel mai surprinzător. Ar fi putut să vină și el în întîmpinarea mea, dacă ne gîndim mai ales prin ce am trecut... căci din cauza lui s-a întîmplat. N-o să-l menajez deloc.

— Povestește-mi și mie verișoară, cum s-au petrecut lucrurile.

— Ți se face părul măciucă, dacă auzi. În orice caz începutul se datorește lui monsieur Du Bois. Pe viitor să-și poarte singur de grijă, eu nu mă mai ocup de el. Nu se interesează de mine cîtuși de puțin, și eu am tras atîta pentru că am alergat în ajutorul lui.

În timpul discuțiilor, Madame Duval a aflat de la domnul Branghton, că monsieur Du Bois nu a părăsit măcar o clipă Londra, în absența ei, și domnul Branghton habar nu avea de povestea de la Tower.

Dintr-odată păru că, în sfîrșit, i-a venit mintea la cap și își dădu seama de adevăr. Furia ei era de nedescris. Noroc că fiind așa de furioasă nu și-a dat seama de cît de încurcată eram eu. Jură că a doua zi se va duce direct la judecătorul Fielding pentru a afla ce pedeapsă putea să i se dea căpitanului pentru atacul lui. Cred că am rămas mai bine de o oră acolo, în Bishopsgate Street, timp în care Madame Duval nu făcu altceva decît să relateze întîmplarea ei. În cele din urmă, domnul Branghton i-a atras atenția că eram așteptați de familie și de monsieur Du Bois. A chemat o birjă, și am pornit spre Snow Hill.

Domnul Branghton are o casă mică şi incomodă, deşi prăvălia lui, care cuprinde întreg parterul, e spaţioasă. Cred că v-am scris că e argintar. Am fost conduse cu două etaje mai sus, căci sufrageria, după cum ne-a spus, era închiriată. Cele două fiice, Tom şi un tînăr luau ceaiul împreună cu monsieur Du Bois. Fetele au fost surprinse de prezenţa mea, care nu le-a făcut plăcere, simţindu-se jenate că vedeam apartamentul lor. Le-aş fi scutit cu multă plăcere de această supărare dacă ar fi depins de mine.

— Să fie, oare, duduia ? întrebă tînărul Branghton.

— Ea e, în carne şi oase, răspunse Polly, nici prin minte nu-mi trecea că ar fi putut veni...

— Nici mie, adăugă sora mai mare ; de-aş fi bănuit aşa ceva nu aş fi primit-o în camera asta. Tu eşti vinovat, Tom, eu am vrut să închiriez camera domnului Smith, dar te-ai opus.

— Ce importanţă are ? replică fratele. A mai urcat duduia două etaje în viaţa ei, nu-i aşa ?

I-am rugat să nu se deranjeze deloc din pricina mea, asigurîndu-i că-mi era indiferent în ce cameră stăteam.

— Nici prin minte nu mi-ar fi trecut că ar putea veni duduia, continuă sora mai mare, la Londra în plină vară, cînd nu-i sezon pentru *lumea bine* şi-mi spuneam în sinea mea că va sosi în septembrie cînd se deschid teatrele.

Iată primirea care mi s-a făcut, nu cred că ar putea fi numită prea cordială. Madame Duval, după ce l-a mustrat foarte sever pe domnul Du Bois pentru neglijenţa lui, a început să depene povestea nenorocirilor ei. Monsieur Du Bois o urmărea cu o privire îngrozită, ridicînd din cînd în cînd ochii şi exclamînd : *„O, ciel, quel barbare !*[1]"

Fetele o ascultau cu atenţie, dar Tom şi tînărul zîmbeau tot timpul. Cînd a amintit cum a fost legată în şanţ, nu s-au mai putut abţine şi au pufnit amîndoi de rîs, domnişoarele Branghton nu s-au mai stăpînit nici ele. Cîteva

[1] O, cerule, ce barbar ! (fr.).

momente întreaga cameră răsună de un adevărat vacarm : furia lui madame Duval, uimirea lui monsieur Du Bois, întrebările domnului Branghton, chicotele fetelor și rîsul zgomotos al tinerilor iscaseră un asemenea zgomot, enervare și învălmășeală, încît dacă s-ar fi oprit cineva o clipă sub scări s-ar fi crezut la ospiciul de nebuni. În cele din urmă, tatăl a reușit să restabilească liniștea, și ei, pe jumătate rîzînd, pe jumătate speriați i-au cerut scuze mătușei lor, dar într-un mod stîngaci. Și-a continuat povestirea, numai după ce a fost asigurată că nu au rîs de ea, ci de căpitan, iar băieții au ascultat-o cu batistele la gură, prefăcîndu-se că sînt serioși. Toți au fost de acord că ar fi putut chema pe căpitan în fața justiției, iar domnul Branghton adăugă că, desigur, ar primi despăgubiri mari, de vreme ce fusese amenințată că-și va pierde viața. Se jură că nu se va mulțumi decît cu jumătate din averea căpitanului ca despăgubire.

— Nu prețuiesc banii, preciză ea, *Dieu merci* n-am nevoie, dar vreau să-l pedepsesc pe individul acela, căci de cînd l-am cunoscut îmi pricinuiește numai necazuri.

Curînd după ceai, domnișoara Branghton găsi un moment potrivit pentru a-mi spune că tînărul pe care-l vedeam era curtezanul sorei ei și că se numea Brown, fiind negustor de mărunțișuri. Îmi dădu o mulțime de amănunte cu privire la familia lui, declarîndu-și totala aversiune la gîndul unei asemenea căsnicii și adăugînd că dacă ar fi fost ea în cauză, mai bine ar fi rămas fată bătrînă de cît să se mărite cu un tînăr care nu e un gentleman.

— Cred că Polly nici nu ține la el, dar se grăbește să se mărite înaintea mea, n-are decît, nici nu-mi pasă dacă mă mărît sau nu, îmi spuse ea în continuare.

Puțin mai tîrziu, Polly îmi făcu cunoscută, în mare șoaptă, versiunea ei. Mă informă în taină că sora-sa era tare speriată ca nu cumva să i-o ia înainte cu măritișul.

— O las să creadă că o să mă mărit, mă distrează să o necăjesc olecuță. Mie nu-mi place domnul Brown și nu vreau să mă mărit cu el. Cum îl găsești ?

— Nu pot să mă pronunț, am răspuns eu, căci abia l-am văzut.

— Dar totuși ce crezi ?

— Ei, bine, în adevăr, nu știu ce să spun...

— Îl găsești chipeș ? Multă lume susține că-i arătos. Eu îl văd tare hîd. Ce părere ai ?

— Nu sînt în măsură să judec, dar mi se pare că e foarte... foarte bine...

— *Foarte bine !* Spune-mi, te rog, continuă ea pe un ton supărat, ce defecte îi găsești ?

— Nici unul.

— Biddy pretinde că nu-i place deloc. Trebuie să știi că e tare supărată, pentru că eu am un curtezan și ea nu. Dar e așa de mîndră, încît nimeni nu se uită la ea. I-am zis că o să rămînă fată bătrînă. Adevărul e că i-a căzut cu tronc domnul Smith, care locuiește la primul etaj. Dar nici nu se gîndește la ea. Domnul Brown l-a auzit afirmînd că n-o să se însoare niciodată. E împotriva căsătoriei.

O asemenea lipsă de afecțiune și de bunătate între două surori mi-a accentuat și mai mult părerea proastă despre ele.

M-am bucurat cînd a venit timpul să plecăm. Domnul Branghton ne-a spus că aveam să locuim în Holborn [1], ca să fim aproape de ei. Ne-a însoțit chiar el pînă acolo. Camerele sînt spațioase și destul de confortabile. Proprietarul e un negustor de tricotaje. Am o mie de motive să fiu cît mai puțin cunoscută aici, situația mea este sub toate aspectele dificilă și nu aș vrea pentru nimic în lume să fiu văzută de cunoștințele doamnei Mirvan.

Azi dimineață, Madame Duval s-a dus, însoțită de toată familia Branghton, la un judecător din vecinătate,

[1] Stradă comercială din City, opusă cartierelor rezidențiale din vestul Londrei.

pentru a depune plîngere contra căpitanului. Eram îngrijorată deoarece mă temeam că o asemenea situaţie ar fi putut prilejui neplăceri doamnei Mirvan. Din fericire, Madame Duval nu a găsit încurajare în planurile ei. I s-a spus că de vreme ce nu i-a auzit vocea şi nici nu i-a văzut chipul persoanei suspectate va fi foarte greu s-o acuze de intenţii criminale şi este foarte puţin probabil să cîştige dacă nu poate aduce martori. Domnul Branghton care a examinat această situaţie sub toate aspectele, este de părere că judecata nu numai că va costa mult, dar va fi de lungă durată şi riscantă. A sfătuit-o să renunţe. Madame Duval s-a lăsat greu convinsă. A jurat că de va mai fi din nou tratată astfel, chiar de s-ar ruina, se va răzbuna. Sînt foarte bucuroasă că această întîmplare ridicolă pare să se încheie acum, fără consecinţe serioase.

Scrisoarea a X-a

EVELINA CĂTRE DOMNIŞOARA MIRVAN

7 iunie

Nu am cuvinte, blînda şi dulcea mea prietenă, să-mi exprim mulţumirea pentru nemărginita bunătate pe care draga ta măicuţă şi prea onorata lady Howard mi-au arătat-o şi încă şi mai puţin aş putea să-ţi arăt cît de greu m-am despărţit de nişte prieteni atît de generoşi. Dar nu vreau să mai repet ceea ce i-am şi scris, dealtfel, doamnei Mirvan.

O, Maria, Londra nu mai este locul unde, nu de mult, am simţit atîta bucurie. Totul pare străin, pînă şi oraşul

are altă înfățișare, casa unde locuiesc e atît de diferită, tovarășii mei alții. Cunoști prea bine întreaga mea aversiune față de această călătorie.

Londra îmi apare acum ca un adevărat pustiu, totul e învăluit în tristețe și lîncezeală, înfățișarea veselă, plină de viață a dispărut, aerul pare nemișcat, e foarte cald și praful de nesuportat, cei din jurul meu sînt inculți, vulgari, prost crescuți.

Spune-mi, draga mea Maria, nu te gîndești niciodată la timpul pe care l-am petrecut aici împreună ? Mie mi se conturează mereu în fața ochilor, avînd consistența unui vis, a unei închipuiri și nici de cum nu-mi vine să cred că a fost cîndva o realitate. Că l-am cunoscut pe lordul Orville, că am stat de vorbă cu el, am dansat împreună, mi se par iluzii romantice. Politețea lui, solicitudinea față de mine, toate aceste însușiri care-l deosebeau atît de mult de ceilalți, mi le amintesc ca pe niște trăsături ce aparțin unui om de o perfecție ideală, făurită de propria-mi imaginație, decît unei făpturi de aceeași natură cu aceia care mă înconjoară acum.

N-am nici o știre pe care aș putea să ți-o împărtășesc, nici un eveniment, și în starea în care mă aflu sper din toată inima nici să nu fie, dorința mea este să rămîn liniștită și neobservată de nimeni.

Scrisoarea a XI-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Holborn, 9 iunie

Ieri am fost invitate la masă la familia Branghton, împreună cu monsieur Du Bois. Acesta a venit să ne înso-

țească. La sosire ne-a întîmpinat tînărul Branghton, care de cum ne-a văzut ne-a anunțat :

— Știți, surorile mele nu s-au îmbrăcat încă.

A apărut și domnul Branghton, și ne-a condus sus. În clipa cînd a deschis ușa, cele două fete au scos un țipăt puternic, apoi cea mai mare a zis :

— Vai, tată, cum se poate să aduci oaspeții aici ! Nu sîntem gata.

— Cu atît mai rău pentru voi, răspunse el, sînt cu tanti, cu verișoara voastră și monsieur Du Bois.

— Cine și-a închipuit că o să vină atît de devreme, eram sigură că duduia este deprinsă doar cu ore civilizate, continuă ea.

— Ne mai trebuie încă vreo jumătate de oră, interveni Polly, n-ar putea să stea în prăvălie pînă sîntem gata ?

Domnul Branghton a fost foarte furios și le-a certat, dar n-am avut ce face și a trebuit să coborîm. Ni s-au adus niște scăunele în prăvălie, unde l-am găsit pe fratele lor, care era foarte vesel că surorile lui au fost *prinse*, și a găsit de cuviință să mă întrețină cu o lungă relatare despre cît sînt de moșmondite, ca și despre nenumăratele certuri dintre ei.

Cînd, în fine, domnișoarele au reușit să-și termine toaleta și-au făcut apariția și au început o lungă discuție cu tatăl lor, care le-a certat, iar ele i-au răspuns cu violență și în mod impertinent, în timp ce Tom rîdea. Cînd și-au dat seama de asta, în loc să-i ceară scuze doamnei Duval, au pornit o ceartă cu el.

— De ce rîzi, nu știu ce treabă ai tu, să rîzi întotdeauna, cînd ne ceartă tata !

— Și vouă cum de vă trebuie atîta timp să vă puneți niște țoale pe voi ? Știți bine că niciodată nu sînteți gata la timp.

— Nu zău, și asta ce te privește pe tine ? Vezi-ți de a le tale și nu te mai ocupa de noi.

Ne-au delectat cu astfel de dialog pînă la vremea mesei, cînd am urcat din nou cele două etaje. Masa a fost prost servită, mîncarea fără gust, fata care servea se ducea mereu jos după cîte ceva uitat, iar familia se scula tot timpul ba să aducă un cuțit, ba o furculiță, bere sau pîine. Toate astea n-ar avea nici o importanță, dacă ei ar fi niște oameni fără pretenții, dar vor să facă pe grozavii și își închipuie chiar că și reușesc. Partea cea mai neplăcută a fost că întreaga familie se certa mereu : cui îi vine rîndul să se scoale și să servească, și cine are dreptul să stea jos liniștit.

După masă, Madame Duval, domnul Branghton și monsieur Du Bois au început o discuție despre poporul francez ; atunci Polly mi se adresă :

— Nu credeți că-i plictisitor să stăm aici, mai bine să mergem jos, în prăvălie, și acolo am putea privi lumea care trece pe stradă.

— Vai mie ! interveni fratele. Poll întotdeauna vrei să te expui și să te zgîiești, și n-ar trebui, că ești urîtă ca muma pădurii !

— Urîtă ? Mă întreb, cine e mai hîd : tu sau eu, și apoi, Tom, n-ar trebui să-ți dai asemenea aere, pentru că o să-i spun domnișoarei, știi tu ce...

— Nu vreau să aud nici un secret, m-am grăbit eu să precizez.

— Ei bine, Poll, află că dacă spui ceva, duduia va afla totul despre întîlnirea ta cu domnul Brown, știi tu cînd ! Așa că o să fim chit.

Polly se înroși și propuse din nou să ne ducem jos, pînă cînd va fi gata camera domnului Smith, unde mă anunțase că aveam să luăm ceaiul.

În timp ce coboram scările, domnișoara Branghton spuse cu glas tare :

— Mă întreb cînd va fi gata camera domnului Smith ?

— Şi eu, adăugă Polly, sînt sigură că de data asta nu o să pricinuim nici un rău acolo.

Dar aluzia lor nu avu nici un efect. De cum am intrat în prăvălie am dat cu ochii de un tînăr în doliu, sprijinindu-se de perete cu braţele încrucişate şi privirea aţintită în pămînt ; părea că se afla într-o stare de profundă meditaţie. Cînd ne-a zărit a tresărit şi, înclinîndu-se, se retrase. Nu m-am putut abţine să nu întreb cine era.

— E un poet scoţian sărac, spuse Biddy.

— N-are nici un chior, cred că-i muritor de foame, completă Polly.

— E poet, să trăiască din poezie, adăugă fratele.

— Pe cît e de sărac, pe atîta e de mîndru, continuă sora mai mare.

— Dar fără mîncare nu poate trăi, oricît de mîndru ar fi, replică Tom. Scoţienii ăştia vin aici să se căpătuiască.

— Mă mir că tata îi dă voie să locuiască la noi, sînt sigură că nu o să plătească niciodată chiria, interveni domnişoara Branghton.

Mi-au spus că era foarte trist, că nu venise nimeni să-l caute decînd era acolo, dar de cîtva timp părea încă şi mai mîhnit, şi dintr-o dată a apărut în doliu, dar nu ştiau pentru cine. Găsiseră în camera lui cîteva frînturi de poezii disparate. Mi le-au arătat, toate erau pe un ton foarte melancolic. Din ele se desprinde o adîncă durere, care, trebuie să mărturisesc, mă întristează. Mă gîndesc că tînărul acesta trebuie să fie apăsat de nenorociri puţin obişnuite.

Între timp servitorul domnului Smith a anunţat-o pe domnişoara Branghton că poate dispune de cameră cînd doreşte. Nu aveam deloc chef să-l cunosc pe acest domn Smith şi le-am rugat să mă ierte, spunîndu-le că vroiam să stau cu Madame Duval pînă la ora ceaiului. Am urcat aşadar din nou cele două etaje, împreună cu tînărul Branghton, care a stăruit să mă întovărăşească, şi am rămas acolo pînă cînd a fost gata ceaiul ; atunci m-am dus cu Madame Duval în sufragerie.

Domnișoarele Branghton stăteau în fața unei ferestre, iar domnul Smith se sprijinea cu indolență de alta. Cînd am intrat, toți au venit în întîmpinarea noastră. Domnul Smith pentru a arăta probabil că el era stăpînul camerei, m-a condus în modul cel mai ceremonios la un scaun impozant, în celălalt capăt al încăperei, fără să-i dea nici cea mai mică atenție lui Madame Duval. Lăsîndu-i pe ceilalți să se întrețină singuri, a început să vorbească cu mine pe un ton curtenitor, foarte neplăcut mie, mult deosebit de acel al lui Sir Clement Willoughby, care, deși înflăcărat, are limbajul și comportarea unui gentleman, încît a face o comparație între el și domnul Smith ar fi cu totul nedrept. Cred că e foarte dornic să pară un om vesel și spiritual, dar vivacitatea lui este de o calitate foarte proastă, iar atitudinea lui cutezătoare și neplăcută, încît aș prefera mai curînd tovărășia *Plictiselei* însăși, așa cum această zeiță este descrisă de Pope, decît pe a acestui om tînăr și vesel.

S-a scuzat că nu ne-a închiriat camera la vremea mesei, și m-a asigurat că ar fi făcut-o dacă m-ar fi văzut pe mine mai întîi, adăugînd că atunci cînd voi mai veni, va fi încîntat să-mi fie cît mai agreabil. I-am spus că îmi era perfect egal în orice încăpere din casă aș fi stat.

— Adevărul e, continuă el, că domnișoarele Branghton nu au grijă de nimic ; cînd au fost aici ultima dată au lăsat o dezordine nemaipomenită, căci altfel ar putea avea camera oricînd. Niciodată nu-s mai fericit decît atunci cînd fac un serviciu doamnelor, asta-i în firea mea. Dacă este vorba despre dumneavoastră, situația se schimbă, nimic nu mi-ar face mai multă bucurie decît să vă pot fi pe plac și să știu că am o cameră în care vă pot primi și nu mi-ar păsa chiar dacă toate lucrurile ar fi distruse.

Restul serii a fost petrecut în compania acestui tînăr plictisitor, care părea că dorește să mă impresioneze. Mă tem că poveștile mele despre familie o să vă plictisească. Cît de fericită voi fi, cînd mă voi întoarce la Berry Hill.

Scrisoarea a XII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

10 iunie

Azi dimineaţa a apărut domnul Smith, cu *scopul,* îmi spuse el de a-mi oferi un bilet pentru balul care urma să aibă loc la Hampstead [1] ; i-am mulţumit şi l-am rugat să mă ierte că nu pot accepta. Nici n-a vrut să audă ; şi de o manieră pe cît de vehementă, pe atît de îndrăzneaţă stăruia să primesc. M-am plictisit de moarte de insistenţele lui. M-a întrebat care sînt motivele mele.

Evident nu puteam să i le spun şi, cînd văzu că ezit, declară :

— Vai, domnişoară, sînteţi prea modestă. Vă ţin biletul la dispoziţie. Voi fi foarte fericit să pot dansa cu dumneavoastră. V-aş ruga să nu fiţi atît de sfioasă.

— Domnule, într-adevăr, i-am răspuns, nu mi-am închipuit că veţi oferi un bilet, fără a dori să fie acceptat. Nu are nici un rost să mai amintesc motivele care mă fac să refuz invitaţia, de vreme ce nu pot fi înlăturate.

Cuvintele mele se pare că l-au jignit foarte tare, dar ce puteam face ? Nu l-am rugat eu să mă invite şi să se comporte cu mine cu atîta libertate. Cînd pînă la urmă a fost convins că perseverenţa lui rămîne fără rezultat, se adresă lui Madame Duval, rugînd-o să intervină în favoarea sa şi oferindu-se să-i procure şi ei un bilet.

— *Ma foi,* răspunse ea furioasă, ai fi putut cel puţin avea bunul simţ să mă fi invitat pe mine mai întîi ; nu

[1] Pare natural, loc de recreaţie şi petreceri în apropierea Londrei, cu multe localuri deschise din martie pînă în noiembrie, unde se dădeau serate dansante, baluri, concerte. Azi Hampstead este o frumoasă suburbie a Londrei.

accept o asemenea impoliteţe, poţi să-ţi păstrezi biletele pentru dumneata.

Acest refuz l-a descumpănit. Îşi ceru scuze şi-i spuse că ar fi invitat-o pe ea în primul rînd, dar nici prin minte nu i-a trecut că domnişoara avea să-l refuze, ci din contră se gîndise că-l va ajuta mai apoi ca să o convingă pe Madame Duval să accepte.

Această scuză o linişti şi domnul Smith reuşi să-şi pledeze cauza cu atîta succes, încît spre marea mea mîhnire, cîştigă. Madame Duval îi promise că va merge şi mă va lua şi pe mine. Am rugat-o să nu stăruie să merg la acest bal, căci nu se cuvenea să accept o asemenea invitaţie din partea unui tînăr necunoscut. Ea rîse, spunîndu-mi că sînt o prostănacă de la ţară, şi mai adăugă că se va ocupa serios să mă înveţe cîte ceva din ale lumii.

11 iunie

Azi am fost foarte zdruncinată, dar în acelaşi timp şi încîntată, căci am salvat o fiinţă omenească de la pieire.

Madame Duval şi-a manifestat dorinţa să invite familia Branghton, mîine, la noi. Cum deobicei îşi petrece toată dimineaţa în pat, m-a trimis să le transmit invitaţia; monsieur Du Bois care tocmai sosise, se oferi să mă întovărăşească.

L-am găsit pe domnul Branghton în prăvălie. Ne-a spus că fiul şi fiicele lui nu erau acasă, dar m-a rugat să mă duc sus, pentru că urmau să se întoarcă foarte curînd. M-am dus în camera unde luasem masa, şi întîmplător m-am aşezat în aşa fel încît puteam privi scările fără a fi văzută.

După cîteva minute l-am văzut trecînd pe tînărul poet scoţian. Fiind probabil neatent, cînd a dat colţul scărilor, care sînt înguste şi şerpuitoare, alunecă şi căzu, dar se

ridică pe dată. În căzătură i-a ieşit din buzunar ţeava unui revolver.

Am rămas înmărmurită. Mi-am amintit tot ceea ce mi se spusese despre necazurile lui şi am conchis că se gîndea la sinucidere. Stăteam împietrită de groază, fără să mai am vreo putere de acţiune. Trecu mai departe şi apoi dispăru din privirea mea. Mă cuprinsese un tremur atît de puternic, încît scaunul se zguduia sub mine. Gîndindu-mă că puteam să-l salvez, mi-am venit în fire. Primul meu gînd a fost să zbor spre domnul Branghton, dar mă temeam că o clipă pierdută ar putea fi fatală, şi atunci, ca sub puterea unui impuls, m-am dus pe scări după el. Cînd am ajuns aproape de capătul scării m-am oprit, uşa camerei sale era deschisă şi puteam privi foarte bine înăuntru. Pusese pistolul pe masă şi într-o clipă scoase din buzunar un al doilea pistol. Apoi răsturnă ceva pe masă dintr-o mică pungă de piele şi luînd după aceea în fiecare mînă cîte un pistol, căzu în genunchi, spunînd : „O, Doamne iartă-mă !" Într-o clipă, împinsă parcă de nişte forţe nevăzute, am dat buzna în cameră şi l-am apucat de braţ, dar apoi cuprinsă de frică mi s-a făcut rău şi am căzut jos lîngă el. Mi-am revenit, cred, aproape imediat. M-am ridicat, făcu şi el la fel, în timp ce pistoalele rămăseseră pe podea. Nu vroiam să plec, şi dealtfel nu aveam nici forţa necesară, aşa că m-am sprijinit cu o mînă de masă şi am stat nemişcată ; la rîndul lui şi el rămăsese uluit şi incapabil de a scoate un cuvînt sau de a întreprinde ceva. După cîteva minute însă mi-am revenit complet şi simţindu-mă ruşinată şi încurcată am făcut o uşoară reverenţă şi am vrut să părăsesc încăperea. Palid şi imobil, el m-a lăsat să plec, fără să se clintească din loc sau să pronunţe vreo silabă, şi într-adevăr :

Era imaginea fără de viaţă-a disperării [1]

[1] Alexander Pope.

Cînd am ajuns la uşă, m-am întors şi mi-am aruncat privirile spre pistoale ; dîndu-şi seama de intenţiile mele le-a luat pe amîndouă. Atunci, sub impulsul spaimei m-am îndreptat spre el, i-am prins braţele, strigînd :

— O, domnule, fie-ţi milă de dumneata !

Pistoalele cu pricina îi căzură, şi el, desprinzîndu-se din strînsoarea mea, îşi împreună mîinile, strigînd :

— Cerule prea bun, să fie acesta solul tău ?

Încurajată de blîndeţea lui, am încercat din nou să-i iau pistoalele, dar nu mi le-a dat şi, cu o figură de om ieşit din minţi, mă întrebă :

— Ce vrei să faci ?

— Să te trezesc, i-am răspuns cu un curaj de care mă minunez şi acum, la gînduri mai demne şi să te salvez de la pieire.

Apoi am apucat pistoalele, m-am strecurat repede pe lîngă el şi am coborît scările. Cînd am ajuns în camera pe care o părăsisem, am aruncat armele şi, dînd frîu liber simţămintelor înăbuşite cu atîta greutate, am izbucnit într-un hohot de plîns violent. După cîtva timp, cînd am ridicat capul am dat cu ochii de bietul om, care rămăsese la uşă ca o stană de piatră. Cu vocea tremurîndă îmi spuse :

— Cine sau ce eşti, eliberează-mă, rogu-te, din această stare de incertitudine...

N-am fost capabilă să dau nici un răspuns la întrebarea lui, atît de singulară şi solemnă, dar văzînd că-şi îndreaptă privirile spre pistoale şi părea că doreşte să pună din nou mîna pe ele, m-am ridicat cu mare greutate şi le-am luat, spunîndu-i :

— O, pentru numele lui Dumnezeu, opreşte-te !

Cîtva timp păru că rămîne cufundat în gînduri, pînă cînd mai multe voci care se auziră de jos, anunţînd apropierea familiei Branghton, îl făcură să se trezească din reveria lui, se îndreptă spre mine şi, căzînd în genunchi, îmi prinse poala rochiei, pe care o duse la buze ; apoi, repede ca fulgerul, se ridică şi plecă. Această întîmplare

mă zdruncinase atît de tare, încît înainte ca familia Branghton să intre în cameră, am căzut jos, leşinată. Cît de repede mi-am revenit, nu ştiu, dar probabil că trezirea mea s-a datorat mai mult strigătelor decît ajutorului lor, căci toţi au fost convinşi că eram moartă şi nu au făcut nimic să mă readucă la viaţă.

Nu-mi amintesc cum mi-am venit în fire, căci s-au năpustit asupra mea cu un adevărat torent de întrebări. De îndată ce am fost în stare m-am străduit să le satisfac curiozitatea, povestindu-le cît am putut mai bine cele petrecute. Toţi au urmărit înspăimîntaţi relatarea mea. Dar cum mă simţeam rău, i-am rugat să-mi cheme o birjă şi să merg acasă.

Cît de mult aş dori să ştiu ce-l frămîntă pe acest tînăr şi să pot aduce o uşurare în suferinţele lui !

Scrisoarea a XIII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Holborn, 17 iunie

Ieri, la propunerea domnului Smith, am mers la Vauxhall [1] în grup, Madame Duval, monsieur Du Bois, familia Branghton, domnul Brown şi cu mine. Este imposibil să scap cînd îşi pun ei ceva în cap.

Pînă am pornit, au fost o seamă de discuţii, mai întîi în privinţa orei, apoi dacă să mergem cu trăsura, cu barca pe

[1] Grădină de distracţii, cu teatru, parchet de dans, estradă pentru concerte, frecventată de lumea din clasele de mijloc şi de aristocraţie. Foarte la modă între 1732—1790.

Tamisa sau pe jos. Pînă la urmă s-a optat pentru barcă și într-adevăr, asta a fost singura parte plăcută a expediției noastre. Grădina este foarte frumoasă, dar prea îngrijită. Mi-ar fi plăcut să fie mai sălbatică. Arborii, nenumăratele lumini, cercul de scaune din jurul orchestrei crează o atmosferă veselă și plină de strălucire, dacă aș fi fost într-o altă companie m-aș fi simțit mult mai bine. Programul muzical a cuprins un concert de oboi, interpretat încîntător. Este minunat să asculți oboiul în aer liber. Mă credeam într-o țară fermecată. Domnul Smith stătea mereu în preajma mea, plin de o exagerată solicitudine, încît îmi făcea silă. Monsieur Du Bois era singurul din grup, căruia îmi plăcea să mă adresez. Este un om civilizat și foarte politicos, n-am mai întîlnit pe nimeni ca el de cînd am plecat de la Howard Grove.

Pe cînd ne plimbam în jurul orchestrei, am auzit sunetul unui clopot și numaidecît domnul Smith se repezi la mine, mă apucă de mînă și cît ai clipi din ochi, o luă la fugă cu mine, încît nici nu am avut timp să-l întreb despre ce era vorba și nici să mă opun. Cînd mi-am recăpătat puțin suflarea, după cîțiva metri, am stăruit să ne oprim.

— Nu se poate, trebuie să fugim, altfel pierdem cascada [1].

Și continuă să mă tragă după el printr-o mulțime care alerga nebunește. Curînd am fost urmați de restul grupului și surprinderea și ignoranța mea se dovediră a fi o sursă inepuizabilă de distracție pentru toți, întreaga seară. Decorul de la cascadă mi s-a părut drăguț și efectul general remarcabil.

Pe la ora zece domnul Smith alese o lojă foarte la vedere, unde ne-am așezat să supăm. Ce s-a servit la masă

[1] La ora nouă suna un clopoțel și publicul se ducea în partea de nord a grădinii, unde se ridica o cortină și se dezvăluia un peisaj luminat de becuri camuflate. În fund se vedea o moară și o cădere de apă.

a fost mult criticat, deşi s-a mîncat pînă la ultima bucăţică, iar discuţia în timpul mesei s-a referit la preţurile mari.

Cînd se aduse vinul şi cidrul, domnul Smith declară :

— Să ne distrăm, acum ori niciodată ; apoi, adresîndu-mi-se : Ei bine, domnişoară, cum vă place ?

— Sigur că-i place, dacă n-a mai văzut niciodată un asemenea loc, interveni tînărul Branghton ; pot să jur !

— Mie îmi place pentru că nu e vulgar, spuse domnişoara Branghton.

— Cred că te-ai distrat de minune duduie ! Bănuiesc că nu ai întîlnit o asemenea distracţie pînă acum ? adăugă domnul Branghton.

M-am străduit să-mi exprim satisfacţia, dar au rămas uimiţi de răceala mea.

— Duduia ar trebui să fie la Londra îl ultima seară a stagiunii, şi atunci cred că n-o să mai rămînă indiferentă, interveni tînărul Branghton, e cea mai grozavă noapte din toate şi se termină cu o adevărată rebeliune : lumea e cuprinsă ca de o nebunie, toţi fug, ţipă, se sparg felinarele, femeile aleargă de colo-colo. N-aş pierde această ultimă noapte nici pentru cinci guinee !

M-am bucurat mult cînd s-au săturat să stea jos şi au chemat chelnerul pentru plată. Domnişoarele Branghton au declarat că pînă ce domnii vor achita nota, ele se vor plimba şi m-au întrebat dacă vreau să le întovărăşesc, dar am refuzat.

— Fetelor, voi n-aveţi decît să faceţi cum credeţi, dar eu jur că nu mă mişc fără bărbaţi, declară Madame Duval.

— Cred că şi verişoara mea va face la fel, spuse pe un ton de reproş Biddy, uitîndu-se la domnul Smith.

Mă temeam că aceste cuvinte aveau să-i măgulească vanitatea domnului Smith şi m-au determinat, din nefericire, să-i cer permisiunea lui Madame Duval să le însoţesc. Am plecat, stabilind să ne întîlnim în hol. Aş fi vrut să

mergem direct acolo, dar surorile au declarat că doreau să *guste o mică plăcere* mai înainte. Vorbeau atît de tare încît atrăgeau atenţia tuturor.

— Doamne, Polly, ce ar fi să ne plimbăm puţin pe aleile întunecate ? sugeră sora mai mare.

— Bună idee, o să ne ascundem, şi domnul Brown va crede că ne-am rătăcit.

M-am împotrivit cu toată hotărîrea acestui plan, pe motiv că am putea să ne pierdem de restul grupului.

— O, vai, m-am gîndit eu, îmi răspunse cea mai mare, că duduia nu o să se simtă bine fără un cavaler !

Am considerat că nu merită să dau nici o atenţie acestei impertinenţe şi, constrînsă fiind, le-am urmat de-a lungul unei alei foarte întunecoase. Cînd am ajuns aproape de capăt, a apărut din dosul unor copaci, drept în faţa noastră un grup de bărbaţi gălăgioşi, rîzînd şi ţinîndu-se de braţ, formînd în jurul nostru un cerc, oprindu-ne orice înaintare, ca şi orice retragere. Ne aflam complet înconjurate. Fetele au început să ţipe. Eu eram foarte speriată. Ţipetelor noastre le-au răspuns cu hohote de rîs ; am fost ţinute aşa prizoniere, pînă cînd unul dintre ei puse mîna pe mine, spunînd că eram o făptură mică şi drăguţă.

Moartă de frică, m-am luptat cu atîta vehemenţă ca să mă eliberez, încît am reuşit, în ciuda eforturilor lui de a mă reţine, şi am început mai mult să zbor decît să alerg cu o iuţeală pe care numai frica mi-a putut-o da, sperînd să ajung în partea luminată a grădinii, la grupul pe care-l părăsisem prostește. Dar înainte de a ajunge acolo am dat peste alţi bărbaţi, dintre care unul s-a aşezat chiar în calea mea, întrebîndu-mă „Încotro, aşa de grăbită, dragostea mea ?“ încît, dacă înaintam, nu aveam de făcut altceva, decît să-i cad în braţe. Între timp, alţi doi mi-au apucat mîinile, propunîndu-mi să mă întovărăşească în urmă-

toarea cursă de alergat, pe cînd ceilalţi rîdeau, ţinîndu-se de o parte. Eram atît de înspăimîntată şi cu sufletul la gură din cauza alergăturii, încît nu puteam articula nici un cuvînt, pînă cînd un altul se apropie de mine, spunînd că eram frumoasă ca un înger şi dorea să se alăture celorlalţi. Am reuşit atunci, să îngaim :

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnilor, lăsaţi-mă să plec !

Un altul, apropiindu-se, zise :

— Cerule, a cui e vocea asta ?

— A celei mai frumoase actriţe pe care am văzut-o pînă acum, răspunse un al treilea.

— Pe toţi sfinţii, e chiar ea ! răsună aceeaşi voce, care mi-am dat seama că era a lui Sir Clement Willoughby.

— Sir Clement Willoughby, vină-mi în ajutor, am strigat eu.

— Domnilor, zise el, dîndu-i la o parte, lăsaţi-o pe această doamnă în seama mea.

Se auziră rîsete puternice şi doi sau trei dintre ei spuseră :

— Willoughby are baftă !

Un altul, se jură pe un ton violent că nu avea de gînd să mă lase, deoarece se bucura de dreptul primului venit şi vroia să şi-l păstreze.

— Greşiţi, spuse Sir Clement, această persoană... o să vă explic altă dată, dar vă asigur că vă înşelaţi.

Apoi, luîndu-mi mîna, pe care, de data asta, i-am dat-o de bună voie, mă conduse printre aclamaţiile, rîsul şi veselia grosolană a tovarăşilor lui.

De îndată ce am scăpat de ei, Sir Clement, cu surprindere, exclamă :

— Preaiubita mea făptură, ce minune, ce ciudată revoluţie te-a adus într-un loc ca acesta ?

Jenată de situația mea și umilită am rămas cîtva timp tăcută, iar cînd a repetat întrebarea, m-am bîlbîit :

— M-am... nici eu nu știu prea bine cum... m-am pierdut de prietenii mei.

Mi-a prins mîna și, cu o voce plină de pasiune, rosti :

— De ce nu te-am întîlnit mai devreme ?

Surprinsă de această libertate atît de neașteptată pe care și-o luase, m-am îndepărtat de el spunîndu-i :

— Asta-i protecția pe care mi-o acorzi, Sir Clement ?

Și atunci mi-am dat seama, că în loc să mă conducă spre centrul grădinii, spre lumină, mă dusese pe o altă alee întunecată, exact în direcția opusă celei în care vroiam eu să mă îndrept.

— Doamne, Dumnezeule, unde mă aflu ? Unde mergem ?

— Acolo, unde vom fi cel mai puțin observați.

Uimită de spusele lui, m-am oprit imediat în loc și i-am declarat că nu merg mai departe.

— Și de ce nu îngerul meu ? întrebă el străduindu-se din nou să-mi apuce mîna.

Îmi simțeam inima zvîcnindu-mi cu putere și ură, l-am împins cu toată forța și l-am întrebat cum de îndrăznea să mă trateze cu atîta insolență.

— Insolență ? repetă el.

— Da, Sir Clement, *insolență !* Dumitale, care mă cunoști, am dreptul să-ți cer să mă protejezi și nu să te comporți astfel cu mine.

— Pe cinstea mea, exclamă el cu înfrigurare, mă înspăimînți. Spune-mi cum de ești aici ? Este acesta un loc pentru domnișoara Anville ? pe o alee în beznă, singură, fără nimeni ! Nu-mi pot crede ochilor.

Jignită la culme de cuvintele lui, nici nu i-am răspuns și m-am îndreptat spre partea grădinii unde zărisem lumini și lume.

Mă urmă, dar am rămas cîtva timp tăcuți amîndoi.

— Deci nu vrei să-mi explici cum de te afli aici ? spuse el în cele din urmă.

— Nu, Sir ! i-am răspuns cu dispreţ.

— Atunci îngăduie-mi să interpretez după bunul meu plac.

Acest fel de a-mi vorbi îmi sfîşie parcă inima şi am izbucnit deodată în plîns. Veni repede după mine, căzîndu-mi la picioare, fără a mai ţine seama dacă-l vedea cineva sau nu.

— O, domnişoară Anville, cea mai frumoasă dintre femei, iartă-mă, te implor, iartă-mă dacă te-am jignit ! Numai la gîndul că te-aş putea supăra aş fi în stare să mă sinucid !

— N-are nici o importanţă, domnule, nici o importanţă... dacă mi-aş putea găsi prietenii... Nu voi mai vorbi... nu te voi mai vedea...

— Doamne sfinte, ce am spus oare, dragostea mea ? ce am făcut ?

— Ştii prea bine de ce şi pentru ce, dar nu mă mai ţine aici, lasă-mă să plec.

— Nu înainte de a mă ierta, nu mă pot despărţi de tine ştiindu-te supărată.

— Ruşine, domnule ! am strigat indignată. Îţi închipui că mă poţi constrînge astfel ? Profiţi de absenţa prietenilor mei ca să mă jigneşti.

— Nu, domnişoară, mi-aş jertfi mai curînd viaţa decît să mă crezi atît de mic. De ce nu vrei să-mi dai unele explicaţii ?

— Felul în care m-ai întrebat Sir, m-ar face să mă dispreţuiesc dacă ţi-aş răspunde.

— Să te dispreţuieşti ? Nu mă aşteptam la aşa ceva. Trebuie să ştii că nu există om care să te adore cu atît fervoare ca mine. De ce te încîntă să mă torturezi, să mă laşi perplex, să mă îndoiesc...

— Ești foarte greșit, toate acestea sînt imaginate de dumneata, ți le creezi singur și crede-mă, te rog, că mă ofensează, și niciodată nu mă vor încînta.

Am iuțit pasul. Mergeam în tăcere, foarte amărîtă, pînă cînd mă apucă de mînă și mă rugă să-l iert ; în cele din urmă, ca să scap de el, m-am văzut silită să-i vorbesc și să-i acord iertarea solicitată, dar cu cîtă neplăcere ! Ajunsesem în mijlocul mulțimii. M-am îndreptat cu pași repezi spre sală, cu scopul de a-l trimite pe tînărul Branghton în căutarea surorilor lui ; curînd i-am zărit pe Madame Duval și pe ceilalți uitîndu-se la niște tablouri. Trebuie să mărturisesc că am fost cuprinsă de o silă nemaipomenită, la gîndul că eram obligată să-l prezint pe Sir Clement unor astfel de oameni, el care fusese deprins să mă vadă cu persoane atît de diferite.

— *Ah, mademoiselle, que je suis charmé de vous voir* [1], exclamă monsieur Du Bois.

— Vai, duduie, ați lipsit o bună bucată de timp, încît am crezut că v-ați rătăcit. Dar ce ați făcut cu verișoarele dumneavoastră ? întrebă domnul Branghton.

Am ezitat puțin, căci Sir Clement mă privea cu o figură uimită.

— *Pardie*, exclamă Madame Duval, n-am să te mai las să pleci așa în grabă. Am fost atît de speriați.

— Ei, bine, de vreme ce domnișoara s-a întors nu mai am nici o teamă, cît despre Bid și Pol, nu-mi pasă, ele pot să-și poarte singure de grijă, afirmă tînărul Branghton.

Cînd am reușit să vorbesc căci ei nu tăceau o clipă le-am povestit cele petrecute în timpul cînd ne plimbam pe aleile lungi.

— Aleile lungi ? repetă domnul Branghton. Ce-ați căutat pe acolo, se vede că ați vrut să fiți agățate.

---

[1] Ah, domnișoară, sînt încîntat că vă văd (fr.).

Vorbele lui m-au supărat foarte mult și am văzut că și Sir Clement a rămas uimit. I-am spus apoi tînărului Branghton că nu era timp de pierdut, căci s-ar fi putut ca surorile lui să aibă nevoie de ajutor. Atunci Madame Duval îl văzu pe Sir Clement și i se adresă pe un ton supărat :

— *Ma foi*, dintre toți oamenii de pe lume, pe dumneata a trebuit să te întîlnesc aici. Mă mir, copila mea, cum îngădui unei astfel de persoane să-ți ție tovărășie !

— Îmi pare rău doamnă, replică cu surprindere Sir Clement, dacă v-am jignit cumva, dar nu veți regreta că am onoarea să o însoțesc pe domnișoara Anville, cînd veți auzi că i-am putut fi de ajutor.

Dar tocmai cînd Madame Duval era pe punctul de a-i răspunde, începînd cu obișnuitul ei *ma foi*, atenția lui Sir Clement a fost atrasă de apariția domnului Smith, care, venind prin spatele meu și punîndu-mi mîinile pe umeri, îmi spuse :

— O, mica mea fugară, am cutreierat întreaga grădină după tine. Eram hotărît să te caut și în gaură de șarpe. Cum ai putut fi atît de nemiloasă și să ne părăsești ?

M-am întors spre el, aruncîndu-i o privire plină de dispreț, sperînd să se potolească, dar el, încercînd să-mi apuce mîna, continuă :

— O asemenea tînără spășită, cum pari, cine și-ar fi putut închipui că ai fi în stare să ne dai atîta bătaie de cap ? ! Hai, nu fi așa de sfioasă, gîndește-te, ce neliniște mi-ai pricinuit.

— Neliniștea ți-ai pricinuit-o singur, domnule, și, spunîndu-i acestea, m-am dus lîngă Madame Duval.

Desigur că Sir Clement și-a dat seama de schimbarea evidentă în situația mea și-mi puse o seamă de întrebări și manifestă o curiozitate care m-au uimit la un om atît de bine crescut.

Domnul Branghton şi Domnul Brown se duseră să le caute pe fete, în cele din urmă apărură rînd pe rînd Polly şi Biddy şi, după alte discuţii şi comentarii, s-a hotărît să plecăm. Madame Duval a declarat de data asta că pentru nimic pe lume nu merge noaptea cu barca. Sir Clement se oferi să ne conducă acasă cu trăsura lui care-l aştepta. Madame Duval declină invitaţia, foarte furioasă. În sinea mea începusem să mă bucur că cel puţin locuinţa noastră avea să rămînă necunoscută lui Sir Clement. Am găsit apoi o birjă, în care m-a ajutat să mă urc şi pe urmă şi-a luat rămas bun. Madame Duval dăduse adresa birjarului şi tocmai cînd pornisem, Sir Clement exclamă :

— Pe cinstea mea, dar e chiar birja angajată de mine.

Birjarul la început tăgădui, dar Sir Clement jură că aşa era şi în cele din urmă acesta îşi ceru iertare şi recunoscu că avea dreptate. Sînt convinsă că ideea asta i-a venit în ultima clipă.

— Nu mai pot găsi acum altă trăsură, căci altfel nu v-aş incomoda, dar cum ar fi neplăcut pentru dumneavoastră să mai aşteptaţi aici cine ştie cît, vă rog să rămîneţi, căci vă voi lăsa acasă şi apoi îmi voi continua drumul. Dacă vreţi să fiţi aşa de buni să-mi faceţi puţin loc.

Spunînd asta sări în trăsură, aşezîndu-se între mine şi monsieur Du Bois, şi-i porunci birjarului să meargă la adresa care-i fusese indicată. Cîteva minute nimeni nu scoase nici un cuvînt, apoi Madame Duval zise :

— *Ma foi,* încă n-am văzut o asemenea obrăznicie !

Sir Clement nu-i dădu nici o atenţie şi se ocupă numai de mine.

Cînd în cele din urmă ne-am oprit în High Holborn în faţa unei prăvălii de tricotaje, Sir Clement nu spuse nimic, dar mi-am dat seama că examina cu mare atenţie locul şi poziţia casei.

Ce seară neplăcută ! Nimeni nu părea că ar fi fost mulţumit, cu excepţia doar a lui Sir Clement care se arăta foarte bine dispus.

Scrisoarea a XIV-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Ultimele trei zile le-am petrecut acasă, în oarecare liniște, căci aventura de la grădina Vauxhall o făcuse pe Madame Duval să se teamă de locurile publice. Dar statul în casă deveni curînd plictisitor, și se hotărî să mergem la familia Branghton, iar apoi la grădina Marybone. Cînd am ajuns la Snow Hill, ploua. Am intrat repede în prăvălie, acolo am dat cu ochii de domnul Macartney, care stătea pe un scaun cu o carte în mînă, în același colț unde îl văzusem ultima dată. În cîteva minute a apărut toată familia Branghton, cu excepția domnului Smith. Cît timp a plouat, subiectul principal de discuție a fost ploaia. A urmat apoi o dezbatere, dacă să ne îndeplinim programul sau să-l amînăm pentru o seară cînd vremea va fi mai frumoasă. Monsieur Du Bois a propus să urcăm la ultimul etaj și să examinăm cerul, să vedem dacă arată a ploaie sau nu.

Pe cînd ne îndreptam spre scări, l-am auzit pe domnul Macartney, sculîndu-se de pe scaun și venind în urma mea. Crezînd că vrea să-mi vorbească am încetinit pasul și m-am întors. Păru că-i lipsea curajul să mi se adreseze. Umbla dintr-un capăt al camerei în altul foarte agitat și mîhnit ; în cele din urmă cu un suspin adînc se lăsă într-un fotoliu. Eram impresionată de atîta durere. Am simțit că nu mai puteam rămîne acolo și, trecînd pe lîngă el, am început să urc scările. Abia suisem cîteva trepte, cînd l-am auzit precipitîndu-se în urma mea și, cu o voce tremurîndă, mi se adresă :

— Domnișoară, vă implor...

Dar se opri, atunci eu am coborît, căutînd să par cît mai liniștită. Am așteptat cîtva timp, plină de îngrijorare.

Știindu-l fără bani, eram gata să-i ofer punga mea. Dar teama să nu-l ofensez m-a reținut ; văzînd că nu scoate nici un cuvînt, m-am încumetat să-l întreb :

— Ați dorit să-mi vorbiți, domnule ?

— Aș fi vrut, dar nu mă simt în stare...

— Poate altădată, cînd veți fi mai liniștit.

— Altădată ! repetă el cu tristețe. Vai, nu mă așteaptă decît mizeria și disperarea !...

— O, domnule, nu trebuie să vorbești așa, nu fi atît de abătut.

— Spuneți-mi cine sînteți ? mă întrebă el cu stăruință. De unde veniți ? Și prin ce modalități stranii păreți să fiți arbitrul și diriguitorul destinului unui nemernic ca mine ?

— Aș vrea să-ți fiu de ajutor. Dar cum ?

— Îmi este foarte greu, totuși vă voi spune, am dreptul la ajutorul dumneavoastră. M-ați deposedat de singura resursă pe care o mai aveam și de aceea...

— Vorbește, te rog, l-am încurajat eu ducînd mîna la buzunar. Vor coborî într-o clipă...

— Da, voi vorbi. Puteți... vreți... cred că veți voi... Aș putea...

Apoi îndepărtîndu-se de mine, continuă :

— O, cerule, nu sînt în stare să vorbesc !

Am luat portofelul în mînă, m-am dus după el și i-am spus :

— Dacă în adevăr, domnule, pot să-ți fiu de ajutor, de ce mi-ai tăgădui o bucurie atît de mare ? Vrei să-mi îngădui să...

N-am îndrăznit să continui, el cu un chip mai blînd se apropie de mine și-mi spuse :

— Vocea dumneavoastră, doamnă, este aceea a compasiunii ! de mult nu mi-a fost dat să aud o asemenea voce.

Dar chiar atunci, tînărul Branghton mă strigă să mă duc sus, am profitat de ocazie pentru a pleca, lăsînd să-mi

cadă portofelul, neîndrăznind să i-l dau în mînă, şi am fugit cît am putut mai repede. Ajunsă sus, am fost obligată să suport tot felul de tachinării din partea familiei Branghton, pentru că am rămas prea mult cu melancolicul scoţian, cum îl numesc ei. M-am bucurat cînd am aflat că au renunţat să mai mergem la Marybone, o nouă răpăială de ploaie punînd capăt discuţiilor asupra acestui subiect. Ne-am întors acasă de vreme şi am reuşit să mă furişez de Madame Duval pentru a vă scrie.

Mă bucur că am avut prilejul să pot contribui cît de puţin la ajutorarea acestui om atît de nefericit şi sper că banii vor fi suficienţi pentru a-şi plăti datoriile faţă de această familie fără îndurare.

Scrisoarea a XV-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill

Draga mea Evelina, sînt întru totul de acord. Ai dovedit încă o dată sentimentele umanitare care te însufleţesc şi care dacă nu ar aparţine copilului meu, aş roşi. N-aş vrea ca generozitatea ta să te lipsească de cele necesare, de aceea îţi trimit, pe lîngă aprobare, şi contribuţia mea.

În legătură cu acest om nenorocit sînt înclinat să cred că situaţia lui se datoreşte mai ales unei comportări greşite. Dacă este redus la acea stare de sărăcie pe care o prezintă familia Branghton, ar trebui ca prin activitate şi muncă stăruitoare să se restabilească şi să nu-şi piardă timpul fără a face nimic, decît să citească în prăvălia creditorului său. Scena cu pistoalele m-a îngrozit, iar cura-

jul tău m-a speriat, dar m-a și încîntat. Să fii întotdeauna neînfricată în fața nenorocirii, să nu încerci slăbiciuni și temeri și nici îndoieli care să te îndepărteze de la îndeplinirea datoriei tale.

Cît despre Sir Clement nici nu știu cum să-mi exprim indignarea față de comportarea lui. Familia Branghton și domnul Smith oricît de prost crescuți și dezagreabili ar fi, nu merită să fie luați în seamă. Sînt totuși foarte îndurerat că Evelina mea trebuie să fie expusă impertinenței și vulgarității lor.

Exact în ziua cînd se încheie luna, o voi trimite pe doamna Clinton la Londra să te conducă la Howard Grove. Șederea ta acolo, va fi sper cît mai scurtă, căci pe zi ce trece simt tot mai mult nevoia să o strîng pe iubita mea copilă la piept.

Arthur Villars

Scrisoarea a XVI-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Am primit o scrisoare foarte înduioșătoare de la tînărul Macartney. O trimit alăturat. Mai mult ca oricînd mă bucur că am putut să-i fiu de ajutor.

DOMNUL MACARTNEY CĂTRE DOMNIȘOARA ANVILLE

Domnișoară,

Foarte impresionat de sentimentul de adîncă umanitate de care ați dat dovadă, salvînd de la pieire un nefericit

străin, vă rog să primiți întreaga mea gratitudine și să binevoiți a mă ierta de spaima pe care v-am pricinuit-o. Mi-ați cerut să trăiesc, într-adevăr acum am motive. N-aș mai fi în stare să părăsesc prea ușor lumea, de cînd am aflat că există bunătate și atîta noblețe care pot fi revărsate peste toți cei în suferință.

Bunăvoința dumneavoastră față de mine, mă face să bănuiesc că ați dori poate să fiți la curent cu sentimentele care m-au dus la o asemenea stare disperată. Mărturisirea mea va implica dezvăluirea unor taine de o natură delicată și de aceea vă rog să le considerați sacre, chiar dacă mă abțin să menționez numele celor în cauză.

Am fost crescut în Scoția, deși mama mea era englezoaică și nu avea nici o rubedenie acolo. Și-a dedicat întregul ei timp mie. Solitudinea în care trăiam și izolarea de prietenii noștri, îmi spusese că se datorau unei cumplite melancolii, care o cuprinsese după moartea tatălui meu, cu puțin înainte de nașterea mea.

Am învățat la Aberdeen, unde m-am împrietenit cu un tînăr bogat. Această prietenie constituia cea mai mare fericire a vieții mele. Cînd și-a terminat studiile, prietenul meu a plecat într-o călătorie în Europa. Plecarea lui m-a îndurerat foarte mult. El ar fi fost bucuros să-l întovărășesc, suportîndu-mi cheltuielile necesare. Dar luasem hotărîrea, în sinea mea, să nu amestec prietenia noastră cu obligații pecuniare. Am purtat cu el, timp de doi ani, o corespondență regulată, pînă cînd, în drum spre casă s-a oprit la Lyon. De acolo, mi-a scris să vin la Paris, pentru a sta cîtva timp împreună.

Întîlnirea cu acest drag prieten a fost evenimentul cel mai fericit din viața mea. Acolo, am cunoscut o tînără, fiica unui englez foarte distins, de care m-am atașat. Încercam pentru ea o dragoste care credeam că avea să dureze toată viața. Tocmai părăsise o mănăstire unde fusese crescută din copilărie și abia mai știa limba natală.

Cînd a venit momentul să plec din Paris eram foarte mîhnit la gîndul despărţirii de ea, totuşi îmi lipsea curajul să-i aduc la cunoştinţă tatălui ei dragostea noastră. El desigur, avea pentru ea alte planuri. Eram primit în casa lor oricînd, ea fiind acolo mai mult singură, sub supravegherea unei slujnice, care mi-a devenit pe dată prietenă.

Dar să nu lungesc prea mult povestea. Întoarcerea neaşteptată a tatălui a dus la începutul nenorocirii care s-a abătut asupra mea de atunci. Fără îndoială că a ascultat conversaţia noastră, căci a dat buzna în cameră ca un nebun. Vai, ce scenă a urmat ! Ce mi-a fost dat să aud ! Mi-a aruncat atîtea insulte, spunîndu-mi că sînt un cerşetor, un scoţian laş. În cele din urmă n-am mai putut suporta şi, furios peste măsură, am tras sabia ; atunci el, cu aceeaşi abilitate ca şi mine, a tras-o pe a lui, căci nu era un om bătrîn, ci dimpotrivă puternic ca şi mine. În zadar s-a rugat fiica lui de el, în zadar m-am căit de furia mea, reproşurile lui nu conteneau, persoana mea, ţara mea au fost terfelite, încît pînă la urmă nu m-am mai putut stăpîni şi ne-am bătut în duel, iar el a căzut. În acea clipă aş fi fost în stare să mă omor, tînăra fată leşină, slujnica auzind zgomot intră şi mă rugă să fug, promiţînd că mă va informa mai tîrziu cum stau lucrurile.

Bătrîna slujnică veni aproape de miezul nopţii, spunîndu-mi că stăpînul era în viaţă, iar tînăra stăpînă îşi revenise. Într-o asemenea situaţie părea absolut necesar să părăsesc imediat Parisul. Slujnica avea să-l ţină la curent pe prietenul meu cu mersul lucrurilor. M-am întors în Scoţia. Mama şi-a dat imediat seama de starea mea şi nu a avut linişte pînă cînd nu i-am povestit cele petrecute. A ascultat întreaga tărăşenie foarte agitată, iar numele celor în cauză au înspăimîntat-o. Cînd i-am spus că ne-am luptat şi el a căzut, a strigat : „Feciorul meu, ţi-ai ucis tatăl !“ şi s-a prăvălit leşinată la picioarele mele. După ce şi-a revenit mi-a mărturisit amănuntele unei întîmplări

care spera să nu fie niciodată dezvăluită. Mama fusese foarte afectată de pierderea tatălui meu, care vai, nu murise ! Nefiind legat de ea prin alte legături decît cele ale onoarei, a părăsit-o cu bună știință. Ea nu se stabilise în Scoția cu voie, ci fusese izgonită acolo de familie, pe drept mîniată, iertați-mă, domnișoară, că nu pot fi mai explicit.

Fiind foarte tulburat de această întîmplare mi-am pierdut controlul și timp de o săptămînă și mai bine am delirat. Biata mama era încă și mai de plîns. Cînd mi-am revenit ardeam de nerăbdare să aflu știri de la Paris. Am primit, în fine, mai multe scrisori care m-au liniștit nemaisimțindu-mă vinovat de paricid. Am fost de asemenea informat că avea să o ducă pe nefericita mea soră în Anglia, unde urma să locuiască la o mătușă. M-am gîndit să-l întîlnesc la Londra și să-i dezvălui întreaga poveste. Mama a fost de acord și mi-a dat o scrisoare pentru a dovedi afirmațiile mele.

Iată-mă lîncezînd aici săptămînă după săptămînă, în așteptarea familiei mele. Între timp am aflat că sosirea lui fusese amînată. Banii mei erau pe terminate și, contra voinței mele, m-am văzut obligat să fac apel la mama ca să mă pot întoarce în Scoția. Răspunsul pe care l-am primit nu era de la ea, ci de la o veche prietenă. Aceasta mă anunța că mama se îmbolnăvise și, curînd după aceea, s-a prăpădit. Îmi trimitea și o scrisoare pe care mama o scrisese unei rude înfățișîndu-i situația mea deplorabilă și o ruga să aibă grijă de mine și să mă ajute să găsesc de lucru. Eram atît de prăbușit de durere, încît au trecut două săptămîni pînă cînd am avut curajul și puterea sufletească să duc misiva la destinație. Dar ruda nu era în oraș. În această situație desperată, mîndria mea a cedat și m-am hotărît să recurg la ajutorul vechiului meu prieten. După ce am lăsat să mai treacă o vreme, cînd să duc scrisoarea la poștă, domnul Branghton și fiul său nu mi-au îngăduit

să trec prin prăvălie, m-au amenințat cu închisoarea dacă nu le plătesc imediat chiria. M-au adus într-o stare disperată, am rupt scrisoarea și abia am putut să mă opresc să nu-mi pun capăt zilelor. În această stare de profundă tulburare am țesut în mintea mea un plan oribil : să fur. Mi-am vîndut cîteva lucrușoare pe care le mai aveam, mi-am cumpărat cele două pistoale. Sper să mă credeți că intenția mea era doar să sperii trecătorii pe care i-aș fi atacat, armele nefiind încărcate, și aceasta o făcusem ca să mă pun la adăpost de o moarte infamă, dacă aș fi fost prins. M-am gîndit că puteam să adun bani suficienți ca să-l plătesc pe domnul Branghton și să mă întorc în Scoția, iar de acolo să descopăr pe cine am păgubit și să-i înapoiez, în secret, ceea ce i-am luat. Dar, nedeprins cu nici un soi de ticăloșie, tulburarea mea era atît de mare încît îmi venea greu să acționez.

Iar acum, dacă am reușit să îndeplinesc această dureroasă sarcină, cum aș putea oare răsplăti generozitatea cu care m-ați înconjurat, decît doar că nu va fi irosită în zadar. M-ați trezit la realitate, m-ați făcut să văd că încercam o mîndrie falsă, nu vroiam să cer ajutor de la un prieten, dar nu aveam nici un scrupul în a obține de la un străin, furînd, fără a ține seama că-l reduceam și pe acela la o stare de mizerie ca și a mea. Bietul meu suflet a fost sfîșiat de un greu conflict !

Cu ajutorul unui inel pe care mi l-a lăsat sărmana mea mamă, am reușit să mă achit față de domnul Branghton, iar compasiunea dumneavoastră îmi va servi să-mi port de grijă pînă cînd voi avea știri de la prietenul meu, căruia, în sfîrșit, i-am scris, sau pînă cînd ruda mamei se va întoarce la Londra.

Ca să vă spun că-mi voi plăti datoria față de dumneavoastră, n-ar avea nici un rost ; nu o voi putea face niciodată, serviciul pe care mi l-ați adus întrece orice putere

de mulțumire. M-ați făcut să redevin om, m-ați învățat să-mi frînez pasiunile care mă sfîșiau și să suport adversitățile ca un bărbat. Îngăduiți-mi totuși să vă informez că partea pecuniară a obligației mele față de dumneavoastră va fi rezolvată de îndată ce voi fi în măsură.

Rămîn al dumneavoastră cu cel mai adînc respect și gratitudine.

Macartney

Scrisoarea a XVIII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Holborn, 1 iulie, ora 5 dimineața

O, Sir, ce întîmplare am de relatat ! M-a frămîntat toată noaptea și acum, iată-mă dis-de-dimineață, scriindu-vă. Se stabilise ca ieri să mergem împreună cu Familia Branghton, domnul Brown și domnul Smith, la grădina Marybone pentru a vedea focurile de artificii ale domnului Torre, un străin celebru în asemenea îndeletniciri. Am fost printre primii care am intrat în grădină, domnul Branghton, declarînd că voia să profite din plin de banii cheltuiți, care de fapt se duceau pe apa sîmbetei în asemenea locuri.

Grădina nu excelează nici prin frumusețe, nici prin măreție. Toți eram plictisiți și abia ne mișcam, așa că am fost foarte bucuroasă cînd a început programul muzical. Am ascultat un concert interpretat de Barthélemon [1] cu

[1] *François Hippolite Barthélemon* (1741—1808), violonist și compozitor, născut la Bordeaux, stabilit la Londra în 1764.

mult sentiment și imaginație. Cînd s-a anunțat că încep focurile de artificii, ne-am repezit cu toții să ocupăm locuri cît mai bune, dar curînd ne-am trezit încercuiți și incomodați de lume. Domnul Smith propuse ca doamnele să privească de pe platformă, iar bărbații ne-au părăsit, căutîndu-și alte locuri, urmînd să se întoarcă, cînd spectacolul va lua sfîrșit. Focurile de artificii au fost cu adevărat minunate. Era reprezentată cu multă iscusință povestea Euridicei și a lui Orfeu, dar în momentul fatal, cel al despărțirii, s-a produs o asemenea explozie și un zgomot atît de puternic încît noi toate, dintr-odată, ca și cum ne-am fi înțeles, am sărit de pe platformă și am fugit în spate. Cîteva clipe nu mi-am dat seama unde mă aflam, dar am fost readusă la realitate de glasul unui străin care mi se adresă :

— Hai, draga mea, vino cu mine, o să am grijă de tine !

Am tresărit și, privind în jur, am văzut că mă pierdusem de tovarășele mele și prin preajmă nu se afla nimeni cunoscut. Am vrut să mă întorc spre locul părăsit, fără a ști însă încotro să o apuc sau pe unde mergeam. În fiecare clipă eram acostată de cîte un bărbat îndrăzneț. Un ofițer se îndreptă spre mine și mă apucă de mînă, spunîndu-mi :

— Ești o făptură mititică și dulce, te iau în serviciul meu !

Am țipat speriată, m-am smuls din mîinile lui și, alergînd spre două doamne, m-am adresat lor :

— Vă rog, doamnelor, apărați-mă !

Au pufnit de rîs cînd au auzit ce le cer, dar au spus :

— Să o luăm între noi.

Ficare dintre ele mă apucă de cîte un braț și, pe un ton ironic, mă întrebară :

— De ce e speriată mititica ?

Le-am povestit pe scurt cele petrecute. Dar mi-am dat seama că vorbele mele erau luate în derîdere şi că cerusem ajutor de la nişte persoane care îşi băteau joc de mine.

Aş fi luat-o la fugă imediat ce am făcut această descoperire, dar mă ţineau atît de strîns, încît îmi era peste putinţă să scap, şi mă temeam cumplit de ele, aşa că n-am îndrăznit să mai fac nici o mişcare. M-au întrebat o sută de lucruri. Cîteva clipe mai tîrziu, am zărit înaintînd spre noi chiar pe lordul Orville. M-am cutremurat, gîndindu-mă ce şi-ar fi putut închipui, văzîndu-mă într-o asemenea tovărăşie. Spre marea mea bucurie a trecut fără să ne vadă, deşi mi s-a părut că într-un anumit fel şi-ar fi îndreptat privirile spre noi. Cîteva minute mai tîrziu, m-am simţit în culmea fericirii auzind glasul domnului Brown. Era singur. Aproape fără să mai ştiu pe ce lume sînt, l-am apucat de braţ.

— Nici nu vă închipuiţi, domnişoară, cît v-am căutat ! spuse el.

— Aşadar, domnul ăsta e din grupul dumitale ? întrebă una dintre femei.

— Da, doamnă vă mulţumesc, acum sînt în siguranţă, aşa că nu vă mai deranjez.

Eram pe punctul de a pleca, cînd iată că a apărut Madame Duval şi fetele Branghton. Am încercat din nou să le spun noapte bună, dar cele două nenorocite după ce au ascultat pline de curiozitate ce am vorbit noi, au şoşotit ceva şi au declarat că vor să ni se alăture. Una dintre ele m-a apucat cu îndrăzneală de braţ, pe cînd cealaltă l-a luat de braţ pe domnul Brown, şi aşa, fără voia noastră, ne-am trezit prinşi între ele. E greu de spus dacă eu eram mai speriată sau domnul Brown mai consternat. Mergînd astfel, urmaţi de Madame Duval şi de domnişoarele Branghton am dat din nou în cale de lordul Orville, de data asta, din nefericire privirile noastre s-au întîlnit. N-am

văzut încă atîta surprindere și îngrijorare pe chipul cuiva. Ce a spus la început habar nu am, parcă n-aveam urechi de auzit și nici nu puteam înțelege nimic. Am crezut că intru în pămînt de rușine, de emoție, de supărare. M-am desprins de brațul femeii și de cel al domnului Brown și m-am apropiat de Madame Duval, rugînd-o să nu mă mai lase să mă despart de ea. Lordul Orville s-a întors și cu o politețe de care mă dezobișnuisem în ultimul timp s-a interesat despre sănătate doamnei Mirvan și a restului familiei de la Howard Grove, dar conversația noastră a durat puțin, deoarece curînd am fost tulburați în modul cel mai neplăcut din cauza celor două femei și a domnului Brown, care acum se afla între ele și-l ciupeau de brațe. Domnișoarele Branghton și-au dat seama imediat cine erau. Eu eram total zăpăcită, iar pe chipul lordului Orville se putea citi o uimire plină de indignare. Din acel moment nu mi-a mai adresat nici un cuvînt, urîndu-mi noapte bună cu un aer sobru. Pe fața mea trebuie să se fi citit probabil o adîncă melancolie, căci peste o clipă a adăugat cu mai multă blîndețe :

— Dacă domnișoara Anville dorește să-mi dea adresa sa, aș veni să-i prezint omagiile mele înainte de a pleca din Londra.

La această cerere atît de neașteptată am simțit împurpurîndu-mi-se obrajii, dar cîtă umilință am încercat, cînd i-am răspuns :

— Locuiesc în Holborn !

S-a înclinat și ne-a părăsit. Ce poate oare să creadă ? Dacă nu mi-ar fi lipsit prezența de spirit i-aș fi explicat ce se întîmplase. Despre restul serii numai sînt în stare să povestesc nimic.

A dumneavoastră devotată,

Evelina

Scrisoarea a XIX-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Holborn, 1 iulie

Apatică, neliniștită, fără chef să mai întreprind ceva, după ce am terminat scrisoarea, m-am așezat cu indiferență, la fereastră, așteptînd să mă cheme Madame Duval la micul dejun, cînd dintr-odată am zărit printre cupeurile care treceau pe stradă, unul purtînd o coroană, și, la fereastra lui, pe lordul Orville. M-am retras îndată, dar cred că m-a văzut, deoarece cupeul a tras imediat la ușa noastră. Trebuie să mărturisesc că m-am simțit foarte tulburată. Ideea de a-l primi pe lordul Orville singură, faptul că știam că această vizită era numai pentru mine, dorința de a-i explica nefericita aventură de ieri seară, situația umilitoare în care mă aflam, toate aceste gînduri mi-au pricinuit dintr-odată un zbucium și o îngrijorare pe care nu sînt în stare să le exprim.

Cred că ar fi vrut să fie anunțat, dar slujnica, nedeprinsă cu asemenea ceremonii, mi-a spus doar că un mărit domn dorea să mă vadă și iată că peste o clipă el a și apărut în carne și oase. Sînt convinsă că l-am primit cu stîngăcie, copleșită de o situație atît de neplăcută. Primele cuvinte pe care mi le-a adresat au fost :

— Mă consider foarte norocos să o găsesc pe domnișoara Anville acasă și liberă.

Drept răspuns am făcut doar o reverență. Mi-a vorbit apoi despre doamna Mirvan, m-a întrebat de cînd eram la Londra, o sumedenie de astfel de generalități care, din fericire, mi-au dat răgazul să-mi revin din starea în care mă aflam. Am luat amîndoi loc și, după o scurtă pauză, îmi spuse :

— Nu știu cum să-mi cer scuze pentru libertatea atît de mare pe care sînt pe punctul de a mi-o lua. Poate ar trebui să mă bizui pe bunătatea dumneavoastră și să nu-mi mai cer nici o scuză.

Am înclinat doar ușor capul.

— Mi-ar părea rău să par impertinent...

— Impertinent ? am exclamat eu cu indignare, sînt sigură că așa ceva nu e cu putință.

— Sînteți prea bună și mă încurajați să fiu sincer.

Se opri din nou, dar nerăbdarea mea era atît de mare încît amuțisem ; în cele din urmă, fără să se uite la mine pe un ton grav, mă întrebă :

— Pe doamnele cu care v-am văzut aseară le cunoașteți mai de mult ?

— Nu, nici gînd ! am strigat eu, ridicîndu-mă de pe scaun și înroșindu-mă toată.

Se ridică și el în picioare și, cu un aer plin de condescendență, adăugă :

— Scuzați-mă, domnișoară, pentru această întrebare atît de directă, pe care nici nu știam cum să o pun și, de altfel, nu am alte scuze, decît faptul că port un deosebit respect doamnei Mirvan și vă doresc din toată inima fericire, dar mă tem că am mers prea departe.

— Sînt tare măgulită de atenția cu care mă onorați...

— Trebuie să recunosc, continuă el, că am fost foarte uimit cînd v-am întîlnit în compania a două persoane despre care mi-am dat seama că nu meritau atenția dumneavoastră. Am vrut să știți cu cine aveați de a face și m-am gîndit cu multă spaimă la șocul pe care-l veți primi cînd veți descoperi cît de nedemne sînt acele femei. Ceva m-a făcut să nu rezist și să-mi iau libertatea să vă previn, dar nu-mi voi ierta această cutezanță, dacă cumva am avut ghinionul să vă produc durere.

I-am relatat pe dată întîmplarea care m-a silit să mă alătur acestor două femei. M-a ascultat tot timpul cu atenție, părînd foarte preocupat de spusele mele, iar cînd am

terminat îmi mulțumi foarte politicos pentru ceea ce-i plăcu să numească condescendența mea. Atitudinea lui m-a măgulit foarte mult. Curînd după aceea slujnica veni să mă anunțe că Madame Duval dorea să ia micul dejun în camera ei.

— Mă tem, spuse lordul Orville, că am abuzat de timpul dumneavoastră, apoi, luîndu-mi mîna și ducînd-o la buze, adăugă : Îmi va îngădui oare, domnișoara Anville să pecetluisc astfel pacea mea ?

Dacă aș fi suferit și mai mult și m-aș fi simțit și mai umilită, o asemenea marcă de stimă din partea lordului Orville ar fi răsplătit cu vîrf și îndesat totul.

După ce a plecat s-au produs două incidente foarte neplăcute. În timpul micului dejun, Madame Duval, de o manieră foarte necivilizată, m-a întrebat dacă vreau să mă mărit, adăugînd că domnul Branghton a propus să-l însoare pe fiul său cu mine. Uimită și foarte iritată, am asigurat-o că, dacă domnul Branghton se gîndește la așa ceva, își pierde timpul.

— Și eu aveam planuri mai mari pentru tine, dacă aș fi putut să te duc la Paris și să reușesc să te fac recunoscută de tatăl tău. Dar cum nu se poate, nici altceva mai bun nu ai, iar cum și tu și el sînteți rudele mele, mă gîndesc că în felul acesta vă las averea mea la amîndoi.

Am rugat-o să nu se mai gîndească la acest subiect și am asigurat-o că domnul Branghton îmi era total antipatic. Mi-a cerut însă să nu-l descurajez și nici să nu accept oferta, pînă cînd va vedea ce se poate face pentru mine. Tînărul, a adăugat ea, a vrut de mai multe ori să-mi vorbească, dar neștiind prea bine cum să atace asemenea subiect a rugat-o pe ea să pregătească terenul.

I-am arătat întreaga mea aversiune față de această propunere, dar fără rezultat, căci a conchis, așa cum a început, că, dacă nu se va ivi o partidă mai bună, mă voi mărita cu el.

Al doilea prilej de nemulțumire a provenit din partea domnului Du Bois, care în mod foarte neașteptat, cînd Madame Duval a ieșit din cameră, îmi puse în mînă un bilețel și apoi părăsi imediat casa. Era o declarație fățișă a dragostei lui pentru mine, despre care spune că nu și-ar fi dat seama dacă Madame Duval nu l-ar fi informat că mă hărăzea tînărului Branghton, o căsătorie la care nici nu putea să se gîndească. Mă implora din toată inima să-i iert îndrăzneala, arătă că îmi poartă tot respectul și că își lăsa soarta pe seama răbdării, a timpului și a milei.

Comportarea domnului Du Bois îmi provoacă o adevărată îngrijorare. Aveam o părere foarte bună despre el. Totuși nu-mi va fi greu să-i tai avîntul, și nu-i voi sufla nici un cuvînt lui Madame Duval, căci am motive serioase să cred că i-ar produce o mare neplăcere.

Scrisoarea a XX-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

3 iulie

O, Sir, cîtă neliniște și suferință trebuie să plătesc o scurtă dimineață de fericire!

Familia Branghton a propus să facem ieri o plimbare în grădinile Kensington. Tînărul Branghton fost din cale afară de supărător, stăruia mereu să meargă alături de mine. Rezerva și răceala mea l-au descurajat totuși să atace subiectul oribil despre care-mi vorbise Madame Duval. Domnul Du Bois, dîndu-și seama că-l evitam, luase o figură atît de plină de melancolie, încît mi se făcea chiar milă de el. În timp ce ne plimbam, l-am zărit, la oarecare distanță de noi,

pe lordul Orville cu cîteva doamne. Am căutat să mă ascund în spatele domnişoarei Branghton, căci îmi era ruşine să mă vadă într-o asemenea companie. Din fericire, planul mi-a reuşit, nu l-am mai întîlnit, căci o ploaie torenţială, neaşteptată, ne-a izgonit din grădină. Am fugit şi ne-am adăpostit într-o mică prăvălie de fructe şi zarzavaturi. Aici am dat peste doi valeţi aduşi şi ei de ploaie. Mi se părea că văzusem pe undeva livrelele lor. Cum mă uitam pe fereastră, am zărit aceeaşi uniformă şi la vizitiul unui cupeu. Mi-am amintit că aparţinea lordului Orville. Temîndu-mă să nu fiu cumva recunoscută, i-am şoptit lui Biddy să nu-mi pronunţe numele. Dacă m-aş fi gîndit mai bine, mi-aş fi dat seama de inutilitatea unei asemenea măsuri de precauţie. Această cerere i-a trezit imediat curiozitatea şi m-a asaltat cu întrebări, încît pînă la urmă n-am putut să nu-i spun. Imediat după aceea o strigă pe sora ei şi-i spuse :

— Ştii, Polly, duduia a dansat cu un lord !

— Zău ? uite, la aşa ceva nu m-aş fi gîndit.

Nu mai conteneau să mă descoase în fel şi chip, încît au atras atenţia celorlalţi, cărora le repetară toate cîte aflaseră de la mine.

— Pe cinstea mea, dacă aş fi în locul duduii aş profita şi aş merge cu trăsura lordului în oraş, spuse tînărul Branghton.

— Da, continuă tatăl, ar avea un rost, căci ne-ar scuti să mai plătim o birjă ca să ne ducă în oraş ; măcar să-ţi servească într-un fel cunoştinţa cu un lord.

— Mă bucur că te-ai gîndit la aşa ceva, interveni Madame Duval, o să-ţi îndeplinesc dorinţa. Hai să chemăm vizitiul.

— Mi-ar face plăcere să merg şi eu cu un cupeu purtînd o coroană, preciză Polly.

— Nu, pentru nimic pe lume ! am strigat eu foarte alarmată, este cu desăvîrşire imposibil !

— La ce bun să mai cunoşti un lord ? ! De ce-i imposibil ? întrebă domnul Branghton.

— *Ma foi,* copilă parcă ai fi nou născută, habar nu ai de cele ale lumii !

Ceru unuia dintre valeţi să cheme vizitiul.

— Vă rog, doamnă, domnule Branghton, vă rog, renunţaţi la acest gînd. Îl cunosc prea puţin pe lordul Orville şi nu pot să-mi permit aşa ceva.

— Lasă prostiile, fac cum vreau ! dacă nu-l chemi pe vizitiu, îl chem eu ! se adresă ea din nou feciorului.

Acesta rîse obraznic şi îi întoarse spatele. Madame Duval, foarte enervată, ieşi afară în ploaie, şi-i făcu semn vizitiului. Am fugit după ea şi am rugat-o stăruitor să ne întoarcem cu o birjă de piaţă. Dar nu ţinu seama de spusele mele şi îi ceru vizitiului să o ducă în oraş, adăugînd că răspunde ea faţă de lordul Orville, dar acesta cu un rînjet zeflemitor îi mulţumi, spunîndu-i că el răspunde şi plecă. Tot atunci veni un valet care-l anunţă că lordul intrase în palatul Kensington şi că nu avea nevoie de el vreo două ore.

— Păi, bine amice, interveni domnul Branghton, ce necaz ar fi dacă ne-ai duce în oraş ?

— Şi eu o să te cinstesc cu o halbă, adăugă Tom Branghton.

Vizitiul le răspuse cu un hohot de rîs, împărtăşit şi de valetul cel obraznic.

— *Pardie !* exclamă Madame Duval, nici nu bănuiam că valeţii sînt cei mai neobrăzaţi din toată ţara. O să vă învăţ eu minte. Să ştiţi că o să-i spun stăpînului vostru şi n-o să vă fie moale.

— V-a îngăduit stăpînul să folosiţi cupeul său ? întrebă vizitiul cam speriat.

— Nu-i vorba de aşa ceva, continuă Madame Duval, sînt sigură că dacă-i un gentleman ne-ar permite imediat, decît să ne vadă uzi pînă la piele ; dar, n-avea grijă, o să

afle cît de obraznic ai fost, căci tînăra domînşoară îl cunoaşte foarte bine.

— Da, a şi dansat cu el, completă Polly.

Cît mă căiam pentru prostia ce o făcusem !

Vizitiul şi valetul s-au uitat unul la altul cam îngrijoraţi, atitudinea lor a fost observată de ai mei, care profitînd de aceasta, au spus că-i vor scrie neîntîrziat lordului Orville despre purtarea lor necuviincioasă. Asta i-a cam speriat, şi unul dintre valeţi se oferi să dea o fugă pînă la palat pentru a-i cere permisiunea stăpînului.

Această propunere mă făcu să tremur, şi Branghtonii băteau în retragere, dar pe Madame Duval nu o poţi face să renunţe cu una cu două, cînd şi-a pus ea ceva în cap.

— Hai, du-te şi transmite-i salutări din partea copilei şi spune-i că nu găsim nici o birjă pe aici şi am fi bucuroşi să mergem cu a sa pînă în Holborn continuă Madame Duval.

— Nu, nu te du ! am strigat eu. Nu-l cunosc pe lordul Orville şi nu am nici un mesaj de trimis.

Oamenii erau foarte încurcaţi, abia se stăpîniră să nu pufnească în rîs, Madame Duval mă certă şi, furioasă, le porunci să plece imediat.

— Vă rog, întrebă vizitiul, ce nume ?

— Anville, răspunse Madame Duval, spune-i că tînăra domnişoară Anville, cu care a dansat odată, are nevoie de cupeul său.

Eram într-adevăr disperată. Stihiile nicicînd nu au putut fi mai oarbe, cu toate rugile fierbinţi pe care le înălţăm în sinea mea. Valetul, împins de Madame Duval şi poate amintindu-şi numele, plecă spre palat cu acel mesaj atît de ciudat.

Se întoarse repede şi înclinîndu-se cu cel mai mare respect în faţa mea spuse :

— Domnia sa trimite salutările sale, iar cupeul său va fi întotdeauna la dispoziţia domnişoarei Anville.

Eram foarte impresionată, dar atît de îndurerată, încît abia mi-am putut ține lacrimile. Ne-am suit cu toții în trăsură. Cînd ne-am oprit la locuința noastră, domnul Branghton a întrebat dacă n-ar putea să-i ducă și pe ei, în continuare, acasă. Servitorii, acum foarte politicoși nu au făcut nici o obiecție. Știam prea bine că orice protest al meu ar fi rămas fără efect, așa că m-am retras în camera mea cu inima foarte grea și i-am lăsat să se ducă.

Rare ori mi-a fost dat să petrec o noapte atît de chinuită. Abia reușisem să mă reabilitez în fața lordului Orville și, iată, acum se năruise totul, îi dădeam motive să creadă că mă laud că-l cunosc și că am dansat cu el! Să-mi îngădui o asemenea libertate cu un om ca lordul Orville, pe care n-aș fi îndrăznit să mi-o iau nici cu cel mai intim prieten! Să tratez cu astfel de neobrăzare pe cineva care m-a onorat cu atît respect! Într-adevăr, nu mi s-ar fi putut întîmpla ceva care să mă necăjească mai mult.

Fiind în această stare, imaginați-vă, căci nu sînt capabilă să descriu, cît am suferit în timpul scenei pe care o relatez în cele ce urmează.

Azi dimineață, pe cînd mă aflam singură în sufragerie, a apărut tînărul Branghton, cu un aer foarte important și apropiindu-se țanțoș de mine, îmi spuse :

— Duduie, lordul Orville vă trimite complimente.

— Lordul Orville ? am repetat eu uimită.

— Da, căci îl cunosc foarte bine acum,. ca pe dumneata. E un domn foarte politicos, oricît ar fi el de lord.

— Pentru numele lui Dumnezeu, explică-te !

— Iată cum stau lucrurile. Aseară, după ce ne-am despărțit s-a întîmplat un mic necaz, dar acum nu mai are nici o importanță, căci tot răul a fost spre bine. Tocmai cînd urcam pe Snow Hill, am izbit o căruță și atît de tare încît mai mai că a sărit roata cupeului. Dar nu ăsta a fost răul cel mai mare, deoarece, cînd am vrut să deschid portiera, nu mi-am dat seama că geamul era ridicat, așa că m-am

pocnit zdravăn cu capul de el. Ia te uită cum mi-am tăiat fruntea.

Chiar dacă suferea un accident și mai grav nu m-ar fi îngrijorat deloc în acel moment ; își continua povestirea, iar eu eram prea uluită ca să-l întrerup.

— Ne aflam într-un bucluc atît de mare, și noi și servitorii, poți să-ți închipui, căci pe lîngă faptul că se spărsese geamul, vizitiul declarase că trăsura era stricată și nu putea să se mai întoarcă la Kensington. Nu știam ce să facem. Valeții au zis că pleacă să-l anunțe pe stăpîn de cele întîmplate. Tata, nu prea s-a simțit atunci la îndemînă, așa că hotărî ca azi dimineață să mă duc și să-i cer iertare pentru geamul spart. L-am întrebat pe valet de adresă și mi-a spus că locuiește în Berkley Square, așa că azi dimineață m-am dus acolo, am găsit repede casa.

— Te-ai dus la el acasă ? am strigat eu cu sufletul la gură.

— Da, și ce mîndrețe de casă are ! Ai fost vreodată acolo ?

— Nu.

— N-ai fost ! Ei bine, uite, atunci înseamnă că eu știu mai multe despre domnia sa decît dumneata, care l-ai cunoscut înaintea mea. Cînd am ajuns în fața ușii eram tare încurcat, pentru că nu știam ce să spun, servitorii mă înștiințaseră că nu puteam să-l văd, fiind ocupat, dar că să las un mesaj. Vroiam tocmai să plec, cînd îmi trecu prin minte să spun că veneam din partea dumitale.

— Din partea mea ?

— Da, de ce nu ? M-am gîndit că e păcat să fac un drum atît de lung degeaba. Am spus să-l anunțe că veneam din partea domnișoarei Anville.

— Doamne păzește, cum ți-ai îngăduit așa ceva ?

— Las-o ușurel, domnișoară, nu te aprinde, pentru că o să fii tot atît de bucuroasă ca și mine, cînd o să auzi ce bine au ieșit lucrurile. M-a primit și mi-a spus că domnia sa mă va vedea imediat, apoi am fost condus de o armată

de servitori printr-o mulțime de camere, încît inima mi s-a umplut de presimțiri rele, gîndindu-mă că o să fie atît de mîndru încît nu o să-i ajung cu prăjina pe la nas și nici nu o să vrea să-mi vorbească. Dar nu-i deloc mîndru și a fost atît de politicos, de parcă eram lord și eu. I-am spus că nădăjduiam că nu o să se supere pentru geamul spart, a fost doar un accident ; m-a rugat nici să nu mai pomenesc de așa ceva, căci n-avea nici o importanță. Spera că ai ajuns cu bine acasă și nu te-ai speriat. I-am spus că da, și i-am transmis salutări din partea dumitale.

— Salutări ? am întrebat eu uimită. Cine ți-a dat permisiunea, cine te-a rugat ?

— Așa, am făcut-o din capul meu, să creadă că vin din partea dumitale. Uitam să-ți spun că valetul m-a informat că mîine seară pleacă din oraș ; sora lui o să se căsătorească curînd și tocmai comanda o mulțime de lucruri, așa că mi-a venit în minte, văzîndu-l atît de amabil, să-l întreb de unde face cumpărăturile. I-am spus, dacă nu are preferință pentru o anumită prăvălie, că tatăl meu e argintar și ar fi foarte mîndru să-l servească, iar domnișoara Anville care a dansat cu dumneavoastră este vara lui și a mea de asemenea, și vă va rămîne foarte îndatorată, sînt sigur.

— Mă înnebunești, am strigat eu sculîndu-mă de pe scaun, mi-ai adus un prejudiciu ireparabil !

Eram ca ieșită din minți, mă gîndeam că buna părere a lordului Orville despre mine se ștersese în mod irevocabil. O palidă speranță care mai licărea în inima mea de dimineață, că aș putea să-l întîlnesc și să-i explic cele petrecute, dispăruse cu totul, aflînd acum că va părăsi orașul. Pentru tot restul vieții avea să-și amintească de mine cu cel mai mare dispreț. Acest gînd îmi stătea ca un pumnal împlîntat în inimă. Nu știu dacă mă veți ierta,

cînd veţi auzi că i-am scris despre această întîmplare, în primul rînd, domnişoarei Mirvan şi mă gîndeam chiar să v-o tăinuiesc dumneavoastră. Totuşi prefer să mă dezaprobaţi, decît să trădez încrederea pe care mi-aţi acordat-o cu atîta generozitate. Sînteţi probabil pregătit pentru cele ce urmează, adică o scrisoare. Fiind în culmea agitaţiei i-am scris lordului Orville, astfel :

CĂTRE LORDUL ORVILLE

Milord,

Sînt peste măsură de jenată pentru că ieri vi s-a cerut trăsura în numele meu, şi în acelaşi timp foarte iritată, aflînd că a fost atît de rău avariată. Mă văd obligată, pentru a nu plana asupra mea nici o învinuire, să vă scriu cîteva rînduri, aducîndu-vă la cunoştinţă că cererea a fost făcută fără consimţămîntul meu, iar vizita cu care aţi fost importunat azi dimineaţă fără ştirea mea.

Gîndul că m-am văzut, independent de voinţa mea, instrumentul care v-a produs atîta neplăcere mă tulbură nespus de tare.

Rămîn, milord, a dumneavoastră prea umilă servă etc.

Evelina Anville

I-am cerut femeii de serviciu să trimită scrisoarea în Berkley Square. Dar abia i-o dădusem că mi-a şi părut rău, am pornit în goană pe scări să o iau înapoi, cînd m-am oprit la auzult vocii lui Sir Clement. Deoarece Madame Duval nu mai vroia să-l primesacă, m-am văzut obligată să mă întorc, iar după plecare lui era prea tîrziu, pentru că fata o şi dăduse unui comisionar.

Am aşteptat destul de mîhnită întoarcerea comisionarului care mi-a spus doar că lordul Orville nu era acasă.

Scrisoarea a XXI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

4 iulie

Azi dimineaţă Madame Duval m-a trimis cu o invitaţie pentru familia Branghton. Cînd m-am întors acasă am aflat că veniseră doi domni care şi-au lăsat cărţile de vizită. Una era a lordului Orville, iar cealaltă a lui Sir Clement. N-am regretat deloc că am scăpat să-l văd pe cel de al doilea, dar îmi va părea rău, probabil toată viaţa, că l-am pierdut pe primul, căci desigur a şi plecat din Londra şi nu-l voi mai vedea niciodată. Am intrat în sufragerie. Domnul Du Bois a venit după mine. Nu era nimeni în cameră. M-a întrebat :

— *Vous ne l'aimez donc pas ce garçon, Mademoiselle ?* [1]

— Eu ? nu, îl detest.

— *Ah, tu me rends la vie* [2], strigă el şi aruncîndu-se la picioarele mele îmi luă mîna, cînd tocmai se deschise uşa şi intră Madame Duval. Cu un aer încurcat şi de vinovăţie, el se ridică pe dată. Furia ei m-a înmărmurit. S-a îndreptat spre monsieur Du Bois care bătea în retragere şi a început un adevărat atac în franţuzeşte, şi din enervarea şi repezeala ei, abia mai puteam înţelege cîte un cuvînt. Am priceput totuşi ceva, din reproşurile ei reieşea clar că-l plăcea. Cu o violenţă şi mai mare, după ce-i porunci să piară din faţa ochilor ei, se întoarse în contra mea, certîndu-mă că l-am sedus, că sînt o nere-

[1] Nu-l iubiţi, aşadar, pe acest băiat, domnişoară ? (fr.).
[2] Ah, îmi redai viaţa (fr.).

cunoscătoare, și declară că nu mă va duce la Paris și nici nu se va mai ocupa de mine, dacă nu consimt pe dată să mă mărit cu tînărul Branghton.

Deși speriată în fața accesului ei de violență, amenințările îmi dădură curaj și i-am spus foarte deschis că nu voi putea niciodată să-i dau ascultare. Și mai iritată îmi porunci să părăsesc încăperea.

Iată cum stau lucrurile. La revedere, Sir, sper să primesc foarte curînd binecuvîntarea dumneavoastră și datorită bunătății care vă caracterizează să mă simt din nou bucuroasă și fericită la Berry Hill.

Evelina

Scrisoarea a XXII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 7 iulie

Doamna Clinton, care se îndreaptă în grabă spre tine să-ți aducă aceste rînduri, te va conduce direct aici, căci nu mai pot consimți să fiu separat de copilul meu. Prețuiții tăi prieteni de la Howard Grove trebuie să mă ierte că-i lipsesc de vizita pe care-ți propuneai să le-o faci înainte de a te întoarce acasă. Nu mai sînt în stare să suport o separare atît de lungă. Am multe de vorbit cu tine în privința celor scrise în ultima vreme. Așadar, grăbește-te cît poți mai mult spre locul tău natal, locașul tinereței tale, unde grija sau supărarea nu se pot apropia de tine.

Îţi spun acum la revedere, draga mea Evelina, şi mă rog ca întîlnirea noastră să-ţi aducă tot atîta mulţumire ca şi mie,

Arthur Villars

Scrisoarea a XXIII-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Berry Hill, 14 iulie

Dulcea mea Maria va fi foarte surprinsă, văzînd că în locul prietenei ei va primi aceste rînduri, exprimînd prost sentimentele inimii care le dictează. Planul meu a trebuit să fie modificat, căci doamna Clinton mi-a adus o scrisoare în care mi se cere să mă întorc imediat la Berry Hill. Te rog să mă ierţi, căci m-am supus fără nici o reţinere. După o separare atît de lungă aş fi fost o ingrată să nu ascult această chemare. Cuvintele n-ar putea exprima greutatea ce-mi apăsa inima în timpul călătoriei. Nici eu nu mă mai recunoşteam. Poate dacă te-aş fi văzut pe tine mai întîi, sufletului tău generos şi cald aş fi putut să-i dezvălui tainele mele. Cînd am ajuns la Berry Hill, nu-ţi poţi închipui cum îmi zvîcnea inima de fericire, iar cînd prin fereastra cupeului l-am zărit pe cel mai iubit şi venerabil dintre pămînteni, am crezut că avea să-mi sară inima din piept. Cum să nu fiu fericită ştiindu-mă iubită de un om atît de bun !

Nu sînt în stare să notez întîmplările zilnice, să pun ordine în idei. Mi-ar fi plăcut să cred că odată întoarsă la Berry Hill îmi voi regăsi liniştea.

Cu afecţiune,

Evelina

Scrisoarea a XXIV-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Berry Hill, 21 iulie

Mă învinuieşti că sînt rezervată şi misterioasă. Într-un fel, ai dreptate. Nu pot însă rezista rugăminţilor tale atît de fierbinţi. Nu ştiu cum să încep. Am încercat în zadar de vreo 20 de ori. Ai fi putut crede că cineva a cărui eleganţă depăşea orice descriere, care părea un model de perfecţiune, ai fi putut crede că lordul Orville ar fi în stare să mă jignească ? Nu mă voi lăsa înşelată de aparenţe. Viaţa ne învaţă atîtea lucruri crude !

Terminasem tocmai ultimele rînduri pe care ţi le-am scris de la Londra, cînd slujnica mi-a adus o notă ce-i fusese dată de un valet, spunîndu-i că va veni a doua zi după răspuns. Această notă... dar mai bine citeşte-o singură :

Domnişoarei Anville

Total transportat ţi-am citit slova care mi-ai făcut favoarea să mi-o scrii ieri dimineaţă. Îmi pare rău că întîmplarea cu trăsura ţi-a pricinuit supărare, dar sînt foarte măgulit de îngrijorarea pe care o mărturiseşti în mod atît de amabil. Crede-mă te rog, preafrumoasa mea, că sînt cu adevărat impresionat, văzîndu-mă onorat cu buna ta părere, şi mă simt plin de gratitudine. Voi fi foarte mîndru, dacă vei continua o corespondenţă începută cu atîta drăgălăşenie. Să fii sigură că nu doresc nimic mai mult decît să-ţi exprim mulţumirile mele [1]. Te rog ca în scrisoarea următoare să mă informezi cît vei mai rămîne la

[1] Pe acea vreme, nu se cădea ca tineri nelogodiţi să-şi scrie ; de aceea Evelina este atît de supărată că lordul Orville îi propune să continuie corespondenţa.

Londra. Servitoarul pe care-l trimit după răspuns are dispoziție să mi-l aducă ori unde m-aș afla. Nerăbdarea cu care-l aștept va fi foarte mare, deși nu tot atît de mare ca aceea de a-ți spune în persoană cît îți sînt de recunoscător și cît de mult te admir, preadulcea mea fetiță,

Orville

Ce scrisoare ! Știi ce i-am scris. Crezi că meritam un asemenea răspuns ? Nu m-am gîndit la nimic mai mult decît o simplă scuză. De îndată ce am primit-o m-am retras în camera mea pentru a o citi în tihnă. La prima lectură, m-am simțit atît de înflăcărată, încît îmi este și rușine, dar trebuie să mărturisesc că mi-a făcut plăcere. Fără să-mi treacă prin minte că m-aș putea aștepta la vreo necuviință din partea lordului Orville, nu mi-am dat seama imediat de impertinența care se desprinde din scrisoare și m-am gîndit numai la sentimentele lui, fiind atît de surprinsă încît nu am fost în stare cîtva timp să-mi revin și s-o citesc din nou. Străbăteam doar camera în lung și-n lat repetîndu-mi : „Să fie oare posibil, mă iubește lordul Orville ?“ Dar la a doua lectură acest vis s-a spulberat, m-am trezit, încercam sentimente cu totul diferite. Mi se părea că citesc o altă scrisoare. Dacă, așa cum sînt gata să recunosc, am greșit scriindu-i, trebuia oare să pedepsească această greșeală ? Dacă a considerat scrisoarea mea nepotrivită, nu ar fi trebuit să-i fie milă de ignoranța și de lipsa mea de experiență ?

O, draga mea Maria, cît m-am înșelat asupra acestui om ! Dar poate e mai bine așa. Această întîmplare mi-a arătat adevărata lui față. Pacea și fericirea mea s-au destrămat pentru totdeauna. Aș vrea să pot țese gînduri mai vesele, să îndepărtez întristarea din sufletul meu, dar pe lîngă sentimentele de umilință pe care le încerc, mai am încă un motiv de îngrijorare, am tulburat liniștea ființei cele mai bune și mai apropiate mie. N-am avut curajul să-i arăt această scrisoare atît de crudă. Îmi pare rău că

am tăinuit-o de la început, pentru că acum nu știu cum să explic starea în care mă aflu. Toți cei care mă văd își dau seama că m-am schimbat : sînt palidă și parcă aș fi bolnavă. Îi sînt recunoscătoare că s-a abținut să-mi afle durerea. Totuși nu pot să nu mă tînguiesc pentru că îmi este dat să trăiesc într-o lume înșelătoare, unde trebuie să suspectăm ceea ce vedem, să nu ne încredem în ceea ce auzim și să ne îndoim chiar și de sentimentele noastre !

N-am să pot pricepe niciodată cum de a fost în stare să o scrie ! Ce l-a făcut să rănească pe cineva care mai curînd ar fi murit decît să-l ofenseze cu bună știință ? Cît de surprinzător mi se pare că un om în aparență modest este de fapt atît de vanitos. Acum mă jenez să-i mărturisesc domnului Villars. Am fost parcă sub o vrajă. La început mi-a repugnat ideea să fac cunoscută această poveste. Merit să fiu pedepsită pentru tăcerea mea.

Acum, cînd primul șoc a trecut, privind întreaga poveste în culorile pe care le merită, sper că voi reuși să-mi revin și prietenii din jur să nu se mai mire de schimbarea mea, chinuindu-l și pe domnul Villars cu remarcile lor.

Doamna Selwyn, o persoană bogată, care locuiește în apropiere, i-a propus domnului Villars să mă ia cu ea la Bristol, unde urmează să plece. Am refuzat fără nici cea mai mică ezitare. Nu mai vreau să mă despart de el. Nu mai vreau să văd nimic din lume. Cele cîteva luni petrecute în *lume* mi-au fost suficiente ca să mă dezguste de ea pentru totdeauna.

Sper că nu-l voi mai vedea niciodată pe lordul Orville. Obișnuită cu primele impresii care m-au făcut să-l consider superior celor de o seamă cu el, s-ar putea ca prezența lui să-mi alunge resentimentele și să-i uit comportarea neașteptată. Mi-am închipuit că întreaga lui viață, ținta existenței sale se îndreaptă numai spre binele și fericirea altora. Dar nu voi mai vorbi despre el, nu mă voi mai gîndi la el.

Și acum la revedere draga mea prietenă !

Scrisoarea a XXV-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Berry Hill, 10 august

Te plîngi, draga mea Maria, de tăcerea mea. Ce aș putea să-ți scriu. Imaginația nu e în stare să umple o viață goală. Dar, iată, acum am material suficient pentru o scrisoare. Îți voi relata o conversație pe care am avut-o azi cu domnul Villars.

Cum am terminat masa, el a luat o carte, iar eu m-am apropiat de fereastră. Mă gîndeam cum aș putea să-l fac să-și înlăture îndoielile în privința stării mele. Eram total cufundată în gînduri. Dar cînd, în cele din urmă, m-am trezit la realitate și m-am uitat în jurul meu, am văzut că domnul Villars lăsase cartea — era preocupat de persoana mea. Ieșind din visare l-am întrebat ce citea.

— O carte, copila mea, care în același timp mă îndurerează și mă uimește.

Se gîndește la mine, mi-am spus în sinea mea. Și nu i-am răspuns nimic.

— Ce-ar fi să o citim împreună, continuă el. Vrei să mă ajuți să lămurim misterele ce o învăluiesc ?

Nu mai știam ce să răspund, dar am oftat din adîncul inimii. Atunci s-a ridicat de pe scaun și mi-a spus plin de emoție :

— Copila mea, nu mai pot fi martorul tăcut al durerii tale ; de fapt nu e durerea ta, este și a mea, aș putea oare să rămîn străin de cauză, cînd simt atît de aproape efectul ?

— Cauză ? Care cauză ? am întrebat eu alarmată. Nu știu... Nu pot spune...

— Nu te teme să-ți deschizi sufletul în fața mea, nu ar putea cuprinde nici un sentiment care să nu mă preocupe. Spune ce ne îndurerează atît pe amîndoi. Cine știe,

poate să fiu în măsură să-ţi sugerez vreo posibilitate de uşurare.

— Sînteţi prea bun, dar nu ştiu la ce vă gîndiţi.

— Îţi este prea greu să vorbeşti, din cîte văd. Mă voi strădui să ghicesc.

— Imposibil, imposibil ! am răspuns eu. Nici o făptură omenească nu ar putea ghici vreodată, nu ar putea bănui...

M-am oprit, deoarece recunoşteam că era ceva de ghicit, dar el nu a observat.

— Lasă-mă să încerc, s-ar putea să fiu un ghicitor mai bun decît îţi închipui, răspunse el cu blîndeţe. Poate viaţa la ţară, acum după atîta veselie şi varietate, ţi se pare plictisitoare, insipidă ?

— Nu, deloc. Îmi place parcă mai mult ca oricînd şi n-aş fi vrut să fi plecat niciodată de aici. Roşesc, cînd îmi amintesc cît doream de mult, dar iată, m-am pedepsit singură...

— Acum e prea tîrziu să ne mai gîndim la acest subiect. Să tragem învăţăminte din greşeli şi să evităm ca pe viitor să nu avem motive de căinţă. Apoi, aşezîndu-se pe un scaun şi spunîndu-mi şi mie să stau lîngă el, continuă : Regreţi poate prietenii pe care i-ai cunoscut la Londra ? Îţi lipseşte tovărăşia lor, te temi că n-o să-i mai vezi, te gîndeşti la lordul Orville...

N-am putut sta locului, m-am ridicat şi i-am spus :

— Nu mă mai întrebaţi nimic, n-am nimic de mărturisit, întristarea mea a fost doar întîmplătoare.

Rămase cîteva clipe tăcut, apoi continuă :

— Văd prea bine, că, deşi Evelina s-a întors, am pierdut-o...

— Nu, nu, este a dumneavoastră mai mult ca oricînd ! am strigat eu plină de uimire. Fără dumneavoastră lumea ar fi un pustiu şi viaţa o povară ! Iertaţi-o pe Evelina şi binevoiţi să fiţi din nou confesorul gîndurilor ei.

— Nu vreau să te constrîng, observ de mai mult timp că eşti neliniştită, că ai ceva pe suflet. Îndurerarea ta pare

că pe zi ce trece este mai mare, sănătatea ta se şubrezeşte, chipul ţi se schimbă. Reconfortează-te, nu te îndoi, timpul îţi va fi prieten, şi totul se va termina cu bine.

Am izbucnit în plîns. Pînă atunci mă luptasem să-mi ţin lacrimele.

— Draga mea copilă, nu pot suporta să-ţi văd lacrimile, fă-mi te rog plăcerea şi şterge-le.

— Atunci, spuneţi-mi că mă iertaţi, că-mi iertaţi reţinerea şi că mă veţi asculta în timp ce-mi voi destănui gîndurile cele mai tăinuite şi aveţi încredere în promisiunea mea, că nu o să vă mai tăinuiesc niciodată nimic.

S-a sculat de pe scaun, m-a îmbrăţişat, mi-a spus că sînt singura lui bucurie, unica lui speranţă, copilul lui mult iubit, m-a ţinut la piept, m-a mîngîiat. Îmi voi aminti întotdeauna cu dragoste de acea clipă în care, reuşind să izgonesc din inima mea reţinerea, mi-am recăpătat încrederea pentru a-mi destăinui sufletul.

Nu ştiam cum să încep. Şi-a dat seama de starea mea şi, cu un aer glumeţ, m-a întrebat dacă vreau să încerce să ghicească mai departe. Am consimţit în tăcere.

— S-o iau de unde am rămas ? Vorbeam tocmai despre toţi acei care s-au purtat drăguţ cu tine şi nu mai eşti sigură că-i vei mai putea întîlni.

Am rămas tăcută.

— Să amintesc unele nume. În jurnalul tău londonez nimeni nu apare într-o lumină mai frumoasă decît lordul Orville.

— Mă temeam de mult că vă veţi opri asupra lui. Sînteţi greşit. Îl urăsc pe lordul Orville, este ultimul om de pe lume care m-ar face să am regrete.

— Îl urăşti pe lordul Orville ? repetă el.

N-am fost în stare să răspund nimic, dar am scos scrisoarea din învelitoare cărţii şi i-am întins-o, spunîndu-i :

— Priviţi ce limbaj diferit poate avea acelaşi om...

Citi scrisoarea de trei ori, iar apoi declară :

— Sînt atît de uimit, încît nici nu știu ce am citit. Cînd ai primit-o ?

După ce o mai citi încă o dată, adăugă :

— Nu-mi pot imagina decît un singur lucru, era desigur beat, cînd a scris-o.

— Să fi fost lordul Orville beat ? am repetat eu. Îl consideram departe de necumpătare, dar se poate ; acum sînt gata să cred orice.

— Ar fi trebuit să-i trimiți scrisoarea înapoi. O astfel de comportare ți-ar fi fost în fire și i-ar fi dat ocazia să reflecteze asupra acțiunii lui.

O, Maria, de ce nu mi-a venit așa ceva în minte ! Aș fi putut primi scuze și s-ar fi torturat el și nu eu. Desigur nu l-aș mai fi putut așeza pe același piedestal, l-aș fi adus la un numitor comun cu toți cei de sexul lui, totuși mîndria mea umilită s-ar fi putut consola la gîndul că într-un fel l-am pus la punct. Chiar cuprinsă de această durere, dacă mă gîndesc la bunul meu prieten, la protectorul meu. mă simt reconfortată și animată. Mi-a spus printre altele :

— Indignarea ta se datorește faptului că ți l-ai închipuit fără pată. Îți părea un om de o demnitate deosebită, dar nu puteai să-ți dai seama că aparențele sînt înșelătoare și nu aveai cum fi pregătită împotriva unei asemenea duplicități.

Aceste cuvinte îmi vor dăinui în memorie, mă vor încuraja și-mi vor da forțe noi. După ce am stat de vorbă cu el, deși am trecut prin momente foarte dureroase, mi s-a ridicat o piatră de pe inimă. Tăinuirea este inamicul liniștii. Oricît voi mai greși în viitor, nu-mi voi mai ascunde greșelile. Deși sufletul îmi este mai puțin încătușat, dar sînt departe de a mă simți bine. Sper că în curînd îți voi putea trimite o scrisoare mai veselă. La revedere draga mea prietenă. Te rog să nu-i povestești nimic măicuței tale despre toate acestea. Ea îl simpatizează pe lordul Orville, și de ce să trîmbițez eu că nu merită această onoare ?

Scrisoarea a XXVI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Bristol Hotwell[1], 28 august

Vei fi desigur surprinsă văzînd de unde îţi scriu, draga mea Maria, dar cum mă simţeam rău, domnul Villars s-a alarmat, astfel încît nu numai că a stăruit să o însoţesc pe doamna Selwyn, dar a rugat-o să-şi grăbească plecarea.

Sîntem într-un loc minunat, peisajul foarte frumos aerul pur, iar vremea blîndă este bună pentru suferinzi. Mă şi simt mai bine şi nu mă îndoiesc că voi fi în curînd restabilită complet. Nici nu pot să-ţi descriu cît de greu m-am despărţit de domnul Villars. Plecarea mea acum a fost cu totul diferită de cea din aprilie, cînd am venit la Howard Grove. Atunci, deşi mă durea sufletul că-l părăsesc, mă bucuram la gîndul că plecam, rîdeam cu un ochi şi plîngeam cu un altul. Durerea pe care o încerc astăzi nu e străbătută de nici o rază de lumină, nu aştept nimic şi nu am nici o speranţă. Mă despart de tot ce îmi este drag pe lume şi asta pentru un motiv care mă lasă complet indiferentă, restabilirea sănătăţii mele. Dacă aş fi ştiut că o văd pe dulcea mea Maria sau pe măicuţa ei, nu m-aş fi plîns.

Doamna Selwyn se dovedeşte a fi foarte bună şi plină de atenţii faţă de mine. Este o persoană extrem de inteligentă, are o minte s-ar putea spune masculină, din păcate şi manierele ei pot purta acelaşi epitet, căci, străduindu-se să posede capacitatea de cunoaştere a celuilalt sex, şi-a pierdut toată blîndeţea, gingăşia propriului ei sex. Domnul Villars nu o simpatizează. Adesea l-am văzut foarte

[1] Sau Hotwells, staţiune balneară, care şi-a luat numele de la un izvor aflat la poalele Stîncilor Sf. Vincent pe malul rîului Avon, la sud de Clifton.

dezgustat de tendința ei nemiloasă de a satiriza. A venit și doamna Clinton cu mine, așa că voi fi înconjurată de multă grijă și atenție, cum dorește el.

Îți voi scrie regulat, deși poate uneori scrisorile mele către tine vor fi mai scurte, trebuind să relatez toate amănuntele domnului Villars. Știi cît de mult așteaptă rîndurile mele, sînt sigură că mă vei înțelege și ierta.

VOLUMUL III

Scrisoarea I-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Bristol Hotwell, 12 septembrie

Primele două săptămîni petrecute aici au fost liniştite, senine şi mi-au dat motive să nădăjduiesc că mă voi bucura de o şedere tihnită, dar dacă aş putea să judec viitorul prin starea mea sufletească din prezent, calmul va fi urmat de o furtună a cărei violenţă mă înspăimîntă.

Azi dimineaţă, pe cînd ne duceam cu doamna Selwyn pentru cura de ape ne-am simţit amîndouă foarte stînjenite de trei bărbaţi care tîndăleau pe malurile Avonului, vorbind şi rîzînd foarte tare. Îşi purtau paşii agale de colo pînă colo, încît nici nu ştiam cum să trecem pe lîngă ei. Toţi trei şi-au aţintit cu îndrăzneală privirile spre mine, uitîndu-se cînd unul, cînd altul pe sub borul pălăriei mele şi şoşotind între ei. Doamna Selwyn luîndu-şi un aer neobişnuit de sever le spuse :

— Vă rog domnilor sau grăbiţi pasul sau lăsaţi-ne să trecem.

— O, doamnă, exclamă unul dintre ei, vă lăsăm să treceţi cu cea mai mare plăcere !

— Trebuie să ne faceţi loc la amîndouă, răspunse ea, căci altfel o să mă văd nevoită dă-i dau de lucru servitorului meu ca să vă înveţe bunele maniere.

Tonul ei de comandă i-a uimit, totuşi au început să rîdă, iar unul din ei dori ca servitorul să-şi înceapă lecţia, căci ar putea avea plăcerea să facă o baie în Avon, în timp ce un altul înaintînd spre mine cu un tupeu care mă făcu să tresar, spuse :

— Pe ochii mei, acum ştiu cine eşti, nu te-am recunoscut la început. N-am avut onoarea să te văd la Pantheon ?

Mi-am amintit că era tocmai acel nobil care mă sîcîise atît de mult. Am făcut o reverenţă, fără a scoate vreun cuvînt. Toţi s-au înclinat, schiţînd astfel un soi de scuze către doamna Selwyn, ne-au îngăduit să trecem, dar s-au ţinut după noi.

— Unde, continuă lordul, ai putut să te ascunzi oare atîta timp ? Te caut de o veşnicie. Nu a fost chip să te găsesc, nici măcar să aflu pe unde eşti. Am mers seară de seară la două-trei localuri în speranţa de a te întîlni. Ai plecat de la Londra atît de devreme ? Ce te-a putut determina să părăseşti capitala înainte de ziua de naştere ? [1]

— N-aveam nimic de-a face cu ziua de naştere.

— Pe ochii mei toate femeile care au rămas pînă la închiderea sezonului s-au bucurat că ai plecat, au scăpat de concurenţă. Eşti de mult timp aici ?

— Aproape de două săptămîni.

— Două săptămîni ? Ce ghinion am avut că nu te-am întîlnit mai devreme !

De cînd am venit numai rău mi-a mers. Cît vei mai sta ?

— Drept să spun, milord, nu ştiu.

— Nădăjduiesc că o să rămîi şase săptămîni. Ce faci astă seară ?

[1] Vezi nota de la p. 140.

— Stau acasă.

— O, *à-propos*, unde locuiești ?

— Tinerele fete, milord, nu au adresă, intervenă doamna Selwyn.

— Spune-mi, te rog femeia asta ciudată îți este mamă ?

— Nu, milord.

— Atunci o mătușă necăsătorită ?

— Nu.

— Oricine ar fi aș vrea să-și vadă de treburile ei. O să fii la reuniune ?

— Cred că nu, milord

— Nu ? atunci cum ai hotărît să-ți petreci timpul ?

— De o manieră, pe care, milord o veți găsi extraordinară, spuse doamna Selwyn, tînăra fată citește.

— Ha, ha, ha ! milord, pe legea mea, exclamă unul dintre tovarășii săi, ai căzut pe mîini rele.

— Mai bine, doamnă, legați-vă de Jack Coverley, aici de față, cu mine nu-i nimic de făcut

— Cu dumneata, milord ? Doamne păzește, nici nu-mi trece prin cap să nutresc speranțe atît de vane. Vorbesc așa, pentru plăcerea de a face conversație, dar nu am o părere atît de proastă despre dumneavoastră, milord, ca să vă presupun vulnerabil la critică.

— Vă rog, doamnă, îndreptați-vă privirile spre Jack Coverley, el este omul care vă trebuie.

— Vă rog, milord, dacă doamna este mulțumită să vă acorde toate favorurile, de ce țineți atît de mult să împărțiți profitul cu mine ?

— Nu vă fie teamă, domnilor, continuă doamna Selwyn pe un ton aspru. Nu sînt romantică și nici nu-mi trece prin cap să vă fac bine vreunuia.

— Nu ai fost bolnavă de cînd nu te-am văzut ? mă întrebă lordul.

— Ba da, milord.

— Mi s-a părut mie că eşti mai palidă, şi de aceea nu te-am recunoscut la început.

— Nu credeţi, milord, că sînteţi prea galant să-i spuneţi unei tinere fete că se vede după chipul ei că a fost bolnavă ? îl întrebă doamna Selwyn.

— Nu pot să scot un cuvînt, femeia asta e dată dracului ! spuse el încet ; apoi adresîndu-se prietenului său : Jack, ocupă-te de ea.

Între timp am ajuns la izvoare, şi astfel se încheie conversaţia. N-a avut ocazia să-mi mai vorbească prea mult, căci doamna Selwyn a întîlnit o seamă de cunoştinţe şi, în drum spre casă, am mers între două doamne. Împins de curiozitate, probabil, să vadă unde locuim, ne-a întovărăşit pînă la uşă. Doamna Selwyn era foarte dornică să afle unde l-am cunoscut pe acest nobil ale cărui maniere vădeau un libertin învederat. Nu am putut să o satisfac. După masă, însă, domnul Ridgeway, farmacistul din localitate, ne-a dat multe informaţii. Cum poate fi uşor descris, fiind foarte înalt, domnul Ridgeway a ştiut imediat despre cine este vorba. Se numeşte lordul Merton, moştenise titlul tîrziu şi risipise mai bine de jumătate din avere. Un mare desfrînat, cercul lui de prieteni era format din cartofori şi jucători la curse, din jochei, iar femeile rare ori îl primeau între ele.

— Ei, bine, domnişoară Anville, spuse doamna Selwyn, mă bucur că n-am fost mai politicoasă cu el. Poţi să te bizui pe mine, o să-l ţin la distanţă.

— O, doamnă, acum îl primeşte toată lumea, este pe cale de a se îndrepta...

— Pe acest motiv a convins vreo prostuţă să se mărite cu el ?

— Încă nu doamnă, dar se așteaptă să aibă loc în curînd o căsătorie. Se vorbește de mai mult timp, prietenii domnișoarei au sfătuit-o să aștepte pînă devine majoră. Fratele ei se împotrivea acestei căsătorii. Acum însă, dacă devine majoră, tînăra va putea hotărî singură, și el nu mai spune nimic. E foarte drăguță și va avea o avere frumoasă. O așteptăm să vină aici de pe o zi pe alta.

— Cine este ? întrebă doamna Selwyn.

— Lady Louisa Larpent, sora lordului Orville, spuse domnul Ridgeway.

— Lordul Orville ! am repetat eu plină de uimire.

— Da, lordul Orville va veni și el cu ea. Vor locui la doamna Beaumont. Ea este rudă cu lordul și are o casă splendidă pe Clifton Hill.

Lordul Orville vine cu ea ! Doamne, Dumnezeule ce emoție mi-au produs aceste cuvinte. Îmi va fi imposibil să evit să-l văd, căci doamna Selwyn o cunoaște foarte bine pe doamna Beaumont. S-ar fi putut să fim chiar sub același acoperiș, doamna Beaumont ne-a invitat să locuim la ea, dar fiind prea departe de izvoare doamna Selwyn a refuzat invitația. Sînt îngrozită la gîndul unei întîlniri. Desigur că el, ca și mine, în clipa cînd ne vom întîlni, se va gîndi la scrisoare și va căuta probabil să-mi citească gîndurile. O, dacă ar putea vedea disprețul pe care-l am pentru vanitatea și impertinența lui !

Cît de ciudat mi se pare că un desfrînat ca lordul Merton ar putea fi alesul surorii lordului Orville și cît de neînțeles mi se pare ca în pragul căsătoriei să încerce să facă curte altei femei. Vai, în ce lume trăim, cît de coruptă, cît de degenerată este ! Dacă descopăr că și ochii lordului Orville se aseamănă cu pana lui, voi ști că dintre toți oamenii singurul virtuos se află la Berry Hill.

Scrisoarea a II-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Bristol Hotwell, 16 septembrie

O, Sir, lordul Orville este același, așa cum l-am văzut și am crezut în el din primul moment, amabilitatea personificată. Acum sînt liniștită și mulțumită și nu mai privesc lumea cu dezamăgire, cu îndoieli și bănuială, mi-am recăpătat curajul și știu că voi putea întîlni bunătatea chiar și în rîndurile oamenilor, deși îmi dau seama că e o nebunie să sper că ar fi posibil să găsesc perfecțiunea.

Azi dimineață am însoțit-o pe doamna Selwyn la Clifton Hill, unde se află situată, într-o poziție minunată, locuința doamnei Beaumont. În timpul drumului eram neliniștită la gîndul întîlnirii cu lordul Orville. Cînd am intrat însă în casă mi-am adunat toate forțele pentru a părea cît mai calmă în fața lui, căci aș fi preferat mai curînd să mor decît să-și formeze vreo părere greșită despre mine. M-am liniștit văzînd că doamna era singură. Am stat cu ea, poate vreo oră, cînd un faeton a tras la poartă, și o doamnă cu un domn au coborît. Au intrat ca niște persoane deprinse cu casa. Bărbatul, mi-am dat în curînd seama, era lordul Merton. Purta cizme și în mînă ținea un bici. După ce îi făcu o plecăciune doamnei Beaumont se întoarse spre mine, am văzut bine că rămîne uimit, dar se prefăcu că nu mă bagă în seamă. Între timp intră în cameră și femeia, care era foarte tînără. Aceasta mai mult se poticnea decît mergea, făcu în treacăt o reverență doamnei Beaumont, și o întrebă:

— Cum vă simțiți, doamnă ? și fără a lua în seamă pe nimeni se trînti pe o sofa, declarînd cu un glas foarte afectat și aproape în șoaptă, că era obosită de moarte.

— Drumurile sînt monstruoase, atît de pline de praf ! Nici nu vă puteţi închipui cît de neplăcut este praful pentru ochi şi am mers în plin soare. Voi fi atît de bronzată, încît nici nu mă voi putea arăta în lume. Să ştii milord că nu mai ies cu tine, pentru că nu-mi porţi de grijă.

— Pe cinstea mea, te-am dus pe drumul cel mai plăcut din Anglia, vina a fost a soarelui, nu a mea.

— Te-ai întîlnit cu fratele tău, lady Louisa ? o întrebă doamna Beaumont.

— Nu, doamnă. A plecat azi dimineaţă ?

Am aflat ceea ce bănuiam : că această persoană era sora lordului Orville. Mi s-a părut ciudat ca doi fraţi să fie atît de diferiţi unul de altul. Există într-adevăr o oarecare asemănare în trăsăturile lor, dar nici una în comportare.

— Da, da, răspunse doamna Beaumont, şi cred că dorea să te vadă.

— Milord a mînat caii monstruos de repede, spuse lady Louisa, încît s-ar putea să fi trecut pe lîngă el, fără să-l fi văzut. M-a speriat, m-a scos din fire, sînt complet ameţită. Ştiţi, doamnă, că nu am făcut altceva decît să ne certăm toată dimineaţa ? Nici nu vă închipuiţi cît l-am dojenit. Nu-i aşa, milord ? se adresă ea, zîmbind, lordului Merton.

— Ai fost ca întotdeauna plină de dulceaţă, zise el răsucind biciul între degete.

— Fui ! exclamă ea. Ştiu prea bine că nu crezi ceea ce spui şi mă consideri foarte rea, n-am dreptate ?

— Nu, pe cinstea mea ! cum poţi pune o asemenea întrebare ?

Doamna Selwyn se ridică, să plecam, dar doamna Beaumont o întrebă dacă n-ar vrea să facă o plimbare prin grădină.

— Aş vrea foarte mult, dar mă tem să n-o oboseasc㠄 pe domnişoara Anville.

Lady Louisa, ridicîndu-şi capul de pe mînă îl îndreptă spre mine şi după ce-şi satisfăcu pe deplin curiozitatea, ne-

ţinînd seama de emoţia pe care mi-a pricinuit-o se întoarse şi îşi lăsă capul din nou pe mînă, fără să-mi dea nici o atenţie. Am declarat că nu mă oboseşte deloc să merg şi eram gata să le însoţesc.

— Ce spui, lady Louisa, despre o plimbare prin grădină ?

— Doamnă, nu-s în stare să fac nici un pas, e atît de cald, m-ar ucide. Sînt ca şi moartă dealtfel, şi apoi n-o să am timp să mă îmbrac.

— Vine cineva, aici, doamnă ?

— Cred că nu, doar dacă lordul Merton ne onorează cu prezenţa sa.

— Cu mare plăcere, doamnă.

— Declar sus şi tare că nu meriţi să fii invitat, replică lady Louisa, creatură afurisită ! Nici nu vă puteţi imagina, doamnă, cît de monstruos s-a comportat. L-am întîlnit în drum pe domnul Lovel cu faetonul lui nou, şi atunci milord a dat bici cailor, ca să-i ia înainte, şi pur şi simplu am zburat pe lîngă el, simţeam că mi se taie respiraţia. Pe cuvîntul meu milord, n-o să mă mai încred în tine altădată. Nu, sub nici un motiv !

Am plecat în grădină lăsîndu-i să dezbată între ei chestiunea comportării lordului. Vă amintiţi că v-am scris despre o tînără fată, pe care am întîlnit-o la Pantheon, drăguţă, dar foarte afectată. Nici prin minte nu mi-ar fi trecut că ar putea fi sora lordului Orville. Acum îmi explic aerul ei iritat cînd a vorbit în seara aceea cu lordul Merton, ca şi nemulţumirea de pe chipul lordului Orville privind comportarea nepotrivită a viitorului său cumnat faţă de mine.

Abia făcusem cîţiva paşi, cînd l-am văzut pe lordul Orville care tocmai descălecase şi intra în grădină. M-am simţit din nou foarte tulburată. M-am străduit totuşi să mă stăpînesc. Adresîndu-se doamnei Beaumont începu să se

intereseze de sora lui, dar văzîndu-mă, dintr-odată, exclamă :

— Domnişoara Anville !

Şi se apropie de mine, mă salută, fără cea mai mică urmă de vanitate sau de impertinenţă, ci cu un chip deschis, încîntător, cu un zîmbet care vădea plăcere, şi cu ochii strălucindu-i de încîntare.

Cu cîtă politeţe mi se adresă, cu cîtă blîndeţe mă privi, chiar tonul vocii sale părea măgulitor. Se felicită pentru norocul de a mă fi întîlnit şi mă întrebă, cu îngrijorare, dacă sănătatea mea fusese cumva cauza venirii aici, desigur că atunci bucuria lui s-ar transforma în nelinişte. Încîntată să-l regăsesc aşa cum îl ştiam, trebuie să mărturisesc că am uitat de toate resentimentele pe care le nutream, totuşi m-am arătat foarte serioasă şi distantă, abia uitîndu-mă la el şi abia răspunzîndu-i. Desigur că şi-a dat seama de această schimbare în atitudinea mea, şi nu se poate să nu-l fi făcut să-şi amintească jignirea pe care mi-a adus-o fără motiv, şi să-i pară rău. Nu cred că-şi pierduse complet raţiunea ca să nu mai ştie că mă ofensase.

Cînd ne-am luat rămas bun, am observat că seriozitatea luase locul surîsului şi a bunei dispoziţii pe care le avea cînd ne-am întîlnit.

— Mă tem că această tînără persoană, spuse doamna Beaumont, are nevoie să se odihnească înainte de a porni la drum.

— Dacă doamnele vor să se dea pe mîinile mele şi nu se tem să meargă cu un faeton, al meu va fi gata într-un minut.

— Sînteţi foarte amabil milord, dar nu mi-am făcut încă testamentul şi nu am curajul să mă încumet să merg cu un faeton condus de un tînăr.

— Cu lordul Orville nu ai de ce să te temi, interveni doamna Beaumont, căci este deosebit de atent.

— Ei bine, domnişoară Anville, ce spui ? mă întrebă doamna Selwyn.

— Ca să fiu sinceră, aș prefera să merg pe jos. Uitîndu-mă însă la el, i-am deslușit pe chip o expresie de surprindere în fața refuzului meu, încît nu am putut să nu adaug : Mi-ar părea rău să pricinuiesc atîta deranj.

La aceste cuvinte, lordul Orville se lumină la față, înaintă spre mine și stărui de o manieră care nu putea fi refuzată, așa că a dat dispoziție să fie tras faetonul. În adevăr, din acel moment răceala și rezerva mi s-au spulberat.

Lordul Orville a mînat caii cu multă atenție. Eu am rămas tăcută tot drumul, dar doamna Selwyn mi-a ținut în mod excelent locul. Nici lordul Orville nu a vorbit prea mult. Buna creștere și rafinamentul lui dau o savoare specială fiecărui cuvînt pe care-l rostește.

Cînd am ajuns acasă, doamna Selwyn, după ce lordul Orville a plecat, mi-a spus :

— Trebuie să fi fost o greșală la nașterea acestui bărbat, fără îndoială era hărăzit secolului trecut ; nu știu dacă ți-ai dat seama că este în adevăr extrem de politicos.

Scrisoarea a III-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Bristol Hotwell, 19 septembrie

Azi am fost invitate la doamna Beaumont la masă. Cînd am sosit acolo, am găsit-o singură în salon. Iată un portret al acestei doamne, așa cum l-a zugrăvit prietena noastră, doamna Selwyn. Îl redau cu propriile ei cuvinte. „Este cea mai perfectă snoabă.“ Știe pe dinafară almanahul familiei regale și al înaltei societăți, căci trăgîndu-se dintr-o fa-

milie foarte veche consideră că naşterea şi virtutea sînt unul şi acelaşi lucru. Are o seamă de calităţi, dar acestea provin mai curînd din mîndrie decît din principii şi se făleşte pentru că, făcînd parte din lumea bună, consideră că este incapabilă de o acţiune nedemnă şi îi revine misiunea să-şi susţină cu demnitate originea nobilă. Din fericire, pentru lume, în general, şi-a vîrît în minte că cea mai distinsă virtute a înaltei societăţi este condescendenţa. Astfel, mîndria unei familii de viţă, care pe alţii îi face tiranici, la ea, devine motiv de afabilitate. Politeţea ei este însă prea formală pentru a fi comodă şi prea mecanică pentru a fi măgulitoare. Faptul că mă onorează cu atîta atenţie se datoreşte unei întîmplări, de care sînt sigură că nu-i face deloc plăcere să-mi amintească. I-am făcut cîndva un serviciu cu privire la un apartament la Southampton, şi am aflat mai tîrziu că atunci cînd a acceptat ajutorul meu credea că şi eu fac parte din înalta societate, şi am sentimentul că a fost supărată, cînd a descoperit că nu eram decît o simplă fată de la ţară. Totuşi este foarte amabilă cu mine, dar nu mă simt prea măgulită de amabilităţile ei, deoarece sînt convinsă că nu se datoresc afecţiunii sau gratitudinii, ci pur şi simplu unei dorinţe de a-şi împlini obligaţii pe care nu poate admite să le aibă faţă de cineva al cărui nume nu este trecut în almanahul curţii."

Ştiţi prea bine cît îi place de mult acestei doamne să facă uz de simţul ei de satiră şi umor. Doamna Beaumont ne-a primit cu multă amabilitate, deşi m-a cam mîhnit, căci mi-a pus tot felul de întrebări despre familia mea, dacă nu sînt neam cu Anville din nord sau cu cei din Linconshire şi o seamă de astfel de chestionări care m-au stînjenit mult. Conversaţia s-a axat apoi asupra căsătoriei care urma să aibă loc în familia ei. A fost foarte rezervată în discuţie, dar era evident că dezaproba alegerea făcută de lady Louisa. A vorbit însă în termeni foarte elogioşi despre lor-

dul Orville, numindu-l *Un jeune homme comme il y en a peu* folosind astfel cuvintele lui Marmontel [1].

Discuţia ne-a fost întreruptă de sosirea domnului Lovel. Sînt foarte necăjită că a venit tocmai acum. A salutat-o pe doamna Beaumont de o manieră foarte linguşitoare, dar nu a acordat nici o atenţie celorlalte persoane. După cîteva minute apăru şi lady Louisa, comportîndu-se la fel ca şi prima oară. Făcu o reverenţă doamnei Beaumont, rosti acelaşi „sper că vă simţiţi bine, doamnă", trecînd apoi direct spre sofa, unde se aşeză, aplecîndu-şi capul pe mînă, îşi roti ochii languroşi prin cameră, cu o uitătură distrată, ca şi cum ar fi vrut să privească, fără a vedea însă pe nimeni. Domnul Lovel se apropie de ea cu o plecăciune pînă la pămînt, manifestîndu-şi speranţa că domniţa se simţea bine.

— Domnule Lovel, exclamă ea, nici nu te-am văzut. Eşti de mult timp aici ?

— După ceasul meu de cinci minute, dar, ţinînd seama de absenţa dumneavoastră, de mai multe ore.

— Acum îmi amintesc, sînt foarte supărată pe dumneata. Pleacă te rog, n-am să-ţi vorbesc toată ziua.

— O, vai mie, supărarea dumneavoastră poate ţine atît de mult ? În asemenea împrejurări vitrege, o zi pare o eternitate. Dar cum am fost atît de ghinionist de v-am supărat ?

— M-ai îngrozit de moarte dimineaţa trecută. Nu mi-am revenit din spaima prin care am trecut. Cum ai putut fi atît de lipsit de inimă şi să mîi faetonul aproape de cel al lordului Merton ?

— Pe cinstea mea, milady, sînteţi nedreaptă cu mine. Totul s-a datorat cailor, n-am fost în stare să-i mai ţin în frîu. Să ştiţi că am suferit mai mult ca dumneavoastră la gîndul că v-am speriat.

[1] Jean-François Marmotel (1723—1799) autorul unui volum intitulat : *Contes moraux (Povestiri morale)*, una dintre povestiri purtînd titlul *La femme comme il y en a peu (O femeie ca puţine altele)*.

Chiar atunci intră lordul Merton. Se apropie cu aroganță de doamna Beaumont, se înclină numai în fața ei, apoi se duse la lady Louisa pe care o întrebă cu un aer nepăsător :

— Cum te simți în dimineața asta, milady ?

— Nu mă simt bine deloc. De cînd m-am sculat, am o durere de cap ucigătoare.

— Adevărat ? întrebă el cu un aer indiferent. N-ar trebui să iei vreun medicament ?

— M-am săturat pînă în gît de medicamente. Chiar acum a plecat domnul Ridgeway, dar nu mi-a făcut nimic. Nimeni nu știe ce e cu mine.

— Aveți o constituție foarte delicată, interveni domnul Lovel.

— Da, așa e, spuse ea încet, sînt și nevricoasă.

— Îmi pare bine că nu ai mers azi dimineață la plimbare, deoarece Coverley s-a luat la întrecere cu mine. Mîna faetonul de ziceai că e nebun. Are doi cai dintre cei mai grozavi, foarte nervoși, cum n-am văzut încă !

— Spune-mi, te rog, de ce nu l-ai adus și pe domnul Coverley ? E tare caraghios. Îmi place grozav.

În mijlocul acestei conversații a apărut și lordul Orville. O, cît de mult se deosebea de toți, cît le era de superior !

— Sper că domnișoara Anville nu s-a simțit prea obosită după dimineața de luni, și apoi întorcîndu-se spre lady Louisa, care părea surprinsă că-mi vorbește, adăugă : Dă-mi voie, surioară, să ți-o prezint pe domnișoara Anville.

Lady Louisa, ridicîndu-se pe jumătate, spuse cu un ton foarte rece că era onorată să mă cunoască, apoi se întoarse brusc și își continuă conversația în surdină. Față de comportarea ei mi-am simțit obrajii în flăcări. Pe cînd ne așezam la masă, a intrat și domnul Coverley, cu sufletul la gură, scuzîndu-se de o mie de ori pentru întîrziere, căci își răsturnase faetonul și-l făcuse praf. La auzul acestei știri, lady Louisa scoase un țipăt și, privindu-l pe lordul

Merton, declară că nu se va mai urca vreodată într-un faeton.

— Nu te uita la Jack, pentru că el habar n-are cum să mîie caii, răspunse lordul Merton.

— Milord, mă iau la întrecere cu dumneata pe o mie de lire.

— S-a făcut, spune cînd, și ne alegem fiecare un arbitru.

— Cu cît mai curînd, cu atît mai bine, răspunse domnul Coverley, chiar mîine dacă reușesc să-l repar.

— Asemenea acțiuni sînt foarte potrivite pentru lumea din înalta societate, interveni doamna Selwyn, dar mă tem că amîndoi vor fi scoși din circulație pentru cîtva timp.

— Vai, strigă lady Louisa, făcînd fețe-fețe, nu vorbiți astfel, vă rog, nu mă speriați !

— Vină-ți în fire, Louisa, domnii se vor gîndi mai bine la treaba asta, n-au vorbit prea serios, spuse doamna Beaumont.

— Numai gîndul la o asemenea întrecere, zise lady Louisa, scoțîndu-și sărurile, mă face să tremur toată. Să știi, milord, că m-ai speriat cu adevărat, n-o să pot gusta nimic la masă.

— Vă rog, să renunțăm pentru moment la acest subiect, îl vom discuta mai tîrziu, interveni lordul Orville.

— Iartă-mă frate, dar lordul Merton trebuie să-mi dea cuvîntul că va abandona acest proiect, vă spun drept că mă îngrozește.

— Propun un compromis, conveni lordul Orville. Să presupunem că părțile nu vor să renunțe la pariu și, pentru a nu speria doamnele, să schimbăm obiectul pariului cu ceva mai puțin periculos.

Propunerea a fost susținută de toată lumea, încît, atît lordul Merton, cît și domnul Coverley s-au văzut obligați să se conformeze, s-a convenit că totul se va definitiva în cursul după-amiezii.

— Nu mai vreau să aud de faetoane, spuse doamna Selwyn, deşi lordul Orville aproape mă împăcase cu aceste vehicule.

— Lordul Orville este foarte grijuliu, declară domnul Coverley, ca o femeie bătrînă ! Aş putea să mă iau la întrecere cu el pe o sută de guinee, eu mînînd o căruţă cu un cal, iar el un faeton.

Toţi cei de faţă rîseră ; văd că domnul Coverley este considerat un om plin de umor.

Cînd masa s-a terminat, doamna Beaumont a lăsat domnii în grija lordului Orville, iar ea a trecut cu doamnele în salon. Pînă la vremea ceaiului conversaţia a fost foarte insipidă. Atunci ni s-au alăturat bărbaţii şi atmosfera a devenit mai animată.

De vreme ce eu sînt o persoană total necunoscută, aşa cum spune domnul Lovel, m-am aşezat cît mai departe de ceilalţi, la o fereastră. Lordul Merton, domnul Coverley şi Lovel au trecut pe lîngă mine, fără să-mi dea vreo atenţie şi au înconjurat-o pe lady Louisa. Îmi era foarte neplăcut să mă văd considerată inferioară restului societăţii. Dar cînd a apărut lordul Orville, scena s-a schimbat, el intră în salon ultimul şi, văzîndu-mă singură, nu numai că mi s-a adresat pe dată, dar a tras un scaun şi s-a aşezat lîngă mine, onorîndu-mă cu întreaga lui atenţie. Curînd a fost însă chemat de ceilalţi pentru a discuta chestiunea pariului, căci lordul Merton şi Coverley dezbătuseră subiectul fără a ajunge la o concluzie. Cerînd ajutorul lordului Orville, acesta sugeră ca cei prezenţi să facă propuneri. O întrebă, prima, pe doamna Selwyn.

— Cu multă plăcere, răspunse ea cu promptitudinea-i obişnuită. De vreme ce domnii nu pot să-şi frîngă gîturile, să parieze pe capetele lor.

— Pe capul nostru ? se miră Coverley, zău că nu înţeleg...

— Vă voi explica, reluă doamna Selwyn. Cum nu mă îndoiesc că amîndoi sînteţi familiarizaţi cu literatura cla-

sică, să zicem că, spre lauda memoriei voastre și pentru distracția și surpriza societății, mia de lire va fi cîștigată de cel care va putea rosti pe dinafară cea mai lungă odă a lui Horațiu.

Toată lumea rîse ; cei doi făcură excepție, păreau cam încurcați.

— Să fiu al naibii dacă mă încumet ! declară lordul Merton.

Apoi lordul Orville se adresă doamnei Beaumont, rugînd-o să propună ceva.

— M-aș bucura să-mi amintesc de timpul dus, cînd plecăciunile erau la modă. Ce-ar fi dacă ar cîștiga cel care ar face cea mai desăvîrșită plecăciune.

— Pe legea mea, milord, aici te dau gata, pentru că niciodată nu te apleci cum trebuie.

— Și mă rog, dumneata o faci ? întrebă doamna Selwyn.

— Și încă cum, priviți-mă numai. Hai, milord să ne exersăm.

Și la modul cel mai ridicol începură să umble în sus și în jos prin cameră, făcînd plecăciuni.

— Acum trebuie să o întrebăm pe domnișoara Anville, spuse lordul Orville, îndreptîndu-se spre mine.

— Nu, milord, nu am nimic de propus, am refuzat eu.

Dar el nici nu vru să audă că-l refuz și, pentru a nu-l face să aștepte prea mult, am propus un cuplet improvizat pe un subiect dat. Atunci, domnul Coverley făcu o plecăciune, strigînd :

— Vă mulțumesc, domnișoară ! Aici sînt eu maestru. Azi, soarta pare a fi contra dumitale, milord.

Cred că discuția continuă așa aproape o jumătate de oră. Deoarece nu se putea ajunge la un rezultat, se hotărî, apoi, că lucrurile aveau să se decidă a doua zi. Conversația luă o altă întorsătură, dar nu am fost destul de atentă pentru a o putea relata.

În drum spre casă, doamna Selwyn, m-a întrebat, spre uimirea mea, dacă starea sănătății mi-ar permite să renunț la cura matinală de ape, pentru a petrece o săptămînă la Clifton, „căci biata doamnă Beaumont, adăugă ea, este foarte dornică să se achite total de obligația față de mine, așa că din pură compasiune sînt dispusă să-i dau ascultare. În plus, casa ei este întotdeauna plină de lume și, deși toți sînt niște prostănaci și fanfaroni, îmi face plăcere din cînd în cînd să le dau peste nas."

Acest plan nu prea mă încîntă, pentrucă, deși mă simt măgulită de atenția pe care mi-o acordă lordul Orville, mă indispune că toți ceilalți nu mă iau în seamă. Mai mult chiar, sînt sigură că politețea lui se datorește tocmai situației mele, și nu mă pot aștepta să se comporte astfel o săptămînă întreagă.

Nu am știut pînă acum cît de importante pot fi nașterea și averea pentru a te bucura de respect și o purtare politicoasă în societate.

Scrisoarea a IV-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Clifton, 20 septembrie

Iată-mă sub același acoperiș cu lordul Orville. Situația mea este totuși foarte neplăcută, după cum veți înțelege din cele ce urmează.

— Draga mea, l-ai mai întîlnit pe acel nemaipomenit filfizon, pe domnul Lovel ? mă întrebă doamna Selwyn.

I-am satisfăcut imediat curiozitatea, povestindu-i cum l-am cunoscut.

— Atunci sînt cu atît mai puţin surprinsă de comportarea lui răutăcioasă faţă de tine.

Am rugat-o să-mi relateze tot ce aflase. Mi-a spus că în timp ce lordul Orville stătea de vorbă cu mine, lady Louisa l-a întrebat :

— Ştii cine e asta ?

— La drept vorbind n-aş putea spune da, ştiu doar că este un fel de umilă însoţitoare. Şi-a făcut prima apariţie în această calitate primăvara trecută, cînd o întovărăşea pe domnişoara Mirvan, o tînără persoană din Kent.

Cît de mult mă doare să mă văd astfel ponegrită. Doamna Selwyn m-a sfătuit să fiu afabilă cu el, căci, deşi maliţios, este totuşi un om de lume şi ar putea să-mi facă vreun rău în înalta societate. Dar m-aş dispreţui pe mine tot atît de mult cît îl dispreţuiesc pe el, dacă aş fi în stare de o asemenea duplicitate.

Cînd am sosit aici, am fost întîmpinate de doamna Beaumont şi de lordul Orville cu mare politeţe, cît despre lady Louisa abia ne-a luat în seamă.

Toată ziua casa e plină de musafiri. După ceai, cînd doamnele s-au aşezat la masa de joc, lordul Orville, care nu joacă, a stat de vorbă cu mine pînă la vremea cinei.

L-am întrebat cum rămăsese cu pariul şi mi-a spus că, spre marea lui satisfacţie, părţile au fost convinse să reducă suma de la o mie la o sută de lire şi se va hotărî printr-o întrecere între două femei bătrîne, fiecare aleasă de cele două părţi, care să aibă mai mult de *80* de ani, dar pe cît se poate de sănătoase şi în putere. Cînd mi-am arătat surprinderea faţă de această modalitate de a se cheltui atîţia bani inutil, mi-a spus :

— Sînt încîntat că mai există persoane neinfluenţate de obiceiurile societăţii, deoarece este sigur că moda face posi-

bilă acceptarea unor nemaipomenite absurdităţi, iar lumea se obişnuieşte în chip natural cu cele mai ridicole incorectitudini.

Apoi a luat *Noul ghid al Bath-ului* [1] din care mi-a citit pînă la vremea mesei.

Scrisoarea a V-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Clifton, 24 septembrie

Azi dimineaţă m-am dus să fac o plimbare înaintea micului dejun, aşa cum obişnuiesc şi la Berry Hill. Dar nici nu am ieşit bine din grădină că m-am întîlnit cu un tînăr care nu era altul decît domnul Macartney. Foarte surprinsă l-am aşteptat pînă s-a apropiat. Purta tot doliu, arăta parcă ceva mai bine, dar avea acelaşi aer de melancolie, care m-a impresionat atît de mult cînd l-am văzut prima oară. Adresîndu-mi-se respectuos, îmi spuse :

— Sînt fericit domnişoară că am putut să vă găsesc. Am sosit la Bristol ieri şi am reuşit cu mare greutate să vă dau de urmă.

— Ştiai că sînt aici ?

— Da, şi singurul scop a venirii mele era să vă văd. Am fost la Berry Hill şi acolo am aflat unde sînteţi.

— Cum e posibil să te deranjezi atîta drum ?

[1] O serie de scrisori în versuri anapestice de Christopher Anstey (1724—1805), în care sînt descrise întîmplările familiei Blunderhead din Bath.

— Deranj ? Nu poate fi vorba de aşa ceva, ca să-mi exprim, în clipa cînd am fost în măsură, recunoştinţa pentru bunătatea dumneavoastră.

Venise să-mi aducă banii. Şi tocmai cînd discutam despre situaţia lui, am auzit vocea lordului Orville. Îl întreba pe grădinar dacă mă văzuse. Am deschis imediat portiţa grădinii. El se îndreptă atunci spre mine cu un pas grăbit.

— Vai, domnişoară Anville, aţi plecat singură ! Micul dejun e gata de cîtva timp şi am dat ocol grădinii în căutarea dumneavoastră.

— Aţi fost foarte bun, milord, dar sper că nu m-aţi aşteptat.

— Nu v-am aşteptat ? repetă el zîmbind. Credeţi că puteam să rămînem liniştiţi, gîndindu-ne că aţi fugit de noi ? Veniţi, spuse el întinzîndu-mi mîna. Dacă nu ne întoarcem, vor crede că am fugit şi eu, şi ar fi foarte îndreptăţiţi, deoarece cunosc puterea magnetului care mă atrage.

— Vin într-o clipă, milord, i-am răspuns destul de încurcată.

Apoi, întorcîndu-mă şi mai încurcată către domnul Macartney, mi-am luat rămas bun. El venea cu banii după mine, stăruind să mi-i restituie.

— Nu, altădată, i-am răspuns.

— Pot să am cinstea, domnişoară, să vă mai văd ?

Cum nu îndrăzneam să invit pe cineva la doamna Beaumont, şi nu am avut nici prezenţa de spirit să-mi găsesc o scuză, neştiind cum să-l refuz, i-am spus :

— Poate vii aici mîine dimineaţă, voi încerca să ies înainte de micul dejun.

S-a înclinat şi a plecat : cînd m-am întors spre lordul Orville mi-am dat seama că era schimbat şi m-am temut, că vorbisem cu prea mare uşurinţă. M-am gîndit ce putea crede despre această întîmplare ? Frămîntată, m-am hotărît să-i explic cum stăteau lucrurile. Am încetinit pasul, pentru a cîştiga timp, şi i-am spus :

— Nu v-aţi mirat văzîndu-mă vorbind cu un străin ?

— Un străin ? E posibil ca acel domn să vă fie străin ?

— Nu, nu pentru mine, am încercat eu să-i explic bîlbîindu-mă, numai că aşa putea părea...

— Nu, nu mi-aş putea închipui că domnişoara Anville dă întîlnire unui străin.

— Întîlnire ? milord ? am repetat înroşindu-mă toată.

— Scuzaţi-mă domnişoară, dar cred că aşa am auzit.

Eram atît de emoţionată, încît nu am mai fost în stare să articulez un cuvînt. Nu puteam suferi gîndul că va interpreta cine ştie cum tăcerea mea, aşa că de îndată ce mi-am revenit i-am spus :

— Sînteţi foarte greşit, milord, domnul Macartney avea o chestiune de rezolvat cu mine şi nu puteam, nu ştiam cum să-l refuz.

Mă bîlbîiam atît de tare încît n-am mai putut continua.

— Îmi pare foarte rău că am avut nenorocul să vă tulbur, nu vă căutam dacă nu mi-aş fi închipuit că aţi plecat să luaţi aer.

— Chiar aşa a şi fost. Întîlnirea mea cu domnul Macartney a avut loc în mod cu totul întîmplător, iar dacă dumneavoastră credeţi că nu se cuvine să-l văd mîine, sînt gata să renunţ la această intenţie.

— Dacă *eu* cred ? De bună seamă că domnişoara Anville ştie singură mai bine decît mine ce are de făcut. O chestiune atît de delicată nu poate fi lăsată la aprecierea unei persoane care nu cunoaşte ce împrejurări au determinat-o.

— Dacă puteţi să vă pierdeţi timpul să ascultaţi, veţi cunoaşte împrejurările care au determinat-o.

— Admir de mult delicateţea dumneavoastră, spuse el pe un ton mai blînd, şi sînt foarte recunoscător pentru pro-

punerea pe care mi-o faceți de a mă informa, aceasta mă onorează foarte mult și nu pot refuza.

Chiar atunci, doamna Selwyn a deschis fereastra și conversația noastră a luat sfîrșit. Cînd s-a terminat micul dejun speram să am ocazia să stau de vorbă cu lordul Orville, dar tocmai în acea clipă au venit lordul Merton și Jack Coverley, stăruind să-i audă părerile în privința locului fixat pentru întrecerea bătrînelor. Ne-am dus cu toții în grădină, unde urmează să aibă loc întrecerea, joia viitoare. Cei doi bărbați sînt foarte preocupați, ca și cum viața lor ar depinde de asta. Cînd am revenit în casă prezența altor oaspeți mi-a zădărnicit convorbirea cu lordul Orville. M-am hotărît între timp să nu mă mai întîlnesc cu domnul Macartney. Totuși, cînd m-am gîndit mai bine la situația lui, mi-am dat seama că nu puteam să nu-mi țin cuvîntul. Am rugat-o pe doamna Selwyn să-i permită servitorului ei să se intereseze la stabilimentul băilor unde locuiește și să-mi aducă răspunsul. După aceea mi-a încolțit în minte gîndul că nu aveam nici un drept să discut situația domnului Macartney. Cînd eram cu toții adunați pentru masă, apăru și servitorul doamnei Selwyn, care îmi dădu înapoi scrisoarea, spunîndu-mi că nu l-a putut găsi pe domnul Macartney. M-am simțit foarte stînjenită de acest mesaj public și, dînd cu ochii de lordul Orville, care se uita fix la mine, emoția mi-a crescut.

Sînt foarte încurcată, nu mai știu ce să fac ; dacă aș putea primi acum sfatul dumneavoastră, mi-ar fi de mare folos. Macartney a avut încredere în mine ; a-l trăda ar fi o comportare care m-ar face să roșesc. Dornică mai ales ca lordul Orville să aibă o părere bună despre mine, mă voi strădui să acționez ca și cum aș fi ghidată de sfaturile dumneavoastră. Voi lăsa pe seama timpului, succesul sau insuccesul meu.

M-am sculat foarte devreme azi dimineaţă şi, după ce m-am gîndit şi răzgîndit de o mie de ori, m-am hotărît să-l întîlnesc pe domnul Macartney şi să stau doar două minute cu el.

Am deschis poarta grădinii tremurînd, nefiind sigură dacă făceam bine sau nu. Prima persoană pe care am văzut-o a fost chiar lordul Orville. Şi el era foarte tulburat şi-mi spuse, cu multe ezitări :

— Scuzaţi-mă, domnişoară, nu am intenţionat, nu mi-am închipuit că veţi veni atît de devreme, altfel n-aş fi fost aici.

Apoi, înclinîndu-se în grabă, plecă. Abia m-am putut ţine pe picioare, atît de puternic m-am simţit şocată, şi, aproape fără să vreau, am rostit :

— O, milord !

Se întoarse şi, după o scurtă pauză, mă întrebă :

— Aţi vorbit cu mine domnişoară ?

N-am fost în stare să-i răspund, simţeam că mă înăbuş şi a trebuit chiar să mă sprijin de poarta grădinii.

Lordul Orville, revenindu-şi, îmi spuse cu demnitate :

— Nu ştiu cum să-mi cer scuze pentru că m-am aflat chiar în acest loc, şi sînteţi îndreptăţită să credeţi că am fost mînat de curiozitate. Vă rog să mă iertaţi.

Se înclină din nou şi plecă.

Cîteva clipe am rămas ţintuită locului, ca şi cum m-aş fi transformat într-o stană de piatră. Primul meu impuls a fost să-l chem înapoi şi să-i explic situaţia, dar mi-am înfrînt această dorinţă.

Nici nu puteţi să vă închipuiţi în ce situaţie grea mă aflam. Mă simţeam profund rănită la gîndul că lordul Orville mă suspecta de cine ştie ce taine. Eram prea tulburată pentru a-l mai aştepta pe domnul Macartney. De altfel mă supăra şi faptul că se ştia pentru ce stăteam acolo, dar nu mă simţeam în stare să mă mişc. Bănuiam că lordul

Orville mă vedea de la fereastra salonului, cum mergeam șovăind. Într-adevăr, nici n-am făcut bine cîțiva pași, că se grăbi să-mi vină în întîmpinare, spunîndu-mi :

— Mă tem că nu vă simțiți bine, îngăduiți-mi să vă ajut, și-mi oferi brațul.

— Nu, milord, i-am răspuns încercînd să par cît mai hotărîtă.

Eram însă foarte emoționată de atenția lui atît de neașteptată. M-am văzut silită să întorc capul pentru a-mi ascunde emoția.

— Sînt sigur că nu vă simțiți bine, și trebuie, spuse el cu ardoare, să-mi îngăduiți să vă ajut.

Îmi luă mîna aproape cu forța și mi-o trecu pe sub brațul lui, obligîndu-mă să mă sprijin de el. M-am supus, pentru că, pe de o parte eram surprinsă de această stăruință neobișnuită a lordului Orville, iar pe de altă parte nu aveam încredere în timbrul vocii mele, în acele clipe de emoție, dacă m-aș fi opus. M-a condus în salon și m-a ajutat să mă așez pe un scaun. Situația în care mă găseam era neplăcută, și am hotărît să mă duc în camera mea. Cînd am ajuns la ușă se întoarse repede spre mine :

— Plecați, domnișoară Anville ?

— Da, milord, i-am răspuns, oprindu-mă totuși.

— Poate vă întoarceți... dar scuzați-mă, vă rog...

Vorbea puțin agitat, ceea ce mă făcu să înțeleg că se gîndea că mă întorc în grădină, de aceea am spus :

— În camera mea, milord.

Convins, din răspunsul meu, că înțelesesem la ce se gîndea, cu un aer serios, dar cu un surîs forțat, adăugă :

— Nu știu ce geniu al răului mă urmărește în dimineața asta, dar parcă sînt mereu împins să spun sau să fac ceea ce nu trebuie. Mă simt atît de rușinat de mine însumi, încît abia pot să vă cer iertare.

— Iertare, milord ? desigur că nu vorbiți serios, cum ar putea ierta cineva care nu a fost supărat cu nimic.

— Sînteţi foarte bună, într-adevăr, nu credeţi că aş abuza de bunătatea dumneavoastră, dacă v-aş aminti promisiunea pe care mi-aţi făcut-o ieri ?

— Nu, într-adevăr m-aş simţi foarte fericită să mă pot achita de ea.

— Nu poate fi vorba de aşa ceva, spuse el conducîndu-mă la fereastră, dar trebuie să recunosc că sînt mistuit de o mare curiozitate.

Mă simţeam foarte încurcată şi nu ştiam deloc ce să spun. După o scurtă pauză, luîndu-mi inima în dinţi, am rostit :

— Mă veţi considera oare capricioasă şi neserioasă, dacă v-aş mărturisi că regret promisiunea făcută şi v-aş ruga să nu stăruiţi să mi-o ţin ? (Am vorbit atît de repede încît nu mi-am dat seama de necuviinţa mea. Am continuat :) Dacă aţi afla dintr-o altă sursă împrejurările în care l-am cunoscut pe domnul Macartney, sînt sigură că m-aţi dezaproba, dacă le-aş da în vileag. Este un gentleman şi a fost foarte nefericit. Nu pot spune mai mult. Cred că dacă aş şti că doriţi să aflaţi problemele lui, ar consimţi să vi le spun. Să-i cer voie ?

— *Problemele lui ?* repetă lordul Orville, nu mă interesează cîtuşi de puţin. Cum puteţi să vă închipuiţi că chestiunile personale ale unui străin mi-ar putea stîrni curiozitatea ?

Aerul sever şi răceala cu care mi-a vorbit m-au descumpănit, dar cum este atît de delicat îşi reconsideră atitudinea şi adăugă :

— Nu aş vrea să mă arăt indiferent faţă de prietenii dumneavoastră, recunosc că sînt puţin dezamăgit, deşi nu mă îndoiesc că aveţi motive temeinice... M-aţi onorat cu încrederea dumneavoastră, aş regreta profund dacă nu mi-o mai acordaţi.

— Vă rog să-mi fiţi judecător. Am făcut o promisiune pripită şi negîndită ; totuşi dacă ar fi fost vorba de per-

soana mea, n-aș fi ezitat o clipă să n-o împlinesc, dar cel ale cărui chestiuni ar trebui să le relatez...

— Scuzați-mă că vă întrerup, dar, repet, nu am nici cea mai mică curiozitate să aflu problemele care-l preocupă, în afara motivelor care au făcut ca ieri dimineață...

Aici se opri.

— O să vă spun deschis, milord. Domnul Macartney avea unele treburi cu mine și nu-mi puteam îngădui să-l chem aici...

— Și de ce nu ? Sînt sigur că doamna Beaumont...

— Nu puteam să abuzez de amabilitatea doamnei Beaumont, și atunci cu aceeași grabă prostească, fără a mă gîndi, i-am promis să mă întîlnesc cu el, așa cum v-am promis dumneavoastră să vă explic.

— Și v-ați întîlnit ?

— Nu, milord, m-am întors înainte de a veni el.

Am rămas amîndoi tăcuți, mai apoi mi-am făcut curaj și i-am spus :

— Să știți milord, că nu există o ființă care să aibă nevoie și să dorească mai mult ajutorul și sfaturile prietenilor, ca mine. Sînt neștiutoare, abia am început să vin în contact cu lumea și nu am deprinderea de a acționa cum trebuie, în ceea ce mă privește. Am intențiile cele mai bune, dar tot timpul fac greșeli Pînă acum am avut norocul să fiu înconjurată de prieteni drăguți și plini de afecțiune și am o călăuză iscusită care mă îndrumează în fiecare împrejurare, dar acum e prea departe pentru a face apel la el, iar aici nu-i nimeni căruia i-aș putea cere sfatul.

— Facă cerul, exclamă el cu un aer din care dispăruse toată seriozitatea și răceala, să fiu demn și în stare să înlocuiesc pe acea călăuză.

— Mă onorați prea mult, i-am răspuns, sper că veți avea indulgența să țineți seama că mă comport cu atîta nesăbuință, tocmai datorită lipsei mele de experiență. Pot să sper milord ?

— Pot şi *eu* spera, spuse el, că veţi ierta comportarea mea şi să facem astfel pace ? (Îmi luă mîna şi mi-o sărută.)

Dar chiar atunci se deschise uşa, şi abia am avut timpul să-mi trag mîna dintr-a lui, că doamnele au şi intrat pentru micul dejun. Toată dimineaţa am fost în al nouălea cer, căci reuşisem să mă împac cu lordul Orville şi nu-mi încălcasem hotărîrea.

La revedere bunul meu...

Scrisoarea a VI-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 28 septembrie

Singura mea sursă de fericire, acum, a rămas Evelina. Cît de ciudat mi se pare că tocmai scrisoarea în care mi se spune că este atît de fericită îmi pricinuieşte o mare nelinişte.

Vai, copila mea : de ce oare, în această lume curăţenia sufletească, dintre toate calităţile omeneşti, trebuie să fie cea mai expusă pericolului, cea mai puţin apreciată şi mereu înşelată ? Dacă ai fi aici mi-ar fi mai uşor să abordez acest subiect delicat care nu poate fi tratat de la distanţă. Pînă acum m-am abţinut să-ţi vorbesc despre sentimentele tale. Mi-am dat seama de puterea pe care lordul Orville a cîştigat-o asupra inimii tale. Mă îndurerează să-ţi produc suferinţă, dar nu îndrăznesc să te mai menajez.

Prima întîlnire cu lordul Orville a fost hotărîtoare pentru tine. Plin de viaţă, neînfricat, un asemenea bărbat nu se putea să nu-ţi stîrnească admiraţia, şi cu atît era mai

periculos, cu cît nu-şi dădea seama de purtarea lui, după cum tu nu-ţi dădeai seama de slăbiciunea ta, iar vanitatea lui sau prudenţa ta nu au intrat în joc.

Tînără, însufleţită, fără a te gîndi la nici o urmare, imaginaţia a luat avînt, iar raţiunea a rămas pe planul al doilea. Cît de grabnică a fost înaintarea Evelinei spre acele ţinuturi ale pasiunii şi fanteziei către care o ducea noua ei călăuză. L-a văzut pe lordul Orville la un bal şi i s-a părut că era cel mai amabil bărbat de pe lume. L-a mai întîlnit apoi o dată şi încă o dată şi a descoperit că avea toate virtuţile de sub soare.

Nu vreau să depreciez meritele lordului Orville, care numai într-o singură împrejurare nu s-a dovedit la înălţime. Ai fost din primul moment copleşită de calităţile lui, te-ai grăbit să formulezi aprecieri care ar fi necesitat o cunoaştere mai îndelungată, o prietenie mai apropiată.

Ţi-a plăcut să crezi că înclinarea ta pentru el se datora unei preţuiri obiective a meritelor lui şi nu ţi-ai dat seama că inima îţi era prinsă. Am fost de o mie de ori pe punctul de a-ţi arăta primejdia, nu vroiam însă să-ţi distrug iluziile şi speram că, pînă la urmă, îndepărtîndu-te de el şi cu ajutorul timpului, aveai să intri din nou pe făgaşul obişnuit. Acum însă, de cînd v-aţi întîlnit din nou şi v-aţi apropiat şi mai mult unul de altul, nu mai pot să mă fac că nu văd şi nici să rămîn tăcut.

Aşadar, draga mea copilă, trezeşte-te în faţa pericolului ce te pîndeşte, străduieşte-te să eviţi relele care te ameninţă şi să-ţi regăseşti pacea. Aceasta, acum văd, depinde numai de prezenţa lordului Orville. Efortul poate fi greu, dar ai încredere în experienţa mea, cînd te asigur că este necesar să-l faci.

Trebuie să nu-l mai vezi, căci prezenţa lui este otrăvitoare pentru liniştea ta, compania lui înseamnă distrugerea păcii tale viitoare. Crede-mă, copila mea dragă, inima mea este îndurerată în faţa suferinţei tale, dar dictează ceea ce e necesar.

Dacă aș fi sigur că lordul Orville ar fi într-adevăr sensibil față de valoarea ta și s-ar comporta cu eleganță, te-aș lăsa să te bucuri de societatea unui om pe care-l admiri atît de mult, dar în lumea în care trăim nu ne putem încrede în aparențe, iar imprudența este mai curînd regretată decît îndreptată. Îmi spui că te simți mult mai bine. Ai vrea oare să părăsești Cliftonul ? Nu în pripă, ci după cîteva zile de la primirea acestei scrisori ?

Îi voi scrie doamnei Selwyn pentru a o anunța că doresc să te întorci, iar doamna Clinton poate avea destulă grijă de tine. M-am gîndit îndelung la orice mijloc care ar servi fericirii tale, și m-am văzut pînă la urmă nevoit să recurg la aceasta, deși sînt convins că este dureros pentru tine, dar nu găsesc un altul. În orice caz reprezintă o cale sigură.

La revedere copilul meu drag, cerul să te aibă sub pază și să te întărească.

A. V.

Scrisoarea a VII-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Clifton, 28 septembrie

Azi trebuie să se hotărască faimosul pariu. Și din această pricină s-a iscat o adevărată zarvă în casă. Lordul Merton a luat micul dejun aici și a rămas pînă la amiază. Dorea să atragă doamnele de partea lui, în adevăratul spirit al jocurilor de noroc, fără să vadă concurentele. Nu a avut influență decît asupra logodnicei lui.

Înainte de masă mă aflam singură în salon, dintr-odată intră el, cu tonul lui obișnuit, familiar, începu :

— Să vezi, lady Louisa... dar se opri imediat : Unde sînt ceilalți ?

— Nu știu, milord.

Apoi închise ușa și, cu o figură schimbată și o altă comportare, se apropie de mine.

— Cît sînt de fericit dulcea mea fetiță că te întîlnesc, în sfîrșit singură, pe ochii mei, începusem să cred că se urzise o adevărată conspirație contra mea, căci niciodată nu am fost în stare să te găsesc singură măcar o clipă.

Și foarte degajat mă apucă de mînă.

Am rămas complet uluită de această comportare, nu am fost în stare să-i răspund nimic.

— Ei bine, continuă el, dacă n-ai fi cel mai nemilos înger de pe pămînt, m-ai fi ajutat să găsesc un mijloc, vezi cum sînt pus sub observație, îmi dă un încîntător gust anticipat al plăcerilor căsătoriei, în orice caz nu va dura mult.

Dezgustată în cel mai înalt grad, am încercat să-mi trag mîna, și cred că n-aș fi reușit, dacă nu ar fi apărut doamna Beaumont. Se îndepărtă de mine și i se adresă ei :

— Cum vă simțiți, doamnă ? Ce face lady Louisa ? Vedeți, nu pot sta departe de casa dumneavoastră nici o clipă.

Cum e posibilă atîta nerușinare la un bărbat ?

Locul unde avea să se desfășoare cursa era o potecă acoperită cu pietriș, de vreo douăzeci de iarzi. Cele două bătrîne și-au făcut apariția, și am fost invitați. Arătau foarte bine pentru vîrsta lor, totuși erau slăbănoage, fără putere, prăpădite, încît, la vederea lor, am încercat un sentiment de milă. Nu acesta a fost și sentimentul pe care l-au avut ceilalți căci de îndată ce au apărut au fost întîmpinate cu hohote de rîs de către spectatori, cu excepția doar a lordului Orville, care tot timpul a păstrat un aer foarte serios. Fără tăgadă că purtarea necumpătată și extravagantă a

lordului Merton, care îi va fi curînd cumnat, trebuie să-l nemulţumească.

Se auzeau cuvinte ca „Pentru cine eşti ?“. „De partea cui eşti ?“, repetate mereu de cei prezenţi, creînd o atmosferă absurdă şi ridicolă. Lordul Merton şi domnul Coverley erau excesiv de gălăgioşi şi veseli. Mi-am dat în curînd seama că băuseră prea mult. Au condus bătrînele pe teren, strigînd tot timpul şi încurajîndu-le, cu promisiuni generoase, să se străduiască cît vor putea. Cînd s-a dat semnalul pentru start, bietele făpturi slabe şi speriate sau izbit una de alta, nefiind în stare să se ţină pe picioare şi au căzut amîndouă.

Lordul Merton şi domnul Coverley le-au sărit în ajutor. Li s-au adus scaune şi cîte un pahar de vin. S-au plîns că se loviseră, căci, greoaie şi neajutorate, n-au fost în stare să se ferească, ci au căzut cu toată greutatea pe pietriş.

Au pornit din nou, poticnindu-se, rămînînd una lîngă alta o bună bucată de timp. Din rîndurile spectatorilor se auzea mereu : „Hai, tu, Merton !“ „Hai, tu, Coverley !“ Una dintre ele alunecă şi cu mare greutate şi-a revenit. Am sărit să o ajut, dar lordul Merton pentru că era a adversarului, mă opri, strigînd : „Joc cinştit ! Joc cinstit !“ Domnul Coverley repetînd aceleaşi cuvinte se duse chiar el să o ajute şi stărui ca cealaltă să se oprească. Porni o discuţie în contradictoriu, dar biata femeie era prea lovită pentru a mai continua, şi se declară incapabil pentru o altă încercare. Domnul Coverley s-a comportat ca o brută, a înjurat-o plin de furie şi abia s-a putut stăpîni să nu o lovească. Lordul Merton, foarte bucuros, pretinse că nu mai era nimic de făcut, în timp ce Coverley susţinea că fusese doar un accident. Pînă la urmă, toţi cei prezenţi au declarat că a pierdut.

Ne-am dus în salon să luăm ceaiul. Mai tîrziu, fiind o seară încîntătoare, am ieşit să ne plimbăm prin grădină. Lordul Merton, ameţit de vin şi de succes, fără cea mai

mică urmă de jenă, nemaiținînd seama de lady Louisa, care pînă atunci îl oprea să se comporte civilizat cu mine, mi s-a alăturat cu o atitudine galantă și libertină, făcîndu-mi complimente și apucîndu-mă de mînă. Am văzut că lordul Orville ne observa cu multă stăruință, iar lady Louisa își schimbase surîsul în priviri dispreţuitoare. Nu puteam suferi această situație și plîngîndu-mă că mă simt obosită, am grăbit pasul, cu intenția să mă întorc în casă, dar lordul Merton mă ajunse repede din urmă, îmi apucă mîna și declarînd că era eroul zilei, se jură că nu avea să mă lase să plec.

— Trebuie milord, i-am spus eu foarte enervată.

— Ești cea mai încîntătoare fată de pe lume și niciodată nu te-am văzut atît de bine ca acum.

— Milord, interveni doamna Selwyn, îndreptîndu-se spre noi, cu cît arată mai bine domnișoara Anville cu atît e mai izbitor contrastul între ea și dumneavoastră, de aceea v-aș sfătui pentru binele dumneavoastră să nu o reţineţi.

— Pe legea mea, milord, exclamă domnul Coverley, ce fel de dreptate e asta, dumneata să te bucuri în aceeași zi de cea mai grozavă femeie bătrînă și de cea mai grozavă tînără.

— Milord, daţi-mi drumul ! am strigat eu. Doamnă Selwyn, veniți-mi în ajutor !

— Milord, spuse doamna Selwyn, reţinînd-o pe domnișoara Anville, nu faci decît să-ţi pierzi timpul, căci sîntem de mult convinși că ai capacitatea și forţa de a o putea reţine și o eternitate !

— Milord, interveni doamna Beaumont, trebuie să-mi cer scuze că mă amestec, nu știu dacă lady Louisa te poate ierta, dar cum această tînără persoană este oaspetele meu, nu vreau să o văd stînjenită.

— *Eu* îl iert, declară lady Louisa, afirm sus și tare că sînt monstruos de bucuroasă să scap de el. Frate, se adresă ea lordului Orville, vrei să mă conduci în casă ?

— Dacă aș fi avut și eu un frate, am strigat speriată, văzînd cît de ameţit era lordul Merton, nu aș fi fost expusă unei asemenea comportări !

Lordul Orville o părăsi de îndată pe lady Louisa și-mi spuse :

— Vrea domnișoara Anville să-mi acorde onoarea de a lua acest titlu ? Și fără a mai aștepta nici un răspuns, îmi desprinse mîna din acea a lordului Merton, mă apropie de lady Louisa, adăugînd : Fie-mi îngăduit să am grijă de amîndouă surorile mele !

Apoi, spunîndu-i ei să-l ia de braţ și dîndu-mi-l mie pe celălalt, am plecat imediat în casă. Lordul Merton în starea care era nu a încercat să ne oprească. De îndată ce ne-am văzut în casă mi-am desprins braţul și am făcut o reverenţă ca să-i mulţumesc, căci inima îmi era prea plină pentru a putea rosti vreun cuvînt. Lady Louisa furioasă din cauza politeţei fratelui ei faţă de mine, își trase braţul în tăcere și plecă bosumflată, mușcîndu-și buzele. Lordul Orville o întrebă dacă nu vrea să vină în salon.

— Nu, răspunse ea cu un aer arogant, te las cu noua ta soră, și începu să urce scările.

Am rămas uluită în faţa acestei atitudini nepoliticoase și plină de trufie. Și lordul Orville părea foarte surprins. M-am îndreptat spre salon, unde el mă urmă, spunînd :

— Trebuie să-mi cer scuze pentru că mi-am luat libertatea să intervin ? sau pentru că nu am intervenit mai curînd, așa cum aș fi dorit ?

— O, milord ! am exclamat eu cu o emoţie pe care nu mi-am putut-o stăpîni. Numai dumneavoastră mă respectaţi aici, toţi ceilalţi mă tratează cu indiferenţă și dispreţ.

— Draga mea domnișoară Anville, continuă el, daţi-mi voie să vă fiu prieten și să vă rog să mă consideraţi ca și cum aș fi cu adevărat fratele dumneavoastră. Vă rog să acceptaţi serviciile mele oricînd va fi necesar. Nimic nu mă

va face mai fericit decît să-mi dovedesc atenţia şi respectul faţă de dumneavoastră.

Înainte de a avea timp să-i răspund au intrat ceilalţi şi, cum nu vroiam să-l mai văd pe lordul Merton, cel puţin pînă nu se trezea, am plecat.

Scrisoarea a VIII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

30 septembrie

O, Sir, ce întîmplare ciudată am să vă relatez, ce păienjeniş se ţese. Aseară ne-am dus cu toţii la un bal. Lordul Orville mi-a făcut cinstea să danseze cu mine, spre marea surprindere, cred, a tuturor. Lady Louisa stătea bosumflată, fără să-i adreseze nici un cuvînt lordului Merton, care se străduia în zadar să o împace. Faţă de mine comportarea ei rămîne aceeaşi, rece, distantă, înfumurată, iar ochii exprimă cel mai profund dispreţ : dacă nu ar fi lordul Orville, care e plin de politeţe şi consideraţie faţă de mine, şederea mea aici ar fi foarte neplăcută.

Lordul Orville a deschis dansul cu o tînără care părea că atrage toate privirile, căci nu mai fusese văzută pînă acum aici. Este drăguţă şi are un aer blînd.

— Domnule Lovel, spuneţi-mi cine e ? întrebă lady Louisa.

— Domnişoara Belmont, tînăra moştenitoare, a sosit ieri în staţiune.

Uimită la auzul numelui, l-am repetat involuntar, dar nimeni nu m-a auzit.

— Cum se numeşte ? întrebă doamna Beaumont.

— N-ați auzit vorbindu-se de ea ? este singura fiică și moștenitoare a lui Sir John Belmont.

Doamne, dumnezeule, cum am tresărit ! La auzul numelui am rămas ca trăsnită. Doamna Selwyn, care se uită la mine, îmi spuse :

— Fii calmă, draga mea, o să aflăm adevărul.

Pînă acum nu mi-am închipuit niciodată că ea știe povestea mea, dar mi-a spus că a cunoscut-o pe nefericita mea mamă și cunoaște foarte bine întreaga situație. Doamna Selwyn i-a pus o seamă de întrebări domnului Lovel și am înțeles din răspunsurile lui că tînăra fată tocmai venise din străinătate împreună cu Sir John Belmont, care acum se afla la Londra, ea fiind în grija sorei acestuia, doamna Peterson, și că va moșteni o avere considerabilă. Nici nu pot să exprim sentimentele ciudate pe care le-am încercat în timpul acestei relatări. Ce poate însemna această istorie ? Ați auzit că ar fi existat o a doua căsătorie ? Sau trebuie să presupun că în timp ce copilul legitim este respins, un altul este adoptat ? Nu știu ce să cred. Sînt copleșită de o seamă de idei contradictorii.

Cînd ne-am întors acasă, doamna Selwyn a stat mai mult de o oră în camera mea, discutînd cu mine acest subiect. Ea susține că trebuie să mă duc imediat la Londra, să-mi găsesc tatăl și să lămuresc situația. Mă asigură că seamăn prea bine cu mama pe care n-am cunoscut-o, pentru a fi posibilă cea mai mică ezitare în privința filiațiunii mele, de îndată ce mă va vedea. În ceea ce mă privește, nu am altă dorință decît să mă conformez sfaturilor dumneavoastră.

Mă simt foarte tulburată, preocupată, și nu mai sînt în stare să mai povestesc nimic despre acea seară. Am rugat-o pe doamna Selwyn să păstreze cea mai strictă discreție și mi-a promis că o va face.

Vă spun la revedere și aștept cu nerăbdare răspunsul dumneavoastră.

Scrisoarea a IX-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

1 octombrie

Vă voi istorisi o nouă poveste minunată. Nici acum nu mi-am revenit din surpriza avută ieri. Am fost la izvoare cu doamna Selwyn și lordul Orville, acolo l-am întîlnit pe domnul Macartney și m-am scuzat pentru că nu mi-am ținut cuvîntul. În timp ce stăteam de vorbă, lordul Orville își rotea privirile de la mine la el, plin de o neliniște care mă mîhnea. I-am spus domnului Macartney, care mă ruga să-l văd mîine, că nu pot, apoi m-am apropiat de lordul Orville. Observasem cu îngrijorare că avea o înfățișare foarte severă. Aș fi vrut să-i vorbesc, dar nu știam cum să încep. Bănuiesc că a ghicit gîndurile mele, pentru că m-a întrebat :

— Nu s-a plîns domnul Macartney că a fost dezamăgit ?

— Nu prea mult.

— Și cum l-ai liniștit ?

Văzînd că ezit să-i răspund a continuat :

— Oare nu-ți sînt frate și nu trebuie să te întreb despre toate problemele care te preocupă ?

— Desigur, milord, i-am răspuns eu rîzînd, dar aș vrea să fie o chestiune care să merite atenția dumneavoastră.

— Mă voi folosi imediat de privilegiul meu. Cînd o să-l vezi pe domnul Macartney din nou ?

— N-aș putea să vă spun.

— Nu am de gînd să-mi las sora să fixeze o întîlnire în taină.

— Vă rog, milord, nu mai folosiți acest cuvînt, am explodat eu, mă uimiți grozav !

— Nu vreau așa ceva pentru nimic pe lume. Nici nu bănuiți cît de mult mă interesează, nu numai preocupările, dar și acțiunile dumneavoastră.

Aceste cuvinte, cele mai deosebite pe care lordul Orville mi le-a adresat vreodată, au pus capăt pentru moment conversației noastre, căci eram prea emoționată pentru a fi în stare să-i dau un răspuns.

Curînd după aceea, domnul Macartney mă rugă în șoaptă să-l las să-mi restituie banii. În timp ce-mi vorbea, tînăra fată pe care o văzusem cu o seară înainte la bal a intrat în sală cu un grup mai mare. Domnul Macartney deveni alb ca varul, vocea îi tremura și nu mai știa ce spune. Și eu eram la fel de tulburată de o învălmășeală de idei care mă împresurau. De ce o fi atît de agitat, m-am întrebat în sinea mea. Să fie oare aceasta tînăra fată pe care o iubea ? După cîteva minute am părăsit sala și cu toate că i-am spus de două ori la revedere, nu m-a auzit, atît era de absent. Nu ne-am întors imediat la Clifton, deoarece doamna Selwyn căuta niște volume de poezii și pe cînd ea zăbovea uitîndu-se la cele apărute, lordul Orville mă întrebă din nou cînd aveam să-l văd pe domnul Macartney.

— Să vă spun, drept, milord, nu știu, dar aș da orice pe lume să pot sta cîteva minute de vorbă cu el.

— Orice pe lume ? repetă el. Vai, domnișoară Anville, îmi spui asta mie ?

— Aș spune-o oricui, milord.

— Vă rog să mă scuzați, răspunse el cu o voce din care se vedea că era prost impresionat. Mi-am luat plata.

— Nu trebuie să mă judecați greșit, milord ! Am vorbit fără să-mi dau seama. Dacă ați ști cît sînt de descumpănită în această clipă, n-ați fi surprins de cele ce am spus.

— Și o întîlnire cu domnul Macartney v-ar liniști ?

— Da, milord, două cuvinte mi-ar fi deajuns.

— Aș putea oare să fiu demn să le cunosc și eu ?

— Demn ? Dacă ar fi vorba numai de așa ceva, aș putea răspunde la orice m-ați întreba. Dacă aș avea libertatea să vorbesc, m-aș simți mîndră de întrebările dumneavoastră, dar nu am dreptul să discut situația domnului Macartney. Nu puteți presupune că aș avea acest drept.

— Trebuie să mărturisesc, răspunse el, că nici nu știu ce să presupun, ce să-mi închipui. Există o sinceritate în această tăinuire, și o expresie atît de deschisă pe chipul dumneavoastră, încît sper... Făcu o pauză, apoi adăugă : Această întîlnire, spuneți că este esențială pentru liniștea dumneavoastră ?

— Nu chiar așa, totuși am motive importante să doresc să-i vorbesc.

Rămase tăcut cîteva clipe, apoi continuă plin de căldură :

— Îi veți vorbi, vă voi ajuta eu însumi.

Am rămas foarte impresionată de această comportare atît de generoasă. Cînd doamna Selwyn și-a terminat treburile, ne-am întors acasă. După masă, lordul Orville plecă și nu se întoarse decît seara tîrziu, chiar în momentul cînd am fost chemați la cină. Cum deobicei cobor ultima, a venit la mine imediat după ce au trecut doamnele, și m-a întrebat :

— Veți fi acasă mîine dimineață ?

— Cred că da.

— Vreți să-mi faceți plăcerea să primiți un vizitator al meu ?

— Un vizitator al dumneavoastră ?

— Da, l-am cunoscut pe domnul Macartney și mi-a promis că mă va vizita, în jurul orei trei [1].

Apoi, luîndu-mi mîna, mă conduse jos.

---

[1] Pe acea vreme, micul dejun se lua de obicei în jurul orei 10 dimineața, dejunul *(dinner)* între 2 și 4.30, urmat imediat de ceai, cina se lua între orele 10 și 11 seara. Din punct de vedere al vieții sociale, dimineața era perioada cuprinsă între micul dejun și *dinner* și atunci se făceau vizite.

Mai există oare cineva ca lordul Orville ? Da, cineva de la Berry Hill !

Azi dimineață, la ora fixată de lordul Orville, apăru domnul Macartney, care de cum mă văzu stărui din nou să primesc banii ; refuzînd, l-am întrebat :

— O cunoașteți pe tînăra persoană care a venit ieri la izvoare ?

— Dacă o cunosc ? O, prea bine !

— Într-adevăr ?

— De ce mă întrebați ?

— Spuneți-mi vă rog cine este ?

— Deși am jurat ca taina mea să rămînă necunoscută, dumneavoastră nu pot să vă refuz nimic, este fiica lui Sir John Belmont, tatăl meu.

— Doamne, Dumnezeule ! am strigat eu, punînd în mod involuntar mîna pe brațul lui, atunci *ești fratele meu*, eram pe punctul de a mai spune, dar am simțit că-mi piere glasul și am izbucnit în lacrimi.

— O, domnișoară, ce s-a întîmplat ? Ce v-a supărat ?

N-am putut să-i răspund, i-am întins mîna și el începu să vorbească elogios de bunăvoința mea.

Am fost întrerupți de intrarea doamnei Selwyn ; domnul Macartney, gîndindu-se că nu mai există probabil vreo posibilitate de a rămîne singuri, plecă. Doamna Selwyn, conform obiceiului ei, mi-a pus tot felul de întrebări pentru a afla cum stau lucrurile.

Cît de ciudat se țes întîmplările ! Știam eu, atunci, cînd m-am dus fără voia mea la familia Branghton, că aveam să cunosc o rudă atît de apropiată ?

*

Am primit chiar acum scrisoarea dumneavoastră și mi-a sfîșiat inima. Vai, Sir ! iluzia s-a destrămat cu adevărat ? M-am amăgit în zadar. Și cît de jalnic m-am amăgit ! Îndoită de mult timp de starea inimii mele, mă temeam să mă aplec asupra ei. Dar acum încep, în adevăr,

să cred că sînt în siguranţă, că temerile mele nu au temei şi buna mea părere despre lordul Orville poate fi mărturisită fără nici o bănuială şi fără nici o primejdie.

Da, Sir, îl voi părăsi, dacă aş putea chiar în acest moment. O, lord Orville, cît de puţin cunoşti toate amarurile pe care mi le-ai pricinuit ! Dacă ai şti că atunci cînd mă mîndream cu atenţia pe care mi-o acordai eram de compătimit, iar cînd mă simţeam atît de fericită pentru că mă luai în seamă erai de fapt inamicul meu cel mai mare !

Cît de mult regret că v-am părăsit şi m-am lăsat expusă unor primejdii cărora nu sînt capabilă să le fac faţă. Voi pleca de aici, îl voi părăsi pe lordul Orville. Ştiu că sfaturile dumneavoastră mă vor ajuta să-mi recapăt pacea şi seninătatea. Totuşi cu cît mă gîndesc mai mult la despărţirea de lordul Orville, cu atît am mai puţin curaj să o suport. Îmi este greu să renunţ la prietenia, politeţea, amabilitatea, manierele atît de alese, la toată solicitudinea lui faţă de mine. Nu pot să-i spun că plec, n-am încredere în mine, că aş fi în stare să-mi iau rămas bun. Voi fugi, fără să-l văd. Vă voi urma sfatul de a-i evita prezenţa. Mîine dimineaţă voi porni spre Berry Hill, iar ziua de azi o voi petrece în camera mea.

Scrisoarea a X-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Clifton, 1 octombrie

Am timp doar să vă trimit această notă scurtă în completarea ultimii mele scrisori, pentru a vă preveni să nu mă aşteptaţi imediat. Cînd i-am comunicat intenţia mea

de a pleca, doamnei Selwyn, nici nu a vrut să audă de ea, declarînd că ar fi ridicol să plec înainte de a primi informaţii privind călătoria la Paris. A stăruit să aştept următoarea dumneavoastră scrisoare. M-a copleşit prin forţa argumentelor pe care mi le-a prezentat. Voi avea grijă să-l văd cît mai puţin pe lordul Orville. Nu voi părăsi Cliftonul pînă ce nu voi primi indicaţiile dumneavoastră.

Scrisoarea a XI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

2 octombrie

Azi dimineaţă, cînd am intrat în salon aveam în gînd numai scrisoarea dumneavoastră, hotărîtă fiind să-l evit pe lordul Orville. M-am aşezat ca de obicei la fereastră, el s-a apropiat de mine şi m-a întrebat :

— De ce sînteţi atît de gravă ?

— Nu sînt gravă, milord, ci doar întrucîtva indispusă şi am luat o carte.

— Mergeţi la reuniune astă seară ?

— Nu, milord.

— Atunci nu mă voi duce nici eu, pentru că vreau să rămîn cu amintirea fericirii pe care am încercat-o la ultima reuniune.

A venit apoi doamna Selwyn şi am plecat cu ea. Primul loc unde ne-am dus a fost sala izvoarelor ; era înţesată de lume. De cum am intrat am auzit şoptindu-se : „Asta-i !“ şi spre marea mea tulburare am observat că toate privirile se întorc spre mine. Văzîndu-mă obiectul atenţiei generale, am rugat-o pe doamna Selwyn să plecăm mai

repede de acolo. Din nefericire începuse o discuţie cu un domn, pe care-l cunoşteam şi eu, şi nici nu voi să mă ascult. Îmi spuse că dacă mă plictiseam puteam să mă duc la modistă, împreună cu domnişoarele Watkins, două tinere întîlnite la doamna Beaumont şi care tocmai mergeau acolo.

Am acceptat propunerea, dar nu am făcut bine cîţiva paşi, că ne-am văzut urmărite de un grup de tineri care se uitau insistent la noi. Mergeau în spatele nostru şi vorbeau numai prostii. Curînd după aceea ne-a prins o ploaie torenţială. Am pornit mai repede şi, fiind nevoite să ne ridicăm jupoanele, n-am mai putut să ne ţinem de braţ. Domnii şi-au oferit serviciile cu multă stăruinţă, cerîndu-ne să-i luăm de braţ. Doi dintre ei, în special, erau foarte supărători, astfel încît, căutînd în grabă să-i evit m-am împiedicat şi am căzut. S-au repezit amîndoi să mă ajute să mă ridic. Şi din prima clipă, cînd m-am aflat între ei şi am înălţat ochii, am dat peste Sir Clement Willoughby, a tresărit şi a exclamat :

— Sfinte Dumnezeule, domnişoară Anville, sper că nu te-ai lovit !

— Nu, dar m-am murdărit foarte tare.

Apoi, fără prea multă dificultate, am scăpat de cei care mă urmăreau.

— Cum de nu te-am întîlnit mai devreme ? exclamă el. Am sosit aici azi dimineaţă şi încă nu am aflat unde locuieşti.

— Ştiai că mă aflu la Bristol ?

— Crezi oare că rămîn indiferent la ceva ce priveşte persoana ta, aşa cum faci tu cu mine. Fie-mi oare hărăzit să mă îmbarc pe aripele speranţei pentru a da peste propria mea desperare ? ! Seninătatea şi liniştea minţii tale nu-ţi dau putinţa să simţi zbuciumul meu. Dar, continuă el, chiar dacă aş fi venit aici din întîmplare, fără să ştiu nimic, faima care te înconjoară ar fi ajuns repede la urechile mele.

— Faima ? am repetat eu.

— Da, pentru că numele tău l-am auzit de îndată ce am intrat în sala izvoarelor. Dar chiar dacă nu aș fi auzit numele rostit, descrierea făcută nu putea fi alta decît a persoanei tale.

— Nu înțeleg.

Dar cum atunci am ajuns la modistă, conversația noastră luă sfîrșit. Curînd veni și doamna Selwyn și am descoperit că-l cunoștea pe Sir Clement, iar felul cum îi vorbea denota că îi era simpatic. Cînd au terminat să se complimenteze reciproc, doamna Selwyn se întoarse spre mine și-mi spuse :

— Toate femeile de aici ți-au declarat război. Întreaga sală a izvoarelor este în răzmeriță, și cauza ești tu, așa nevinovată cum te pretinzi.

Am rugat-o să-mi explice despre ce era vorba ; îmi spuse că o copie a unor versuri ajunsese în sala izvoarelor.

— Toate frumusețile de aici sînt menționate, dar tu ești Venus căreia i se conferă premiul întîi.

— E posibil să nu fi văzut aceste versuri ? întrebă Sir Clement. Am copiat azi dimineață strofele care o privesc pe domnișoara Anville și le voi copia astă seară și pentru ea.

— O cunoști mai de mult ? întrebă doamna Selwyn.

— O, da, am avut această fericire la căpitanul Mirvan.

În timp ce doamna Selwyn era ocupată să privească niște garnituri pentru pălării, Sir Clement se apropie de mine și fără să mă întrebe dacă vreau sau nu să stau de vorbă cu el mi se adresă :

— Am o mie de lucruri să-ți spun. Unde locuiești ?

— Cu doamna Sewyn.

— Adevărat ? Ei bine, am și eu noroc odată ! De cînd ești aici ?

— Cam de trei săptămîni.

— De cînd mă străduiesc să aflu pe unde te afli. Zgripțuroaica de Madame Duval n-a vrut să-mi dea nici o lămu-

rire. O, domnișoară Anville, dacă ai ști cît am suferit! Fără odihnă, în continuă stare de emoție. Oricît ai fi de nemiloasă, nu puteai să mă primești cu atîta răceală și indiferență.

— *Să te primesc,* Sir ?

— Cum, dar de ce am venit eu aici, nu pentru *tine ?* Am pornit în această călătorie doar pentru plăcerea de a te vedea din nou. Ființă crudă, *știi* doar cît te ador, *știi* prea bine că ești stăpîna sufletului meu, singura care hotărăști destinul meu.

Cum doamna Selwyn se apropia de noi își luă un aer mai indiferent și întrebă dacă va avea plăcerea să o vadă diseară la reuniune.

— O, da, vom fi acolo, și poți să aduci și versurile, dacă domnișoara Anville va fi în stare să aștepte atît de mult.

— Sper că-mi vei face cinstea să dansezi cu mine ? mă întrebă el.

I-am mulțumit, dar i-am spus că nu vin la reuniune.

— Nu vii la reuniune ? cum asta, ai și tu de scris scrisori ? mă întrebă doamna Selwyn, privindu-mă cu un aer viclean, foarte semnificativ, ceea ce mă făcu să roșesc.

Am răspuns repede :

— Nu, doamnă !

— Atunci înseamnă că rămîi acasă ca să-i ajuți sau să-i stingherești pe ceilalți.

— Nici una, nici alta, doamnă, și dacă vreți, *nu* voi rămîne acasă, am spus eu foarte tulburată.

— Îmi acorzi onoarea de a dansa cu mine ? mă întrebă Sir Clement.

Am înclinat ușurel din cap. Teama de a nu fi tachinată de doamna Selwyn m-a făcut să nu-l refuz. Curînd după aceea ne-am întors acasă. Sir Clement ne-a condus, conversația dintre el și doamna Selwyn era foarte animată și m-ar fi distrat dacă n-aș fi fost frămîntată de gîndul că aveam să apar în ochii lordului Orville capricioasă și schimbătoare. De cum am pășit în grădină am dat

de el. Porni în întîmpinarea noastră și, văzîndu-l pe Sir Clement, și unul și altul s-au schimbat la față. Am intrat în salon, unde i-am găsit pe toți cei pe care îi lăsasem acolo. Doamna Selwyn l-a prezentat pe Sir Clement doamnei Beaumont ; pe lady Louisa și pe lordul Merton îi cunoștea. Conversația s-a limitat la subiecte generale.

Seara am coborît tîrziu, după ce se adunase întreaga familie. Am observat că lordul Orville a rămas surprins de ținuta mea. Eu eram foarte stînjenită și nu-mi puteam ridica ochii din pămînt.

— Înțelesesem că domnișoara Anville nu iese astă seară, spuse doamna Beaumont.

— Intenția ei era să rămînă acasă, replică doamna Selwyn, dar o renunțare are întotdeauna în ea o forță fascinantă căreia, la o reflectare mai adîncă, nu i se poate rezista.

— Vă duceți deci la reuniune ? întrebă lordul Orville.

N-am răspuns nimic ; ne-am așezat cu toții la masă. Mi-a fost foarte greu să renunț la locul meu obișnuit, dar eram hotărîtă să-mi țin promisiunea din scrisoarea de azi dimineață, deși văzusem pe lordul Orville uimit de încercările mele, vizibile, de a-l evita. După masă ne-am dus în salon ; acolo mă întrebă :

— Vă duceți deci la reuniune ? Pot să vă întreb dacă o să dansați ?

— Cred că nu, milord.

— Dacă nu m-aș teme că v-ar plictisi să aveți unul și același partener la două reuniuni succesive, aș amîna scrisorile pînă mîine și v-aș ruga să-mi acordați onoarea de a dansa cu dumneavoastră.

— Dacă voi dansa, am răspuns eu foarte încurcată, cred că am și promis altcuiva.

— Am voie să întreb cui ?

— Lui Sir Clement Willoughby, milord.

Nu a spus nimic, dar pe chip i se zugrăvi un aer de întristare și nu mi-a mai adresat nici un cuvînt. Într-o

asemenea situație vă puteți ușor imagina ce sentimente de mîhnire încercam. Sir Clement a venit să ne conducă la reuniune. În timpul drumului nu am scos un cuvînt. Cînd am ajuns în sala de recepții, Sir Clement avu grijă să nu-mi mai păstrez tăcerea. M-a invitat imediat la dans. L-am rugat să mă scuze și să-și caute altă parteneră. Mi-a declarat atunci că-i foarte bucuros dacă nu dansez, căci avea o mie de lucruri să-mi spună. Începu prin a-mi povesti cît de mult a suferit din pricina absenței mele, cît de alarmat a fost cînd a auzit că am părăsit Londra și ce eforturi a depus ca să dea de urma mea.

— Howard Grove, continuă el, care la început mi s-a părut locul cel mai încîntător de pe pămînt, acum era posomorît, natura din jur schimbată, plimbările nu mai aveau nici un rost. Lady Howard, altă dată, o respectabilă și plăcută doamnă în vîrstă, îmi apărea acum la fel cu toate celelalte bătrîne doamne, în stilul obișnuit al lui John Trot [1], doamna Mirvan pe care o prețuiam asemenea unei cadre încîntătoare devenise insipidă, și în prezența ei abia puteam să-mi țin ochii deschiși, deasemenea și fiica ei, drăguță altădată, mi se părea acum ștearsă. Cît despre căpitan, întotdeauna a fost pentru mine un găguță, de data aceasta îmi părea un adevărat sălbatic.

— Vă rog, Sir Clement, nu suport să vă aud vorbind așa despre cei mai buni prieteni ai mei !

— Scuzați-mă, dar contrastul dintre cele două vizite a fost atît de puternic, încît nu pot să nu-l menționez.

Apoi m-a întrebat o mie de lucruri în legătură cu lordul Orville. Din fericire, lady Louisa ține foarte mult să fie întotdeauna printre primele care părăsește sala de bal și eu doream să plec devreme, așa că am ajuns acasă la o oră nu prea tîrzie.

Lordul Orville ne-a întîmpinat cu un aer grav și rece, fără a manifesta față de mine nici o atenție deosebită și

[1] Adică, o persoană de la țară, needucată.

am fost uimită să văd că-i permite lui Sir Clement care rămăsese pentru supeu, să se aşeze între noi, deşi pînă atunci se străduia întotdeauna să stea lîngă mine. Această întîmplare m-a afectat mai mult decît aş putea exprima. Abia puteam să stau locului şi cu toate că făceam eforturi disperate, îmi era foarte greu să-mi ţin lacrimile. Niciodată nu voi putea să nu sufăr că am pierdut prietenia lordului Orville. Dar dorinţa de a mă comporta bine şi a vă urma sfaturile le domină pe toate celelalte. În sufletul meu se dă o luptă crîncenă între sentimente şi obligaţii. Mă strădui cu desperare să aflu împăcarea, dar pacea, speranţele şi fericirea mea s-au spulberat :

Dumneavoastră singur sînteţi în stare să înţelegeţi un suflet atît de zbuciumat şi puteţi avea îndurare pentru o asemenea slăbiciune. Deşi blamaţi îndurerarea, ştiţi să-l alinaţi pe cel îndurerat.

Scrisoarea a XII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Berry Hill, 3 octombrie

Am rămas cu totul surprins de ultima ta scrisoare, în care îmi vorbeşte despre existenţa unei fiice a lui Sir John Belmont, şi nu-mi pot explica nimic. Totuşi scrisoarea misterioasă către lady Howard mă pregătise într-un fel să mă aştept la ceva extraordinar din partea lui Sir John, la întoarcerea lui în Anglia.

Oricine ar fi această tînără persoană, este sigur că ocupă locul la care ai un drept indiscutabil. Nu ştiu să fi existat o a doua căsătorie, şi chiar dacă am presupune aşa

ceva, domnișoara Evelyn a fost prima lui soție, și fiica ei trebuie să aibă cel puțin dreptul să poarte numele de Belmont. Fie că există anumite aspecte ale acestei probleme cu totul de neînțeles, pentru moment, sau a fost săvîrșită vreo fraudă monstruoasă și ciudată, oricare ar fi situația, se cuvine să facem cercetări.

Apariția în public a unei fiice a lui Sir John Belmont va reaminti, celor care o știau, povestea domnișoarei Evelyn. Toată lumea se va întreba cine este mama și, dacă se va dovedi existența unei alte lady Belmont, nașterea Evelinei mele va primi un stigmat față de care onoarea, adevărul și inocența vor fi neputincioase. Un stigmat care va șterge aureola de demnitate a virtuoasei ei mame și va arunca asupra fiicei fără pată, un oprobriu pe care nu-l va putea curăți de rușine și dezonoare.

Departe de mine gîndul de a suporta ca memoria mamei tale să fie tratată într-un mod infam. Persoana ei fără pată trebuie să fie făcută cunoscută lumii întregi, căsătoria recunoscută, iar copilul să poarte numele la care are în mod legal dreptul.

Doamna Mirvan s-ar fi ocupat de această problemă cu mai multă delicatețe decît doamna Selwyn, totuși lucrul cel mai important acum este să cîștigăm timp, căci, cu cît se prelungește acest mister, cu atît va fi mai greu de explicat. Cu cît veți pleca mai repede la Londra, cu atît mai puțin complicată vă va fi sarcina.

Învinge-ți timiditate, dragostea mea, și nu te lăsa doborîtă. Voi tremura pentru tine la gîndul unei întîlniri atît de deosebite și dureroase, totuși nu poate încăpea îndoială în privința succesului. Anexez o scrisoare a bietei tale mame, scrisă special pentru această împrejurare. Doamna Clinton, care a fost lîngă ea pînă în ultimul ceas, trebuie să te însoțească la Londra. Nu ai nevoie de nici un certificat de naștere, cel pe care-l porți în înfățișarea ta nu poate îngădui nici o îndoială.

iar acum, în sfîrşit, încredinţată grijei părintelui tău adevărat, primeşte urările şi binecuvîntarea celui care te-a adoptat cu atîta dragoste.

Arthur Villars

Scrisoarea a XIII-a

(Anexă la precedenta)

LADY BELMONT CĂTRE SIR JOHN BELMONT

Acum, cînd trăiesc ultimele clipe ale suferinţei mele, îmi îndrept încă odată ruga către Sir John Belmont, în numele copilului care, dacă va supravieţui mamei sale, va fi mai tîrziu aducătorul acestor rînduri.

Mă întreb, eu cea pierdută, cum aş putea să te înduplec, pe tine, cel mai nemilos dintre oameni ? Tu cel surd la vocea compasiunii, surd la glasul adevărului, neclintit în faţa oricărei obligaţii de onoare, cum aş putea oare să mă adresez, eu, cea pierdută, încît să nu fie în zadar ?

Să folosesc oare titlul iubit şi respectat de soţ ? Nu, căci ştiu că-l renegi ! Tatăl pruncului meu ? Nu, căci va fi sortit eşecului ! Iubitul care m-a salvat de la o căsătorie impusă ? Nu, pentru că m-ai trădat ! Prietenul de la care am aşteptat ajutor şi protecţie ? Nu, căci m-ai abandonat nenorocirii şi distrugerii.

Deznădăjduită şi în culmea desperării, am aruncat de nenumărate ori pana, dar sentimentele unei mame, ale unei mame care se chinuieşte pentru soarta copilului ei mi-au dat din nou curaj şi am reluat-o.

Poate atunci cînd nu voi mai fi, cînd durerea mea va fi ajuns la capăt, iar ţărîna neclintită, tăcută, care nu cu-

noaşte mustrare va fi înghiţit rămăşiţele mele pămînteşti, cînd nu vor mai exista acuzări şi nici destăinuiri de temut, vocea echităţii şi strigătul naturii vor putea fi auzite.

Ascultă-le, o, Belmont ! Nu-ţi respinge copilul, deşi n-ai vrut să ştii de mamă ! Îţi vei aminti poate de tot ceea ce a fost rău în trecut, vei regreta ceea ce ai distrus, va fi însă prea tîrziu, te vei gîndi cu groază la dezamăgirile pe care le-ai pricinuit, durerile şi remuşcările mă vor urma pînă la groapă ! O, Belmont, toate resentimentele mele se prefac în milă la gîndul ce se va întîmpla cu tine în clipa, cînd, pătruns poate de duhul pocăinţei, vei revedea comportarea ta de altădată ! Ascultă ruga cea de pe urmă, solemnă, cu care nefericita Caroline te importunează !

Cînd împresurat vei fi de căinţă, căci va veni şi ziua aceea, cînd vei fi stăpînit de sentimentul trădării, cînd inima-ţi torturată va suspina adînc pentru a-ţi ispăşi păcatele, ia aminte la cele ce-ţi cer ca să te iert.

Ştii prea bine că-ţi sînt soţie, spală în faţa lumii reputaţia pe care ai terfelit-o şi primeşte, ca moştenitor, copilul purtător al rugii mele de pe urmă. Cel mai demn, mai binevoitor şi mai bun dintre oameni, căruia îi datorez puţina linişte din ultimul timp, s-a jurat că numai în aceste condiţii se va despărţi de neajutorata făptură pe care o are în sarcină. Dacă vei descoperi în trăsăturile acestei nevinovate părăsite urme de asemănare cu nefericita Caroline, dacă chipul ei va purta semnele naşterii şi în memoria ta va prinde atunci viaţă chipul mamei, Belmont, nu o alunga ! O, pruncul meu adorat, pentru care nutresc de pe acum toată afecţiunea şi mila materne, nu te asemui cu nefericita ta mamă, ca nu cumva părintele supravieţuitor să nu se îndepărteze de tine împins de vreo antipatie nenaturală !

Nu mai pot scrie. Mă apasă atîtea gînduri triste şi slaba urmă de seninătate care mai dăinuia încă s-a şters.

Adio pentru totdeauna !

Caroline Belmont

Scrisoarea a XIV-a

EVELINA CĂTRE DOMNUL VILLARS

Clifton, 4 octombrie

Ieri dimineaţă toată lumea a plecat la plimbare cu trăsura, cu excepţia doamnei Selwyn şi a mea. Am stat puţin în camera ei, dar cum mi-a fost posibil, am părăsit-o pentru a-mi purta paşii prin grădină. Se distrează fără milă pe socoteala mea, fie tachinîndu-mă din cauza seriozităţii mele, fie cu privire la lordul Orville, aşa că am ajuns să mă tem să mai vorbesc cu ea.

După o plimbare de vreo oră, auzind poarta deschizîndu-se, am intrat într-un boschet la capătul unei lungi alei, unde am rămas cîtva timp, gîndindu-mă fără plăcere, la viitoarele mele perspective, dintr-odată însă firul gîndurilor mi-a fost întrerupt de apariţia lui Sir Clement Willoughby. Am tresărit şi am vrut să plec, dar el m-a împiedicat. Fără îndoială că aflase din casă pe unde mă aflam, căci altfel ce ar fi căutat să umble singur prin grădină ?

— Rămîi, rămîi, nu pleca tu cea mai frumoasă şi mai îndrăgită dintre femei şi dă-mi ascultare ! îmi spuse aşezîndu-se lîngă mine şi vrînd să-mi ia mîna, dar am reuşit să mi-o retrag la timp. Îmi refuzi şi cea mai mică satisfacţie, continuă el, deşi chiar ieri pentru plăcerea de a te vedea am suferit un adevărat martiriu.

— Martiriu !

— Da, insensibilă frumuseţe ! căci oare nu m-am văzut obligat să fiu zăgăzuit într-o trăsură de-a lungul unei întregi dimineţi plictisitoare, cu trei dintre cele mai obositoare femei din toată Anglia ?

— Doamnele îţi sînt foarte recunoscătoare.

— Fiecare e atît de plină de ea, atît de înfumurată ! O, domnișoară Anville, să fiu smuls de lîngă tine pentru a fi închis cu ele — n-ar putea să existe o ființă omenească, în afară de tine, căreia să nu-i fie milă de mine...

— Cred, Sir Clement, oricît de aspru le-ai judeca acum, că lumea ar considera situația dumitale mai curînd de invidiat de cît de plîns.

— Lumea are aceeași părere despre ele pe care o am și eu : de doamna Beaumont se rîde pretutindeni, lady Louisa este ridiculizată, iar doamna Selwyn urîtă.

— Doamne, Doamne, Sir Clement, ce cuvinte tari folosești !

— Tu, îngerul meu, ești de vină, căci prin perfecția ta faci ca defectele lor să fie puse mai tare în lumină. Te dojeneam în gînd, în timpul plimbării, și mi se părea că trăsura e trasă de melci. Mîndria absurdă a doamnei Beaumont și respectul pe care-l solicită sînt uluitoare și de nesuferit. Dar pentru a avea acces în casa ei, sînt în stare de orice, te asigur. Doamna Selwyn este mai naturală, dar e atît de slobodă la gură !

— O, Sir Clement, dumneata faci obiecțiuni în această privință ?

— Da, dulcea mea făptură, un asemenea limbaj la o femeie e de netolerat ! E ageră la minte, ce-i drept, și prinde totul ușor, recunosc, mai mult decît jumătate din sexul ei la un loc, dar stăruie prea mult cu satirizarea, și astfel produce celor din jur stînjeneală, apoi vorbește atît de mult, încît chiar și lucrurile cele mai interesante pe care le spune te obosesc pînă la urmă. Cît despre micuța Louisa, e o atît de infimă ciozvîrtă de inerție, încît nici nu merită să o iei în seamă, aș putea altfel spune că e un conglomerat de afectare, obrăznicie și înfumurare.

— Sînt uimită că avînd asemenea păreri pot să fii atît de curtenitor cu ele.

— Curtenitor ! da, îngerașul meu, aș fi în stare să le venerez, să le ador, pentru a putea sta de vorbă cu tine doar o clipită. Nu m-ai văzut cîntîndu-i în strună grosolanului căpitan Mirvan și făcînd curte scorpiei de Madame Duval ? Dacă ar exista o făptură care ar întruni trăsăturile cele mai rele ale acestor personaje, adică îngîmfarea doamnei Beaumont, brutalitatea căpitanului Mirvan, amorul propriu al doamnei Selwyn, afectarea lui lady Louisa și vulgaritatea lui Madame Duval, chiar și în fața unui asemenea monstru m-aș înclina și l-aș adula pentru a obține un cuvînt, o privire de la adorata mea domnișoară Anville.

— Sir Clement să știi că ești greșit dacă îți închipui că o asemenea duplicitate de caracter poate găsi aprobarea mea. Te rog, să nu-mi mai vorbești niciodată astfel.

— O, domnișoară Anville, reproșurile, răceala ta îmi sfredelesc inima. Privește-mă cu un ochi mai puțin exigent, fă ce vrei din mine, dirijează-mi toate acțiunile, remodelează-mă, schimbă-mă. Voi face numai ceea ce-mi spui, dar ai milă față de mine, dacă nu poți avea bunăvoință.

— Dă-mi voie, Sir Clement, i-am spus eu foarte serioasă, să folosesc această împrejurare pentru a spune un veto cu privire la asemenea expresii. Te rog să nu mi te mai adresezi cu astfel de cuvinte ușuratice și nelalocul lor. Mi-ai prilejuit destule neplăceri și ți-o spun deschis că dacă nu vrei să te evit, trebuie să adopți în viitor o altă comportare și un alt stil.

M-am ridicat, vrînd să plec, dar s-a aruncat la picioarele mele exclamînd pe un ton dintre cele mai pasionate :

— Vai, domnișoară Anville este oare cu putință să rămîi nemișcată, o adevărată stană de piatră și să-mi spulberi și cea mai slabă licărire de speranță ?

— Nu știu despre ce speranță vorbești, i-am spus eu, străduindu-mă să mă eliberez, dar sînt foarte sigură că nu am avut niciodată intenția să-ți dau vreuna.

— Mă înebunești, strigă el, nu pot îndura un asemenea dispreț. Te rog să nu fii chiar atît de crudă, căci mă duci la desperare, spune-mi că ai îndurare. Încîntătoare, neînduplecată făptură, tiran minunat, zi cel puțin că ți-e milă de mine !

Cine apăru tocmai atunci ca și cum ar fi intenționat să treacă pe lîngă boschet ? Chiar lordul Orville. Cum am tresărit ! În clipa cînd mă văzu se făcu alb ca varul la față și dădu să se retragă în grabă, dar l-am strigat :

— Lord Orville ! Sir Clement, dă-mi drumul, lasă-mă să plec !

Lordul Orville care se întorsese, vroia să plece acum din nou ; continuînd să lupt pentru a mă elibera, l-am strigat :

— Vă rog, milord nu plecați ! Sir Clement, dați-mi drumul !

Lordul Orville apropiindu-se repede de noi spuse foarte înflăcărat :

— Sir Clement nu poți să o reții pe domnișoara Anville cu forța !

— Dar nici nu solicit, milord, răspunse el cu mîndrie, intervenția dumneavoastră !

Totuși mi-a dat drumul, iar eu am fugit în casă. Eram moartă de frică, la gîndul că mîndria umilită a lui Sir Clement l-ar putea determina să-l insulte pe lordul Orville. Am alergat direct la doamna Selwyn și am rugat-o într-un fel prea puțin inteligibil să plece imediat spre boschet. Nu mi-a pus nici o întrebare, căci e iute la minte și a pornit numaidecît.

Închipuiți-vă cît de neliniștită am fost pînă ce am văzut-o întorcîndu-se. Iar acum voi reproduce aici cea mai interesantă conversație pe care am auzit-o vreodată. Doamna Selwyn, cînd a ajuns aproape de boschet, i-a văzut pe lordul Orville și pe Sir Clement stînd liniștiți de

vorbă ; atunci a rămas nemișcată și a tras cu urechea la conversația lor. Iată ce vorbeau :

— Întrebarea pe care mi-o puneți milord, mă alarmează și nu pot sub nici un motiv să răspund, decît dacă îmî îngăduiți să pun și eu alta.

— Fără îndoială, Sir.

— Mă întrebați care sînt intențiile mele ? Aș fi foarte satisfăcut dacă le-aș cunoaște pe ale dumneavoastră, milord.

— Nu mi-am exprimat niciodată vreo intenție.

Au rămas amîndoi tăcuți cîteva clipe, apoi Sir Clement spuse :

— Cum să-mi explic dorința dumneavoastră de a cunoaște intențiile mele ?

— O preocupare dezinteresată privind situația domnișoarei Anville.

— O asemenea preocupare poate fi foarte firească la un tată, un frate, un iubit...

— Sir Clement, îl întrerupse lordul Orville, înțeleg raționamentul dumitale și recunosc că nu am nici una din aceste trei calități, și totuși mărturisesc dorința mea fierbinte de a o ajuta și a o vedea fericită. Mă scuzați dacă îmi iau libertatea să repet întrebarea ?

— Socotesc întrebarea cu totul neobișnuită.

— S-ar putea să fie așa, replică lordul Orville, dar această fată pare a avea o situație specială, este fără experiență, foarte tînără, nimeni nu se ocupă de ea, pare lăsată la voia întîmplării. Cred că nici nu-și dă seama de pericolele la care poate fi expusă și trebuie să mărturisesc că încerc o puternică dorință să le subliniez.

— Nu vă înțeleg prea bine milord, dar cred că nu vă gîndiți să o influențați în contra mea.

— Sentimentele ei față de dumneavoastră îmi sînt total necunoscute, ca și intențiile dumneavoastră, dealfel. Poate dacă le-aș cunoaște și pe unele și pe altele misiunea mea ar fi încheiată.

Aici se opri, iar Sir Clement spuse :

— Ştiţi, milord, nu sînt chiar atît de prostănac pentru a afirma că mă aflu pe un teren sigur, totuşi, mă gîndesc că stăruind, poate...

— Deci, eşti hotărît să perseverezi ?

— Da, milord.

— Iartă-mă, te rog, Sir Clement dacă îţi vorbesc deschis. Această tînără fată, deşi pare singură şi în oarecare măsură fără protecţie, nu este totuşi complet lipsită de prieteni. A fost extrem de bine educată şi deprinsă cu o societate aleasă, nutreşte o dragoste naturală pentru virtute. Este foarte tînără şi poate fi o bună pradă pentru o distracţie, scuză-mă Sir Clement, dar principiile dumneavoastră sînt bine cunoscute.

— Cît despre asta, milord, lăsaţi-o pe domnişoara Anville să-şi poarte de grijă singură. Înţelege foarte bine totul şi nu are nevoie de consilieri.

— Este dotată cu o capacitate de pricepere excelentă, dar fiind prea tînără nu poate avea suspiciuni şi apoi mai posedă şi o sinceritate inegalabilă.

— Milord, laudele dumneavoastră mă fac să mă îndoiesc de dezinteresul pe care-l pretindeţi şi aş fi foarte bucuros să vă am ca rival. Dar să-mi îngăduiţi să vă spun că m-aţi dezamăgit foarte mult.

— Cum adică, Sir ? întrebă lordul Orville.

— Cînd am vorbit prima dată cu dumneavoastră despre această tînără, v-aţi exprimat în termeni cu totul străini elogiului pe care i-l faceţi acum. Spuneaţi că e o biată fetişoară ignorantă, neajutorată. Am avut toate motivele să cred că o disprețuiţi.

— Este foarte adevărat că atunci cînd am văzut-o prima oară nu mi-am dat seama de meritele reale ale domnişoarei Anville, şi nici nu bănuiam cît de neexperimentată era şi străină de lume, acum sînt convins că tot ce ar putea apărea ciudat în comportarea ei se datoreşte lipsei de experienţă, timidităţii şi unei educaţii retrase. O

găsesc informată, rațională și inteligentă. Nu este asemenea celor mai multe tinere, pe care le cunoști deplin într-o jumătate de oră. Valoarea, meritele și modestia ei au nevoie de timp și încurajare pentru a fi descoperite. Nu te uluiește cu frumusețea ei dintr-odată, ci te fascinează în mod mult mai periculos, pe nesimțite.

— Deajuns, milord, spuse Sir Clement, am înțeles perfect solicitudinea dumneavoastră față de ea.

— Nu vreau să ascund prietenia și stima pe care i le port, replică lordul Orville, dar fii sigur, Sir Clement, nu aș fi început această discuție, dacă domnișoara Anville și cu mine n-am fi vorbit întodeauna ca doi prieteni ; totuși de vreme ce nu dorești să-ți dezvălui intențiile, mai bine să renunțăm la acest subiect.

— Intențiile mele, vă voi mărturisi cu toată sinceritatea, îmi sînt aproape necunoscute și mie. Mi se pare că e cea mai frumoasă dintre toate fetele și dacă aș fi un *bărbat de însurat*, dintre toate femeile pe care le-am văzut în viața mea, m-aș opri asupra ei, dar cred că nici chiar filozofia dumneavoastră nu mi-ar recomanda o asemenea legătură cu o fată de origine obscură, avînd drept singură zestre frumusețea, și care, evident, se găsește într-o stare de dependență.

— Sir Clement, continuă lordul Orville, cu oarecare înflăcărare, nu vom mai discuta acest subiect, sîntem amîndoi oameni liberi și trebuie să acționăm după cum credem.

Aici, doamna Selwyn, gîndindu-se că ar putea fi descoperită și găsind că temerile mele erau neîntemeiate, se retrase repede pe o altă alee, apoi veni să-mi relateze cele de mai sus.

Doamne ! Doamne ! ce om mai este și acest Sir Clement ! Ușuratic, intrigant, viclean ! În orice caz greșește foarte mult simțindu-se atît de sigur de el, căci fata asta săracă, neștiută și dependentă nu dorește nici pe departe

o alianţă cu el şi nu numai acum, dar întodeauna ar fi respins-o.

Cît îl priveşte pe lordul Orville, dar parcă n-aş avea încredere în pana mea să scriu despre el, spuneţi-mi dumneavoastră ce gîndiţi ? Nu găsiţi că este fără pereche de nobil ? şi cred că aveţi aceeaşi admiraţie pentru el ca şi mine.

Gîndul de a da ochii şi cu unul şi cu altul, atît de curînd după o asemenea discuţie mă stînjenea. Am văzut că Sir Clement era preocupat, descumpănit, mă observa cînd pe mine, cînd pe lordul Orville. De cîte ori mi se adresa, întorceam capul cu un dispreţ nedeghizat, căci sînt prea furioasă pe el pentru a-i mai suporta stăruinţele rău intenţionate. Dar nici o clipă n-am îndrăznit să întîlnesc privirile lordului Orville. Mă temeam că ar putea să-mi citească gîndurile şi-mi îndreptam ochii oriunde, numai în direcţia lui nu.

Vă spun la revedere. Aştept indicaţiile dumneavoastră dacă să mă întorc la Berry Hill sau să plec din nou la Londra.

Scrisoarea a XV-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

6 octombrie

Dacă starea de tulburare în care mă aflu, Sir, îmi va permite voi încerca să termin această scrisoare, ultima de la Clifton Hill. Azi dimineaţă, deşi am coborît destul de tîrziu, nu era nimeni în salon, dar imediat a intrat lordul Orville. Am încercat o oarecare emoţie, văzîndu-mă sin-

gură, cu el după ce evitasem atîta timp şi cu succes o asemenea întîlnire. Ne-am salutat şi mă gîndeam tocmai să părăsesc încăperea, dar m-a oprit.

— Dacă vă deranjez, domnişoară Anville, plec.

— Tocmai vroiam să ies, i-am răspuns puţin încurcată.

— M-aş fi bucurat să stau puţin de vorbă cu dumneavoastră.

Atunci m-am întors. Părea şi el stînjenit, dar după o scurtă pauză reluă :

— De cîtva timp doresc în mod stăruitor să găsesc o ocazie să vă pot vorbi.

Din nou rămase tăcut, dar cum eu nu spuneam nimic, continuă :

— Sînt doar cîteva zile de cînd mi-aţi îngăduit să vă fiu prieten, să mă ocup de problemele dumneavoastră, să vă consider ca pe sora mea... Am fost foarte sensibil la această onoare. Dar acum situaţia s-a schimbat. Fugiţi de mine, privirile dumneavoastră le ocolesc pe ale mele şi, cu perseverenţă, evitaţi orice conversaţie cu mine.

M-am simţit foarte mîhnită la auzul acestor cuvinte pline de adevăr, dar am rămas ca o prostănacă, fără să răspund nimic.

— Sper, continuă el, că nu mă veţi condamna înainte de a mă asculta. Dacă am greşit cu ceva, vă rog spuneţi-mi şi mă voi strădui să vă obţin iertarea.

— O, milord ! am exclamat jenată şi în acelaşi timp încercînd un sentiment de gratitudine. Nu mi-aţi greşit cu nimic. Dacă cineva trebuie să ceară iertare, mai curînd eu sînt aceea.

— Sînteţi bunătatea şi bunăvoinţa întruchipate, şi-mi place să cred că-mi veţi îngădui să revendic din nou titlurile la care mă văd cu totul incapabil să renunţ. Sînt frămîntată de gînduri ce mă descumpănesc. Nădăjduiesc că nu mă veţi găsi prea îndrăzneţ, dacă vă rog, vă implor

să-mi spuneți ce a pricinuit această schimbare bruscă, atît de dureroasă pentru mine ?

— Într-adevăr, milord nu știu... nu pot... m-am bîlbîit eu.

— Îmi pare rău că vă supăr și mă jenez că sînt chiar atît de stăruitor. Timpul cînd s-a produs schimbarea mă face să am unele temeri. Vreți să vă mărturisesc ce mă frămîntă ?

— Desigur, milord.

— Spuneți-mi, și vă rog să mă iertați că vă spun această întrebare esențială pentru mine : are sau nu Sir Clement Willoughby vreun amestec în starea dumneavoastră de îngrijorare ?

— Nu, milord, nici gînd, i-am răspuns cu hotărîre.

— Mii de mulțumiri continuă el. Mi-ați luat o greutate de pe inimă, care mă apăsa foarte tare. Și încă ceva : trebuie să-i atribui lui Sir Clement schimbarea dumneavoastră față de mine ? A început chiar în ziua cînd a sosit el la Hotwells.

— Lui Sir Clement nu i se poate atribui nimic milord, el este ultimul om de pe lume care ar putea avea vreo influență asupra conduitei mele.

— Vreți atunci să-mi redați încrederea și bunăvoința cu care m-ați onorat înainte de sosirea sa ?

Chiar în acea clipă spre marea mea ușurare, pentru că nu știam ce să răspund, s-a deschis ușa și a intrat doamna Beaumont, iar după cîteva minute ne-am dus la micul dejun. Lordul Orville, era foarte vesel și bine dispus. Curînd sosi și Sir Clement. Apoi am urcat în camera mea, unde m-am cufundat în gînduri care, cînd mă alarmau, cînd mă linișteau, iar apoi am primit scrisoarea dumneavoastră atît de caldă. Vă mulțumesc din inimă pentru bunele urări pe care mi le faceți, în clipa cînd mă încredințați părintelui meu cel adevărat, dumneavoastră protectorul și prietenul meu, părintele meu sufletesc. Vă sînt

din inimă recunoscătoare și vă făgăduiesc pînă la sfîrșitul zilelor mele afecțiune și gratitudine.

Mă gîndesc la apropiata întîlnire mai mult cu teamă decît cu speranță. I-am comunicat doamnei Selwyn părerea dumneavoastră și a hotărît să plecăm la Londra mîine dimineață.

După dineu, doamna Selwyn declară că trebuie să se pregătească pentru călătorie și mă rugă să mă duc după niște cărți pe care le lăsase în altă cameră. Pe cînd mă aflam acolo și le căutam, m-am trezit cu lordul Orville. Închise ușa și se apropie de mine cu o privire plină de îngrijorare.

— Este adevărat, domnișoară Anville, că plecați ?

— Da, așa bănuiesc, i-am răspuns eu căutînd mai departe cărțile.

— Să vă pierd dintr-odată și atît de neașteptat.

— Nu e o pierdere prea mare, milord, i-am răspuns, străduindu-mă să fiu cît mai veselă.

— Vă îndoiți oare de sinceritatea mea ?

— Nu știu ce a putut face doamna Selwyn cu acele cărți. Trebuie să mă duc sus să o întreb, căci nu le găsesc.

— Deci plecați, continuă el, luîndu-mi mîna, fără a-mi da nici cea mai mică speranță de întoarcere ?

— Milord, vă rog, lăsați-mă să plec, am spus eu, încercînd să-mi eliberez mîna.

Spre marea mea uimire, îngenunchie și-mi șopti :

— Vă las, dacă vreți să mă părăsiți !

— O, milord, ridicați-vă, vă rog, o asemenea postură în fața mea ! nădăjduiesc că nu puteți fi chiar atît de crud încît să vă bateți joc de mine.

— Să-mi bat joc ? repetă el. Vă venerez, vă stimez și vă admir mai mult ca orice pe lume. Sînteți ființa cea mai apropiată în care sufletul meu și-a aflat jumătatea. Cea mai drăgălașă, cea mai perfectă făptură, și nu găsesc cuvintele care ar putea să exprime întreaga mea dragoste.

Nu încerc să descriu ceea ce am simțit în acel moment. Abia mai respiram, nici nu știu dacă mai existam, sîngele parcă-mi înghețase în vine, nu mai eram în stare să mă țin pe picioare. Lordul Orville se ridică și veni în grabă să mă susțină, așezîndu-mă apoi pe un scaun, unde m-am prăbușit pe jumătate fără suflare.

Am rămas amîndoi tăcuți cîteva clipe ; după aceea, văzîndu-mă că îmi vin în fire, abia vorbind, îmi ceru iertare pentru comportarea lui prea bruscă. Simțind că mi-am recăpătat puterile, am vrut să mă ridic, dar nu m-a lăsat. Nu pot să descriu scena care a urmat, deși fiecare cuvînt mi-a rămas săpat în inimă. Protestele lui, întreaga lui comportare erau prea măgulitoare pentru a le repeta. Nu m-a lăsat să plec. N-am mai putut rezista solicitărilor lui și a reușit să scoată de la mine cea mai sfîntă taină a inimii mele. Nu știu cît am stat împreună, dar lordul Orville era în genunchi, cînd s-a deschis ușa și a apărut doamna Selwyn ; ea a rămas cîteva clipe tăcută, privindu-ne și, în cele din urmă, spuse :

— Milord, ați fost atît de amabil să o ajutați pe domnișoara Anville să caute cărțile ?

— Da, doamnă și sper că în curînd vom fi în stare să le și găsim, răspunse el pe un ton glumeț.

Ea se îndreptă spre fereastră, unde le și descoperi pe un scaun, apoi părăsi camera, aruncîndu-mi o privire supărată.

Aș fi vrut să o urmez imediat, dar lordul Orville, care nu se putea ține de rîs, m-a rugat să mai rămîn, avînd de discutat probleme importante.

— Nu, milord, nu mai pot rămîne, și așa am stat prea mult.

— Vreți să veniți în grădină mîine dimineață, înainte de micul dejun ?

— Nu, nu, milord, nu vreau să-mi reproșați a doua oară, că-mi dau o întîlnire.

— Deci această onoare, spuse el rîzînd, o rezervaţi numai domnului Macartney ?

— Domnul Macartney este sărac şi se simte obligat faţă de mine.

— Nu pot să invoc sărăcia, dar dacă a vă fi obligat are oarecare importanţă pentru dumneavoastră, cine-mi va disputa dreptul la o întîlnire ? Am doar cîteva întrebări pe care aş vrea să vi le pun, dintre acestea, cea mai importantă este dacă există vreo persoană de care depindeţi şi căreia trebuie să-i solicit consimţămîntul ?

— Nici eu nu mai ştiu de cine depind cel mai mult.

— Dă-mi voie atunci, răspunse el cu înflăcărare, să scurtez timpul ajungînd astfel să nu mai existe îndoieli, cînd Orville, cel ce-ţi este prea recunoscător, va putea spune că-i aparţii.

În cele din urmă şi cu mare greutate am reuşit să plec. M-am dus în camera mea, căci eram prea tulburată ca să dau ochii cu doamna Selwyn... Să fiu iubită de lordul Orville şi să mă văd aleasa inimii lui ! eram cuprinsă de o fericire prea mare pentru a o putea suporta şi am plîns, am plîns din pricina bucuriei care mă copleşise.

Mai tîrziu cînd am fost chemată la ceai, am găsit în salon toată lumea adunată şi m-am bucurat, căci astfel emoţia cu care l-am văzut pe lordul Orville a fost mai puţin observată. Cea mai mare parte dintre cei prezenţi, după ceai au jucat cărţi, iar lordul Orville mi s-a consacrat în întregime. Vroia să ştie dacă nu-mi puteam amîna călătoria la Londra, şi cînd a auzit că nu, m-a rugat să-i dau permisiunea să mă însoţească. Am rămas tăcută, dar el a repetat cererea.

— Îmi ceri, ceea ce nu am putere să dau, această călătorie mă pune în imposibilitate de a acţiona pentru mine.

— Ce vrei să spui ?

— Nu pot să mă explic pentru moment şi chiar dacă aş vrea, sarcina ar fi prea dureroasă şi obositoare pentru amîndoi.

— O, domnişoară Anville, cînd pot spera că vom ajunge la capătul acestui mister, cînd mă voi putea mîndri că-mi vei acorda întreaga încredere ?

— Milord, nu este vorba de nici un mister. Problemele mele sînt atît de încurcate, încît doar o poveste foarte lungă şi dintre cele mai nefericite le-ar putea explica. Totuşi, dacă o scurtă aşteptare vă pricinuieşte nepăcere...

— Draga mea, iartă-mi nerăbdarea, nu trebuie să-mi spui nimic din ceea ce doreşti să tăinuieşti, voi aştepta pînă cînd vei socoti că poţi să-mi dezvălui şi mă încred în bunătatea ta pentru a grăbi sosirea acelui moment.

— Nu am nimic de tăinuit, vreau doar să amîn o explicaţie...

Atunci, m-a rugat că devreme ce nu-i permit să mă întovărăşească la Londra, să-i îngădui măcar să-mi scrie şi să-i promit că-i voi răspunde.

Amintindu-mi dintr-odată de cele două scrisori schimbate între noi, i-am răspuns :

— Nu, milord, nici gînd.

— Nu-mi închipuiam că a uşura prin scris neliniştea unei absenţe înconjurată de atîtea împrejurări de neexplicat poate să-ţi producă vreo neplăcere.

Aceste cuvinte rostite cu toată seriozitatea m-au rănit şi nu m-am putut abţine să nu-i spun :

— Doreşti oare cu adevărat să mă expun pentru a doua oară, printr-o acţiune grabnică şi negîndită, să-ţi scriu ?

— A doua oară ? o acţiune grabnică şi negîndită ? repetă el, mă uimeşti !

— Ai uitat oare scrisoarea nesăbuită pe care am avut imprudenţa să ţi-o trimit pe cînd mă aflam la Londra ?

— Nu ştiu deloc despre ce vorbeşti.

— Atunci, e mai înţelept să dăm uitării...

— Imposibil, nu pot rămîne fără o explicaţie.

I-am vorbit foarte deschis despre amîndouă scrisorile, dar închipuiţi-vă surpriza mea, cînd m-a asigurat în mo-

dul cel mai solemn, că nu mi-a scris nici măcar un rînd şi nu a primit, nu a văzut şi nici nu a auzit de vreo scrisoare de a mea.

Această chestiune care ne-a uimit şi pe unul şi pe altul ne-a preocupat tot restul serii. I-am promis că-i voi arăta mîine dimineaţă scrisoare primită din partea lui pentru a căuta să descopere autorul.

Sper că mă veţi felicita pentru cele petrecute astăzi. O zi de care îmi voi aminti întotdeauna cu cea mai mare bucurie. Ştiu că aţi fost înclinat să aveţi păreri bune despre lordul Orville. Singura mea dorinţă acum este să primesc aprobarea dumneavoastră pentru alegerea mea.

La revedere, vă voi scrie din nou de la Londra.

Scrisoarea a XVI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Clifton, 7 octombrie

În timpul micului dejun, azi dimineaţă, lordul Orville a găsit un moment pentru a mă ruga să facem o plimbare în grădină, dorind să stea de vorbă cu mine. Şi eu eram foarte curioasă să aflu ce e cu scrisoarea. În clipa cînd am putut pleca, am fugit repede sus să-mi iau pălăria, dar înainte de a intra în camera mea, am auzit-o pe doamna Selwyn strigîndu-mă:

— Dacă ai de gînd să te plimbi, aş vrea să te însoţesc.

Foarte descumpănită m-am întors în salon, fără a-i da vreun răspuns, sperînd să rămîn acolo nevăzută, pînă cînd îşi va schimba poate gîndurile. Dar după cîteva minute se deschise uşa şi intră Sir Clement Willoughby. Tresărind

la apariția lui, am scăpat scrisoarea pe care o aveam în mînă pentru a i-o arăta lordului Orville. Înainte de a o putea ridica, Sir Clement se repezi și puse mîna pe ea. În timp ce vroia să mi-o dea, mă întrebă ce mai fac și tot atunci dădu cu ochii de semnătură și citi cu glas tare : „Orville".

M-am străduit cu multă hotărîre să i-o smulg, dar nu a fost chip ; ținînd-o foarte strîns, cu înflăcărare îmi spuse :

— Domnișoară Anville, cum e posibil să pui preț pe o asemenea scrisoare ?

Întrebarea lui m-a surprins foarte mult și nu știam ce să-i răspund, dar văzînd că încerca să o păstreze, i-am cerut cu vehemență să mi-o restituie.

— Spune-mi mai întîi, mă întrebă el, ținînd-o cît mai sus pentru a nu putea să o ajung, dacă ai mai primit scrisori de la aceeași persoană ?

— Nu, niciodată, i-am răspuns.

— Și vrei, cea mai dulce dintre făpturi, să-mi promiți că nici nu vei mai primi asemenea scrisori ? Spune-mi asta și o să fiu cel mai fericit dintre muritori.

— Sir Clement i-am cerut eu foarte încurcată, dați-mi vă rog scrisoarea !

— Nu vrei mai întîi să-mi spulberi îndoielile și să mă eliberezi de această stare de nesiguranță în care mă ții ?

— Sir Clement nu aveți nici un drept să-mi impuneți condiții, așa că vă rog să-mi dați imediat scrisoarea !

— De ce atîta solicitudine pentru această scrisoare odioasă ? Spune-mi, merită într-adevăr cea mai mică preocupare.

— Nu vă privește, scrisoarea este a mea și de aceea... Sir Clement, am exclamat eu înroșindu-mă, sînteți cu totul... sînteți... scrisoarea nu este...

— O, domnișoară Anville, te înroșești, te bîlbîi. Cerule! tocmai de ceea ce mă temeam !...

— Nu știu ce vreți să spuneți, am strigat eu speriată, dar vă rog să vă veniți în fire...

— Scrisoarea, spuse el, scrîșnind din dinți, nu o vei mai vedea niciodată, și într-o clipă o rupse în bucățele.

Alarmată în fața acestei comportări, am vrut să fug din cameră, dar mă prinse de rochie.

— Nu, încă nu-i timpul să pleci. Sînt înebunit ! Trebuie să stai aici, să duci totul pînă la capăt. Mărturisește-mi, știe Orville despre sentimentele pe care i le porți ? Spune da și nu-ți voi mai ieși în cale, rosti el pasionat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Sir Clement dă-mi drumul, căci, de nu, strig după ajutor.

— N-ai decît, făptură neînduplecată și fără inimă, dacă vrei cheamă și înfățișează lumii întregi triumful tău. Dar nu plec pînă nu-mi răspunzi dacă Orville știe că-l iubești.

Oricînd o asemenea întrebare grosolană m-ar fi tulburat fără seamăn, de data aceasta comportarea lui de om ieșit din minți m-a speriat și i-am spus doar :

— Orice vrei să știi, Sir Clement, o să-ți spun altă dată, dar acum lasă-mă să plec.

— Am înțeles. Dibăcia lui Orville a învins. L-ai făcut cel mai fericit dintre oameni pe acest tip rece, fără suflet, flegmatic. Încă o întrebare : te va lua de nevastă ?

Ce întrebare ! Obrajii îmi ardeau de indignare, mîndria m-a împiedicat să-i dau vreun răspuns. Îmi dădu drumul și începu să umble în sus și în jos prin cameră. În acel moment au intrat lady Louisa, domnul Coverley și doamna Beaumont.

— Sir Clement, te rog, să mă ierți că te-am făcut să mă aștepți atît de mult, spuse aceasta din urmă, dar...

Nu a putut să-și termine fraza, căci Sir Clement, prea zăpăcit ca să mai știe sau să-i mai pese de ce făcea, își luă pălăria și, trecînd pe lîngă ea, ieși.

Am încercat, atunci o sinceră milă pentru el. Dar ce trebuie să înțeleg din ciudatele lui cuvinte despre scrisoare ? Nu pare că ar fi chiar el autorul ? Îmi aduc aminte acum, că atunci cînd i-am înmînat fetei scrisoarea, el tocmai intra. Probabil că a mituit-o și a făcut-o să i-o dea,

apoi prin aceleași mijloace mi-a trimis un răspuns scris de propria lui mînă. O, Sir Clement, dacă nu ai fi tu însuți un nefericit, nu știu cum aș putea să scuz o asemenea purtare care mi-a pricinuit atîta mîhnire.

Plecarea lui bruscă a produs o consternare generală.

— Ce comportare neobișnuită mai e și asta ! rosti uimită doamna Beaumont.

— Pe cinstea mea, adăugă domnul Coverley, a vrut să ne arate ce înseamnă o atitudine eroică !

— N-am văzut încă ceva atît de monstruos, declară lady Louisa, oribil ! cred că nu-i în toate mințile. Am tras o spaimă !

Curînd după aceea apăru și doamna Selwyn împreună cu lordul Merton. Aceasta se îndreptă spre mine.

— Spune-mi, te rog, domnișoară Anville, ai cumva un almanah ?

— Eu ? nu, doamnă.

— Cine are ?

— Pe legea mea, afirmă domnul Coverley, n-am cumpărat niciodată așa ceva : gîndul de a avea asupra-mi un cronometru m-ar face melancolic. Aș prefera să mă învîrt o zi întreagă în jurul unei clepsidre.

— Ai dreptate să nu socotești timpul, se auzi din nou doamna Selwyn, ca nu cumva să te trezești, pe neașteptate, întrebîndu-te cum îl folosești.

L-a întrebat atunci pe domnu Lovel dacă are un almanah.

— Vă asigur, doamnă, că în ceea ce mă privește nu am nici un fel de antipatie pentru almanahuri, răspunse el, posed vreo patru sau cinci.

— De fapt, tot ceea ce vreau să știu, continuă doamna Selwyn, este faza lunii, căci dacă avem lună *plină*, atunci nu mai trebuie să fac o seamă întreagă de ipoteze și aș ști pe dată cărei cauze să atribui nestatorniciile care mi-a fost dat să le văd azi. În primul rînd l-am auzit pe lordul Orville scuzîndu-se că nu poate ieși din casă, avînd unele chestiuni

de rezolvat, dar mai apoi umbla de unul singur prin grădină. Am rugat-o pe domnișoara Anville să facă o plimbare cu mine și, după ce am căutat-o în toată casa, o găsesc stînd liniștită în salon. L-am întîlnit pe Sir Clement Willoughby, care mi-a spus cu obișnuita lui politețe că petrece dimineața aici, ca să-l văd adineaori coborînd în goană scările, ca și cum ar fi fost urmărit de Furii, și nu numai că nu m-a salutat, dar nici nu mi-a răspuns la o întrebare, și nu și-a cerut scuze, ci a trecut pe lîngă mine în grabă, ca un hoț care fuge de un șerif.

— Nici eu nu înțeleg deloc ce era cu el, o asemenea grosolănie din partea unui om de familie este cu totul de neînțeles, spuse doamna Beaumont.

— Știi, milord, i se adresă lady Louisa lordului Merton, că tot așa s-a comportat și cu *mine* ? Vroiam să-l întreb ce s-a întîmplat, dar a trecut asemenea fulgerului, încît parcă mi-a luat vederea pentru o clipă. Nici nu poți să-ți închipui cum m-a speriat. Cred că mi s-a dus tot sîngele din obraji. Nu sînt palidă ?

— Albeața crinului vă stă atît de bine, încît trandafirii ar putea roși, văzîndu-se astfel întrecuți, observă domnul Lovel.

— Spune-mi, te rog, domnule Lovel, interveni doamna Selwyn, dacă trandafirii ar roși, cum ai afla ?

— Pe legea mea, declară domnul Coverley, cred că ar roși așa cum e și zicala, ca un *cîine albastru*[1], căci roșii sînt de felul lor.

— Jack nu mai vorbi despre roșeli, spuse lordul Merton, pentru că tu habar n-ai avut vreodată ce înseamnă a roși.

— Milord, reluă doamna Selwyn, dacă experiența singură poate justifica abordarea unui subiect, la ce expunere admirabilă ne-am aștepta din partea dumneavoastră !

[1] Adică nu ar roși deloc.

— Doamnă, adresați-vă lui Jack Coverley, el este omul dumneavoastră, trebuie să vă mărturisesc că nu pot suferi expunerile și argumentările.

— Vai, milord, exclamă doamna Selwyn, un senator al națiunii, membru al celui mai de seamă parlament din lume, să nu practice arta oratoriei ? !

— Milord, interveni domnul Lovel, Camera Lorzilor, în general, este mai puțin consacrată studiului, noi cei din Camera Comunelor avem, fără îndoială, mai multă înclinare spre studiu, și dacă n-aș vorbi acum în fața reprezentantului unui for superior (se înclină în fața lordului Merton), aș adăuga că avem și vorbitorii cei mai capabili.

— Domnule Lovel, interveni din nou doamna Selwyn, meriți să devii nemuritor pentru această descoperire ! Pînă la remarca dumitale și mărturisirea lordului Merton, consideram că un pair[1] al regatului și un logician capabil sînt sinonime.

Lordul Merton, întorcîndu-se spre lady Louisa, o întrebă dacă nu ar vrea să facă o plimbare înainte de dineu.

— Drept să spun, nici eu nu știu, răspunse ea. Mă tem că-i monstruos de cald (își duse mîna la cap). Nici nu mă simt prea bine. Cît e de oribil să ai nervi atît de delicați. Cel mai mic lucru de pe lume mă descumpănește. Ciudățenia acelui bărbat m-a dat peste cap. Nici nu știu cînd o să-mi revin. Sînt o făptură atît de firavă și susceptibilă de stări depresive. Nu găsești, milord ?

— O, nici gînd, sînteți o persoană puțin mai delicată doar ! Să fiu al naibii dacă mi-au plăcut vreodată amazoanele !

— Împărtășesc părerea dumneavoastră, completă domnul Lovel, privind-o cu maliție pe doamna Selwyn,

[1] Titlul purtat în Evul Mediu de marii seniori în Franța și Anglia. În Anglia, titlul există și azi, iar persoanele care-l dețin sînt membri ai Camerei Lorzilor.

căci am o adevărată aversiune față de femeile cu forță fizică și morală.

— Asta trebuie să fie părerea oricărui bărbat cu capul pe umeri, adăugă lordul Merton, căci unei femei nimic nu-i dă o aureolă mai mare decît frumusețea și o fire blîndă. Și, de asemenea, n-aș dori să aud o femeie vorbind lucruri raționale.

— S-a recunoscut întotdeauna, reluă doamna Selwyn, privind în jur cu cel mai profund dispreț, că nici un bărbat nu trebuie să aibă legături cu o femeie care este mai deșteaptă decît el. Mă tem că a pune în concordanță această societate aleasă cu asemenea reguli ar fi greu. S-ar putea, cred, numai dacă am face apel la spitalul de nebuni al lui Swift[1].

Cîtă asprime, fără margini ! Lordul Merton s-a mulțumit să fluiere, domnul Coverley să cînte, iar domnul Lovel, după o scurtă pauză, mușcîndu-și buzele, zise :

— Pe cinstea mea, aș fi înclinat să cred că ar fi ceva destul de *ciudat* într-o asemenea severitate, dacă nu ar proveni de la o femeie.

Chiar atunci, un servitor aduse pe o tavă un bilet pentru lady Louisa și am profitat de această ocazie care a întrerupt conversația să mă strecor afară. M-am dus în sufragerie. După cîteva minute fu anunțat domnul Macartney care declarase că dorește să-l vadă pe lordul Orville. Mi-a spus că s-a folosit de numele lordului pentru a putea veni. L-am întrebat dacă își văzuse părintele.

— Da, domnișoară, și am venit să-mi achit obligațiile față de dumneavoastră, pentru că, citind scrisoarea lăsată de mama, nu a ezitat nici o clipă să mă recunoască.

— Cît de asemănătoare sînt situațiile noastre. Și te-a primit cu bunăvoință ?

[1] Probabil că este vorba de spitalul Sf. Patrick din Dublin pentru cretini și lunatici, înființat ca urmare a donației lui Swift, în 1757, sau de lucrarea lui Swift, *Planul serios și folositor pentru constituirea unui spital pentru incurabili* (Dublin, 1733).

— Nu puteam să mă aştept la aşa ceva, întîmplarea tristă care m-a silit să fug de la Paris fiind prea vie în amintirea sa.

— Ai văzut-o şi pe tînăra fată ?

— Nu, mi s-a interzis să o văd, spuse el cu mîhnire.

— Ţi s-a interzis ? dar de ce ?

— Poate din motive de prudenţă sau datorită unor resentimente care nu dispar chiar aşa uşor. Am cerut doar permisiunea să o anunţ că sîntem frate şi soră.

— *Nu ai nici o soră,* mi-a spus Sir John, *şi trebuie să uiţi că există.* Grea poruncă !

— Ai, ai o soră ! am exclamat eu dintr-un impuls de compasiune pe care nu am putut să-l reprim, o soră preocupată stăruitor de toate problemele tale şi care nu doreşte decît să găsească prilejul pentru a-şi manifesta prietenia şi atenţia.

— O, cerule preabun, ce vreţi să spuneţi, domnişoară Anville ?

— Anville nu-i numele meu adevărat. Tatăl meu este Sir John Belmont, ca şi al tău, aşa că-ţi sînt soră. Vezi că între noi nu există numai o legătură de prietenie, ci şi una de sînge. Simt pentru tine de pe acum întreaga afecţiune a unei surori. De fapt, o nutream, chiar mai înainte de a şti. Ei bine, dragul meu frate, de ce ai rămas tăcut ? şovăi să mă recunoşti drept soră ?

— Sînt atît de uluit, încît nici nu ştiu dacă am auzit bine.

— Mi-am găsit un frate, şi acesta nu vrea să mă recunoască, am spus eu, întinzîndu-i mîna.

— Să te recunosc ! exclamă el luîndu-mi mîna. Să fie oare posibil ca *tu* să *mă* recunoşti pe mine, un biet aventurier ? Care pînă mai ieri nu a avut alt sprijin decît cel al generozităţii tale ? Pe care l-a scăpat de la o totală distrugere numai bunăvoinţa ta. Poţi oare să recunoşti, fără a roşi, drept frate pe un asemenea paria ?

— O, destul, destul ! așa se vorbește unei surori ? Spune-mi unde se află tatăl nostru acum ?

— La Hotwell, a sosit ieri dimineață.

L-aș mai fi întrebat și alte lucruri, dar apariția lordului Orville m-a oprit. În clipa în care ne-a văzut a tresărit și era pe punctul de a se retrage, dar smulgîndu-mi mîna din aceea a domnului Macartney, l-am rugat să se apropie.

Am rămas toți trei tăcuți cîteva clipe și cred că toți eram la fel de tulburați ; domnul Macartney, revenindu-și, i se adresă :

— Sper că mă veți scuza, milord, că mi-am îngăduit să folosesc numele dumneavoastră ?

Lordul Orville se înclină cu un aer rece, fără a spune nimic. Curînd, domnul Macartney a plecat.

— Mă tem că am scurtat vizita domnului Macartney.

— Nu, milord, deloc.

— Mă așteptam, continuă el să o întîlnesc pe domnișoara Anville în grădină, dar nu știam că era ocupată în mod mult mai plăcut.

Înainte de a-i putea răspunde, un servitor veni să mă anunțe că trăsura era gata și doamna Selwyn mă căuta.

— Vin imediat, am răspuns și am dat să plec, dar lordul Orville oprindu-se, îmi spuse cu mare emoție :

— Așadar, mă părăsești ?

— Ce pot face, milord, să nădăjduim că în curînd ni se va oferi un prilej mai bun.

— Mă crezi un stoic ? Ce alt prilej mai bun pot spera că se va ivi ? Doar pleci și nici măcar n-ai vrut să-mi spui unde.

— Călătoria mea, milord, va fi amînată, domnul Macartney mi-a adus știri care nu o mai fac necesară.

— Domnul Macartney pare a avea multă influență asupra dumitale, spuse el cu un aer solemn, deși e un sfetnic atît de tînăr.

— Să fie oare cu putință, milord, ca domnul Macartney să-ți prilejuiască cea mai mică neliniște ?

— Prea draga mea domnișoară Anville, mi se adresă el, luîndu-mi mîna, îmi dau seama foarte bine de puritatea sufletului dumitale pe care o prețuiesc mai presus de toate vicleșugurile, îndoielile, suspiciunile, și aș săvîrși o mare greșeală față de dumneata dacă aș fi în stare să nutresc cele mai mici bănuieli în privința curățeniei și bunătății care te fac să fii a mea pentru totdeauna, totuși, iartă-mă, dacă mă văd surprins, ba chiar alarmat în fața acestor întîlniri atît de dese cu o persoană tînără ca domnul Macartney.

— Milord, am rostit eu fericită că pot să aduc adevărul la lumină, domnul Macartney este fratele meu.

— Fratele tău ? Ce straniu mister face ca această legătură să fie tăinuită !

Chiar atunci deschise ușa doamna Selwyn.

— A, aici erai ! Are lordul Orville bunătatea de a te ajuta, ca să nu întîrziem plecarea ?

— Aș fi foarte fericit dacă mi-ar sta în putere să o întîrzii, spuse lordul Orville.

Am informat-o despre cele spuse de domnul Macartney. A poruncit imediat ca trăsura să plece și m-a luat la ea în cameră pentru a stabili cum să procedăm. I-au trebuit doar două minute ca să ia o hotărîre. I-a scris lui Sir John Belmont următoarele :

CĂTRE SIR JOHN BELMONT, BARONET

Doamna Selwyn îi trimite lui Sir John Belmont salutările ei și ar fi bucuroasă dacă ar avea răgazul să o primească în această dimineață, în chestiuni deosebit de importante.

A primit imediat răspunsul că o așteaptă cu plăcere. Ar fi vrut să o întovărășesc, dar am rugat-o să-mi pregătească

terenul, ferindu-mă de o întîlnire atît de neașteptată. Consimți destul de greu, dar pînă la urmă porni spre stațiune întovărășită de servitorul ei. A lipsit vreo două ore. Mi s-a părut că timpul stătea în loc și-mi treceau tot felul de gînduri prin minte, că s-a întîmplat vreun accident și nu avea să se mai întoarcă niciodată. Am așteptat-o în camera mea, căci eram prea tulburată pentru a fi în stare să stau de vorbă chiar și cu lordul Orville. În clipa, cînd am văzut-o, de la fereastră, întorcîndu-se, am zburat jos și am întîlnit-o în grădină. Ne-am ascuns amîndouă în boschet. Privirea ei în care se împleteau dezamăgirea și furia îmi vestea nereușita soliei. Văzînd-o că rămîne tăcută, am întrebat-o cu o voce tremurîndă dacă am sau nu tată.

— *Nu* ai, draga mea, îmi spuse fără înconjur.

— Foarte bine doamnă, i-am răspuns eu destul de calmă, să chemăm trăsura înapoi, mă voi duce la Berry Hill, acolo nădăjduiesc că voi găsi unul.

Mi-a povestit apoi cum s-a desfășurat vizita. Deși vorbea foarte repede, cred că-mi reamintesc perfect fiecare cuvînt pe care l-a rostit.

— L-am găsit pe Sir John singur. M-a primit cu cea mai desăvîrșită politețe. Am trecut direct la subiectul vizitei mele, dar nici nu am terminat bine și cu un surîs disprețuitor mi-a spus :

— Ați fost convinsă doamnă să redeschideți această veche poveste ridicolă ?

I-am replicat imediat că ridicol era un cuvînt pe care nimeni nu l-ar fi folosit despre oribilele întîmplări legate de *vechea poveste*. Întîmplări care ar înnegri încă și mai mult întunecatele anale ale lui Nero și Caligula. A încercat în zadar să zeflemisească. Am continuat cu toată severitatea care-mi stătea în putere și nu am contenit să zugrăvesc absurditatea vinei lui, pînă cînd l-am dat gata și, cu o voce enervată și plină de nerăbdare, a adăugat :

— De ajuns, doamnă, nu este un subiect pentru care să am nevoie de un mentor.

— Îndreptați lucrurile, aveți doar posibilitatea ! Fiica dumneavoastră se află acum la Clifton, chemați-o, recunoașteți legitimitatea nașterii ei și spălați reputația soției dumneavoastră batjocorite.

— Doamnă, greșiți foarte mult, mi-a spus el, dacă vă închipuiți că am așteptat să am onoarea de a primi vizita dumneavoastră înainte de a fi făcut mica dreptate care depindea de mine pentru memoria acelei femei nenorocite. Fiica ei a fost în grija mea din față și va fi unica mea moștenitoare.

La început această afirmație mi s-a părut atît de absurdă, încît am rîs, dar în cele din urmă m-a asigurat că femeia care a îngrijit-o pe lady Belmont înaintea morții i-a adus copilul pe cînd el se afla la Londra, încă înainte ca acesta să fi împlinit un an.

— Nedorind atunci, a continuat el, să confirm zvonurile că fusesem însurat, am trimis femeia și copilul în Franța. Cînd s-a făcut mai mărișoară am dus-o la o mînăstire, unde a primit o educație aleasă, iar acum am luat-o acasă, am recunoscut-o drept copilul meu legitim și am plătit memoriei nefericitei mame un tribuit care mă făcea să doresc să mă ascund de întreaga lume.

Această poveste mi s-a părut atît de neverosimilă, încît nu m-am sfiit să-i spun că nu cred nici un cuvînt. Atunci a sunat și a întrebat dacă i-a venit frizerul, mi-a spus că-i pare rău că trebuie să mă părăsească, dar dacă îi voi face plăcerea să-l vizitez mîine, va avea cinstea să mi-o prezinte chiar el pe domnișoara Belmont, fiica sa, în loc de a i-o prezenta eu lui. M-am ridicat indignată și i-am spus că voi face cunoscută în mod public comportarea lui infamă și am părăsit casa.

Ce poveste stranie ! Ce situație de neînțeles. Domnișoara Belmont care se află acum la Bristol trece drept fiica nefericitei mele mame ! Pe scurt este considerată drept Evelina dumneavoastră ! Cine poate fi această fată sau ce înseamnă istoria de față, n-am nici o idee.

Curînd după aceea, doamna Selwyn m-a lăsat cu gîndurile mele. Într-adevăr nu erau deloc plăcute. Deşi am ascultat calmă povestirea ei, de îndată ce am rămas singură am fost cuprinsă de mîhnire la gîndul dezonoarei şi durerii acestei respingeri atît de crude şi inexplicabile. Nu ştiu cît aş fi putut să rămîn în această stare atît de jalnică, dacă n-aş fi fost trezită de vocea lordului Orville.

— Pot să intru sau te deranjez ?

Am rămas tăcută. S-a aşezat lîngă mine.

— N-aş vrea să crezi că sînt un pisălog, pentru că stărui atît să stăm de vorbă şi nici să te superi că încerc să profit de fiecare prilej care mi se iveşte. Clipele cînd putem vorbi sînt atît de rare ! Eşti tristă, adăugă el, luîndu-mi mîna, sper că nu regreţi amînarea călătoriei ? Vreau să cred că bucuria pe care mi-o prilejuieşte *mie* această întîrziere, nu constituie o mîhnire pentru domnişoara Anville ? Eşti tăcută ? Sînt sigur că ceva te-a întristat. Cît aş vrea să te pot consola !

Inima îmi era prea plină pentru a rămîne neclintită în faţa acestei mari bunătăţi şi nu am putut răspunde decît prin lacrimi.

— Vai, cît mă sperii ! exclamă el. Dragostea mea, nu-mi tăgădui putinţa de a-ţi împărtăşi durerea, spune-mi cel puţin că nu ţi-ai pierdut stima pentru mine, că nu te căieşti de bunătatea pe care mi-ai dovedit-o şi că mă consideri acelaşi Orville plin de recunoştinţă şi a cărui iubire ai binevoit să o accepţi.

— O, milord, atîta generozitate mă copleşeşte !

Şi am început să plîng ca un prunc. Acum, cînd toate nădejdile de a fi recunoscută de părintele meu par sfărîmate, am fost atît de pătrunsă de ataşamentul lui, încît aproape nu mai puteam respira sub povara gratitudinii. Plin de căldură şi afecţiune căută să-mi aline durerea, şi mă rugă stăruitor să-i împărtăşesc cauza ei. Cînd am fost în stare să vorbesc i-am spus :

— Nu știți ce paria ați onorat, milord, cu alegerea dumneavoastră. Un copil al mărinimiei altora, un orfan din pruncie, depinzînd sub toate aspectele de bunătate și compasiune — părăsită de familia mea, de părinții mei naturali, renegată de cei mai apropiați ! Mai pot, oare, într-o asemenea situație merita considerația cu care mă onorați ? Trebuie să mă părăsiți, e o situație de inegalitate care mă stînjenește. Lăsați-mă să mă întorc în obscuritatea mea și, acolo, la pieptul omului cel mai bun și apropiat mie, să-mi revărs întregul amar al inimii. Dumneavoastră trebuie să vă îndreptați privirile asupra altcuiva.

N-am mai putut continua. Întreaga mea făptură era copleșită de această povară, iar vocea refuza să mai articuleze vreun cuvînt.

— Niciodată ! strigă el. Inima mea îți aparține, ți-am jurat dragoste pentru toată viața. Mă pregătești, după cîte văd, să ascult o istorie de groază și aștept cu răsuflarea tăiată. Sînt convins că oricît de vitregă ți-a fost soarta, nu o meriți, mă simt legat de tine încă și mai puternic, mai neabătut. Spune-mi, unde-l pot găsi pe acel nobil om ale cărui virtuți m-ai și învățat să le venerez și voi alerga la el, pentru a-i obține consimțămîntul și mijlocirea ca de aici înainte destinele noastre să fie pentru totdeauna legate. După aceea, întreaga mea preocupare va fi să te fac să uiți trecutul și să te păzesc de nenorociri viitoare.

Cînd am ridicat ochii pentru a-i răspunde acestui om, cel mai generos dintre toți, a apărut doamna Selwyn.

— Așadar, draga mea te găsesc tot îndrăgind umbroasele locuri rustice ! Credeam că te-ai săturat de acest colț retras. Te-am căutat prin toată casa. Dar văd că singura modalitate de a te găsi este să întreb unde se află lordul Orville. Să nu te tulbur, poate că tocmai împletești un dialog pastoral.

Și cu aceste cuvinte supărătoare plecă. Lordul Orville îmi spuse :

— Ingăduie-mi să mă duc după doamna Selwyn. Este momentul să pun capăt acestor aluzii neplăcute. Dă-mi voie să-i vorbesc deschis.

Am consimţit în tăcere şi el plecă. M-am retras în camera mea, unde am rămas pînă la ora mesei. După aceea doamna Selwyn m-a chemat la ea. Mai întîi m-a tachinat, apoi m-a felicitat pentru ataşamentul lordului Orville şi mi-a vorbit despre dorinţa lui total dezinteresată de a se căsători imediat cu mine. I-a relatat întreaga mea poveste, iar el i-a mărturisit că vroia, ba chiar dorea foarte stăruitor să se căsătorească fără a mai adresa vreo cerere familiei mele.

— Draga mea, te sfătuiesc să te măriţi imediat. Succesul nostru pe lîngă Sir John Belmont rămîne nesigur, iar în tinerii de azi nu poţi avea prea multă încredere că ar fi răbdători cînd e vorba de situaţii care îi interesează.

— Vai, dar cum aş putea să-l grăbesc pe lordul Orville?

— Fă cum crezi, spuse ea, din fericire lordul Orville este un personaj donquijotesc prin excelenţă. O întîrziere ţi-ar putea fi fatală. Lordul Orville se dovedeşte a fi tot atît de romantic de parcă ar fi fost născut şi crescut la Berry Hill.

Apoi mi-a propus să o întovărăşesc mîine dimineaţă la Hotwells. Ideea unei asemenea întîlniri mă îngrozea. Mi-a arătat însă foarte clar că era necesar sau să urmăresc cu tot curajul această nefericită poveste sau să renunţ la ea. Argumentele ei m-au obligat pînă la urmă să mă supun.

Seara ne-am plimbat cu toţii prin grădină. Lordul Orville mi-a mărturisit că cele povestite de doamna Selwyn l-au îndurerat foarte mult şi l-au umplut de compasiune, dar i-au îndepărtat toate neliniştile şi frămîntările de care era cuprins. L-am informat despre proiectul de mîine, mărturisindu-i teribila mea teamă.

Mi-a cerut să las pe seama lui această chestiune, consimţind să mă căsătoresc înainte de a avea loc întrevederea. Mi-am manifestat întreaga recunoştinţă faţă de mărnimia

lui, dar i-am spus că depind întru totul de dumneavoastră și, deși eram sigură că veți avea aceeași părere cu mine, nu puteam să iau o hotărîre de o asemenea importanță fără consimțămîntul dumneavoastră.

Scrisoarea a XVII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

9 octombrie

Eram atît de tulburată ieri, încît nici nu am fost în stare să scriu. Dar acum nu mai pierd nici o clipă și nu las pana din mînă pînă nu-i povestesc ființei cele mai apropiate întîmplările zilei de ieri, pe care mi le voi aminti întotdeauna cu nespusă emoție.

Am plecat devreme, lordul Orville ne-a condus la cupeul doamnei Selwyn, ajutîndu-ne să urcăm și rostind cuvinte calde de încurajare. Îngrijorarea mea în timpul călătoriei a fost excesivă, iar cînd ne-am oprit la ușă eram atît de îngrozită, încît nici nu mai știam pe ce lume mă aflu. Întîlnirea nu s-a dovedit înspăimîntătoare cum mi s-a părut momentul care a precedat-o. Abia îmi amintesc ceea ce s-a petrecut cu mine. Cînd mi-am revenit am rugat-o pe doamna Selwyn să mă lase să mă întorc singură acasă, asigurînd-o că nu mă simțeam în stare să suport întrevederea.

— Trebuie să rămîi, mi-a spus ea, cu cît vom tărăgăna mai mult, te vei teme mai tare, și nu trebuie să repetăm o asemenea stare.

Mă simțeam foarte rău, și doamna Selwyn se temea că voi leșina. M-a lăsat să aștept puțin într-o cameră alătu-

rată, pînă aveam să-mi vin în fire. De acolo am auzit vocea unui tată, o, drag și prea onorat nume ! Nu pot descrie emoția încercată atunci. L-am auzit adresîndu-se doamnei Selwyn :

— Îmi pare rău doamnă că v-am făcut să mă așteptați, dar am o întîlnire care mă obligă să plec imediat. Totuși dacă aveți unele chestuini de discutat cu mine, voi fi bucuros să vă ascult altădată.

— Am venit, Sir, să v-o prezint pe fiica dumneavostră.

— Vă sînt nesfîrșit de îndatorat, dar am avut plăcerea să iau micul dejun cu ea.

— Refuzați, deci să o vedeți ?

— Vă rămîn foarte recunoscător, doamnă, pentru dorința dumneavoastră de a-mi mări familia, dar vă rog să mă scuzați dacă refuz. Am o fiică, și doar de cîteva zile am avut bucuria să descopăr și un fiu. Nu știu cîte fiice și fii îmi vor mai fi aduși, dar sînt perfect mulțumit de numărul membrilor familiei mele, așa că nu mai am nevoie de alții.

— Chiar dacă ați avea o mie de copii, Sir John, spuse doamna Selwyn, cu căldură, acesta, singurul al cărui mamă a fost lady Belmont, trebuie să fie cel mai ales, și departe de a evita să vă vedeți fiica, trebuie să mulțumiți soartei cu umilă recunoștință că vă stă încă în putere să faceți nefericitei și rănitei soții pe care ați distrus-o mica dreptate de a-i recunoaște copilul.

— Doamnă nu am nici un chef să mai încep discuții pe această temă, dar văd că sînteți hotărîtă să mă forțați să vorbesc. Nu există nici o ființă omenească în stare să-mi înfățișeze regretul legat de memoria acelei făpturi atît de lovite de soartă, nimeni altul ca mine nu poate simți acest regret atît de intens, dar dați-mi voie totuși să vă spun din nou că am făcut tot ceea ce-mi stătea în putere pentru a-i dovedi respectul pe care-l merita din partea mea. Am crescut copilul, l-am recunoscut ca moștenitor legal. Dacă totuși, doamnă, mi-ați sugera și alte modalități prin care aș putea

să-i fac mai multă dreptate și să dovedesc încă și mai limpede întreaga ei nevinovăție, arătați-mi-le, vă rog, și cu toate că mă vor răni încă și mai adînc, le voi împlini pe dată.

— Toate acestea sună splendid, replică doamna Selwyn, dar, trebuie să recunosc, sînt prea enigmatice pentru posibilitățile mele de înțelegere. În ori ce caz nu puteți avea vreo obiecție să o vedeți pe această tînără persoană.

— Nici una.

— Hai, vino, draga mea, strigă ea, deschizînd ușa, vino și-ți vezi tatăl.

Apoi luîndu-mă de mîna care-mi tremura mă duse în fața lui. Aș fi vrut să bat în retragere, dar cum el înainta spre mine, m-am și trezit în fața lui. Fără să vreau am scos un strigăt și, acoperindu-mi fața cu mîinile, am căzut jos. Totuși mă văzusese și cu o voce abia auzită rosti :

— Dumnezeule, Caroline Evelyn trăiește încă !

Am auzit-o și pe doamna Selwyn spunînd ceva, dar nu mai știu ce ; el continuă :

— Ridică-ți capul, dacă prezența mea nu te-a distrus, tu, imagine a Carolinei mele de atîta timp pierdută !

Emoționată peste măsură, m-am ridicat pe jumătate și, stînd încă în genunchi, i-am prins pe ai lui.

— Da, da rosti el privind stăruitor în ochii mei. Văd, văd prea bine că ești fiica ei, trăiește și respiră ! O simt prezentă aici în fața mea ! O, dacă ar trăi cu adevărat ! Pleacă, pleacă ! strigă apoi, uitîndu-se la mine și îndepărtîndu-mă de el. Ia-o, doamnă, nu pot s-o mai privesc ! și desprizîndu-se brusc de mine, ieși repede din cameră.

Rămăsesem mută, încremenită, fără a fi încercat să-l opresc ; dar doamna Selwyn îl apucă de braț, o clipă.

— Lasă-mă, doamnă, adăugă el, și ai grijă de biata copilă ! Roag-o să nu mă creadă nemilos, spune-i că aș fi în stare chiar în această clipă să-mi împlînt un pumnal în inimă pentru ea, dar m-a scos din minți și nu mai pot s-o văd.

Apoi porni repede sus, pe scări, ca un om înnebunit.

Vedeți că am avut motive să mă tem de această întrevedere ! O întîlnire atît de dureroasă și care ne-a mîhnit pe amîndoi ! Am mai rămas puțin, nădăjduind că bietul meu tată, cînd își va reveni, va dori să mă revadă. Curînd, însă trimise un servitor să-i spună doamnei Selwyn că nu se simțea bine și spera să aibă onoarea de a o întîlni mîine, oricînd va dori ea.

A fixat ora zece dimineața și, cu inima grea, m-am suit în cupeu. Acele cuvinte atît de dureroase, „nu pot s-o mai văd", nu mi s-au șters nici o clipă din minte. Prezența lordului Orville care ne-a întîmpinat la sosire, mi-a adus oarecare ușurare în durerea mea. Nu eram în stare să-i relatez trista întrevedere, dar am rugat-o pe doamna Selwyn să-i povestească ea, și m-am retras în camera mea.

De îndată ce am pus-o la curent pe buna doamnă Clinton cu cele petrecute, i-a venit o idee care pare a lămuri întregul mister al situației mele. Femeia care a îngrijit-o în ultimele clipe ale vieții pe regretata mea mamă și s-a ocupat de mine, în primele mele patru luni, curînd după ce ați concediat-o, a plecat definitiv de la Berry Hill cu pruncul ei, mai mare cu vreo șase săptămîni decît mine. Doamna Clinton își amintește că plecarea ei a fost socotită de către vecini cu totul neobișnuită, dar cum nu s-a mai auzit nimic despre ea, încetul cu încetul a fost dată uitării. Cînd doamna Clinton a povestit aceste lucruri s-au gîndit, și ea, și doamna Selwyn, că tata a fost tras pe sfoară și că dădaca care spusese că i-a dus copilul lui, în realitate i-l adusese pe al ei. Faptul că purtam alt nume, secretul în care era învăluită familia mea, existența atît de retrasă pe care o duceam, toate au contribuit la buna îndeplinire a acestui plan, oricît de fraudulos și îndrăzneț era — pe scurt, ideea abia a fost formulată și nimeni nu s-a îndoit de veracitatea ei.

Doamna Selwyn, hotărîtă să descopere dacă această supoziție era adevărată, a plecat imediat după masă la Hotwell, împreună cu doamna Clinton.

Am așteptat în camera mea întoarcerea ei, și iată ce mi-a povestit :

L-a găsit pe bietul meu părinte foarte agitat. I-a arătat bănuielile ei cu privire la femeia care pretinsese că i-a adus copilul. Întrerupînd-o, el i-a spus că de îndată ce și-a revenit din surpriza care aproape l-a făcut să-și piardă mințile, gîndindu-se că purtam pe chip dovada nașterii mele, a bănuit și el înșelăciunea. A chemat femeia și a întrebat-o cu multă severitate ; devenind dintr-o dată palidă și foarte încurcată, aceasta a continuat totuși să susțină că-i adusese pe fiica lui lady Belmont. El i-a spus doamnei Selwyn că observase *întotdeauna* că fiica lui nu seamănă cu nici unul dintre părinți, dar cum niciodată nu s-a îndoit de cele pretinse de dădacă, nu a avut nici o bănuială.

La sugestia doamnei Selwyn femeia a fost chemată și întrebată din nou, cu dibăcie și severitate. Tulburarea ei era evidentă și răspunsurile contradictorii, dar continua să declare că nu era o impostoare.

— O să vedem asta, într-o clipă, preciză doamna Selwyn, și ceru să fie chemată doamna Clinton.

Biata nemernică vru să fugă din cameră, dar fu împiedicată ; atunci căzu în genunchi și imploră iertare. Apoi mărturisi întreaga poveste.

Vă amintiți, fără îndoială, de *mama Green*, prima mea dădacă. Ea a recunoscut că înșelăciunea la care recursese i-a fost sugerată de o conversație pe care a ascultat-o atunci, cînd biata mea mamă v-a rugat că, dacă pruncul va supraviețui, dumneavoastră singur să aveți grijă de educația lui, și dacă va fi de sex feminin să nu vă despărțiți de el în primii ani ai vieții. Nu numai că ați consimțit, dar ați și asigurat-o că vă veți retrage cu mine în străinătate, dacă tatăl meu m-ar cere în mod stăruitor. Femeia aceasta își purta atunci copilul în brațe, și nu s-a putut stăpîni să nu

dorească, dacă ar fi posibil, să-i dea lui averea care părea că nu va fi niciodată a mea. Încolțind în mintea ei această dorință, nu numai că nu a fost suprimată, ci dimpotrivă, ceea ce la început i-a părut un gînd fără temei, în curînd deveni un plan ușor de dus la îndeplinire. Soțul ei murise și nu o preocupa nimic altceva decît copilul, pe scurt, făcînd rost de banii de drum, a căutat să afle unde locuia tatăl meu și, spunînd vecinilor că se mută în Devonshire, a pornit în expediție. Cînd doamna Selwyn a întrebat-o cum de a îndrăznit să săvîrșească o asemenea înșelătorie, protestă, spunînd că nu a avut intenții rele, dar cum în urma acestei fapte nu se înrăutățea situația domnișoarei, adică a mea, și-a zis că era păcat ca altcuiva să nu-i fie mai bine.

Succesul ei îl cunoaștem. Într-adevăr, totul părea că se împletise de minune pentru a contribui la această reușită. Tata nu avea pe nimeni la Berry Hill, copilul a fost trimis imediat în Franța și crescut într-o totală claustrare. Nimeni nu putea descoperi înșelătoria, decît doar printr-o întîmplare. Mă bucur acum să aflu că neglijarea totală care mă costa atît de mult se datora acelei înșelăciuni și nicidecum insensibilității ori lipsei de bunătate a tatălui meu.

Tata recunoscu, că, într-adevăr, scrisoarea lui lady Howard i-a strecurat o oarecare îndoială în suflet și a vorbit imediat cu mama Green. Aceasta a mărturisit că a fost cel mai mare șoc pe care l-a primit în viața ei, totuși a avut curajul și îndrăzneala să afirme că, desigur, lady Howard fusese indusă în eroare, și declarase de la început că sustrăsese copilul fără știrea dumneavoastră. Tata conchise atunci că era vorba de o uneltire, de rea-credință împotriva lui, ceea ce l-a făcut să răspundă atît de brutal. Mama Green a mărturisit că din clipa în care a aflat despre călătoria în Anglia și-a dat seama că era pierdută. Singura ei speranță rămăsese să-și vadă fata măritată înainte de a i se descoperi fapta, de aceea îl încurajase atît de mult pe domnul Macartney, căci, deși o asemenea căsătorie nu pu-

tea fi potrivită pentru pretenţiile unei domnişoare Belmont, ştia prea bine că, totuşi, era cu mult mai bună decît alte căsătorii posibile pentru fiica ei, cînd i s-ar fi aflat originea.

Prima mea întrebare a fost dacă această nevinovată fată era la curent cu cele petrecute. Doamna Selwyn mi-a spus că nu, şi nici nu se hotărîse cum să i se aducă la cunoştinţă. Biata fată, ce soartă grea ! O voi considera întotdeauna ca pe sora mea şi voi căuta să o ajut cu toată bunăvoinţa. Am întrebat dacă părintele meu îmi va îngădui să-l văd din nou.

— Nu, draga mea, încă nu, declară că-i este greu să dea ochii cu tine ! În orice caz mîine vom pune la punct chestiunile care te privesc, ziua de azi a fost în întregime consumată cu această femeie.

Scrisoarea a XVIII-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

9 octombrie

Cît de agitată e viaţa Evelinei dumneavoastră, dragul meu Sir, acum. Fiecare zi e importantă, şi un eveniment nou nu-i decît un preludiu la altul.

Doamna Selwyn, după ce s-a întors azi dimineaţă de la Hotwell, a intrat pe neaşteptate în camera mea şi mi-a spus :

— O, draga mea, am ştiri grozave pentru tine ! Înarmează-te cu toată filozofia de la Berry Hill, aminteşte-ţi de fiecare lecţie de curaj, de noroc sau resemnare pe care ai învăţat-o în viaţa ta, pentru că săptămîna viitoare te vei căsători cu lordul Orville.

Îndoiala, uimirea și un fel de tulburare pe care nu le pot descrie au făcut ca această veste bruscă să mă alarmeze foarte tare și, cu sufletul la gură, abia am putut exclama:

— Doamne, ce-mi spuneți ?

— Într-adevăr ai și de ce să te sperii, adăugă ea cu un aer ironic, căci e un lucru nemaiauzit să devii dintr-odată soția omului pe care îl adori și, pe deasupra, și contesă !

Am rugat-o să lase la o parte gluma și zeflemeaua și să-mi spună exact cum stau lucrurile. Prima mea cerere nu a luat-o în seamă, dar s-a conformat în privința celei de a doua.

Biecul meu tată, îmi relată ea, era încă foarte tulburat. I-a spus cît se poate de deschis că nu știa cum să se comporte, atît față de fiica descoperită acum, cît și de aceea la care trebuia să renunțe. Cînd se gîndea la prima, se temea că nu va rezista să o vadă în fața ochilor, iar pe a doua se temea să nu o zdruncine prea tare anunțîndu-i noua ei situație. Doamna Selwyn i-a vorbit despre lordul Orville, ceea ce l-a încîntat mult, și cînd a auzit că acesta dorea să celebreze cununia cît mai repede, i-a spus că și el era de aceeași părere. La rîndul lui o informă cu privire la domnul Macartney. După o îndelungată discuție, continuă doamna Selwyn, am căzut de acord că planul cel mai bun era ca și fiica cea adevărată și cealaltă să se căsătorească neîntîrziat și căsătoria ar urma astfel să aibă loc săptămîna viitoare.

— Săptămîna viitoare ! Ce curios ! fără să fiu și eu consultată, fără a se vorbi cu domnul Villars, fără participarea lordului Orville !

— Cît despre consultarea ta, drăguța mea, nici nu putea fi vorba. Tinerele fete au întotdeauna rețineri cînd e vorba să-și dăruie inima și mîna, în ceea ce-l privește pe domnul Villars este suficient că știm că ține la tine, iar lordul Orville a luat parte la discuții...

— A luat parte la discuții ? Mă uluiți, doamnă !

— Da, desigur ! Socotind că discuţia noastră l-ar putea interesa, spre binele lui, l-am convins pe Sir John să trimită după el şi să-l cheme.

— Să-l cheme ? Vai de mine !...

— Da, şi Sir John a fost de acord...

— Îmi pare foarte rău, lordul Orville pesemne că a fost uimit de această grabă şi i s-a părut ciudată...

— Nu, draga mea, lordul Orville are foarte mult bun simţ ! Totul a fost discutat în modul cel mai raţional. Căsătoria se va oficia în strictă intimitate, asta nu înseamnă în secret, iar apoi vă veţi duce la una din proprietăţile lordului Orville de la ţară. Biata domnişoară Green şi domnul Macartney, care nu au nici o casă, vor trebui să meargă la una din cele ale lui Sir John.

— Dar, spuneţi-mi, draga mea doamnă, de ce toată această grabă ? de ce nu ni se îngăduie puţin răgaz ?

— Pot să-ţi dau o mulţime de motive, îmi răspunse ea, dar sînt sigură că două sau trei vor fi suficiente. În primul rînd, cred că doreşti să părăseşti casa doamnei Beaumont şi atunci unde poţi să te duci decît la lordul Orville ? Apoi, tatăl tău voieşte să o ferească pe mica impostoare de umilinţe. Dacă îţi ocupi locul imediat, ca domnişoara Belmont, conform dreptului tău, ea va fi pentru totdeauna stigmatizată ca fiica mamei Green, spălătoreasa şi dădaca de la Berry Hill, Dorsetshire. O asemenea genealogie nu ar fi nici pe gustul domnului Macartney, care oricît de nenorocit este, are şi el mîndria lui şi se gîndeşte la consecinţe.

— Pentru nimic pe lume, nu voi fi complice la necazurile lor de care amintiţi. Fără îndoială, că am dreptul să mă întorc la Berry Hill.

— Nu, nici gînd ! replică ea. Dacă nu te căsătoreşti repede, trebuie să-ţi ocupi locul tău de fiică a lui Sir John Belmont, oricît am vrea să evităm bietei fete necazul unei căderi imediate şi publice. Şi îţi mai spun încă ceva, aşa ca între prietene, eu care cunosc bine lumea, îmi dau seama că această grijă plină de delicateţe faţă de mica uzurpa-

toare este pur și simplu rezultatul unui interes personal, căci atîta vreme cît situația ei este tăinuită, cea a lui Sir John nu este adusă la lumină. Căsătoria amîndurora, proiectată în același timp, înlătură orice obiecțiune rațională. Sir John îți va da imediat 30.000 de lire, iar dota și toate cele'alte chestiuni vor fi făcute pe numele de Evelina Belmont. Domnul Macartney se va însura cu Polly Green, și se va ști doar că *o fiică a lui Sir John Belmont* s-a căsătorit.

Deși nu m-a convins, argumentele ei pline de abilitate m-au redus la tăcere și m-au lăsat perplexă. Am întrebat-o din nou dacă mi se va da permisiunea să-mi văd tatăl sau trebuie să mă consider surghiunită pentru totdeauna din fața lui.

— Draga mea, îmi sublinie ea, nu te cunoaște și își închipuie că ai fost crescută ca să-l detești, așa că este mai curînd pregătit să se teamă de tine decît să te iubească.

Acest răspuns mi-a strecurat o mare mîhnire în suflet. Doresc să-i înlătur prejudecățile și să mă străduiesc să-i atrag bunăvoința. Nu știu cum să ajung să-l văd, dat fiind că mă evită...

Astă seară, pe cînd toată lumea era în jurul meselor de cărți, lordul Orville și-a folosit întreaga lui elocință pentru a mă împăca cu oficierea grabnică a căsătoriei noastre. Am rămas foarte surprinsă cînd mi-a spus că ziua de marți fusese fixată de tatăl meu pentru a fi cea mai importantă zi din viața mea.

— Marțea viitoare ? am repetat eu cu sufletul la gură.

— Dulcea mea Evelina, doamna Selwyn ți-a înfățișat nenumăratele motive, care, independent de graba mea, cer ca această căsnicie să aibă loc cît mai repede. Acceptă așadar urgența și împlinește-mi cu dărnicie fericirea, străduindu-te să fii de acord fără împotrivire.

— Într-adevăr, milord, n-aș avea nici o obiecțiune și nici nu aș dori să par insensibilă în fața onoarei pe care mi-o faci. Totuși, acest aranjament e atît de grabnic, de precipitat, de fără rațiune ! Mai mult încă, nu voi avea

timp să primesc răspunsul de la Berry Hill şi, crede-mă, te rog, aş fi toată viaţa mîhnită, dacă într-un moment atît de important aş proceda fără sfatul domnului Villars.

Atunci s-a oferit să vină personal la dumneavoastră dar l-am sfătuit să vă scrie, iar apoi mi-a propus ca, în loc să ne ducem direct la el, în Lincolnshire, să petrecem, la început, o lună la Berry Hill, *locul meu natal*. Această propunere mi-a mers la inimă şi l-am ascultat cu evidentă plăcere. Pînă la urmă am fost obligată să ajung la un compromis, amînînd doar căsătoria pentru ziua de joi. S-a oferit imediat să-l convingă pe tata să accepte această mică amînare şi l-am rugat să folosească întreaga lui influenţă pentru a-mi obţine încă o întrevedere cu părintele meu, arătîndu-i totala mea mîhnire în faţa situaţiei de a mă şti surghiunită.

Vă spun la revedere, totul acum depinde de hotărîrea dumneavoastră, căreia mă supun tremurînd.

Scrisoarea a XIX-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

11 octombrie

Ieri dimineaţă, lordul Orville a plecat la Hotwells să ducă solia mea.

Doamna Beaumont propuse o plimbare în grădină. Doamna Selwyn se scuză, arătînd că are de scris cîteva scrisori. Lady Louisa s-a ridicat să o însoţească. Cînd am vrut să mă duc sus, mă strigă cu un aer afectat :

— Domnişoară Anville nu veniţi cu noi ?

Era ceva atît de stupid în această schimbare subită, încît dintr-o pornire involuntară de dispreţ i-am mulţumit şi am refuzat. Observînd însă că refuzul meu o făcu să se

roşească şi amintindu-mi că de fapt era sora logodnicului meu, mi s-a mai domolit indignarea, aşa că atunci cînd doamna Beaumont a repetat invitaţia, am acceptat.

Plimbarea noastră s-a dovedit a fi cumplit de plictisitoare. Lordul Orville nu a lipsit mult, şi ni s-a alăturat cu un aer vesel, reînsufleţindu-ne pe toate.

— Sînteţi persoanele pe care doresc cel mai mult să le văd împreună, spuse el. Îngăduiţi-mi, continuă el, luîndu-mi mîna, să vă prezint cu numele dumneavoastră adevărat la două dintre cele mai apropiate rude ale mele. Doamna Beaumont, daţi-mi voie să vă prezint pe fiica lui Sir John Belmont, o tînără persoană care sînt sigură că de mult v-a atras stima şi admiraţia, chiar fără a-i cunoaşte originea.

— Milord, spuse doamna Beaumont, sărutîndu-mă cu afabilitate, poziţia socială a tinerei fete, recomandarea dumneavoastră sau propriile ei merite, oricare din acestea, ar fi fost suficiente pentru a-i arăta toată atenţia, şi nădăjduiesc că în casa mea s-a bucurat de tot respectul care i se datorează, deşi dacă aş fi ştiut mai de mult familia ei, fără îndoială că aş fi fost mai bine în măsură să i-l asigur.

— Domnişoara Belmont nu are nevoie să primească o aură din partea familiei, mai curînd o poate da. Louisa, sînt sigur că vei fi fericită să te împrieteneşti cu domnişoara Belmont, pe care sper că vei avea curînd bucuria (sărutîndu-mi mîna şi împreunîndu-mi-o cu a sorei lui) să ţi-o prezint cu un alt nume şi cu cel mai îndrăgit dintre toate titlurile.

Mă sărută şi ea, şi cu un uşor zîmbet îmi spuse :

— Mă voi considera foarte fericită să mă bucur de prietenia domnişoarei Belmont.

Am făcut doar o reverenţă şi ne-am continuat drumul. Apoi lordul Orville îmi vorbi de succesul vizitei lui. În primul rînd tata acceptase ziua de joi pentru oficierea căsătoriei, iar în al doilea rînd, că a fost foarte impre-

sionat, auzind de mîhnirea mea. Îmi trimitea binecuvîntarea lui şi era de accord să-l văd oricînd voi dori. Aranjase să merg chiar în seara asta şi, la cererea lui, neînsoţită de doamna Selwyn. Acest mesaj şi perspectiva de a-l vedea mi-au iscat o senzaţie de durere şi de plăcere în acelaşi timp care au pus stăpînire pe toate gîndurile mele. Am plecat întovărăşită de lordul Orville, în cupeul doamnei Beaumont. Nici nu ştiu cînd am sosit, căci prin conversaţia lui m-a ajutat să nu cad într-o stare depresivă.

Cînd am ajuns sus, uşa de la salon era deschisă şi tata îmi spuse cu o voce plină de bunătate :

— Tu eşti copila mea ?

— Da, am strigat, repezindu-mă şi îngenunchind la picioarele lui, copila dumneavoastră, dacă vreţi s-o recunoaşteţi !

Îngenunche şi el alături de mine şi mă cuprinse în braţe.

— Să te recunosc ? o, da, biata mea fată şi numai cerul ştie cu cîtă amară căinţă !

Apoi, sculîndu-se şi ridicîndu-mă şi pe mine, mă duse în salon, închise uşa, mă conduse la fereastră unde mă privi cu multă ardoare.

— Biata, nefericita mea Caroline ! rosti el şi spre marea mea nelinişte, izbucni în plîns.

Nu e nevoie să vă mai spun că m-au podidit şi pe mine lacrimile. Se aşeză pe o sofa, lăsîndu-şi capul pe braţ, absorbit cîtva timp de o amară mîhnire.

Nu m-aş fi încumetat să tulbur o durere pe care o respectam atît de mult ; am aşteptat în tăcere, la oarecare distanţă, pînă cînd îşi reveni. Apoi, deodată păru apucat de un fel de furie frenetică şi izbucni cu o asprime care mă surprinse şi mă sperie.

— Copilă, oare nu ţi-ai umilit îndeajuns părintele ? Fii atunci mulţumită cu dovada slăbiciunii mele şi nu mai stărui să mă vezi !

Uluită de o atitudine atît de neașteptată am rămas ca o stană de piatră, fără a mai fi în stare să scot un cuvînt, îndoindu-mă dacă nu cumva mă înșeală auzul.

— O, pleacă, pleacă ! strigă el cu furie, cu milă și compasiune, dacă prețuiești sentimentele mele, părăsește-mă pentru totdeauna !

— Prea bine, prea bine, am răspuns eu foarte speriată și m-am îndreptat spre ușă ; totuși cînd am ajuns lîngă ea, m-am oprit și, fără să vreau, am căzut în genunchi. Vă rog, am strigat eu, binecuvîntați-vă măcar o dată fiica, și prezența ei nu vă va mai supăra.

— Vai mie ! exclamă el cu o voce mai blîndă, nu sînt demn să te binecuvîntez, nu sînt demn să te numesc fiica mea, nu sînt demn să văd lumina soarelui ! Dacă aș putea să readuc timpul cînd te-ai născut sau, de nu, să-i îngrop amintirea în veșnică uitare !

— Facă cerul ca prezența mea să nu vă supere, ci să vă aline durerea. Cît de fericită aș fi să-mi pot dovedi datoria filială, fie chiar și cu prețul vieții mele.

— Poți fi atît de bună ? întrebă el, cu blîndețe. Vino aici, copilă, ridică-te, Evelina ! Vai, eu sînt cel care ar trebui să îngenunchez în fața ta și nu tu. Și o voi face, voi îngenunchia, mă voi tîrî la pămînt, voi săruta țărîna... oare așa aș putea să dobîndesc iertarea de la urmașa celei mai urgisite dintre femei ?...

— O, dacă ați putea citi în adîncul inimii mele, am exclamat eu, ați vedea dragostea și grija unei fiice, nu ați mai vorbi astfel și nu m-ați lipsi de prezența și afecțiunea dumneavoastră.

— Să fie oare posibil să nu mă urăști ? continuă el. Ar putea copilul Carolinei celei atît de nedreptățită să nu mă deteste și să mă evite ?

— O, nu, nu, am strigat eu, nu o judeca cu atîta lipsă de bunătate, iar pe mine atît de aspru !

Atunci am scos din buzunar ultima ei scrisoare și cu o mînă tremurîndă, așa cum stăteam încă în genunchi, i-am întins-o. Smulgîndu-mi-o repede exclamă :

— E scrisul ei ! De unde vine, cine ți-a dat-o, de ce nu am avut-o mai curînd ?

N-am răspuns nimic. Violența lui mă intimidă. Am rămas în poziția în care eram. El s-a dus la fereastră și-a îndreptat privirea spre scrisoare, dar mîna îi tremura atît de tare încît abia o mai putea ține. Dîndu-mi-o înapoi, îmi spuse :

— Deschide-o, căci eu nu pot.

Și mie îmi era foarte greu, dar, în sfîrșit, am deschis-o, și el, luîndu-mi-o din mînă, începu să umble prin cameră încoace și încolo, de parcă s-ar fi temut să o citească. În cele din urmă mă întrebă :

— Cunoști conținutul ?

— Nu, a rămas întotdeauna pecetluită.

Atunci se duse din nou la fereastră și începu să o citească. Îmi aruncă apoi o privire desperată, scrisoarea îi căzu din mînă și continuă :

— Da, ești nevinovată, ești binecuvîntată, iar eu sînt blestemat pentru vecie !

Rămase așa cîtva timp, apoi trîntindu-se deodată la pămînt, strigă :

— O, nemernicule, care ai dus o viață nedemnă, în ce temniță adîncă ai putea să-ți ascunzi capul ?

M-am ridicat și m-am dus lîngă el. N-am spus nimic, dar plină de milă și de o îngrijorare fără seamăn, am plîns și m-am plecat asupra lui. Curînd după aceea se ridică și el și luă scrisoarea.

— Evelina, strigă el, îmi cere să te primesc ! Vrei oare tu, pentru a da ascultare voinței ei, să recunoști drept tată pe cel care ți-a distrus mama ?

Ce întrebare îngrozitoare ! M-am cutremurat, dar nu am fost în stare să răspund.

— Să-i spăl memoria și să-i primesc copilul, iată condițiile pe care mi le pune pentru a-mi da iertarea ei. Reputația i-am spălat-o, și cît aș vrea de mult să strîng la piept copilul ei, să o cuprind în inima mea și să-i cer să-mi aline zbuciumul și să verse peste rănile mele balsamul vindecării, dacă nu mi-aș da seama că nu merit să-l primesc. Toată amărăciunea mea nu este decît rezultatul propriei mele vine.

Am încercat în zadar să rostesc un cuvînt. Durerea mi-a luat orice putere de a deschide gura. Apoi citi cu glas tare din scrisoare :

— *„Nu te asemui cu neorocita ta mamă"*. Blînd suflet, cu ce durere și amar ai scris aceste cuvinte ! Vino aici, Evelina, niciodată n-am văzut o asemenea asemănare : ochii, chipul. O, copila mea, copila mea !

Și dintr-o dată a îngenunchеat în fața mea. Nu pot să vă descriu sentimentele pe care le-am încercat.

— O preaîndrăgită asemănare cu mama ta ucisă ! Iată ce rămîne din cea mai lovită dintre femei ! Privește-ți tatăl, la picioarele tale, încovoindu-se pentru a te implora să nu-l urăști ! O, tu urmașă a soției mele plecată dintre noi, vorbește-mi în numele ei și spune-mi că remușcările ce-mi sfîșie sufletul nu mă torturează în zadar.

— Ridică-te, tată, tată iubit, nu pot îndura să te văd așa ! Nu schimba ordinea firii, ridică-te și binecuvintează-ți fiica îngenunchеată !

— Să te binecuvînteze cerul, copila mea, căci eu nu îndrăznesc ! Și adăugă : Văd prea bine că ești bunătatea, blîndețea și afecțiunea întruchipate. N-aveam de ce să mă tem de tine, ești întocmai așa cum ar trebui să-și dorească cel mai iubit părinte, și mă voi strădui ca atunci cînd te-oi vedea, să încerc sentimente mai puțin dureroase. Va veni poate timpul cînd voi cunoaște alinarea pe care o asemenea fiică o poate aduce. Acum nu sînt în stare decît să rămîn singur, oricît de îngrozitoare gînduri mă împresoară. Adio, copila mea ! Nu fi mîhnită, nu pot să stau cu

tine. O, Evelina, chipul tău este un adevărat pumnal implîntat în inima mea ! Întocmai așa era și măicuța ta, întocmai așa...

Lacrimile și suspinele părură că-l înece și-mi făcu un semn cu mîna, pe punctul de a pleca ; dar, agățîndu-mă de el, am strigat :

— Mă vei părăsi ? O să rămîn din nou orfană ? Dragul meu părinte, tatăl meu de atîta timp pierdut, nu mă părăsi, te implor ! Ai îndurare de fiica ta și n-o lipsi de părintele după a cărui dragoste a tînjit atîta !

— Nu știi ce ceri, emoțiile care îmi sfîșie acum sufletul depășesc puterile mele de a îndura. Lasă-mă să plec, nu-mi imputa lipsa de bunătate, gîndește-te la mine cu bunăvoință. Lordul Orville s-a purtat foarte elegant, cred că o să te facă fericită. Apoi, îmbrățișîndu-mă încă o dată, îmi spuse : Fii binecuvîntată, Evelina mea, străduiește-te să mă iubești și să nu mă urăști, gîndește-te la mine ca la părintele tău !

N-a mai putut vorbi, i-am sărutat mîinile, așa cum eram, în genunchi, m-a binecuvîntat din nou și apoi a ieșit în grabă din cameră. Cînd mi-am revenit, lordul Orville mă aștepta foarte îngrijorat în hol.

Scrisoarea a XX-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Clifton, 12 octombrie

Azi dimineață am primit o scrisoare de la Sir Clement Willoughby. Iată ce-mi scrie :

Domnișoarei Anville,
Am aflat acum despre pregătirile care se fac pentru

căsătoria dumitale cu lordul Orville. Nu scriu ca să stînjenesc aceste pregătiri, scopul meu este să-mi explic comportarea într-un anumit caz.

Cînd te-am văzut ultima oară, ţi-ai dat probabil seama că scrisoarea pe care te-am găsit citind-o a fost scrisă de mine. Te informez, pentru satisfacţia ta, că cea pe care o adresaseşi lordului Orville a căzut în mîinile mele.

Se vede că am fost cuprins de o pasiune violentă, una dintre cele mai puternice care au înflăcărat cîndva inima unui om, şi pentru că nu vreau să port pecetea unei acţiuni atît de dezonorante, te tulbur cu explicaţiile mele.

Lordul Orville, fericitul Orville, asupra căruia eşti gata să reverşi fericirea, m-a făcut să cred că nu te iubeşte, ba chiar că te disprețuieşte. Aceasta îmi era părerea în momentul cînd rîndurile pe care i le-ai scris au căzut în mîna mea. Nu am de gînd să justific mijloacele folosite pentru a le obţine, nici faptul că am rupt pecetea. Am fost împins de o mare curiozitate, să aflu ce-i scriai. Scrisoarea mi-a fost de neînţeles. Pentru a-mi lămuri îndoielile, ţi-am răspuns în numele lui, cu toate riscurile. Răspuns care speram că te va face să nu mai doreşti un altul.

Îmi dau perfect de bine seama ce se poate spune despre aceasta. Lordul Orville ar putea să se simtă jignit, dar părerea lui mă lasă complet indiferent, şi nici nu scriu acum pentru a-i cere vreo scuză, ci doar pentru a te informa despre motivele care m-au călăuzit.

Intenţionez să plec pe Continent săptămîna viitoare. Dacă lordul Orville are ceva cu mine pînă atunci, voi fi bucuros să-i stau la dispoziţie. Nu o spun ca o provocare. M-aş înroşi dacă aş fi suspectat că fac aşa ceva pe o cale indirectă, ci pur şi simplu dacă îi arăţi această scrisoare vreau să ştie că îndrăznesc să-mi apăr şi să-mi scuz comportarea.

Clement Willoughby

Ce scrisoare ciudată ! Cît de mîndru şi înciudat pare cel care a scris-o. La ce micime şi nesăbuire poate duce pasiunea, atunci cînd raţiunea şi abnegaţia nu o stăvilesc ! Sir Clement este conştient de comportarea lui dezonorantă, şi totuşi, aceeaşi vehemenţă nemăsurată, care l-a împins să-şi satisfacă o curiozitate blamabilă, l-ar face mai curînd să-şi riste viaţa, decît să-şi recunoască o comportare greşită. Indiferenţa mea l-a rănit pînă în adîncul inimii şi nu are măcar delicateţea să-şi ascundă supărarea, ci recurge cu nerusinare la scris. M-am hotărît să nu-i arăt scrisoarea lordului Orville şi am considerat mai prudent să-l anunţ pe Sir Clement despre aceasta. I-am scris următoarea notă :

Sir,

Scrisoarea pe care aţi avut plăcerea să mi-o trimiteţi se vede că a fost gîndită să-l supere pe lordul Orville, de aceea puteţi fi sigur că voi avea grijă să nu i-o arăt. Nu vă voi purta nici o pică pentru trecut, dar vă rog stăruitor, vă implor chiar, să nu-mi scrieţi nici pe căi directe, nici indirecte. Sper că vă veţi bucura de călătoria pe care intenţionaţi să o întreprindeţi. Vă asigur de bunele mele urări.

Neştiind cu ce anume să semnez, am expediat-o fără semnătură.

Pregătirile despre care vorbeşte Sir Clement merg înainte ca şi cum am fi primit consimţămîntul dumneavoastră. În zadar m-am opus. Lordul Orville spune că dacă va fi vreo obiecţiune, vom renunţa, dar cum speră că nu poate fi vorba de aşa ceva, acţionează ca şi cum ar fi asigurat de acordul dumneavoastră.

Azi după masă am stat de vorbă amîndoi, dezvăluindu-ne sentimentele pe care le-am încercat unul pentru altul şi cum au evoluat ele de cînd ne-am cunoscut şi pînă acum. La stăruinţa mea, mi-a mărturisit într-un tîrziu că purtarea mea prostească la balul doamnei Stanley nu i-a lăsat o impresie prea bună. Dar mă măgulește, asigurîndu-mă că, după aceea, de fiecare dată cînd mă vedea îşi schimba părerea, ea devenind din ce în ce mai bună. I-am mărturisit că am fost uimită că s-a gîndit să se căsătorească cu mine, fără a ţine seama de faptul că situaţia mea socială era mult inferioară celei a lui. Mi-a mărturisit atunci, cu sinceritate, că intenţiona să facă mai multe investigaţii despre familia mea şi în special cu privire la acele persoane cu care m-a văzut la Marybone, dar hotărîrea mea neaşteptată de a pleca şi nesiguranţa că ar putea să nu mă mai vadă, l-au determinat să nu-şi mai îndrepte gîndurile în nici o altă parte, şi „despuindu-le de orice prudenţă, nu i-au mai lăsat nimic altceva decît dragostea", iată chiar cuvintele lui. M-a asigurat că de cînd am sosit la Clifton afecţiunea lui pentru mine nu a mai cunoscut margini.

Domnul Macartney a venit azi cu o solie din partea tatei : să mă asigure de toată dragostea şi grija lui. Vroia să ştie dacă sînt fericită la gîndul apropiatei căsătorii şi dacă poate face ceva pentru mine. Mi-a trimis şi o trată pentru plata sumei de 1000 lire, cu rugămintea să-i folosesc în întregime pentru pregătirile cerute de acest eveniment, ţinînd seama de noul meu rang social.

Grija şi bunătatea lui m-au emoţionat. I-am scris, mulţumindu-i şi asigurîndu-l că dacă aş şti că este liniştit n-aş mai dori nimic altceva.

Scrisoarea a XXI-a

EVELINA, ÎN CONTINUARE

Clifton, 13 octombrie

Aseară s-a hotărît să facem o excursie în grup la Bath, ca să vizitez şi eu acest oraş celebru, pe care nu-l cunosc. Am plecat în trei faetoane : Lady Louisa cu lordul Merton şi doamna Beaumont, domnul Coverley cu domnul Lovel, doamna Selwyn cu mine şi lordul Orville. Străbătusem vreo jumătate de milă, cînd, dintr-o cabrioletă care venea în galop în urma noastră, un domn strigă către servitori :

— Hei, băieţi, nu cumva e domnişoara Anville într-unul din faetoane ?

Am recunoscut vocea căpitanului Mirvan, iar lordul Orville a oprit imediat faetonul.

— Prin urmare, domnişoară Anville, aud că acum eşti domnişoara Belmont. Ce faci ? Spune-mi, te rog, cum o duce bătrîna Madame, franţuzoaica ?

— Madame Duval ? am întrebat eu, sper că foarte bine.

— Dar domnul Dubois ?

— Nu e nici unul dintre ei la Bristol, i-am răspuns.

— Nu ? întrebă el cu un aer dezamăgit. Dar de bună seamă că bătrîna intenţionează să vină la nuntă. Ar fi o bună împrejurare să-şi arate mătăsurile de Lyon şi aş vrea să dansez cu ea o gigă la modă. Ştii cînd vine ?

— Nu o aştept.

— Nu ? Asta-i ştirea cea mai proastă pe care am aflat-o. Mă gîndeam tocmai ce festă să-i mai joc.

— Sînteţi foarte amabil, am spus eu rîzînd.

— Te asigur, continuă el că Moll a noastră n-ar fi reuşit să mă pună pe drumuri, dacă aş fi ştiut că n-o în-

tîlnesc și, ca să-ți dezvălui un secret, vreiam grozav să mai pun la cale ceva.

— Domnișoara Mirvan v-a convins să faceți această călătorie ?

— Da, și noi am călătorit toată noaptea.

— Noi ? am întrebat eu surprinsă. Domnișoara Mirvan e cu dumneavoastră ?

— Cum ? Molly ? uite-o colo în cabrioletă.

— O de ce nu mi-ați spus mai devreme, am întrebat eu, și numaidecît, ajutată de lordul Orville am sărit din faeton și am alergat la ea.

Nici nu trebuie să vă mai spun cît de mult ne-am bucurat cînd ne-am văzut. Ne-am manifestat dorința de a călători împreună. Iar lordul Orville a fost atît de bun încît l-a luat pe căpitan în faetonul său.

Cînd am ajuns la Bath am tras la un mare hotel, căci lady Louisa, moartă de oboseală, dori să se odihnească. Mai tîrziu, cînd ne-am strîns cu toții laolaltă ca să ne plimbăm, căpitanul salutîndu-mă deodată îmi spuse :

— Domnișoară Belmont îți doresc numai bucurie ! Am auzit că te-ai supărat pe noul nume.

— Nu, nici gînd !

— Atunci, spune-mi, te rog, de ce ești atît de grăbită să-l schimbi ?

— Domnișoara Belmont ? întrebă domnul Lovel surprins, uitîndu-se în jur. Iertați-mi întrebarea, dar știam întotdeauna că se numește Anville.

— Pe cinstea mea, interveni căpitanul, mă tot gîndeam unde te-am mai văzut ! Acum știu, nu te-am întîlnit într-o seară la teatru, și ziceai că nu știi dacă asiști la o tragedie, o comedie sau un concert ?

— Cred, domnule, spuse domnul Lovel, bîlbîindu-se, că am avut plăcerea să vă întîlnesc primăvara trecută.

Bath este un oraș fermecător, așa cum mi-l închipuiam. Minunata perspectivă pe care o ai de pe Crescent, ca și

aleasa simetrie a clădirilor de pe Circus, m-au încîntat. În schimb trebuie să mărturisesc că The Parades m-au dezamăgit. Una din aceste străzi, abia dacă este ceva mai frumoasă decît o stradă bine pavată din Londra, iar cealaltă deşi îţi oferă o priveliştе încîntătoare spre Prior Park şi Avon, totuşi mi se pare că-i lipseşte o oarecare notă de eleganţă pentru a corespunde imaginii pe care mi-o făcusem eu. La stabilimentul băilor am-rămas foarte uimită de felul în care se arată doamnele care fac baie. Este drept că poartă pe cap bonete, dar şi numai gîndul de a te expune într-o asemenea situaţie oricărei priviri mi se pare insuportabil.

— Pe cinstea mea, spuse căpitanul, privind bazinul, ăsta ar fi un loc minunat pentru Madame franţuzoaica, să danseze aici un fandango. Ce să vă spun, continuă căpitanul, tare mi-ar place s-o dănţuiesc puţin în jurul acestui bazin.

— V-ar fi foarte recunoscătoare pentru o asemenea atenţie, replică lordul Orville.

— Drept să spun, interveni domnul Lovel, uitîndu-se spre bazin, nu înţeleg de ce doamnele poartă costume atît de îngrozitoare pentru a face baie.

— Ei bine, rosti lady Louisa, aş vrea foarte mult să lansez o modă nouă. Nu mi-a plăcut niciodată să fac baie, pentru că nu poţi găsi costume drăguţe. Eşti omul care-mi trebuie, încearcă să mă ajuţi ca să imaginăm ceva.

— Cine, eu ? Vai de mine milady, cum aş putea pretinde să ajut o persoană care are gustul dumneavoastră ? Nu am avut niciodată nici cea mai mică pricepere în această direcţie.

— Pfui, domnule Lovel, cum poţi vorbi astfel ? ! Doar ştim cu toţii că dai tonul în materie de modă în *Beau Monde*.

— O, mă confundaţi ! *Eu* să mă îmbrac bine ? Nu cred că aş fi în stare. Deseori sînt eu însumi şocat, cînd mă pri-

vesc cît de prost arăt. Dacă vreți să mă credeți, chiar azi dimineață mi-a trebuit mai bine de o jumătate de oră pînă să mă hotărăsc ce să pun pe mine.

— Mi-ar fi plăcut să fiu alături de dumneata, interveni căpitanul, zău așa, te-aș fi zorit puțintel. O jumătate de oră ca să te gîndești cu ce să te îmbraci! Cui naiba crezi că-i pasă ce pui pe dumneata?

— O, vă rog, căpitane, să nu vă supărați pe domnul Lovel că se *gîndește*, oricare ar fi cauza, vă asigur că în felul acesta nu jignește pe nimeni, interveni doamna Selwyn.

— Într-adevăr doamnă, sînteți nemaipomenit de amabilă, ripostă domnul Lovel.

Lordul Orville interveni în discuție, atrăgîndu-ne atenția că e timpul să plecăm.

Cînd am ajuns la Clifton, vreo jumătate de oră l-am tot auzit pe domnul Lovel scuzîndu-se că stă la masă în costumul de voiaj.

Adresîndu-se apoi domnișoarei Mirvan și mie, doamna Beaumont ne-a întrebat cum ne-a plăcut la Bath.

— Sper, spuse domnul Lovel, ca domnișoarele să nu pretindă că în această vizită au văzut orașul.

— Nu, zău! Dar ce credeți că au fost legate la ochi? interveni căpitanul.

— Nu, domnule, dar îmi închipui că nimeni, mă refer la o persoană de condiție, n-ar putea susține că a văzut Bathul, pentru că a vizitat cîteva locuri într-o dimineață.

— Credeți oare că s-ar putea vizita mai bine noaptea, continuă căpitanul.

— Nu, domnule, replică domnul Lovel cu un zîmbet disprețuitor, probabil că nu mă înțelegeți, *nu* putem afirma niciodată că am văzut Bathul, dacă nu mergem în anotimpul potrivit.

— Ce naiba ai putea vedea într-un singur anotimp? întrebă căpitanul.

Domnul Lovel zîmbi din nou, dar consideră că nu cadra cu situaţia lui să mai răspundă.

— Distracţiile de la Bath, spuse lordul Orville, sînt toate identice, aşa că după cîtva timp devin plictisitoare. Obiecţiunea cea mai mare care i se poate aduce, este că localitatea îi încurajează pe amatorii de jocuri de noroc !

— Milord, sper că nu vreţi să se desfiinţeze jocurile de noroc ? întrebă lordul Merton. Pentru mine acestea constituie savoarea vieţii. Să fiu al dracului dacă aş putea trăi fără jocuri de noroc !

— Regret, dar nu sînt de aceeaşi părere, spuse cu gravitate lordul Orville, uitîndu-se la lady Louisa.

— Nu eşti în măsură să te pronunţi în această privinţă, replică lordul Merton, dar dacă te-ai aşeza vreodată la o masă de joc, te asigur că nu te-ai mai ridica.

— Sînt sigură, milord, că nimeni de aici nu te-ar face să renunţi la joc, interveni lady Louisa.

— Dumneavoastră sînteţi în stare să mă faceţi să renunţ la orice, spuse lordul Merton, schimbîndu-şi atitudinea.

Curînd, toţi, în afară de lordul Orville, Maria şi cu mine, s-au aşezat la cărţi. Pe cînd noi trei eram prinşi în cea mai minunată conversaţie, mi s-au adus două scrisori : una de la doamna Mirvan şi lady Howard, alta de la Madame Duval, dar nici una de la dumneavoastră. Madame Duval pare a se bucura foarte mult de ştirea pe care i-am dat-o. Îmi spune că dacă n-ar fi răcită ar veni la Bristol. După ce vorbeşte despre familia Branghton şi afrontul pe care i l-a făcut monsieur Du bois, care „*Pardie*", a avut neobrăzarea să se întoarcă în Franţa fără mine", mă asigură, în încheiere, aşa cum bine aţi prevăzut că, atunci cînd voi deveni lady Orville, voi fi moştenitoarea întregii ei averi. Mai tîrziu mi s-a adus încă o scrisoare despre care mi s-a spus că se rătăcise. Puteţi să vă închipuiţi sentimentele mele cînd am văzut scrisul cunoscut al mîinii dumneavoastră ! Lordul

Orville şi-a dat imediat seama de emoţia mea şi de la cine provenea scrisoarea, cum ştia prea bine importanţa conţinutului şi, asigurîndu-mă că nu voi fi văzută de către jucătorii de cărţi, mă rugă să o deschid fără întîrziere.

Am deschis-o, într-adevăr, dar n-am fost în stare să o citesc. Consimţămîntul dat, căldura pe care mi-o arătaţi, siguranţa că acum nu mai există nici un obstacol în faţa căsătoriei cu alesul inimii mele, toate acestea mă făceau să încerc nenumărate sentimente. M-au podidit lacrimile, lacrimi de fericire şi gratitudine, şi n-am mai putut citi scrisoarea mai departe. Nefiind în stare să răspund la întrebările lordului Orville, i-am dat-o lui.

Lordul Orville a fost şi el foarte emoţionat de bunătatea dumneavoastră şi mi-a spus în şoaptă : „Acum eşti cu totul a mea şi numai a mea ! O, Evelina mea, unde îşi va găsi loc în sufletul meu atîta fericire ?“ N-am fost capabilă să-i răspund nimic şi toată seara n-am mai scos nici o vorbă. Nu există cuvinte care să poată exprima mulţumirea cea mai deplină.

Vă voi arăta întreaga mea recunoştinţă, atunci cînd ne vom întîlni. Mă voi strădui să vă scriu cîteva rînduri, joi, pentru a vă informa despre data exactă a sosirii noastre acolo.

Şi acum pentru prima şi ultima oară cînd port acest nume, îngăduiţi-mi să semnez,

Cu cea mai mare afecţiune şi gratitudine,

Evelina Belmont

Lady Louisa şi-a exprimat dorinţa de a asista la oficierea căsătoriei noastre ; vor veni, de asemenea, domnişoara Mirvan şi doamna Selwyn. În aceeaşi dimineaţă va avea loc şi căsătoria domnului Macartney, cu sora mea de lapte, iar tata ne va conduce pe amîndouă la altar.

Scrisoarea a XXII-a

DOMNUL VILLARS CĂTRE EVELINA

Toate dorințele mele sînt acum împlinite, căci Evelina și-a aflat fericirea, așa după cum merită potrivit aleselor ei calități.

Fericirea ta, copilă dragă, este săpată cu litere de aur în inima mea, litere de nesters — ea constituie rostul întregii mele vieți.

Să-ți dau încuviințarea ? O, tu, liniștea, bucuria și mîndria vieții mele ! Cît de rece mi se pare acest cuvînt pentru a cuprinde în el fervoarea consimțămîntului meu. Da, ți-l dau din tot sufletul, plin de recunoștință, de umilă gratitudine în fața providenței, chezășuindu-l cu restul zilelor mele.

Grăbește-te, dragostea mea, pentru a-mi aduce binecuvîntarea prezenței tale și la rîndul tău să primești prin viu grai binecuvîntarea care stă să se reverse din inima mea prea plină de dragoste ! Vin însă cu o rugăminte către tine, umilă, dar înflăcărată, ascult-o și împlinește-o : culmele fericirii către care acum te îndrepți, să nu te amețească, iar puritatea sufletului tău să constituie splendoarea cea mai strălucită a prosperității tale. Pentru ca părintele tău slab, împovărat de ani, de dureri și infirmități, dar care te idolatrizează, să se poată bucura de ceea ce inima lui are mai scump. Rănile ce mi le-a lăsat soarta aspră să mi se lecuiască prin acea ultimă consolare adusă de binecuvîntarea dată copilei mele. Îmi voi închide ochii scăldați de lacrimile bucuriei în prezența ei, dîndu-mi ultima suflare în brațele Evelinei mele.

Arthur Villars

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026